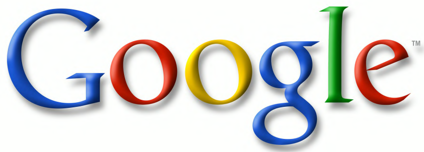
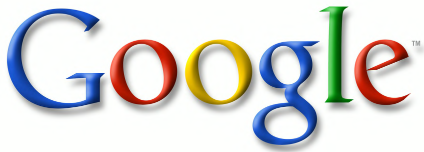

CATALOGUS

VAN

PORTRETTEN VAN NEDERLANDERS.

BESCHRIJVENDE CATALOGUS

VAN

GEGRAVEERDE

PORTRETTEN VAN NEDERLANDERS

BEWERKT DOOR

J. F. VAN SOMEREN

Assistent-Bibliothecaris der Universiteits Bibliotheek te Amsterdam.

VERVOLG OP

FREDERIK MULLERS CATALOGUS VAN 7000 PORTRETTEN
VAN NEDERLANDERS.

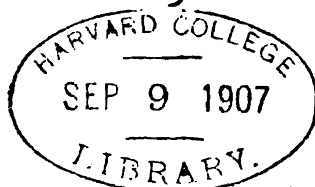
EERSTE DEEL.

UITGAVE VAN HET FREDERIK MULLER-FONDS.

AMSTERDAM
FREDERIK MULLER & Cie.
1888.

HARVARD COLLEGE
SEP 9 1907
LIBRARY.

VOORWOORD.

Bij het verschijnen van dit vervolg op den „Beschrijvende „Catalogus van 7000 Portretten van Nederlanders en buiten- „landers, tot Nederland betrekking hebbende", in 1853 door den heer Frederik Muller uitgegeven, mag een korte toelichting niet overbodig heeten.

Reeds lang koesterde de heer Muller het plan, van zijn Catalogus een veel vermeerderde, verbeterde en omgewerkte uitgave het licht te doen zien. Het was eene taak, die hem na aan 't harte lag, ja, naast de Beschrijving van Nederl. Historieplaten, zijn meest geliefdkoosde bezigheid. Tot dat doel had hij aanteekening laten houden van alle onbeschreven portretten, die op zijne eigene of elders gehouden kunstveilingen voorkwamen. Zoo leverden achtereenvolgens de auctiën Van Voorst (1858), Kuhn (1866), Broers (1873), Bodel Nijenhuis (1874), Kramm (1875), Van der Kellen (1878), Van der Willigen (1879), A. G. de Visser (1880), Vreeswijk (1882), Borger (1883) en Verloren van Themaat (1886) talrijke bijdragen tot de bouwstoffen, die hij reeds uit eigen handelsvoorraad had verzameld. En daarbij bleef het niet. Ook de Rijksprentkabinetten te Leiden en te Amsterdam evenals de openbare bibliotheken in ons land werden geraadpleegd, terwijl den ondergeteekende de taak was toevertrouwd, de verzamelingen van de hh. Mr. W. B. S. Boeles te Leeuwarden, A. J. Nijland te Utrecht, Mr. C. M. Dozy te Leiden en Dr. C. Ekama te Haarlem te beschrijven. Op die wijze was bij Mullers dood reeds een omvangrijke voorraad kopij bijeengebracht, die evenwel, als zijnde door verschillende handen bewerkt, een zeer nauwkeurige en kritische vergelijking, aanvulling en verbetering behoefde, voor zij ter perse kon worden gelegd.

Oorspronkelijk bedoelde de heer Muller, gelijk gezegd is, een vermeerderden herdruk te geven van zijn Catalogus van van 7000 portretten, en wel, met rangschikking der portretten volgens typen; elke type afzonderlijk en de navolgingen daarachter. De Commissie van het Frederik Muller-fonds heeft op goeden grond gemeend, dit plan in zoover te moeten wijzigen, dat de reeds gegeven portretbeschrijving, met uitzondering van de supplementen, niet zoude worden herdrukt (tenzij belangrijke fouten dit noodzakelijk maakten), en dat in het nieuwe

werk noch geteekende portretten of langs mechanischen weg verkregen reproducties, noch die van buitenlanders zouden worden opgenomen. De rangschikking naar typen, hoe wenschelijk ook, bleek niet wel uitvoerbaar meer, daar de beschreven portretten voor het grootste deel weder verstrooid en niet te vergelijken waren. Om dezelfde reden bleef de herdruk achterwege. Daarentegen zouden bij die portretten, welke gegraveerd zijn door kunstenaars, wier werk elders nauwkeurig is beschreven, gelijk Suijderhoef, Visscher, Houbraken, de Passe, Van der Velde, Delff e. a., de staten van iedere plaat in 't kort worden vermeld. Eindelijk moest een systematische lijst van verzamelingen en serieën van portretten in boekwerken aan de beschrijving der afzonderlijke portretten voorafgaan. Zoodoende zou de vorige portretcatalogus zijne waarde blijven behouden.

Gedurende de drie laatste jaren van Mullers leven had schrijver dezes het voorrecht, hem in zijn iconographischen arbeid voortdurend ter zijde te staan; — een voorrecht, dat hij sinds dien tijd telkens meer heeft leeren waardeeren. Het was hem daarom een hoogst vereerende en alleraangenaamste tijding, te mogen vernemen, dat de Commissie van het Frederik Muller-fonds, gevolg gevende aan den stelligen wensch van den hr. Muller, hem de opdracht schonk, het werk van den overledene op te vatten en te voltooien.

Intusschen heeft in de laatste tien jaren de beoefening der iconographie belangrijke vorderingen gemaakt. Van vele zijden zijn monographieën in het licht gegeven, die het werk der voornaamste Nederlandsche plaatsnijders op wetenschappelijke wijze en nauwkeuriger dan ooit te voren, beschreven. Het spreekt wel van zelf, dat bij de uitgave van dezen Catalogus daarvan een nuttig gebruik behoorde gemaakt te worden, om te kunnen voldoen aan de eischen, die men tegenwoordig aan zulk een arbeid mag stellen. De beschrijving der afzonderlijke portretten in het tweede deel, waarmede dit werk compleet zal zijn en dat waarschijnlijk nog in het najaar van 1888 zal verschijnen, moge doen blijken, dat de nieuwste nasporingen op het gebied der graveerkunst niet ongebruikt zijn gelaten.

Dit eerste deel nu bevat niets dan een systematische lijst van verzamelingen en serieën van portretten in boekwerken. De noodzakelijkheid van dezen arbeid kan niemand ontkennen, die bedenkt, welk een schat van fraaie en belangrijke portretten in boeken op allerlei gebied van wetenschap verscholen ligt. Ter voorkoming van misverstand dient vermeld te worden, dat de bewerker beknoptheidshalve zich bepaald heeft tot de beschrijving van titels en inhoud der boeken, met bijvoeging van een algemeene beschrijving en nauwkeurige

lijst der portretten in iedere uitgaaf, zonder uit te weiden over verschil of belangrijkheid van tekst. Daarbij is vooral gelet op het onderling verband der verschillende werken en drukken, ten opzichte der portretten, die zij bevatten. De namen van buitenlanders zijn niet vermeld, uitgenomen bij enkele kostbare of fraaie uitgaven, gelijk de Iconographie van Van Dijck, het Theatrum pontificum van De Jode en de Pacificatores van Van Hulle.

Het was bij de samenstelling van deze lijst niet zoozeer de bedoeling, betrekkelijke volledigheid te bereiken, als wel voornamelijk boeken te vermelden, die oorspronkelijke, fraai uitgevoerde of zeldzame portretten bevatten. Immers, een overgroot aantal is bedeeld met afbeeldingen van twijfelachtige gelijkenis of kunstwaarde.

De indeeling naar het beroep der afgebeelde personen moge het raadplegen van deze afdeeling voor sommigen minder gemakkelijk maken, dit wordt voorzeker verholpen door het Alphabetisch Register der boektitels, aan het eind van dit deel geplaatst. In het tweede deel zal op iederen persoonsnaam, achter de lijst der afzonderlijke portretten, verwezen worden naar de portretten van denzelfden persoon, in boeken voorkomende, waardoor een alphabetisch register der persoonsnamen in het eerste deel overbodig is.

Ik mag niet nalaten aan het slot dezer toelichting de vriendelijke medewerking te herdenken, die mij van zoovele zijden is te beurt gevallen. In het bijzonder betuig ik mijne erkentelijkheid aan de beheerders der Koninklijke Bibliotheek te 's Gravenhage, der Universiteits bibliotheken te Leiden, Utrecht, Groningen en Gent, die mij door toezending van talrijke kostbare en zeldzame boeken in mijn arbeid hebben gesteund. Doch bovenal betuig ik mijn oprechten dank aan de hh. W. B. S. Boeles te Leeuwarden, D. Franken Dz. te Parijs, J. Ph. van der Kellen te Amsterdam, Mart. Nijhoff te 's Hage, Nijland te Utrecht en F. Adama van Scheltema alhier voor de vele bijdragen uit hunne verzamelingen verkregen, voor de aanteekeningen, waarmede zij dit werk hebben verrijkt, en voor de moeite, die zij zich hebben getroost bij het nazien der proefbladen. Door hunne hulp is ontegenzeggelijk de uitgave mogelijk geworden van dezen portretcatalogus, dien ik met allen eerbied wensch op te dragen aan de nagedachtenis van mijn hooggeschatten leermeester FREDERIK MULLER!

10 Januari 1888. J. F. v. S.

EERSTE AFDEELING.

VERZAMELINGEN EN SERIEËN VAN PORTRETTEN IN BOEKWERKEN.

I.

Van algemeenen aard.

---

1 **Opmeer (Pt.)** et **L. Beyerlinck** — Opvs chronographicvm orbis vniversi a mvndi exordio vsque ad ann. 1611. Continens historiam, icones, et elogia svmmorvm pontificvm, imperatorvm, regvm, ac virorvm illvstrivm; in 2 tom. diuisum. Prior auctore Petro Opmeero .... Posterior auctore Lavr. Beyerlinck cive et canonico Antv. Antverpiae, ex typogr. Hier. Verdvssii 1611. fol.

T. I. Plaatdruktitel, naar *P. de Jode* door *Guil. de Haen*, met bovenst. gegrav. inschrift; Opdracht aan Albertus en Isabella van Oostenrijk, aan welke einde een fraai portretje van P. Opmeer Pt. fil., aet. 60, [door *Jer. Wiericx*]; Vita Pt. Opmeeri per Valer. Andreas, met zijn portr. 1595 *aet.* 59 [door *J. Wiericx*] 3 blz.; Uittreksel uit A. Miraeus, Elogia, Lofdicht van I. de Bvschere, Approbatie en privil., samen 3 ongen. blz.; Tekst, gen. 1—516; Index 29 ongen. blz.; laatste blz. wit.

T. II. Boekdruktitel, Opdracht aan Albertus en Isabella, Voorrede en Approbatie 3 ongen. blz.; Tekst, gen. 6—338; Index rerum et virorum 5 ongen. blz; laatste blz. wit. — De paginatuur is in beide deelen zeer ongeregeld en slordig.

Hierin bevinden zich een groot aantal kleine houtsneeportretten, door verschillende meesters gesneden, daar sommige fraaier en meer gelijkend zijn dan de andere. De beste schijnen naar oudere schilderijen of gravures te zijn genomen, b. v. dat van Willem van Oranje, waarvan gezegd wordt, dat het naar een gravure van Henri Goltzius is vervaardigd. Alle zijn kleine borstb. in med., met of zonder Lat. randschrift en 't jaar van ouderdom binnen het medaillon, en tusschen den tekst gedrukt. Verscheidene dezer portretjes zijn tweemaal gebruikt, gelijk uit onderstaande alphab. lijst blijkt. Een der opmerkelijkste portretten is o. a. dat van Balthasar Gerards. De portretten van Alb. Durer en H. Aldegrever dragen het monogram van *H. Aldegrever*, zoodat een groot deel dezer belangrijke houtsneden wellicht in een Duitsch werk eerst gebruikt zijn.

Het eerste deel bevat de afbeeldingen der Grieksche wijzen, Grieksche en Latijnsche geleerden, Romeinsche keizers, van Attila en andere vorsten der Barbaren, der Germaansche keizers, pausen enz. die niet behoeven te worden vermeld. Voorts een groot aantal portretten van binnen- en

buitenlandsche vorsten, evangelie-verkóndigers, veldheeren en geleerden van de 10e tot de 16e eeuw, voortgezet in het 2de deel tot het begin der 17e eeuw. In de volgende lijst zullen enkel de portretten van Nederlanders of in de Nederlanden gewoond hebbende vreemdelingen genoemd, doch niet in de alphab. afdeeling worden beschreven.

Adrianus VI, papa, I 465
Agricola, Rud., I 486
Aitzingerus [Eyzinger], M., II 216
Albertus ab Austr. als kard. II 110 231
Alva, Hertog v., II 7 102
Andreas ab Austr. II 244
Anjou, Hertog v., II 96
Antonius dux Burg. I 417
Aremberg, Joan. com. de, I 511
Assonville, Christ. ab, II 136
Bergis, Guil. à, II 246
Blocklant, Ant., I 472
Bosch, Hier., I 450
Bueckeldus,[Beukelsz]Joan., I 474
Carolus V. I 451
Castro, Nic. à, II 9 33
Cominaeus, Phil., I 446
Erasmus, Desid., I 426 476
Ernestus ab Austr. II 209
Everardi, Nic., I 460
Eyck, Joann. van, I 406
— Hub. van, I 406
Fontium, Pt. Henr., II 218 335
Gallaeus, Phil., I 515
Gemma, Frisius, I 481
Gerardi, Balth., II 115
Godfridus de Bullion. I 349
Goes, Damianus à, I 489
Goltzius, Hub., II 52
Goropius, Jo., II 8
Granvelle, Kard. II 107 132
[Grudius] Nic. Nicolai, I 460
Guilielmus II, com. Holl. I 379
Guilielmus Nassov. com. II 11 116
Hauchinus, J., II 107 167
Heemskerk, Mrt. à, II 40
Heuterus, Pont., II 272
Hortensius, Lmb., I 498, II 16
Hovius, Matth., II 233
Isabella Caroli V uxor. I 473
Isabella Clara Eug. II 257
Joannes II dux Burgund. I 417
Joannes ab Austr. II 14
Joannes Secundus. I 460
Josquinus Pratensis. I 440
Lalaing, Eman., II 126
Langius, Car., II 16
Languet, Hub., II 58
Lindanus, Guil., II 160
Lipsius, Just., II 298
Lombardus, Lmb., I 508
Longolius, Christ., I 459
Ludovicus dux Burgund. I 417
Lumey v. d. Marck, Guil., II 11
Mabusius [Gossaert], Joann. I 484
Macropedius, Georg., I 480
Mansfeldt, Pt. E. van, II 159 295
Maria Burgunda. I 429
Maria reg. Hung. I 499
Matthias ab Austr. II 59
Mauritius Nassov. com. II 152
Maximilianus I. I 431, II 51
Mendoza, Fr. à, II 245
Mercator, Ger., I 506, II 194
[Metzys], Quint. Lovan., I 448
Miraeus, J., II 293 337
Montanus, B. A., II 252
Morus, Ant., I 493
Musius, Corn., II 22
Nannius, Pt., I 498
Nicolai, Everh., I 460
Ortelius, Abr., I 506, II 240
Parma, Alex. Farn. à, I 514, II 65 195
Philippus Audax dux Burg. I 405
— Bonus — — I 418
— I (Pulcher) I 433
Philippus II. II 251
Plantinus, Chr., II 168
Requesens, Lud. à, II 27
Sasbout, Jod., I 460
Schorelius, Joann., I 492
Sonnius, Fr., II 32
Spinola, Ambr., II 287
Susius, Corn., I 461
Tapperus, Ruard., I 500
Toledo, Fred. de, II 20
Torrentius, Laev., II 198 220
Valerius, Corn., I 480, II 38
Vesalius, Andr., I 492
Viglius Zuichemius. II 9
Vives, Joan. Lud., I 476

Het tweede deel schijnt afzonderlijk verkrijgbaar gesteld of herdrukt te zijn. Inhoud en portretten zijn onveranderd gebleven, doch de boekdruktitel is vervangen door den veranderden plaatdruktitel van het eerste deel, luidende: Opvs chronographiovm orbis vniversi ab anno 1572 ad vsque 1611 . . . avctore Lavr. Beyerlinck . . . Antverpiae, ex typogr. Hier. Verdvssii 1611. — Deze plaatdruktitel is opnieuw gebruikt voor de kroniek van Meerbeeck 1620. Zie aldaar.

1* **[Clerck (N. de)]** — Tooneel der keyseren en[de] coningen van christenryck sedert den onderganck van het Griecks keyserdom. Vervatende hare beeltenissen, afcomsten ende voornaemste daden .... Bij een vergadert wt de geloofweerdigste schrijvers door N. D[e] C[lerck]. Tot Delf, bij N. de Clerck 1615. kl. fol.

Plaatdruktitel door *G. Delff*; Voorreden 4 blz.; Lofdicht van A. Snel 2 blz.; Tekst gen. 1—218; Register der personen en zaken 6 blz.; Id. der portretten 2 blz.; laatste blz. wit. Sommige exempl. hebben het adres: Tot Arnhem, Bij Ian Jansz. Anno 1615.

Dit werk bevat de volgende portretten, alle borstb., in ov., met Holl. randschr. en vierk. randw., en met 2 reg. curs. Holl. onderschr. Sommige met adres van N. de Clerck, doch alle znd. nm. v. grav. (enkele evenwel waarschijnlijk door *W. Delff*. Zie: Franken, L'oeuvre de Delff, No. 100.) kl. 4o. Bedrukt met Holl. tekst. Van deze portretten zijn er sommige, met een * achter den naam gemerkt, gebruikt in de uitgaven van v. Meteren, 's Gravenh., 1614 en 1623. fol.

	blz.
Antonius de Bourbon, kon. van Navarre.	80 v.
Antonio I van Portugal.	114
Basilius, grootv.v.Moscoviё.	205 v.
Caesar, Julius,	5 v.
Christiaan II van Denem.	156
— III „ „	158 v.
— IV „ „ *	162
Constantijn de Groote.	7 v.
Demetrius,grootv.v.Moscov.	212
Eduard VI van Engeland.	128
Elisabeth „ „ *	132 v.
Emanuel I van Portugal.	108 v.
Erik XIV van Zweden.	170 v.
Ferdinand I, Keizer,	26
Ferdinand V van Spanje.	86 v.
Filips I van Spanje. *	91 v.
— II „ „ *	94 v.
— III „ „ *	102 v.
Frans I van Frankrijk.	60
— II „ „ *	65
Frederik I van Denemarken.	157 v.
— II „ „	160
— II van Napels.	208 v.
— III, Keizer,	17 v.
Gustaaf I van Zweden.	169 [196]
Gustaaf Adolf v. Zweden.	180
Hendrik VII v. Engeland.	122
— VIII „ „	123 v.
Hendrik, heer van Arnley.	150
Hendrik II van Frankrijk. *	61 v.
— III „ „ *	70
Hendrik IV van Frankrijk. *	73
Henricus I van Portugal.	113
Jacobus I van Engeland. *	137
— IV „ „	146 v.
— V „ „	147 v.
Johanna d'Albret,kon.v.Nav.	81 v.
Johannes II van Zweden.	172
— III van Portugal.	110 v.
Karel de Groote.	10
— V. *	21 v.
— VIII van Frankrijk.	57 v.
— IX „ „ *	68
— IX van Zweden.	177
Lodewijk II van Hongarije.	197
— XI van Frankrijk.	56
— XII „ „	58 v.
— XIII „ „ *	76
Maria van Engeland.	130 v.

	blz.
Maria Stuart. *	149 v.
Matthias I, Keizer, *	36
Matthias Corvin. v. Hongar.	196
Maximiliaan I, keizer, *	19
— II, „ *	29 v.
Romulus.	2
Rudolf II, Keizer, *	29 v.
Sebastiaan I van Portugal. *	111 v.
Sigismund I van Polen.	183
Sigismund Augustus.	180
— III van Polen.	183 v.
Stephanus Bathor. *	188
Theodorus.	210 v.

2 **[Clerck (N. de)]** — Tooneel der beroemder Hertogen Princen Graven ende krygs-helden van christenrijck binnen deze drij laeste eeuwen. Vervatende hare beeldnissen enz. Wt de geloofweerdighste schrijvers bij een vergadert door N. D. C[lerck] 1617. [Lager:] Tot Delff, bij Niclaes de Clerck. fol.

Plaatdruktitel znd. nm. v. grav., bedrukt met eene lijst der Autheuren enz.; Voorreden 4 blz.; De nutticheydt deses Boecks. . . . in Rijme door A. S[nel] 1 blz.; Register der Hertogen enz. 1 blz.; Tekst gen. 1—637; Register 9 ongen. blz.; laatste blz. wit.

Hierin de volgende portretten, alle gelijk van uitvoering als die in het voorg. werk, znd. nm. v. grav. (Zie: Franken, L'oeuvre de Delff, No. 100) met Holl. tekst bedrukt.

	blz.
Albert van Brandenburg.	244
Albrecht I van —	236
Angoulème, Jan v. Orleans, gr. d',	525
Arc, Jeanne d',	581
Athabalipa, koning v. Peru.	624
Barbadicus, Aug.,	402
Bayart, Pierre v. Terail, ridder,	561
Borgia, Cesar de,	464
Borselen, Frank van,	45
Carlos (Don) prins v. Spanje.	175
Castriot, George v., hert. v. Epirus.	385
Coleone, Barth.,	398
Coligny, Gsp. de, *	574
Columbus, Christ.,	415
Condé, Lodew. de Bourbon, hertog van,	533
Cordua, Gons. Ferd. v.,	592
Cortez, Ferd.,	606
Cosmo I de Medici.	440
— II —	446
— III —	453
Donato, Leon., doge v. Venetië.	392
Doria, Andr.,	410
Eduard, prins v. Wallis.	586
Emanuel Filibert v. Savoie. *	480
Ferdinand v. Oostenrijk, met adres van C. J. Visscher.	148
Filips de Stoute v. Bourgondië. *	3
Filips de Goede — *	37
Filips van Hessen.	262
Filips v. d. Paltz.	214
Foix, Odet du, Heer van Lautrec.	555
Frederik III v. d. Paltz.	221
Frederik III, de Wijze, van Saksen.	188
George Wilhelm v. Brandenb. *	250
Gonzaga, Franc.,	460
Guesclin, Bert. du, Connet.	543
Guise, Henri van, hertog van Lotharingen.	514
Jacoba v. Beieren.	44
Jan zonder Vrees. *	12
Joachim II v. Brandenburg.	240
Johan Casimir van de Paltz. *	226
Karel de Stoute. *	77
Karel van Oostenrijk.	152
Karel de Bourbon, Connet. v. Fr.	529
Karel Emanuel v. Savoie.	484
Leiva, Ant. de,	602
Leopold v. Oostenrijk, kard. *	160
Lodewijk van Orleans.	519
Lotharingen, Karel van,	500
Maine, Karel v. Lotharingen, Hertog van,	513

	blz.
Magellaan, Ferd.,	633
Maria van Bourgondië. *	114
Maurits v. Hessen.	269
Maurits v. Oranje. *	289
Montezuma, koning v. Mexico.	614
Nassau, Jan (I) de Oude v.,	297
— — (II) —	301
Nemours, Gast. de Foix, hert. v.,	549
Parma, Octav. Farnese, hert. v.,	470
— Alex. Farnese, hert. v., *	473
Pizarro, Franc.,	618
René de Chalons, prins v. Or.	280
Sobijewski, Joh.,	320
Serin, Nic. graaf van,	314
Sfortia, Lud., hert. v. Milaan.	424
Sigismund v. Oostenrijk.	144
Sigismund v. Zevenbergen.	331
Stephanus Botskai, v. Zevenb.	331
Talbot, John,	592
Tell, Wilhelm,	302
Trimouille, Lod. de la,	569
Trivultus, Joh. Jac.,	431
Valetta, Joh. de la, grootm. v. Malta.	356
Venerius, Seb., doge v. Venetië.	380
Vespucius, Amer.,	456
Villiers, Fil. de, grootm. v. Rhodus.	351
Willem I v. Oranje. *	284
Zsiska, Joh.,	308

De portretten in deze lijst met een * achter den naam gemerkt, kwamen reeds voor in de uitgave v. Van Meteren, 's Gravenh., 1614. fol.

2* *a.* **Clerck (N. de)** – Princelyck Cabinet. Verthoonende 't leven afcomste ende afbeeldingen der voornaemste Vorste[n] Princen Graven en[de] Heeren van Europa jegenwoordig regierende... Neerstelijck... versamelt door wylen Nicolaes de Clerck. Znd. jr. of pl. [1623?] fol.

Plaatdruktitel znd. nm. v. grav.; tekst gen. 2—140, waarvan de oneven blz. tot en met blz. 109 telkens met een portret bedrukt zijn. Onder ieder portret een 8 reg. Holl. rijmpje in boekdr.

b. Hetzelfde werk. Nieuwe (titel-) uitgave. Delf, By de Erffghenamen van Nicolaes de Clerck. Anno 1625. fol.

Plaatdruktitel als voren; Voorrede beginn.: Alle Lief-hebbers ende neerstighe ondersoeckers enz. 1 blz.; verder tekst en portretten als voren.

Hierin zijn de volgende portretten, alle ongen. borstb. in ov., met Lat. randschr. en 2 of meerreg. Holl. onderschr., met Holl. tekst bedrukt. Znd. nm. v. grav., uitgezonderd dat van Juliana v. Hessen, dat grooter en gegraveerd is door *Crsp. v. Queboren*, wiens adres het draagt. De meeste der overigen zijn voorzien van het adres van N. de Clerck. De portretten, in deze lijst met een * achter den nm. gemerkt, zijn afkomstig uit de uitgave van v. Meteren, 's Gravenh. 1614, fol.; die met het teeken † achter den nm. zijn gebruikt in het Tooneel der Hertogen enz. Delft, 1617. fol.; met het teeken ° in: Tooneel der Keyseren. Delft, 1615.

	Blz.
Anna Maria v. Oostenr.,	11
Bergh, Hndr. v. d.,	97
Brederode, Hans Wolfert v.,	101
Christiaan IV v. Denem. °	25
Christiaan, prins v. Denem.	27
Christiaan v. Brunswijk.	71
Constantia v. Oostenrijk.	35
Cosmo (III) de Medicis †	81
Eleonora v. Hongarije.	7
Elisabeth v. Spanje.	17
Ferdinand II, keizer,	5
Ferdinand, aartsb. v. Keulen.	49
Filips IV v. Spanje.	15
Frederik V v. Boheme.	39

2** *a*. **Theatrvm** pontificvm, imperatorvm, regvm, dvcvm, principvm, etc. pace et bello illvstrivm. Antverpiae, apvd Petrvm de Jode chalcographvm. s. a. kl. fol.

Plaatdruktitel, naar *E. Quellinus* door *P. de Jode*; voorts 108 ongenummerde portretten en 1 plaat den dood afbeeldend, met bovenschr.: Mors sceptra ligonibus aequat, en onderschr.: Mors vltima linea rerum. — Alle portretten zijn te halver lijve of borstb., in verschillend randwerk met of zonder arabesken, met 2 of meer reg. curs. of kapit. Lat. of Fransch onderschr., bijna alle met adres van P. de Jode, en sommige met naam van schilder of graveur of beider namen. Ze zijn gedrukt op dun geschept papier met gekroond lelieschild als merk (Zie het werk van Wibiral, pl. II fig *b c*, doch het schild heeft een punt van onderen) en *staande* (1) waterlijnen. Het eenige exemplaar van deze 1e uitgave, dat ik zag, berust op de Bibliotheca Thysiana te Leiden. Het schijnt evenwel niet de *allereerste* drukken te bevatten, daar op vele platen het sterfjaar blijkbaar later is ingesneden.

Dezelfde portretten, met 40 nieuwe vermeerderd, en eenige andere weggelaten, verschenen onder denzelfden titel znd. jaart. ten tweeden male, terwijl achter de plaat van den Dood een plaat van de Faam is gevoegd, met 4 reg. Lat. vers en adres van P. de Jode. De hierin voorkomende portretten zijn gedrukt op 3 papiersoorten; 1o. met hetzelfde merk als van *a*; 2o. met een gekroond lelieschild waaronder de letters A. I.; en 3o. met een dergelijk schild waaronder de letters L. B.

(1) Men houde in het oog, dat het staan of liggen der waterlijnen afhangt van de wijze, waarop het het papier gevouwen werd.

Alle met *staande* waterlijnen. De afdrukken der platen zijn over het geheel veel flauwer dan die in de vorige uitgaaf. Een exemplaar dezer 2e uitgaaf berust op de Koninkl. Bibliotheek te 's Gravenhage.

Deze verzameling schijnt eerst in 1651, bij denzelfden, daarna omstr. 1720, veel vermeerderd, bij een Hollandschen (?) kunsthandelaar te zijn in het licht gegeven, zooals blijkt uit het volgende exemplaar van den heer A. J. Nijland te Utrecht, vroeger in het bezit van den heer C. Kramm aldaar. Dit 3de exemplaar bevat denzelfden plaatdruktitel, met het volgende, vermeerderde opschrift:

b. **Theatrvm** pontificvm, imperatorvm, regvm, dvcvm, principvm, etc. pace et bello illvstrivm, serenissimo archidvci Leopoldo Gvilielmo dedicatvm Antverpiae apvd Petrvm de Jode 1651. gr. 4o.

Achter dezen titel volgt een allegorische voorstelling van de Faam, en daarna komen 178 ongen. portretten, waarvan er 78 in de eerste uitgaaf reeds het licht zagen, zonder de plaat van den Dood. Deze verzameling schijnt mij om meer dan eene reden uit verschillende van kleineren omvang samengesteld te zijn. Hiervoor pleit niet alleen, dat de platen verschillende staten en uitgevers-adressen dragen, maar ook dat zij verschillen in grootte, lijst- en bijwerk. 36 platen zijn zonder adres, 29 stuks dragen het adres van J. Meijssens, 8 stuks dat van G. de Hollander, één dat van M. van den Enden, 3 dat van A. Possemiers, 4 dat van andere uitgevers, en 128 stuks het enkele adres van P. de Jode. Twee der nieuw toegevoegde portretten zijn figuren ten voeten uit, te paard. Alle portretten zijn evenwel gedrukt op dik Holl. papier van gelijke grootte en hoedanigheid, waarin het watermerk van J. Kool, met *liggende* waterlijnen. Uit de jaartallen nu bij sommige adressen in verband met den leeftijd der voorgestelde personen volgt: 1o. dat deze verzameling nà het jaar 1716 (omstr. 1720) moet zijn uitgegeven; 2o. dat er nog een *vroegere* uitgaaf bestaat van 1651, gelijk het jaar op den titel aangeeft. Hierachter volgt een vergelijkende lijst van alle portretten in de drie verzamelingen gen. I, II, III, met vermelding der schilders en graveurs, alsmede uitgeversadressen, met de platen van den 1en druk voorop, volgens het exemplaar van de Bibl. Thysiana.

De portretten met een * gem., worden in de alphab. afdeeling beschreven.

LIJST DER PORTRETTEN.

	I	II.	III.	Adres.
Clemens VIII pont. max. Door *C. Waumans.*	1	4	14	P. de Jode.
Paulus V, znd. nm. v. grav.	2	3	13	id.
Urbanus VIII. Door *P. de Jode* 1639.	3	5	6	znd. adr.
Ferdinand I v. Oostenr. Naar *Titiaan* znd. nm. v. grav.	4	19	23	P. de Jode.
Matthias I van Oostenrijk. znd. nm. v. grav.	5	22	20	id.
Karel V * Naar *Titiaan* door *P. de Jode.*	6	17	21	znd. adr.
Ferdinand II, Keizer, znd. nm. v. grav.	7	25	24	P. de Jode.
Ferdinand III, Keizer, Door *P. de Jode.*	8	27	26	id.
Maria Ferdinandi III uxor. Door *P. de Jode.*	9	28	—	znd. adr.

	I.	II.	III.	Adres.
Ferdinand Franciscus, Aartshertog, znd. nm. v. grav.	10	29	30	P. de Jode 1644.
Leopold van Oostenrijk, Aartshertog, znd. nm. v. grav.	11	24	36	P. de Jode 1650.
Ernst van Oostenrijk. * Naar *Otto Vaenius* znd. nm. v. grav.	12	62	29	id.
Albert van Oostenrijk. * znd. nm. v. grav.	13	66	—	id.
Isabella Clara Eug. inf. * znd. nm. v. grav.	14	67	—	id.
***Dezelfde* in geestelijke kleeding. * znd. nm. v. grav.**	15	68	—	id.
Filips III van Spanje. znd. nm. v. grav.	16	32	46	id.
Margaretha, zijne gemalin. znd. nm. v. grav.	17	33	—	id.
Filips IV van Spanje. Door *P. de Jode.*	18	34	48	znd. adr.
Elisabeth van Bourbon, koningin van Spanje. Door *P. de Jode.*	19	35	—	znd. adr.
Balthasar Carolus Domin. Philippus etc. princ. Hisp. znd. nm. v. grav.	20	36	51	P. de Jode.
Karel v. Oostenr., zoon van Filips III. Naar *P. P. Rubens.* znd. nm. v. grav.	21	69	50	id.
Ferdinand van Oostenrijk als kard.-inf. * Naar *A. v. Dyck.* znd. nm. v. grav.	22	70	32	id.
Dezelfde.* * Door *P. de Jode.	23	71	33	znd. adr.
Leopold van Oostenrijk. znd. nm. v. grav.	24	72	31	P. de Jode 1650.
Ferdinand, aartshertog, graaf van Tyrol. Door *C. Waumans.*	25	—	—	P. de Jode.
Andreas van Oostenrijk. znd. nm. v. grav.	26	73	—	id.
Karel IX van Frankrijk. znd. nm. v. grav.	27	39	—	id.
Frans Hercules, hertog v. Anjou en Alençon. * znd. nm. v. grav.	28	40	111	P. de Jode 1650.
Hendrik IV. znd. nm. v. grav.	29	41	55	P. de Jode.
Maria de Medicis. Naar *A. van Dyck* znd. nm. v. grav.	30	42	—	id.
Lodewijk XIII v. Frankrijk. Door *P. de Jode.*	31	43	56	znd. adr.
Anna v Oostenr., zijne gemalin. Naar *P. van Mol* door *P. de Jode.*	32	44	57	znd. adr.
***Dezelfde*, als weduwe. znd. nm. v. grav.**	33	45	58	P. de Jode.
Karel (II) van Engeland. Naar *A. van Dyck.*	34	51	—	id.
Lodewijk XIV v. Frankrijk. Door *P. Bucholle.*	35	46	59	id.
Gaston v. Frankrijk. Naar *A. van Dyck* znd. nm. v. grav.	36	83	—	id.
Margaretha van Lotharingen. Naar *Corn. de Vos* door *P. de Jode.*	37	84	—	znd. adr.
Karel I. Naar *A. v. Dyck* door *P. de Jode.*	38	49	—	znd. adr.
Henriette Maria, zijne gemalin. Naar en door dezelfden.	39	50	—	znd. adr.
Johan Casimir van Polen. znd. nm. v. grav.	40	53	71	P. de Jode.
Louise Maria Gonzaga, gemalin van Joh. Casimir van Polen. znd. nm. v. grav.	41	54	73	id.
Christiaan IV v. Denemark. znd. nm. v. grav.	42	55	80	id.
Gustaaf Adolf v. Zweden. Door *P. de Jode.*	43	58	76	id.

	I.	II.	III.	Adres.
Wladislaus IV van Polen. Door *P. de Jode.*	44	52	70	P. de Jode.
Varas (Philibert de Rye, graaf van) znd. nm. v. grav.	45	143	166	id.
Ibraim, sultan v. Turkije. znd. nm. v. grav.	46	60	65	id.
Emina, sultane v. Turkije. Door *P. de Jode.*	47	63	66	id.
Thomas Franç. v. Savoie. Door *P. de Jode.*	48	91	158	znd. adr.
Victoria, gemalin van Ferdinand II, groothertog van Toscane. znd. nm. v. grav.	49	87	131	P. de Jode 1645.
Ferdinand van Beieren. znd. nm. v. grav.	50	75	139	P. de Jode.
Maximiliaan van Beieren. znd. nm. v. grav.	51	—	140	id.
Dezelfde, ouder, als keurvorst. Door *C. Galle Jr.*	52	61	141	id.
Anselmus Casimir, aartsbiss. v. Maintz. *J. B. V.* sculpi curavit 1646.	53	—	146	id.
Filips Christiaan, aartsbisschop van Trier. Als voren.	54	80	147	id.
Frederik Wilhelm, keurv. van Brandenburg. znd. nm. v. grav.	55	—	90	id.
Christiaan V v. Denem. znd. nm. v. grav.	56	56	81	P. de Jode 1650.
George Ragotz, vorst v. Zevenbergen. znd. nm. v. grav.	57	92	92	P. de Jode.
Condé (Henri de Bourbon, prins van) znd. nm. v. grav.	58	99	112	id.
Karel van Zweden. znd. nm. v. grav.	59	57	75	id.
Robert v. d. Paltz. Naar *A. van Dyck* znd. nm. v. grav.	60	101	133	id.
Parma (Alexander Farnese van) * Naar *Otto Vaenius* znd. nm. v. grav.	61	74	—	id.
Margaretha v. Oostenrijk en Parma. * Door *Aeg. Rucholle* 1645.	62	64	87	id.
Parma (Odoardus v.) znd. nm. v. grav.	63	88	128	P. de Jode 1645.
Margaretha de Medicis, gemalin van Odoardus v. Parma. znd. nm. v. grav.	64	89	129	id.
Condé (Louis de Bourbon, prins v.) znd. nm. v. grav.	65	100	113	P. de Jode.
Eleonora, gemalin v. d. Prins v. Condé. znd. nm. v. grav.	66	—	—	id.
Soissons (Louis de Bourbon, graaf van) znd. nm v. grav.	67	102	124	id.
Frederik Hendrik, prins v. Oranje. * Naar *A. van Dyck* door *P. de Jode.*	68	110	84	znd. adr.
Amalia v. Solms. * Naar en door dezelfden. 1638.	69	111	85	znd. adr.
Willem (II) v. Oranje. *aet.* 15. * znd.nm.v.grav.	70	112	86	P. de Jode.
Maria van Engeland, zijne gemalin. * Door *P. de Jode.*	71	113	—	znd. adr.
Aremberg (Filippe François, vorst v.) hertog v. Aerschot. * znd. nm. v. gav.	72	121	138	P. de Jode.
Requesens (Lodew. de) * znd. nm. v. grav.	73	65	97	id.
Fuentes (P. Henr. de) * znd. nm. v. grav.	74	116	118	id.
Buquoy (Charles de Longueval, graaf v.) * Door *P. de Jode.*	75	96	115	id.

	I.	II.	III.	Adres.
Buquoy (Carel Albert de Longueval, graaf van) * Naar *F. de Nys.*	76	134	125	P. de Jode.
Aremberg (Albert v.) * znd. nm. v. grav.	77	133	—	id.
Mello (Franc. de), graaf v. Azumar. znd. nm. v. grav.	78	125	—	P. de Jode.
Movra (Christoph. de) Naar *N. v. d. Horst* door *C. Waumans.*	79	126	—	id.
Guzman (Gasp. de) Door *P. de Jode.*	80	124	101	znd. adr.
Movra (Manuel de) Naar *A. v. Does* znd. nm. v. grav.	81	127	98	P. de Jode.
Movra IV (Franc. de) Door *C. Waumans.*	82	128	108	id.
Gvzman, (Jac. Phil. de) znd. nm. v. grav.	83	131	—	id.
Moncada (Franc. de) * Naar *A. v. Dÿck* znd. nm. v. grav.	84	123	104	id.
Piccolomini (Octavio) Door *P. de Jode.*	85	132	182	id.
Cantelmo (Andreas) * Door *C. Waumans.*	86	138	—	id.
Isenburg (Ernst graaf van) etc. Naar *T. Willeborts Bossaerts* door *P. de Jode.*	87	137	—	znd. adr.
Montafie (Sigismund markies v.) znd. nm. v. grav.	88	122	—	P. de Jode.
Fontaine (Paul Bern. graaf de) * znd. nm. v. grav.	89	135	100	id.
Gildehasius Belga Gand. * Door *C. Waumans.*	90	140	—	id.
Colvmna (Carolvs de) * znd. nm. v. grav.	91	129	—	id.
Moorsel (Lvcas Cairo graaf van) * Door *P. de Jode.*	92	146	—	znd. adr.
Tilly (Joannes Tserclaes graaf v.) znd. nm. v. grav.	93	—	157	P. de Jode.
Vaernewyck (Marco v.) * Door *P. de Jode.*	94	—	—	J. Meyssens.
Tassis (Lam. Cl. Franc. de la Tour, gr. v.) Naar *N. v. d. Horst* door *P. de Jode.*	95	—	150	znd. adr.
Varick (Henri v.) burggr. v. Brussel enz. * Door *P. de Jode.*	96	144	155	znd. adr.
Bernhard van Saksen-Weimar enz. znd. nm. v. grav.	97	106	159	P. de Jode.
Nassau (Willem graaf v.) * znd. nm. v. grav.	98	—	89	id.
Radzivil (Christoph.) Door *Aeg. Bucholle.*	99	119	93	id.
Pappenheim (Godfr. Henri gr. v.) Door *P. de Jode.*	100	97	161	id.
Weert (Jan de) * Door *P. de Jode.*	101	139	162	znd. adr.
Isolani (Joan Lud. graaf ab) Naar *G. de Crayer,* znd. nm. v. grav.	102	120	169	P. de Jode.
François de Vendôme, hertog van Beaufort. znd. nm. v. grav.	103	—	121	P. de Jode 1650.
Truchses (Max. Wilib.) *I. E. V. A.* sculpi curavit.	104	118	155	P. de Jode 1648.
Hatzfeld (Meloh. ab) gr. in Gleichen. Naar *F. de Nÿs.* znd. nm. v. grav.	105	—	167	P. de Jode.
Karel van Bourbon, connet. de France. Naar *Titiaan* door *Loemans.*	106	98	117	id.

	I.	II.	III.	Adres.
Karel van Lotharingen. Naar *G. de Crayer,* znd. nm. v. grav.	107	85	—	P. de Jode.
Henri v. Lotharingen, hertog v. Guise. znd. nm. v. grav.	108	105	116	P. de Jode.
Plaat van de Dood. znd. nm. v. grav.	109	149	—	id.
Plaat van de Faam. znd. nm. v. grav.	—	150	1	id.
Leopold Will. v. Oostenrijk. znd. nm. v. grav.	—	—	1	znd. adr.
Urbanus VII. znd. nm. v. grav.	—	—	2	P. de Jode.
Marcellus II. Door *A. Coget.*	—	—	3	id.
Adrianus VI. znd. nm. v. grav.	—	—	4	id.
Gregorius XIII. znd. nm. v. grav.	—	—	5	id.
Clemens X. Door *Ad. Lommelin.*	—	—	7	G. de Hollander.
Innocentius X. Door *Eg. Rucholle.*	—	6	8	P. de Jode.
Sixtus V. znd. nm. v. grav.	—	—	9	id.
Pius IV. Door *A. Loemans.*	—	1	10	id.
Pius V. znd. nm. v. grav.	—	2	11	znd. adr.
Paulus IV. Door *Ant. Coget.*	—	—	12	P. de Jode.
Clemens IX. znd. nm. v. grav.	—	—	15	J. Meyssens.
Innocentius XI. Naar *Abr. a Diepenbeeke,* door *P. de Jode.*	—	—	16	G. de Hollander (1676
Maximiliaan I. * Door *C. Waumans.*	—	12	17	P. de Jode.
Maria v. Bourgondië. * znd. nm. v. grav.	—	13	18	id.
Rudolf II van Oostenrijk. znd. nm. v. grav.	—	21	19	znd. adr.
Isabella Lusitana, gemalin van Karel V. * Naar *Titiaan.*	—	18	22	P. de Jode.
Eleonora, gemalin van Keizer Ferdinand II. znd. nm. v. grav.	—	26	25	znd. adr.
Maria, gemalin v. keizer Ferdinand III. Door *C. Waumans.*	—	—	27	J. Meyssens.
Leopold, keizer. Naar *J. Thomas* ad vivum door *P. de Jode.*	—	—	28	G. de Hollander (1666.
Karel, Aartshert. v. Oostenr., zoon. van Ferd. III. znd. nm. v. grav.	—	16	30	P. de Jode.
Leopold Willem v. Oostenrijk. * Door *P. de Jode.*	—	—	34	M. v. d. Ende.
Dezelfde.* * Naar *J. v. Hoeck,* door *P. de Jode.	—	—	35	J. Meyssens.
Maria v. Oostenr. zuster van Karel V. * znd. nm. v. grav.	—	20	38	P. de Jode.
Sigismund Frans van Oostenr. Door *P. de Jode.*	—	—	40	J. Meyssens.
Karel de Stoute. * znd. nm. v. grav.	—	10	41	P. de Jode.
Filips de Goede. * znd. nm. v. grav.	—	11	42	id.
Filips de Schoone. * znd. nm. v. grav.	—	14	43	id.
Johanna v. Castilië, gemalin van Filips de Schoone. * znd. nm. v. grav.	—	15	44	P. de Jode.
Filips II v. Spanje. * znd. nm. v. grav.	—	30	45	id.
Anna Maria v. Spanje. Door *F. Bouttats.*	—	—	47	J. Meyssens.
Maria Louise d'Orleans, kon. v. Spanje. znd. nm. v. grav.	—	—	49	A. Paris.
Frans I van Frankr. znd. nm. v. grav.	—	37	52	P. de Jode.
Hendrik II van Frankr. znd. nm. v. grav.	—	38	53	id.

	I.	II.	III.	Adres.
Hendrik III van Frankr. znd. nm. v. grav.	—	—	54	P. de Jode.
Lodewijk XIV v. Frankr. Naar *Abr. a Diepenbeek* door *A. Melar.*	—	—	60	G. de Hollander (1659.
Maria Theresia, gemalin v. Lodew. XIV. Naar *A. a Diepenb.* door *A. Melar.*	—	—	61	id.
Lodewijk (XV) Dauphin. znd. nm. v. grav.	—	—	62	—
Dezelfde,* ouder. Door *C. Waumans.	—	—	63	—
Mahomet IV, Sultan van Turkije. Door *C. Meyssens.*	—	—	64	A. Possemiers.
Ginnaeghel, koning van Ethiopië. Naar *A. a Diepenbeek* door *A. Lommelin.*	—	—	67	G. de Hollander (1660.
Johan III v. Polen. znd. nm. v. grav.	—	—	68	—
Michiel Koribvt Wiesnowisky van Polen. Door *C. Waumans.*	—	—	69	G.de Hollander.
Wladislavs, zoon van Sigismund III van Polen. Door *P. de Jode.*	—	—	72	J. Meyssens.
Louise Maria Gonzaga, gemalin van Wladislavs. Door *P. de Jode.*	—	—	74	id.
Christina v. Zweden. znd. nm. v. grav.	—	50	77	P.de Jode 1650.
Karel Gustaaf van Zweden. Door *P. de Jode.*	—	—	78	J.Meyssens.
Hedwig Eleonora, gemalin van Karel Gustaaf. Door *C. Waumans.*	—	—	79	id.
Willem I v. Oranje. * znd. nm. v. grav.	—	107	82	P. de Jode.
Maurits v. Oranje. * znd. nm. v. grav.	—	109	83	id.
Willem (III) Hendrik van Oranje. * znd. nm. v. grav.	—	—	87	A. Possemiers.
Nassau (Jan van). * Door *P. de Jode.*	—	114	88	—
Joan George van Saksen. Door *F. Bouttats.*	—	—	91	J. Meyssens.
George Rakoczi, vorst van Sevenbergen. znd. nm. v. grav.	—	—	94	id.
Alva, Ferd. Alvarez, Hertog van, * znd. nm. v. grav.	—	94	95	P. de Jode.
***Dezelfde,* jonger. * Naar *Titiaan.* znd. nm. v. grav.**	—	98	96	id.
Bazan, Alvarez, * znd. nm. v. grav.	—	130	99	—
Fuensaldana * (Alfonsus Perez de Vivero, gr. v.) znd. nm. v. grav.	—	—	102	—
Bracamonte (Gsp. de) et Guzman. * znd. nm. v. grav.	—	—	103	J. Meyssens.
Velasco (In. Milch. Fiern. de). * Naar *J. V. a Egmont* door *A. Lommelin.*	—	—	105	G.de Hollander.
Carillo (Luys de Benauides) y Toledo. * Door *P. Huybrechts.*	—	—	106	id.
Spinola (Ambr.) * Naar *P. P. Rubens* door *P. de Jode.*	—	95	107	P. de Jode.
Frockas (Man.) Sinyrae et Pimentel. * znd. nm. v. grav.	—	—	109	—
Condé (Louis de Bourbon, prins v.). Door *P. Huybrechts.*	—	—	114	N. de Wies.

	I.	II.	III.	Adres.
Colligny (Gsp. de). znd. nm. v. grav.	—	103	118	P. de Jode.
Henri, hertog van Montmorency. Door *P. de Jode.*	—	—	119	J. Meyssens.
Harcourt (Graaf de). znd. nm. v. grav.	—	104	120	P. de Jode.
Angovlesme (Charles de Valois, Hertog d'). Door *P. de Jode.*	—	—	122	J. Meyssens.
Longeville (Henri d'Orleans, Hertog v.). znd. nm. v. grav.	—	—	123	P. de Jode.
Richelieu (Kard. de). Door *P. de Jode.*	—	76	126	—
Mazarin (Kard. de). znd. nm. v. grav.	—	78	127	P. de Jode.
Ferdinand II de Medicis, Groothertog van Toscane. znd. nm. v. grav.	—	86	130	P. de Jode 1645.
Lamboy (Will. baron de). Door *C. Meyssens.*	—	136	134	J. Meyssens.
Dezelfde, ouder. znd. nm. v. grav.	—	—	135	P. de Jode 1649.
Beck (J. baron de) Gouvern. v. Luxemburg. znd. nm. v. grav.	—	142	136	P. de Jode.
Ruyter (Mich. Adr. de). * Naar *H. Berckmans* door *P. de Jode,*	—	—	137	J. Meyssens.
Frederik Wilhelm van Saksen. Door *C. Meyssens.*	—	—	138	—
Wolfgang Wilhelm v. Beieren, Paltzgr. znd. nm. v. grav.	—	82	142	P. de Jode.
Karel Lodewijk v. d. Paltz. znd. nm. v. grav.	—	—	144	id.
Karel Gustaaf v. d. Paltz. znd. nm. v. grav.	—	—	145	id.
Ferdinand, aartsbisschop van Keulen. Door *C. Waumans.*	—	79	148	id.
Maximiliaan Henricus, aartsbisschop v. Keulen. Door *C. Waumans.*	—	—	149	J. Meyssens.
Lotharingen, Hertog van, Generaal van het Keizerl. leger. znd. nm. v. grav.	—	—	151	—
Horn (Gust.) znd. nm. v. grav.	—	—	152	J. Meyssens
Erlach (J. Lod. ab). znd. nm. v. grav.	—	145	153	—
Douglas (Rob.) Door *P. de Jode.*	—	—	154	J. Meyssens.
Pauw (Hadr.) * znd. nm. v. grav.	—	—	156	—
Konigsmarck (Joh. Christ. van). znd. nm. v. grav.	—	—	160	J. Meyssens.
Joachim, abt v. Fulda, Aartskans. von Oostenr. Door *P. de Jode.*	—	—	163	id.
Sparr (Otto Christ. baron v.) znd. nm. v. grav.	—	141	164	A. Bingius.
Esdrin (Nic.) gr. van Zerin. Door *C. Meyssens.*	—	—	168	J. Meyssens.
Casanow (Ad. in Czasniki à). Door *P. de Jode.*	—	—	170	id.
Przylecki (Achat. de Przylek). Door *C. Meyssens.*	—	—	171	id.
Opalenski (Christ. gr. de Bnin). Door *C. Meyssens.*	—	—	172	id.
Lumobirski (George gr. in Wisnicz etc.) Door *C. Meyssens.*	—	—	173	id.
Bergagne (Jos.)* aartsbisschop van Kamerijk. znd. nm. v. grav.	—	81	174	P. de Jode.
Jozef van Parijs, Kapucijner monnik. znd. nm. v. grav.	—	77	175	id.

	I.	II.	III.	Adres.
Fourier (P.), Kanunnik wonderdoener. znd. nm. v. grav.	—	—	176	C. Galle.
Thomas (Pater) Kapucijner prediker. znd. nm. v. grav.	—	—	177	A. Possemiers.
Puteanus (Eryc.) * Door *P. de Jode.*	—	—	178	J. Meyssens.
Lodewijk van Male. znd. nm. v. grav.	—	7	—	P. de Jode.
Filips de Stoute v. Bourg. * znd. nm v. grav.	—	8	—	id.
Jan zonder Vrees. * znd. nm. v. grav.	—	9	—	id.
Margaretha v. Oostenrijk, hertogin van Savoie. znd. nm. v. grav.	—	23	—	id.
Jan van Oostenrijk. znd. nm. v. grav,	—	31	—	id.
Jacobus VI v. Schotland, I van Engel. znd. nm. v. grav.	—	47	—	znd. adr.
Anna, zijne gemalin. znd. nm. v. grav.	—	48	—	znd. adr.
Johan hertog v. Bragante. znd. nm. v. grav.	—	90	—	P. de Jode.
Eleonora de Bourbon, * gemalin van Filips Willem van Oranje. znd. nm. v. grav.	—	108	—	id.
Mansfeldt, Pt. Ernst v., * znd. nm. v. grav.	—	115	—	id.
Fairfax, Thom., znd. nm. v. grav.	—	147	—	znd. adr.
Cromwell, Thom., znd. nm. v. grav.	—	148	—	znd. adr.

3 [Recueil de portraits des rois, princes et seigneurs français et étrangers, gravés par Balthazar Moncornet. Paris, B. Moncornet 1652.] kl. fol. en 4o.

De onder dezen titel verschenen verzameling is een dergelijke als het Theatrum pontificum apud P. de Jode, en de hierin voorkomende portretten zijn naar dezelfde origineelen als gene genomen. Er bestaan drie uitgaven van, herkenbaar aan de watermerken in het papier en de wapens op de gravure; van geen van drieën is het mij evenwel gelukt den titel of het juiste aantal portretten op te sporen. Bovenst. titel is die, waaronder het werk gewoonlijk in vertrouwbare catalogussen beschreven is. Het papier der eerste uitgaaf heeft *staande* waterlijnen en is kl. fol. formaat, terwijl hierin het portret van Lodewijk XIV nog als Dauphin voorkomt, met 4 reg. Fr. vers van B. Moncornet; het exempl. van de Kon. Bibl. in den Haag bevat 95 portretten. Geen dezer heeft buiten het ovaal het wapen van den voorgestelden persoon en een lauwerkrans, gelijk in de volgende uitgaven.

Het papier der tweede uitgaaf bevat *liggende* waterlijnen en is 4to. formaat; watermerk: een druiventros; merk van den fabrikant: I. ♁ CLAVET. Hierin wordt Lodewijk XIV iets ouder en als koning afgebeeld, met 2 reg. Fr. onderschr. en adres van B. Moncornet. Het eenige exemplaar dezer uitgaaf, door mij gezien, berust op de Kon. Bibliotheek in den Haag en bevat 162 portretten, waarbij sommige niet voorkomende in het andere exempl. De portretten van Keizer Adolf van Nassau, René de Chalons en Filips Willem van Oranje zijn gen. 1, 3, 5, alle overige zijn ongen. De portretten van Lodewijk XIII, Lodewijk XIV, Anna v. Oostenrijk (als weduwe), Gaston d'Orleans, de zeven Oranjevorsten en Victor Bouthillier, aartsbisschop van Tours, hebben bovenaan ter weêrszijde van het ovaal wapenschilden en lauwerkransen.

Het papier der 3de uitgaaf, waarvan het eenig mij bekende exemplaar berust in de verzameling van Mr. W. B. S. Boeles te Leeuwarden, vertoont eveneens *liggende* waterlijnen; het watermerk was niet te vinden, daar alle portretten, waarvan 18 van Apostelen en Heiligen (samen 225 stuks) zijn afgesneden en in een plakboek opgeplakt. De portretten zijn evenwel herkenbaar aan de wapenschilden en lauwerkransen, die thans op alle plaatsen zijn bijgegraveerd.

In het algemeen zijn de portretten alle borstb. of te halver lijve, in ovaal, znd. vierk. randw., met 2 of meer reg. Fr. of Lat. onderschrift, in curs. of kapit.; ongen. en bijna alle met adres van B. Moncornet. 4o. Van deze portretten nu verdienen de volgende, als in de Ned. geschiedenis voorkomende, vermeld en in de alphab. afdeeling beschreven te worden.

Adolf van Nassau, Keizer,
Aremberg, Alb. van,
Bergh, Hndr. van den,
Bucquoy, Carel de,
— Carel Alb. de,
Ferdinand, infant v. Spanje,
Filips Willem van Oranje.
Filips de Goede.
Frederik Hendrik v. Oranje.
Isabella Clara Eugenia inf.
Janssenius, Corn.,
Karel de Stoute,
Leopold Willem v. Oostenr.
Maurits v. Oranje.
Mello, Franc. de,
Moncada, Franc. de,
Nassau, Hndr. van,
— Jan van,
— Willem van,
René de Chalons.
Solms, Amalia van,
Spinola, Ambros.,
Tromp, Mrt. Harp.,
Weert, Jan de,
Willem (I) van Oranje.
— (II) van —
With, Witte Corn. de,

3* **Principum** et illustrium quorundam virorum, qui in Europa alibique terrarum quâ fama, quâ eruditione celebres fuerunt, verae imagines. Lvgdvni Bat., ap. Pt. van der Aa s. a. fol.

Plaatdruktitel; Lat. voorbericht „Lectoribvs S." met gegrav. vignet; Nomina effig. waaronder een gegrav. vignet; Portret van Frederik Augustus, rex Polonorum; Lat. opdracht van den uitgever aan Wolff Abr. vrijheer van Gersdorff; voorts 97 diverse platen, alle onbedrukt, onderaan rechts gen. 1—97, waarvan 93 stuks portretten. Deze zijn alle te halver lijve of borstb. in versierd ov., met velerlei bijwerk en kap. Lat. naamsonderschr. Slechts van enkele is de naam v. graveur vermeld.

Actius Visconti. 1
Agricola, Rud., * 2
Albert v. Beieren, * Holl. comes. 3
— v. Saksen. 4
Alexius Michalowitz, Czaar der Russen. 5
Alciati, Andr., 6
Amerbachius, Bonif., 7
Americus Vesputius. 8
Archelaus XII, koning van Macedonië. 9
Athaliba, koning van Peru. 10
Barnabas Visconti. 11
Bembus, Pt., kard. 12
Borromaeus, Fred., kard. 13
Bosius Dovaria. 14
Branchus. 15
Budaeus, Guil., 16

4 *a*. **Bullart (Is.)** — Académie des sciences et des arts, contenant les vies, et les éloges historiques des hommes illustres, qui ont excellé en

ces professions depuis environ quatre siécles parmy diverses nations de l'Europe. Avec leurs pourtraits tirez sur des originaux au naturel ... par Is. Bullart ... 2 tom. Imprimé par les soins de l'autheur à Bruxelles, se vendent chez Franç. Foppens .... 1682. kl. fol.

I. Boekdruktitel met vignet, voorstellende den zangberg der Muzen, naar *Abr. à Diepenbeke* door *Pt. Clouwet;* Dédicace, Préface, Table démonstrative, Lat. lofverzen op B., Advis au lecteur, samen 22 ongen°. blz.; Tekst, gen° 3—421; Table des éloges 2 blz.; laatste blz. wit.

II. Boekdruktitel als voren; Advertissement 4 ongen°. blz.; Tekst gen°. 1—501; Table des éloges 3 ongen°. blz.

Dit werk bevat een groot aantal ongen. portretten van geleerden en kunstenaars, waarbij vele Nederlanders, die later opnieuw zijn gebruikt in: Foppens, Bibliotheca Belgica (zie aldaar). Deze portretten zijn tusschen den tekst gedrukt, en borstb. of te halver lijve, met of zonder randw., waaronder een of meer reg. Lat. kap. naamsonderschr. Door of met monogram van *N. de Larmessin* of *E. de Boulonois.* gr. 4to. Bedr. met Fr. tekst. Een uitzondering maakt het 8vo. portretje van Jc. Francquart, borstb. in ov. met 5 reg. Lat. onderschr., geëtst door *W. Hollar* 1648. De portretten der Nederl. kunstenaars zijn voor verreweg het grootste deel kopieën van de suite van Cock en Hondius. Zij komen in diverse verzamelingen dikwijls als losse portretten en onbedrukt voor. Sommige exx. dezer uitgaaf dragen het adres: A Amsterdam, se vendent chez les héritiers de Dan. Elsevier 1682; andere daarentegen: à Paris, chez Louis Billaine. Zie: Willems, Les Elzeviers No. 2164.

b. Hetz. werk. Nieuwe (titel) uitgaaf in 2 dln., A Brusselle *(sic)* chez Franç. Foppens 1695. kl. fol.

Tekst en portretten zijn onveranderd gebleven, het titelvignet is vervangen door een ander met het monogram van Foppens. — Hieronder volgt de alphabetische lijst der portretten van Nederlanders, met opgave der blz. alwaar zij voorkomen.

Agricola, Rud.,	I 275
Bertius, P.,	II 203
Bles, Hndr.,	II 403
Blocland, Ant.,	II 438
Bloemaert, Abr.	II 460
Bosschaerts, Thom. Willeb.	II 497
Bosch, Hier.,	II 393
Breughel, Pt.,	II 428
Brill, Paul,	II 449
Brouwer, Adr.,	II 487
Busbecque, Aug.,	I 79
Clenardus, Nic.,	I 285
Clusius, Car.,	II 114
Coeberger, Wenc.,	II 479
Coecke, Pt.,	II 409
Commines, Phil. de,	I 140
Coxcie, Mich. van,	II 440
Crayer, Gsp. de,	II 495
Croy, Willem de,	I 29
Dirk [Bouts] v. Haarlem	II 381
Dodoens, Romb.,	II 99
Does, J. van der,	II 364
Dijck, Ant. van,	II 475
Epo, Boëtius,	I 253
Erasmus, Desid.,	II 159
Eyck, Hub. van,	II 377
— Jan van,	II 379
Floris, Franc.,	II 432
Foreest, Pt.,	II 103
Francquart, Jc.,	II 483
Gassel, Luc.,	II 419
Gemma Frisius,	II 79
Goltzius, Hndr.,	II 444
— Hub.,	I 161
Goropius Becanus, Joh.,	II 177
Gossaert, Joh.,	II 407
Granvelle, Kard.,	I 73
Graphaeus, Corn.,	II 174

5 **Dreux du Radier.** — L'Europe illustre, contenant l'histoire abregée des souverains, des princes, des prélats, des ministres, des grands capitaines, des magistrats, des savans, des artistes et des dames célèbres en Europe. Dans le XVe siècle compris, jusqu'à présent. Par Dreux du Radier .... Ouvrage enrichi de portraits gravés par le soin du sieur Odieuvre. 6 tom. Paris, chez Nyon l'aîné .... 1777. gr. 8o.

Wat de portretten betreft, is dit werk een navolging van het Theatrum pontificum en het Recueil de portraits van B. Moncornet Tekst en portretten zijn geheel ongen., doch ieder deel bevat aan het slot een register der platen. Deze zijn geheel ongelijk van uitvoering, naar en door verschillende kunstenaars gegraveerd en bestaan uit verschillende suites van vorsten, staatslieden, geleerden enz., waarschijnlijk vroeger reeds zonder tekst uitgegeven. Alle zijn onbedrukt. Dl. I bevat 99, dl. II 100, dl. III 104, dl. IV 89, dl. V 108 en dl. VI 98 portretten. Hiervan verdienen te worden vermeld:

	Dl.
Adolf van Gelder * Naar *J. Robert* door *Pinssio.*	**II**
Anjou, Franç. d', * Naar *A. F.* door *Aubert.*	**II**
Arnoud v. Gelder. * Naar *J. Robert* door *Pinssio.*	**II**
Baylo, P., Door *T. Chereau.*	**V**

	Dl.
Berghem, Nic., Naar *Goetan Sarri* door *Fiquet.*	VI
Boerhaave, Hrm., Naar *J. Wandelaar* door *N. Dupuis.*	VI
Breughel, P., znd. nm. v. grav.	VI
Bucquoy, Car. de, Door *L. S.*	III
Carondelet, J. de, Naar *Raphael* door *G. Benoist.*	II
Champagne, Phil. de, Naar *hemzelven* door *Ph. le Febvre.*	VI
Commines, Phil. de, Naar *W.* door *M. Aubert.*	V
Desjardins, M., Naar *H. Rigaut* door *P. Dupin.*	VI
Dyck, Ant. v., Door *A. Clouet.*	VI
Edelinck, G., Naar *Tortebat* daar *P. Dupin.*	VI
Filips de Goede. * Naar *J. Robert* door *Pinssio.*	II
Filips II. Naar *Titien* door *Gaillard.*	II
Frederik Hendrik van Oranje. znd. nm v. grav.	III
Goltzius, Henri, znd. nm. v. grav.	VI
Hollar, W., Door *hemzelven.*	VI
Karel de Stoute. * Naar *A. R.* door *Pinssio.*	II
Karel V. Naar *P. Soutman* door *François.*	II
La Marche, Ol. de, Naar *A. W.* door *Basan.*	II
Lucas v Leiden. zndr. nm. v. grav.	VI
Margaretha v. Oostenrijk. * Naar *I. L.* door *Aubert.*	II
Maria v. Bourgondië. * Naar *M. G.* door *Pinssio.*	II
Maria v. York. Naar *Van der Voort* door *Basan.*	IV
Maximiliaan I. Naar *L. M.* door *Gaillard.*	II
Parma, Alex. Farnese van, Naar *A. F.* door *Fiquet.*	III
Picart, B., Naar *M. des Angles* door *P. Aveline.*	VI
Rubens, P. P., Door *R. Lochen.*	VI
Ruiter, M. A. de, Naar *J. v. Somer* door *N. Dupuis.*	IV
Schuurman, Anna Maria, Naar *haarzelve* door *E. Dupin.*	VI
Spinoza, Bar., Naar *A. P.* door *E. Fessant.*	V
Tromp, Mrt. Hzn., Naar *P. D.* door *Matthey.*	III
Verschuuring, H., Naar *hemzelven* door *B. Lépicié.*	VI
Warin, J., Naar *le Fevre* door *J. Balechou.*	VI
Willem III van Oranje. Naar *Van der Werf* door *Matthey.*	IV

Van deze portretten worden de met een * geteekende in de alphabetische afdeeling niet beschreven, wegens hun gebrek aan gelijkenis.

6 **Kok, Jac.,** e. a., Vaderlandsch geschied-, aardrijks-, geslacht- en staatkundig woordenboek. 35 dln. Amst., J. Allart 1780—96. — Bijvoegsels. 3 dln. Amst., J. Allart 1797—99. Te zamen 38 dln. 8o.

Hierin zijn de volgende portretten, alle borstb., in ov., naar *J. Buys* door *R. Vinkeles*; bovenaan get.: I Dl. pl. 1, 2 enz. Vele dezer portretten zijn opnieuw gebruikt in latere uitgaven van J. Allart; b.v. Chalmot, Biogr. woordenb., Wagenaar, Vervolg enz. Dl. I—XII zijn bij dens. uitgever herdrukt van 1785—89, znd. verschil van portretten.

Aa, Filips v. d.,	I	4	Arminius, Jo.,	IV	1280
Anjou, F. d'Alençon, Hertog van,	II	557	Assonville, Chrst. de,	IV	1384
Amelia v. Solms.	III	764	Barlaeus, Csp.,	V	114
Anna v. Saksen.	IV	1152	Bart, Jean,	V	152
			Bergh, Hndr. Graaf v. d.	VI	424

Bertius, Pt.,	VI	497	Heiden, J. v. d.,	XX	594
Boerhaave, Hm.,	VII	630	Hommius, Festus,	XXI	11
Brakel, J. v.,	VIII	920	Joris, Dv.,	XI	84
Brouwer, Jc. Dirkz.,	VIII	1099	Maatzuiker, J.,	XXII	218
Calvijn, J.,	IX	16	Mercator, Ger.,	XXIII	26
Coligni, Csp. de,	X	432	Nes, Aert v.,	XXIII	160
Coolhaas, Csp.,	X	504	Parma, Alex. Farnese, Hertog v.	XV	96
Cupus, Pt.,	X	582	Plancius, Pt.,	XXIV	23
Damhouder, Jst.,	XI	28	Relandus, Adr,	XXIV	143
Dodonaeus, Rb.,	XII	392	Roukens, Wilh.,	XXV	174
Doreslaar, Jz.,	XII	468	Ruiven, Nic. van,	XIX	58
Eggert, Wl.,	XIII	162	Rijkwaert, Kar.,	XXVI	22
Elizabeth v. Engeland	XIII	256	Sartorius, Joh.,	XXVI	141
Ernst Casimir v. Nassau	XIV	380	Sidney, Phil.,	XXVII	68
Essex, Rb. Evreux, Gr. v.	XIV	484	Simons, Menno,	XXVII	96
Fabricius, A. M.,	XV	15	Til, Sal. v.,	XXVIII	238
Floris V,	XV	252	Toledo, Fred. Alvarez v.,	XVI	478
Fuentes, Graaf v.,	XVI	690	Treslong, W. Blois v.,	XXVIII	270
Galen, Chrst. Brnd. v.,	IX	278	Tulp, N.,	XXIX	56
Goes, Chrst. v. d.,	XVIII	460	Velzen, Ger. v.,	XXIX	191
Gomarus, Fr.,	XVIII	494	Westphalen, Fr. Adr.,	XXXI	80
Haan, Korn. Jansz. de,	XIX	16	IJzendoorn, Gijsb. v.,	XXXIII	290
Hasselaar, Kenau,	XX	456	Zaan, Will. v. d.,	XXXIV	2
— Gerard,	XX	464	Zwingli, Ulr.,	XXXV	157
Heinsius, Nic.,	XX	516			

7 **Chalmot, J. A. de,** Biographisch woordenboek der Nederlanden, van de oudste tijden af tot heden toe. Met [24] pourtraiten en plaaten. Dl. I—VIII [A—Dr]. Amst., J. Allart 1798—1800. 8o.

Niet verder verschenen. — Hierin zijn de volgende portretten, alle ongen., borstb. in ov. Met 1 of 2 reg. onderschr. Naar *J. Buys* door *R. Vinkeles*. — De in de volgende lijst met een † geteekende zijn vroeger gebruikt in: Kok, Vaderl. Woordenboek; die met een * gemerkt, in: Wagenaar, Vervolg door P. Loosjes Az.

Aa, C. C. H. v. d,	I	2	Brakel, J. v., †	IV	168
Aa, Fil. v. d., †	I	6	Brouwer, Jc. Dirkz., †	V	18
Anjou, Fr. de Alençon, Hertog v., †	I	140	Calvijn, J., †	V	284
Amelia v. Solms. †	I	212	Camper, P., *	V	314
Anna v. Saksen. †	I	284	Capellen, Al. Fil. v. d., *	VI	46
Arminius, Jc., †	I	324	Capellen, Joh. Dk. v. d., *	VI	68
Assonville, Chr. de, †	I	368	Galen, Christ. Bern, v., †	VI	306
Barlaeus, Csp., †	II	96	Coligny, Csp. de, †	VII	176
Bart, J., †	II	104	Coolhaas, Csp., †	VII	266
Bergh, Hndr. Graaf v. d., †	II	322	Cupus, Pt.,	VIII	140
Bertius, Pt., †	II	388	Damhouder, Joost, †	VIII	202
Boerhaave, H., †	III	206	Dodoneus, Rb., †	VIII	272
			Joris, David, †	VIII	222

8 *a.* [**Wagenaar, (J.),**] Vaderlandsche historie, vervattende de geschiedenissen der nu Vereenigde Nederlanden; inzonderheid die

van Holland. Van de vroegste tijden af, enz. 21 dln. Met konstpl. en krtn. opgeheld. Amst., Is. Tirion 1749—59. 8o. (1)

Eerste uitgave bevattende oorspronkelijk 81 portretten, waarbij men nog een stel van 12 portretten pleegt te voegen, dat in 1761 verscheen met den boekdruktitel: Portraiten van vermaarde personadien, dienende tot een aanhangsel op de Vaderlandsche Historie. Amst., Is. Tirion 1761. In de hierna volgende lijst zijn zij met een † gemerkt. — De eerste *vier* deelen dezer uitgaven werden in 1752 herdrukt met de woorden „Tweede druk" op den titel.

b. Hetzelfde werk, onder denzelfden titel. Tweede druk. 21 dln. Amst., Wed. Is. Tirion 1770. 8o.

Bevat dezelfde platen en (92) portretten. Het portr. van C. van Citters ontbr.

c. Hetzelfde werk, nieuwe (titel) uitgave. 21 dln. Amst., Leid., Dordr. en Harling., P. Schouten, J. de Groot, G. Warnars, S. en J. Luchtmans, A. en P. Blussé en V. van der Plaats. 1782. 8o.

Platen en portr. geheel als voren.

d. Hetzelfde werk, onder denzelfden titel, met bijvoeging van Wagenaars naam, znd. opgave van druk. 21 dln. Amst. J. Allart 1790—96. 8o.

Dezelfde platen, waarvan eenige opgesneden, en portr. als voren, met bijvoeging van 12 nieuwe, zoodat deze uitgaaf er 105 telt. Deze nieuwe portretten zijn in de lijst met een * gemerkt.

Al deze (106) portretten nu, behalve dat van A. Pauw, zijn door *J. Houbraken* gegraveerd. Het zijn ongen. borstb., in ovaal, zonder randschr., met vierk. randw. en 3 reg. naams-onderschr. en vervaardigd naar geteekende kopiën door *C. Pronk*, *J. M. Quinkhard*, *H. Pothoven*, *A. Schouman* e. a. aan grootere origineelen ontleend. Er bestaan van alle platen proefdrukken vóor de letter; op satijn, in 4to. formaat enz. De beste drukken met de letter, dragen het adres van Is. Tirion, den uitgever van den eersten druk van Wagenaar. Hieronder volgt de lijst der portretten, met aanduiding van deel en blz., alwaar zij kunnen worden ingevoegd.

Aarsens, Corn. v.,	IX 272	Cats, Jac.,	XII 198
— Fr. v.,	X 322	Citters, Arn. v.,	XV 60
Albertus v. Oostenrijk. *	X 421	Citters, Csp. v., †	XVIII 1
Alva, Hertog van, *	VI 456	— Will. v., †	XX 70
Bankert, Adr., †	XIV 288	Coehoorn, Menno v.,	XVI 294
Bentinck, Will.,	XVII 108	Coligny, Louise de,	X 406
Beuningen, Koenr. v.,	XV 204	Dieu, Dan. de,	XIX 28
Beverningk, H. van,	XVI 130	Does, J. v. d.,	VI 483
Bicker, Andr., †	XI 50	Erasmus, Desid.,	IV 130
Boisot, Louis v.,	VI 460	Ernst Kasimir v. Nassau.	XI 150
Borssele, Adr. v.,	XVIII 46	Evertsen, Corn., †	XI 206
— Jan v.,	XX 100	— Gelein,	XVI 110
Buys, P.,	VII 16	— Jan,	XIII 210
— Will.,	XVII 426	— Korn,	XIII 206

(1) Zie Arnolds monografie over Wagenaars uitgaven in Bibliogr. Adversaria, III.

Evertsen, Korn.,	XV	394
Fagel, Fr.,	XIX	476
— Fr. Nic.,	XVII	470
— Gsp.,	XV	472
Filips II, v. Spanje. *	IX	16
Filips IV, v. Spanje. *	XI	435
Florisz, Pt., *	XII	468
Frederik Hendrik v. Oranje.	XI	2
Galen, J. v.,	XII	238
Gend, Will. Jos. v.,	XIV	24
Gilles, Jac.,	XX	46
Goes, Adr. v. d.,	VI	62
— Aert v. d.,	VI	294
Goslinga, Sicco v.,	XIX	26
Groot, Hg. de,	X	114
— Maria van Beigersbergen. *	X	414
Groot, Pt. de,	XIV	382
Hasselaer, Ger. Arn.,	XX	334
Hasselaer Kenau Sim., †	VI	414
Heemskerk, Jac. v.,	IX	254
— Car. v..	XVII	4
Heim, Ant. v. d.,	XIX	224
Hein, Pt.,	XI	63
Henrik Kasimir v. Nassau, Stadh. v. Friesland.	XI	292
Henrik Kasimir v. Nassau, Sth. v. Gron. en Drenthe.	XVI	314
Hogerbeets, Romb.,	X	172
Hooft, C. Pzn., †	X	278
Hoornbeek, Is. v.,	XVIII	234
Hop, Corn.,	XVIII	208
— Jac.,	XVI	16
Hulst, Abr. v. d., *	XIII	203
Huybert, Pt. de,	XV	214
Huydecoper, J., †	XII	96
Isabella, Infante, *	XI	181
Joan Maurits v. Nassau.	XV	38
Johan Willem Friso, Prins van Oranje.	XVII	406
Kallenberg, Ger.,	XVII	224
Karel V, Keizer, *	V	434
Knuyt, J. de,	XI	424
Kortenaar, Egb. Meeuws.,	XIII	146

Leicester, Rob. Dudley, graaf van,	VIII	100
Lodewijk, Hert. v. Brunsw.	XX	382
Maalzon, Fr.,	VIII	322
Marnix, Phil. v.,	VII,	200
Maurits, prins v. Oranje.	VIII	340
Meerman, J.,	XIII	278
Moor, Joos de, †	IX	158
Nassau, Willem Fred. v.	XIII	98
— — Lodew. v.	X	58
— — Graaf v., Veldmaarschalk.	XI	306
Nes, Aert v., *	XII	468
Oldenbarneveld, J. v.,	IX	450
Pauw, Adr., (dr. *P. Tanjé*)	XII	214
Rechteren, Ad. Hndr. v.	XVIII	132
Reede, God. v.,	XVII	160
Rossum, Mtn. v., †	IV	484
Ruyter, Mich. de,	XIV	394
Slingeland, Sim. v.,	XVIII	452
Spinola, Ambros., *	XI	125
Steyn, Pt.,	XX	338
Sweers, Iz., *	XIV	292
Tromp, Corn.,	XVI	150
— Mrtn. Harpsz.,	XII	242
Verheije, Jac., †	XVI	1
Viglius v. Zuichem.	VI	106
Wassenaar, Jac. v.,	XIII	144
— van Obdam. Unico Will. v.,	XX	22
Waveren, Ant. Oetg. v.,	XII	74
Weede, Ever. v.,	XV	354
Willem I, van Oranje.	VII	536
— II, — —	XII	120
— III, — –	XIV	86
— IV, — —	XX	96
— V, — —	XX	448
Witsen, Nic.,	XVI	20
Witt, Corn. de,	XIV	142
— Jac. de, †	XIV	186
— Joh. de,	XIV	148
Witt, Witte Korn. de	VII	468

(Zie een 2de lijst van portr. aan het eind dezer afdeeling.)

9 **Bijvoegsels** en aanmerkingen voor de Vaderlandsche Historie van J. Wagenaar, door H. v. Wijn, N. C. Lambrechtsen, A. Martini, E. M. Engelberts e. a. 20 stn. 5 dln. Amst., J. Allart 1790—96. 8o.

Hierin zijn de volg. portretten, alle ongen. borstb. in ov., door *D. Vrijdag :*

Heinsius, A., XIX
Meer, Fr. v. d., XX
Rabenhaupt, C., XIV
Strick de Jonge, Joh. VII
Tocht, Jc. v. d.. XIII

10 **Bijvoegsels** en aanmerkingen, bestaande in noodige Naleezingen voor de Vaderlandsche Historie van Jan Wagenaar, door H. van Wijn, N. C. Lambrechtsen, A. Martini, J. W. te Water, E. M. Engelberts e. a. [1e Deel]. Amst. J. Allart 1797. 8o. — Idem, 2e Deel. Amst., J. Allart 1801. 8o.

Bevat de portretten, borstb. in ovaal, van:

Aylva, Hobbe van, Naleez. I 434. Door *L. A. Claessens.*
Meerman, Ger., Naleez. II 448. Door *L. A. Claessens.*

11 **Histoire** générale des Provinces-Unies etc. Par MM D*** [Dujardin] ... [et] S*** [Sellius] ... etc. 8 tom. Paris, chez P. G. Simon 1757—1770. gr. 4o. — Met ktn., pl. en portr.

Verg. Arnold, Bibliogr. Adversaria, Dl. III, blz. 179. — Deze bewerking en vertaling van Wagenaars Vad. historie bevat 36 portretten der Graven van Holland tot Filips II, borstb. met wapen en 1 reg. Fr. onderschr., vrij gevolgd naar de folio-serie door P. van Sompel en C. Visscher; alsmede 19 stuks van vorsten, geleerden, staatslieden enz. borstb., in ov., of 8kantig randw. met 2 reg. Fr. onderschr. Alle door *J. J. Flipart* of *F. R. Ingouf* naar verschillende kunstenaars gegraveerd, onbedrukt en bovenaan gem. met het deel- en bladcijfer, waar zij geplaatst behooren. In de alphab. afdeeling zullen de afbeeldingen der Graven niet verder worden vermeld.

Graven van Holland naar volgorde der deelen:

Dirk I.	III 15	Floris V.	III 187
— II.	III 19	Jan I.	III 230
Aarnout.	III 26	Jan II.	III 250
Dirk III.	III 29	Willem III.	III 271
Dirk IV.	III 40	— IV.	III 307
Floris I.	III 46	Margaretha.	III 320
Dirk V.	III 51	Willem V.	III 331
Geertruida v. Saksen.	III 52	Albrecht.	III 352
Robbert de Vries.	III 54	Willem VI.	III 373
Godevaert.	III 56	Jacoba v. Beieren.	III 399
Floris II.	III 66	Jan v. Beieren.	III 406
Dirk VI.	III 75	Filips de Goede.	IV 7
Floris III.	III 91	Karel de Stoute.	IV 101
Dirk VII.	III 109	Maria v. Bourgondië.	IV 165
Ada.	III 119	Maximiliaan.	IV 180
Willem I.	III 123	Filips de Schoone.	IV 199
Floris IV.	III 147	Karel V.	IV 295
Willem II.	III 160	Filips II.	V 7

Lijst der overige portretten in alphab. volgorde:

Aarssens v. Sommelsdijk, C.,	VII 443	Boisot, Lodew.,	V 308
		Buis, Paulus,	V 249

Erasmus, Desid.,	IV 686	Nassau, Willem Lodewijk van,	VI 273
Filips IV v. Spanje.	VI 371 (1)	Nassau, Joan Maurits van	VIII 129
Filips V —	VII 478 (2)	Oldenbarneveld, J. van,	VII 441
Fred. Hendr. v. Oranje	VI1 523	Pauw, Adr.,	VIII 11
Goes, Aert van der,	IV 408	Viglius v. Zuichem v. Aytta.	IV 612
— Adr. — —	IV 605	Willem I v. Oranje.	V 57
Leicester, Rob. Dudley v.,	VI 71	— II v. Oranje.	VIII 76
Marnix, Fil. van,	V 250		
Maurits v. Oranje.	VI 75		

12 [**Loosjes Az. (P.),**] Vaderlandsche historie, vervattende de geschiedenissen der Vereenigde Nederlanden, uit de geloofwaardigste schrijvers ... zamengesteld. Ten onmiddel. vervolge van Wagenaars Historie. 3 dln. Amst., J. Allart 1788—89. 8o.

Met platen en 5 portretten; de laatstgen. alle ongen. borstb., in vierkant lijstwerk met eenig bijwerk, naar *H. Pothoven*, *A. Delfos* en *T. P. C. Haag* door *R. Vinkeles*.

Anna, Gouvern. der Vereenigde Nederlanden.	I	18
Bleiswijk, P. van,	III	284
Maria Louisa van Hessen-Kassel.	II	372
Nassau-Weilburg, C. Chr. van,	II	32
Stolp, J.,	I	108

13 *a.* [**Loosjes Az. (P.),**] Vaderlandsche historie, vervattende de geschiedenissen der Vereenigde Nederlanden, zints den aanvang der Noord-Amerikaansche onlusten, enz .... tot den tegenwoordigen tijd .... Ten vervolge van Wagenaars Historie. 48 dln. Amst., J. Allart, 1786—1811. 8o.

Met platen en 99 portretten, alle ongen. borstb., in vierkant lijstwerk of in ovaal, door *R. Vinkeles*. — De eerste drie deelen zijn in 1790 herdrukt met bijvoeging van de woorden „Tweede druk".

b. Hetzelfde werk, met denzelfden titel, met bijvoeging van „Derde druk." 48 dln. Amst., J. Allart 1797—1811. 8o.

Dezelfde platen, gedeeltelijk opgesneden en portretten als in de voorgaande uitgaaf.

c. **Republiek** (De) der Vereenigde Nederlanden zinds de Noord-Amerikaansche onlusten. 47 dln. [en 1 dl. register?] Amst., J. Allart 1788—1811. 8o.

Geheel hetzelfde werk als het Vervolg op Wagenaar, onder anderen titel, met dezelfde platen en portretten.

---

(1) De plaat get.: VI 1ère page.
(2) Op de plaat verkeerd genoemd Filips IV en get.: VI 1ère page.

Lijst der portretten in het Vervolg op Wagenaar, waarvan de met een * gemerkte niet in de alphab. afdeeling beschreven worden.

14 **Stuart (Mart.)** — Vaderlandsche historie, vervattende de geschiedenissen der Vereen. Nederlanden, van de vestiging van het erfstadhouderschap in de mannel. en vrouwel. linie tot aan 's lands verlossing uit de inlijving in het Fransche keizerrijk. Door Mart. Stuart. Dl. I—IV. Amsterdam 1821—26. 8o.

Niet verder verschenen. — Bevat 15 portretten, alle borstb., in ovaal, zonder randw., met 2 of meer reg. curs. Holl. onderschrift van naam enz. Naar oorspronkelijke schilderijen gegraveerd door *W. v. Senus*. 8vo. Onbedr.

Anna, prinses douair. van Oranje-Nassau. Naar *H. Pothoven*.	I	34
Bentinck, Will. gr., Heer v. Rhoon en Pendr. Naar *J. E. Liotard*.	III	28
Berckel, E. F. van, znd. nm. v. schilder.	III	508
Bleiswijk, P. van, Naar *J. E. Liotard*.	III	108
Capellen, J. D. van der, Naar *J. A. Kaldenbach*.	III	236
Caroline, prinses van Oranje-Nassau. Naar *H. Pothoven*.	II	20
Duyst v. Voorhout, Maria, vrouwe van Renswoude. Geteek door *Jonxis* naar een oorspronkelijke schilderij.	I	148
Kinsbergen, J. H. van, znd. nm. v. schilder.	IV	254
Maria Louisa van Hessen—Kassel.	II	248
Nassau-Weilberg, Carel Christ. v., Naar *T. P. C. Haag*.	II	148
Oorthuis, Ger., znd. nm. v. schilder.	IV	232
Rendorp, Joach, Naar *Tischbein*.	III	154
Wilhelmina Frederika Sophia, prinses v. Oranje. Naar *Tischbein*.	II	448
Willem V, Prins. Naar *Tischbein*.	II	270
Zoutman, J. Arn., Naar *de la Croix*.	IV	250

15 **Bosscha (H.)** — Geschiedenis der staats-omwenteling, voorgevallen in Nederland in het j. 1813, door H. Bosscha. 4 stn. 2 dln. Amsterdam 1814—17. 8o.

I (1). Boekdruktitel, voorafgegaan door een plaatdruktitel naar *J. Smies* door *J. E. Marcus*; Opdracht en Voorbericht blz. I—XVI; Tekst genummerd 1—246; Plaats-aanwijzing der afb. 1 blz. ong.; Aanteek. en bijl. gen. 1—86.

I (2). Boekdruktitel; Voorbericht blz. III—VI; Tekst blz. 1—279; Plaatsaanwijzing voor de afb. 1 blz. ong.

II (3). Boekdruktitel; Voorbericht blz. III, IV; Tekst en bijl. gen. 1—323.

II (4). Boekdruktitel; Lijst der inteekenaren, blz I—XVI; Aanhangsel en bladwijzer, blz. 1—139; Berigt aan den binder 1 ong. blz.

Hierin 11 portretten van Nederl. vorsten en bewerkers der omwenteling van 1813; alle borstb., in ovaal, met vierk. randw. en naamsonderschr. Naar *H. W. Caspari* ad vivum 1814 door *J. E. Marcus*. Onbedrukt.

Brienen van Bamerus, G. C. R. B. van,	IV 1	Kemper, J. M.,	II 161
Changuion, F. D,	II 1	Limburg Stirum, Leop. van,	I 142
Duyn v. Maasdam, F. van der,	I 152	Scholten, Fannius,	II 26
Frederika Louise Wilhelm. Kon.	III 1	Willem I, Koning,	I 1
Frederik, prins der Nederl.	III 323	Willem Frederik Karel, Kroonprins.	III 134
Hogendorp, G. K. van,	I 92		

16 **Arend (J. P.)** — Algemeene Geschiedenis des vaderlands van de vroegste tijden tot op heden, door J. P. Arend; achtereenvolgens voortgezet door O. van Rees en W. G. Brill, thans door J. van Vloten. 4 dln. 13 stn. Met pl., krtn. en portr. Amsterdam [Leiden] en Haarlem 1841—79. gr. 8o.

Bovenstaand is de algemeene titel voor alle dln.; het vierde deel, bewerkt door J. v. Vloten, heeft evenwel den bijzonderen titel: Geschiedenis van Nederlands Volk en staat sedert hun vrijverklaring in 1648.

De hierin voorkomende portretten zijn alle kopieën van oudere gravures; borstb., in ovaal met vierk. randw., met of zonder wapen en 1 à 2 reg. kap. Holl. onderschr. Uitgezonderd een viertal lithographiën van Emrik en Binger, voorkomende in het laatste stuk, zijn ze alle op staal gegraveerd door J. W. Kaiser, J. F. C. Beckleben, C. L. van Kesteren en C. Ed. Taurel. Bedoelde lithographiën zijn borstb., in versierd ovaal, znd. randw., met 6 reg. vers van Norel. Zij worden niet in de alphab. afdeeling beschreven.

Aarschot, Fr. v. Croy, hertog v.,	II	6	216	Door *C. Ed. Taurel.*
Aerssen, Corn. van,	III	2	252	Door *J. F. C. Beckleben.*
— Frans van,	III	2	515	Door *J. F. C. Beckleben.*
Albrecht van Saksen.	II	3	506	Door *J. F. C. Beckleben.*
Alva, Hertog van,	II	4	490	Door *J. F. C. Beckleben.*
Anjou, Fr., hertog van,	II	6	442	Door *C. Ed. Taurel.*
Anna van Oostenrijk.	IV	1	76	Door *C. L. v. Kesteren.*
Aremberg, Fil. van,	III	4	615	Door *J. F. C. Beckleben.*
Arminius, Jo.,	III	2	417	Door *J. F. C. Beckleben.*
Bardes, Will.,	II	6	250	Door *C. Ed. Taurel.*
Berck, Nic.,	III	3	99	Door *J. F. C. Beckleben.*
Berg, Hndr. van den,	III	2	604	Door *J. F. C. Beckleben.*
Bergagne, Jos. de,	III	5	753	Door *J. F. C. Beckleben.*
Beukelsz., Jan,	II	3	629	Door *J. F. C. Beckleben.*
Beuningen, Coenr. van,	IV	1	838	Door *C. L. v. Kesteren.*
Beveren, Corn. van,	III	5	9	Door *J. F. C. Beckleben.*
Beverningh, H. van,	IV	1	376	Door *C. L. v. Kesteren.*
Bicker, Andr.,	III	4	221	Door *J. F. C. Beckleben.*
Blois van Treslong, W.,	II	5	172	Door *C. Ed. Taurel.*
Bogerman, Joh.,	III	2	795	Door *J. F. C. Beckleben.*
Boonen Jac.,	III	4	646	Door *C. Ed. Taurel.*
Bossu, Max. van,	II	6	284	Door *C. Ed. Taurel.*
Bouillon, F. M. de la Tour d'Auvergne, Hertog van,	III	5	375	Door *J. F. C. Beckleben.*
Bracamonte y Guzman, Gsp. de,	III	5	612	Door *J. F. C. Beckleben.*

Groot, P. de,	IV	2	165	
Hartaing, Dn. de,	III	3	103	Door *C. Ed. Taurel.*
Hasselaar, Kenau Sim.,	II	5	246	
— H. Dirksz.,	II	5	278	Door *J. F. C. Reckleben.*
Heemskerk, Jc.,	III	2	240	
Hein, Piet Ptsz.,	III	4	351	Door *C. Ed. Taurel.*
Hendriksz., Lambr.,	III	3	639	
Heinsius, Ant.,	IV	2	783	Door *J. F. C. Reckleben.*
Hogerbeets, Rmb.,	III	2	767	
Hohenlo, Fil. van,	II	6	390	Door *C. Ed. Taurel.*
Hommius, Fest,	III	2	653	Door *J. F. C. Reckleben.*
Hoorne, Fil. van,	II	4	88	Door *J. W. Kaiser.*
Hopperus, Joachim,	II	4	156	Door *C. Ed. Taurel.*
Isabella Clara Eugenia.	III	4	731	Door *J. F. C. Reckleben.*
Jacoba van Beieren.	II	2	524	Door *J. W. Kaiser.*
Jan van Beieren.	II	2	494	
— van Oostenrijk.	II	6	270	Door *C. Ed. Taurel.*
Jeannin, Pierre,	III	2	268	
Joachimi, Alb.,	III	3	401	Door *J. F. C. Reckleben.*
Karel de Stoute.	II	3	60	
— van Egmond.	II	3	662	Door *J. W. Kaiser.*
— II van Engeland.	IV	1	572	Door *C. L. v. Kesteren.*
— II van Spanje.	IV	2	701	Door *C. Ed. Taurel.*
— V.	II	3	678	
Knuyt, Joh. de,	III	4	810	Door *J. F. C. Reckleben.*
Koen, J. Pt.,	III	2	596	
Kortenaar, Egb. Meeuw.,	IV	1	728	Znd. nm. v. grav.
Labadie, J. de,	IV	1	864	Door *C. L. v. Kesteren.*
Leicester, Rob. Dudley, gr. van,	III	1	162	Door *J. F. C. Reckleben.*
Leoninus, Elb.,	II	6	114	Door *C. Ed. Taurel.*
Lier, Willem van, heer v. Oosterw.	III	4	492	Door *C. L. v. Kesteren.*
Lodewijk XIV.	IV	1	178	
Loncq, Hendrik,	III	4	459	
Maalson, Fr.,	III	1	398	
Mansfeldt, P. E. van,	II	6	130	Door *J. F. C. Reckleben.*
Margaretha van Oostenrijk.	II	3	612	
— van Parma.	II	4	92	Door *J. W. Kaiser.*
Maria van Bourgondië.	II	3	62	Door *J. F. C. Reckleben.*
— van Engel.	III	5	362	
— van York.	IV	2	448	Lith. [naar *P. Schenk.*]
— Louisa, prins. wed.v.Oranje.	IV	2	922	Lith. v. *Emrik & Binger.*
Marnix, Fil.,	II	5	198	Door *C. Ed. Taurel.*
Mathenesse, Adr. van,	III	3	51	Door *C. L. v. Kesteren.*
Maurits van Oranje.	III	1	430	Door *J. F. C. Reckleben.*
Maximiliaan I.	II	3	298	
Mazarin, Kard.,	III	5	428	
Maria de Medicis.	III	5	117	Door *J. F. C. Reckleben.*
Mela, Fr. de,	III	5	89	
Mendoza, Fr. de,	III	2	150	
Monk, George,	IV	1	566	Door *C. L. v. Kesteren.*
Monterey, Graaf de,	IV	1	905	

Myle, Corn. v. d.,	III	2	531	Door *C. Ed. Taurel.*
Nassau, Adolf van,	II	5	86	Door *J. F. C. Reckleben.*
— Ernst Cas. van,	III	2	222	
— Hendrik Cas. van.	III	4	756	Door *C. L. v. Kesteren.*
— Jan van,	II	6	400	Door *Will. Steelink.*
— Joh. Maur. van,	III	5	45	
— Just. van,	III	4	58	
— Lod. van,	II	5	366	
— Will. Fred. van,	III	5	245	
— Will. Lod. van,	III	1	63	
— Laleck, Willem,	III	4	95	Door *J. F. C. Reckleben.*
— Siegen Jan III van,	III	4	388	
Nes, Aert van,	IV	1	784	
Nieuwenaar, Ad. van Meurs en,	III	1	405	
Oldenbarneveldt, J. v.,	III	1	188	
Pallandt, Floris v., Heer v. Culemb.	III	3	32	
Parma, Alex. Farnese v.,	II	6	236	Door *C. Ed. Taurel.*
Pauw, Adr.,	III	4	753	Door *J. F C. Reckleben*
— Rein.,	III	3	87	
Peter, Czaar,	IV	2	668	Lith. znd. nm. v. grav.
Pijnacker, Corn.,	III	3	726	Door *J. F. C Reckleben.*
Rabenhaupt, Carl,	IV	2	30	Door *C Ed. Taurel.*
Reael, Laur.,	III	4	313	
Reede, God. van,	III	5	793	
Requesens, Lod. de,	II	5	490	
Richelieu, Kard. de,	III	4	31	Door *J. F. C. Reckleben.*
Ripperda, Will. v.,	III	5	268	
Rossem, Mrt. v.,	II	3	673	
Rovenius, Phil.,	III	5	319	
Rupert v. d. Paltz.	IV	1	770	Door *C. L. v. Kesteren.*
Ruychaver, Nc.,	II	6	280	Door *C. Ed. Taurel.*
Schomberg, Fred. v.,	IV	2	527	Lith. bij *Emrik & Binger.*
Servient, Abel, gr. de la Roche,	IV	1	75	Door *C. L. v. Kesteren*
Sidney, Fil.,	III	1	216	Door *J. F. C. Reckleben.*
Solms, Amalia v.,	III	4	45	Door *C. L. v. Kesteren.*
Sonoy, Dk.,	II	5	186	Door *C. Ed. Taurel.*
Spinoza, Bar. de,	IV	2	1099	Lith. znd. nm. v. grav.
Temple, W.,	IV	1	828	
Tilly, Graaf v.,	III	4	631	Door *J. F. C. Reckleben.*
Tromp, Mrt. Harp.,	III	4	821	
Tuyll v. Serooskerke, H.,	III	3	675	
Uytenbogaert, Joh.,	III	2	471	Door *C. Ed. Taurel.*
Verdugo, Fr.,	III	1	5	Door *J. F. C. Reckleben.*
Viglius v. Zuichem.	II	5	18	Door *C. Ed. Taurel.*
Vorstius, Conr.,	III	2	482	
Waardenburg, Theod. v.,	III	4	547	Door *J. F. C. Reckleben.*
Wael, A. v.de, Heer v.Moersbergen.	III	3	237	
Walaeus, Ant.,	III	3	221	Door *C. L. v. Kesteren.*
Waldeck, George Fred. v.,	IV	2	195	Door *C. Ed. Taurel.*
Wallis, Prins van,	IV	2	431	Lith. naar *G. Kneller.*
Werff, P. A. v. d.,	II	5	402	Door *C. Ed. Taurel.*

Willem II,	III	5	433	Door *J. F. C. Reckleben.*
— I v. Or.	II	5	138	
Wirtz, Paul.,	IV	2	36	Door *C. L. v. Kesteren.*
Witt, Jo. de,	IV	1.	129	Door *J. F. C. Reckleben.*
— Corn. de,	IV	1	822	
— Jan de,	IV	1	844	
— Witte Corn. de,	III	5	127	

17 [**Meteren (E. van)**] Historia oder eigentliche vnd warhaffte Befchreibung [sic] aller Kriegshändel vnnd Gedenckwürdigen Geschichten, so sich in Niderteutschland, auch beygelegenen vnd andern örtern, Franckreich, Engelandt, Teutschlandt, Hispanien, Italien, u.s.w. zugetragen haben vnter der Regierung Keysers Caroli des V. vnnd Philippi II ... Alles ... fürnemlich die Niderläudische Sachen beschrieben ... Durch Eman. Meteranum Sampt ... aller Gubernatorn Bildnisse ... in Kupffer aus-gestochen vnnd geschnitten. Getruckt im Jar 1596. [Aan het eind: Gedrückt zu Hamburgk, In Verlegung François van Dortt 1596]. fol. (1)

1ste Duitsche uitgave, znd. voorkennis van den Schrijver. Zie Graesse, Trésor IV, 506. — Eene uitgave van hetzelfde jaar, te Neurenberg gedrukt volgens Fr. Muller, Beschr. van Nederl. Historiepl. Dl. I, blz. 40, is nergens elders vermeld. Waarschijnlijk draagt een aantal exemplaren van bovengenoemden druk het adres van een Neurenbergschen uitgever, evenals bij latere edities van dit werk meermalen een dubbel adres in hetzelfde jaar van uitgave zal worden aangetroffen.

Plaatdruktitel met bovenst. inschrift in boekdr.; landkaart „Descriptio Germaniae inferioris"; Tekst, met inbegrip der voorrede, gen. 1—38, 41—674, loopende tot het jaar 1595; Register 11 ongen. blz.; laatste blz. wit. Op de voorl. bladzij het adres van den drukker.

Een gedeelte van deze uitgave schijnt zonder register (en derhalve ook zonder naam van uitgever) in den handel te zijn gebracht, gelijk op te maken is uit de exemplaren der Bibliotheca Thysiana te Leiden, Kon. Bibl. in den Haag en Universiteitsbibliotheek te Amsterdam, waaraan bij alle het register ontbreekt, ofschoon de tekst letterlijk hetzelfde is. Alleen de portretten zijn minder frisch van afdruk.

18 [**Meteren (E. van)**] — Historia oder eigentliche und warhaffte Beschreibung allerfürnehmen Kriegshändel, gedenckwürdigen Geschichten vnd Thaten, so sich in Niederteutschland ... zugetragen haben. Alles mit sonderm fleisz ... beschrieben u.s.w. Durch Eman. Meteranum, sampt einer ... Charten, vnd aller Gubernatorn Bildtnussen u.s.w. Jetzo wider auffs new aussgangen ... Im Jahr 1597. Cum gratia & Privilegio. fol.

2de Duitsche uitgave, eveneens buiten weten van den auteur verschenen.

Plaatdruktitel en landkaart als van No. 17; Tekst gen. 1—641, loopende tot Augustus 1596.

1) Verg. wat den tekst der verschillende uitgaven betreft, Prof. R. Fruin, Over de verschillende uitgaven van E. v. Meteren's Historien in: Bijdr. voor vaderl. geschied- en oudheidk. N. R. IV, waar evenwel slechts van *enkele* uitgaven gewag gemaakt wordt.

Deze eerste en tweede Duitsche uitgave bevatten ieder 14 portretten, alle borstb., in ov., met Lat. randsch. van naam enz., gedrukt in No. 17 op een dubbele, in No. 18 op een enkele ongen. bladz., keerzij met Duitschen tekst, znd. nm. v. grav. — Dezelfde portretten, uitgezonderd dat van Maria Stuart, komen voor in Hogenbergs Historieprentwerk, beschreven in het bovengenoemde boek van F. Muller, Dl. I, blz. 39 en v.v.

19 [**Meteren (E. van)**] — Historia Belgica nostri potissimvm temporis Belgii svb qvatvor Burgundis & totidem Avstriacis principibus coniunctionem & gubernationem breuiter. Tvrbas avtem, bella et mvtationes tempore regis Philippi, Caroli V Caesaris filij, ad annum vsque 1598 ... conscripta & a E. Meterano Belga. Cum gratia et privilegio [1598]. fol.

Eerste Lat. uitgave. — Dezelfde plaatdruktitel als voor No. 17; Praefatio 6 ongen. blz.; dez. landkaart als in No. 17; Tekst gen. pl. 1—628, loopende van 1369 tot en met 1597; de laatste blz. wit. Voorts dezelfde 14 portretten als in No. 17 en 18, met bijvoeging van: Filips de Stoute, Jan zonder Vrees, Filips de Goede, Karel de Stoute, Maximiliaan I en Maria van Bourgondië, twee aan twee boven elkaâr, in kleinere medaillons met Lat. randschr. van naam; eindelijk Filips de Schoone en Elisabeth van Engeland, even groot als de 14 overige portretten. Alle zijn ongen. op 1 bladzijde gedrukt en met Lat. tekst op de keerzij. Op het portret van Maria Stuart is evenals in No. 18 in de benedenhoeken haar terechtstelling bijgegraveerd.

Vergelijkende lijst der portretten in de Duitsche uitgaven van 1596 en 1597, de Lat. van 1598 en Hogenbergs Historieprentwerk. (v. = verso.)

	Hogenb. No.	D. 1596. Bl.	D. 1597. Bl.	L. 1598. Bl.
Alva, Hertog van,	107	78/79	75	64
Anjou, Frans van,	220	364/65	345 v.	321 v.
Elisabeth van Engeland.	90	—	470	423 v.
Ernst van Oostenrijk.	315	628/29	622	550
Filips de Stoute van Bourgondië.	—	—	—	1 v.
Filips de Goede van Bourgondië.	—	—	—	2 v.
Filips II *aet.* 59.	11	16/17	15 v.	12 v.
Filips I de Schoone.	—	—	—	7
Jan zonder Vrees.	—	—	—	1 v.
Jan van Oostenrijk.	171	182/83	175	182 v.
Karel de Stoute.	—	—	—	2 v.
Karel V.	3	Titel v.	Titel v.	9
Leycester, Rob. Dudley van,	253	454/55	434	491 v.
Margaretha van Parma.	99	42/43	40	33 v.
Maria van Bourgondië.	—	—	—	4
Maria Stuart.	—	481/82	461	410 v.
Matthias van Oostenrijk.	184	236/37	226 v.	202 v.
Maurits van Oranje.	298	556/57	533 v.	468 v.
Maximiliaan I.	—	—	—	4
Parma, Alexander Farnese van	202	268/69	255	136
Requesens, Lod. de,	138	110/11	104	131
Willem van Oranje.	116	212/13	141 v.	352 v.

20 **Meteren (E. van)** — Memorien der Belgische ofte Nederlantsche historie, van onsen tijden. Inhoudende hoe de Nederlanden aenden anderen ghehecht, ende aen Spaengien ghecomen zijn: Met de oorsaken der inlantsche beroerten ... Meest onder de regeeringe van Philippus II ... tot ... den vvtgaenden Jare 1598. Verciert met een caerte ... ende aller regeerders afbeeldinghe in coper ghesneden. Beschreven door Eman. van Meteren, enz. Tot Delf, Ghedruct by J. C. Vennecool 1599. Met privilegie voor 8 jaren. fol.

Eerste Hollandsche en door den auteur erkende en verbeterde uitgave. — Plaatdruktitel met bovenst. inschrift in boekdr.; keerz. een Lat. octostichon van C. Utenhovius op den schrijver, waaronder Statenprivilegie; Voorreden 4 ongen. blz.; Lat. en Holl. lofverzen van P. Merula, P. H. Horn, T. V. Horn, C. Taemsson van Hoorn en I. Jorisz. van der Swene, 6 ongen. blz.; Corte beschr. van de 17 Prov. 2 ongen. blz. bedrukt met de kaart; Tekst gen. fol. 1—483; Register 12 ongen. blz.

Hierin bevinden zich 15 ongen. portretten, zijnde verkleinde, omgekeerde en slechte kopieën van de afbeeldingen in No. 17—19. Alle borstb. in ov., met Lat. randschr. v. naam, op een geheele bladzij gedrukt, met Holl. tekst op de keerzij en znd. naam van grav. Zij komen in geen andere editie meer voor. Het zijn de volgende: Karel V blz. 8; Filips II blz. 9; Maria Stuart onbedr. blz. 10*; Margaretha v. Parma blz. 19; Alva blz. 37; Requesens blz. 72 v.; Jan v. Oostenrijk blz. 91 v.; Willem v. Oranje blz. 108; Matthias v. Oostenrijk blz. 119 v.; Alexander Farnese v. Parma blz. 141; Frans v. Anjou blz. 192; Elisabeth v. Engeland blz. 233 v.: Rob. Dudley v. Leycester, blz. 234; Maurits v. Oranje met consent H.H. blz. 282; Ernst v. Oostenrijk blz. 328 v.

21 **[Meteren (E. van)]** — Historia Oder, eigentliche, vnd warhaffte Beschreibung aller fürnehmen Kriegshändel, gedenckwürdigen Geschichten vn Thaten, so sich in Niderlandt ... zugetragen haben ... biss auff diese jetzige gegenwertige zeit. Alles mit sonderm fleiss ... beschrieben ... Durch Em. Meteranum. Jetzo ... gebessert und vermehrt. Im Jahr 1603. Cum gratia & privilegio. 2 Bde. fol.

3de Duitsche uitgave, vertaald naar den Hollandschen druk van 1599. Dl. I Plaatdruktitel, gekopieerd naar dien in No. 17—19, met inschrift in boekdruk; Vorrede 5 blz. ongen., keerz. wit; Kurze Beschreibung der 17 Prouincien, 2 ongen. blz. met landkaart op de middelkeerzij; Tekst, gen. 1—743, loopende tot 1595; Register 13 ongen. blz., keerzij wit. — Dl. II, Plaatdruktitel als in dl. I; „An den günstigen Leser" 2 ongen. blz.; Tekst gen. 1—418, loopende van 1596—1606; Register 7 ongen. blz.; laatste blz. wit.

Van de 28 portretten, die hierin worden aangetroffen, zijn 6 kleinere: Filips de Stoute, Jan zonder Vrees, Filips de Goede, Karel de Stoute, Maria en Maximiliaan I, alsmede Filips I, Mathias van Oostenrijk en Leicester reeds gebruikt in de Lat. uitgaaf van 1598. De overige zijn nieuw gegraveerde platen, hetzij beter of minder fraai geslaagde kopieën in omgekeerde richting van de portretten in de vorige Duitsche uitgave, en evenals deze znd. nm. v. grav. Zij komen ook voor in sommige

exemplaren van Hogenbergs Historieprentwerk, en zijn gedrukt op 1 blz. met Duitschen tekst op de keerzij. Zie hier de lijst: Dl. I. Filips de Stoute en Jan zonder Vrees, blz. 2; Filips de Goede en Karel de Stoute, blz. 4; Maximiliaan I en Maria, blz. 8; Filips I, blz. 10; Karel V blz. 12; Filips II blz. 18; Margaretha van Oostenrijk blz. 48; Alva blz. 85; Requesens blz. 158; Jan van Oostenrijk blz. 229; Mathias van Oostenrijk blz. 254; Alex. Farnese van Parma blz. 290; Frans van Anjou blz. 396; Willem van Oranje blz. 436; Rob. Dudley van Leycester blz. 490; Maria Stuart blz. 518; Elisabeth van Engel. blz. 529; Maurits van Oranje blz. 648; Dl. II, Albertus van Oostenrijk blz. 2; Isabella infante blz. 71.

22 **Meteren (E. van)** — Historie — Belgische ofte Nederlantsche — van onsen tijden Inhoudende hoe de Nederlanden aenden anderen ghehecht ende aen Spaengien ghecomen zijn: Met de oorsaken der inlantsche beroerten ... Meest onder de regieringe van Philippus de II ... tot den ... jare 1598. Verciert met een caerte ... ende aller regierders afbeeldinghe nae 't leven ghesneden. Beschreven door Eman. van Meteren enz. Tot Delf, Ghedruckt by J. C. Vennecool 1605. fol.

Herdruk van den tekst van 1599, en 2de door den schrijver herziene uitgave. — Plaatdruktitel, waarin bovenst. inschrift in boekdruk, keerz. wit; Opdracht aan de Staten 4 blz.; Lofverzen op v. M. 6 blz.; Corte beschr. van de 17 Prov. 2 blz., bedrukt met de kaart, alles ongenumm.; Tekst gen. blz. 1—382, loopende tot het jaar 1598; Register 21 ongen. blz.; Tragische .... uytganghen van sommighe groote Heeren enz. 1 blz. ongen. — Zie voor de portretten hieronder.

23 **Meteren (E. van)** — Commentariën ofte memoriën van den Nederlandtschen Staet, handel, oorloghen ende gheschiedenissen van onsen tijden, etc. ... Beschreven door Eman. van Meteren... Oock soo verre ghebrocht totten af-standt van wapenen ... in 't jaer 1608. Ghedruckt op Schotlandt buyten Danswijck [Amsterdam?] by Hermes van Loven voor den autheur [aan het eind: Tot Londen voor Em. v. Meteren 1609]. fol.

a. Plaatdruktitel met allegor. voorstellingen, gen. I—VIII; in het midden bovenst. inschr. in boekdruk; keerz. Corte verclaringhe enz. van den titel; Opdracht van v. M. aan J. Colivs 2 blz.; Voorreden 4 blz.; Nota van uitheemsche woorden 1 blz.; Lofverzen op v. M. 4 blz.; Uitsl. kaart van „Inferior Germania" van achteren bedrukt met Holl. tekst; Lofverzen op v. M. 7 blz., waarvan het 7e blz. bedrukt met een portret van den Schrijver 1607 *aet.* 73 door *R. D. Boud* (dit alles ongen.); Tekst gen. fol. 1—244; fol. I—CXCIX en fol. 1—167; loopende tot 1607; Register met „voorreden" 44 blz.; Ghedicht van A. Balam en Grafdicht op J. Lipsius 1 blz.; Errata 1 blz. (alles ongen.)

b. Appendix of By-voeghsel van de Vrede-handel, gen. fol. 1—27; keerz. Corte verclaringhe van het principale enz. 1 blz.

Zie voor de portretten hieronder.

24 **Meteren (E. van)** — Commentariën ofte memoriën van den Nederlandtschen Staet enz. [geheel als voren]. Ghedruckt op Schotlandt buyten Danswijck [Amsterdam?] bij Hermes van Loven. Voor den autheur [aan het eind: Tot Londen voor Em. v. Meteren 1610]. fol.

Deze uitgaaf bevat denzelfden plaatdruktitel en tekst, evenzoo genummerd als die van den voorg. druk; het voorwerk verschilt eenigszins in volgorde, en is aldus gesteld: Opdracht aan Colius 2 blz.; Voorreden 8 blz.; Nota van vreemde vocabulen 1 blz.; Lofveerzen 4 blz.; Lat. opdracht aan Colius; Lofveerzen 4 blz., de 4e blz. bedrukt met hetz. portret als voren. Het Appendix achter het Register is hier gen. fol. 1—36. De portretten zijn op dezelfde bladzijden geplaatst. Een exemplaar van dezen druk is uitvoerig beschreven door D. Mulder Bosgoed in De Navorscher 1873, blz. 49 en vv.

De voorgaande uitgaven van 1605 en 1609 en deze van 1610 bevatten dezelfde houtsneê-portretten, alle tusschen den tekst gedrukt, borstb., in ov., met Lat. randschr. van naam, houtsn. znd. nm. v. grav. 12mo. Waarschijnlijk zijn zij door *C. van Sichem* gegraveerd. Hierna volgt de lijst in alphab. volgorde der portretten in de 3 uitgaven.

	1605. blz.	1609, 10. blz.
Albertus van Oostenrijk.	325	CXXXII v.
Alva, Hertog van,	370	52
Andreas, Kard. van Oostenrijk.	371	CLXXXIII
Anjou, Frans van,	171	208
Bergen, Jan van,	36 v.	51
Brederode, Hendr. van,	35 v.	50
Buren, Max. van,	52	71 v.
Egmont, Ladmir. van,	42	57
Elisabeth van Engeland.	209 v.	III v.
Emanuel Phil. van Savoye.	9	15 v.
Ernst van Oostenrijk.	296 v.	CI v.
Filips de Stoute van Bourgondië.	1	1 v.
Filips de Goede.	2	2 v.
Filips de Schoone.	4	9
Filips II.	8 v.	15 v.
Filips III.	—	CXCIII v.
Fuentes, graaf de,	313	CXIX
Granvelle, Ant. Perenot de,	22	30
Hohenlohe, Filips van,	313 v.	CXIX v.
Hoochstraten, Ant. de Lalaing van,	45	61
Hoorne, Filips van,	42	57 v.
Isabella, Infante.	366 v.	—
Jan zonder Vrees.	1	2
Jan van Oostenrijk.	98	130
Karel de Stoute.	2 v.	3
Karel V.	4 v.	9 v.
Leicester, Rob. Dudley van,	210	IV v.
Lumey van der Marck, Will.,	51	68 v.
Mansfeld, Pt. Ernst v.,	283 v.	LXXXVII
Margaretha van Oostenrijk.	4 v.	9

	1605. blz.	1609, 10. blz.
Margaretha van Parma.	16 v.	24
Maria van Bourgondië.	3	3 v.
— — Hongarije.	6	11 v.
Matthias van Oostenrijk.	107 v.	140 v.
Maurits van Oranje.	195	282 v.
Maximiliaan I.	3 v.	—
Montmorency, Floris van,	36 v.	51
Nassau, Lodew. van,	43	59
— Will. Lod. van,	297	CII
Parma, Alex. Farnese van,	142	177 v
Requesens, Lod. de,	68 v.	95
Willem van Oranje.	104	136

Isabella Infante en Maximiliaan I komen niet voor in de uitgaven van 1609 en 1610; Filips III niet in die van 1605. — 11 dezer portretjes zijn gebruikt in: Consultatie oft beraedt hoe den oorlogh in 't Nederlandt best tot een goet eynde gebraght sal worden enz. door D. Bredan. t'Amstelredam, Br. Jansz. 1630. 4to.

25 *a.* **Grimeston (Ed.)** — A generall Historie of the Netherlands: with the genealogie and memorable acts of the Earls of Holland, Zeeland and West-Friseland from Thierry of Aquitaine ... successively unto Philip III, King of Spain: Continued unto this present y. of O. L. 1608 out of the best authors that have written of that subject: by Ed. Grimeston. London, ... A. Islip and G. Eld 1608. fol.

Plaatdruktitel, dezelfde als van Le Petit, Grande chronique met bovenst. inschrift in boekdr. Zie voor de beschrijving van tekst en platen van deze Eng. bewerking: Biblioth. belgica G 79.

Dit werk bevat dezelfde portretten, ten voeten uit, als de Grande Chronique van Le Petit, doch bedrukt met Eng. tekst, behoudens de volgende uitzonderingen: het houtsneeportret van Dirk III (niet Willem III gelijk in Bibl. belg. beweerd wordt) is vervangen door een kopergravure door *C. van Sichem*; de portretten van Dirk VI en Dirk VII zijn onderling verwisseld, terwijl van het eene het onderschr. is afgesneden; Karel V, Parma, Anjou, koningin Elisabeth, Leicester, Maurits van Oranje, Ernst van Oostenrijk, Albertus van Oostenrijk en Isabella infante zijn door andere onbekende graveurs gesneden.

b. **Grimeston (Ed.)** — A generall Historie of the Netherlands. Newly renewed, corrected and supplied with sundrie necessarie observations omitted in the first impression. By Ed. Grimeston, Sergeant at armes. Continued from the year 1608 till .... 1627 by Will. Crosse Mr. of arts. The 2nd impression. London, printed by Adam Islip A D 1627. fol.

2de druk van hetz. werk, bevattende: Plaatdruktitel door *Tho Cecill*, keerz. wit; Opdracht aan de Graven van Suffolk en Salisbury en Voorrede van den vertaler samen 4 ongen. blz.; Tekst, gen. fol. 1—1588; Table 13 ongen. blz.; laatste blz. wit.

Vijfentwintig der hierin voorkomende portretten zijn afkomstig uit de

eerste uitgave; de drie overige, nl. Albertus van Oostenrijk, Isabella inf. en prins Frederik Hendrik zijn borstb. in ov., met Lat. randschr. en randw. van arabesken en 4 reg. Eng. onderschr., door *R. Elstrack*. [*Elstrake*].

Zie verder de lijst der portretten in: Bibliotheca Belgica G 79 en 80.

Er schijnt omstreeks 1599 te Arnhem bij Jan Janssen een mij onbekende Duitsche vertaling van Van Meterens historiewerk te zijn verschenen, blijkens de Voorrede van het 2e deel, welks titel aldus luidt:

26 *b*. **Meteren (E. van)** — Niderlendischer Historien, ander Theil, darin aussführlich verfasset was sich von dem J. 1599 biss auff das J. 1609 in Niderland ... zugetragen. In Niderl. Sprach beschrieben durch Em. van Meteren, nun aber erstlich in Hocht. Sprach vbergesetzt. Gedrückt zu Arnheim, bey Jan Jansen 1609. fol.

Dit 2de deel bevat geen portretten. — Hetzelfde deel werd in 1614 herdrukt onder den volgenden titel:

c. **Meteren (E. van)** — Niderlendischer Historien. Ander Theil Darin auszführlich verfasset was sich von anfang des J. 1599 bisz auff das J. 1614 in Niderland ... zugetragen. Beschrieben Durch Em. van Meteren. Jetzunder auff newen nach der leste Edition ubersehen, verbessert u.s.w. Vnd mit ... Kupfern gemehret. Gedruckt zu Arnhem Bey Joh. Janssen 1614. fol.

Deze herdruk bevat 1 Plaatdruktitel, met bovenst. inschrift in boekdr.; Voorrede 1 blz.; Register der Kupfferen 1 blz.; Tekst gen. 1—780; Register 8 ongen. blz.

Hierbij behoort:

d. **Meteren (E. van)** — Niderländischer Histori. Em. von Meteren Svpplementvm, Darinn was sich vom J. 1613 bisz auff 1620 gedenckwirdiges ... zugetragen begriffen. Arnheim, In Verlegung Jan Janson im J. 1620. fol.

Met dezelfde titelplaat als het voorg.; Voorrede 2 blz.; Tekst gen. 1—684. — Een exemplaar op het Leeskabinet te Rotterdam bevat een nieuwe (Duitsche) titelplaat met hetzelfde inschrift.

Slechts No. 26*c* bevat 12 portretten, niet bedrukt, zeer verschillend van uitvoering en alle, op een na, borstbeelden. De meeste, zoo niet alle, platen zijn in andere werken reeds gebezigd. Hieronder volgt de lijst in alphabetische volgorde.

	Blz.
Albertus van Oostenrijk en Isabella inf. Staande ten voeten uit. Door *C. van Sichem*.	65
Bucquoy, C. de, Door *B. F.* met adres van C. de Pas.	388
Elisabeth van Engeland, gemalin van Frederik V. Naar, door en met adres van *C. de Pas*.	711
Filips III van Spanje. znd. nm. v. grav. Met adres van N. de Clerck.	2
Filips Willem van Oranje. znd. nm. v. grav.	19
Frederik Hendrik van Oranje. Met 4 reg. Lat. vers. [Door *C. de Pas*]	252
Frederik V van Boheme. Door, naar en met adres van *C. de Pas*.	711
Heemskerk (Jc.) znd. nm. v. grav. Met adres van N. de Clerck.	396

27 *a.* **Meteren (Em. van)** — Nederlantsche historien ofte geschiedenissen. Inhovdende den gantzen staet, handel, soo va oorlogen als vrede-handels in onsen tijden begin ende eynde. Beschreuen door Eman. van Meteren. Ende by hem voor de leste reyse oversien, verbetert enz. tot 1611. z. pl. en jr. 4o.

b. **Meteren (Em. van)** — Belgische ofte Nederlantsche oorlogen ende gheschiedenissen. Beginnende van 't jaer 1598 tot 1611 .... Beschreven door Em. van Meteren enz. Gedruckt op Schotlant buyten Danswyck by Hermes van Loven voor den autheur anno 1611. 4o.

Beide deelen, hoewel ieder met verschillenden, geheel gegraveerden titel, en verschillend voor- en achterwerk, behooren bij elkaar en zijn op dezelfde (Dordrechtsche ?) drukkerij gedrukt. Deze uitgaaf is hoogst zeldzaam en belangrijk voor de geschiedenis van de eerste betrekkingen, door de Republiek der Vereenigde Prov. aangeknoopt met de Nieuwe Wereld.

Het eerstgenoemde deel bevat: Plaatdruktitel met 4 allegorische voorstellingen, gem. A—D, die op de keerzij verklaard worden; lofverzen op v. M. 9 blz.; zijn portret *aet.* 73, 1607, naar het grootere in de uitgaaf van 1609 znd. nm. v. grav. en zeer afgedrukt en versleten; voorts tekst gen. fol. 1—568; Register 40 ongen. blz.

Hierin zijn 18 kleine portretjes, kopieën van de iets grootere afbeeldingen in de 2 vorige uitgaven, alle borstb., in ov. met Lat. randschr. van naam, houtsn. znd. nm. v. grav., doch van dezelfde hand als de vorige. Hiervan werden 5 stuks, n.l.: Filips de Goede, Maria van Bourgondië, Filips de Schoone, Karel V en Margaretha van Oostenrijk vroeger gebruikt, omgeven door afzonderlijk randwerk, in: Batavia illustrata ex musaeo Pt. Scriverii. L. B. 1609. 4to. (Zie aldaar.) Daarentegen zijn 11 stuks later gebruikt in: Corte hist. Beschryvinghe der Nederl. oorlogen tot 1646. kl. 8vo. (Zie aldaar.)

Het andere deel bevat: Plaatdruktitel [door *C. J. Visscher*], zijnde een verkleinde kopie van de titelplaat voor de uitgaaf van 1609, met verklaring op de keerzij; lofdichten op v. M. en Nota der vreemde woorden 5 blz.; portret gelijk in het 1e deel, doch frisscher van druk; tekst. beginnende bij 18e boek 1595, loopende tot 1611, of fol. 1—418; Register 8 ongen. blz.; Register van alle de ghedenckw. gheschied. 19 blz. ongen., laatste blz. wit.

Hierin vindt men slechts 2 portretjes: Albertus en Isabella op blz. 19 v. en 87. — Volgt de alphab. lijst in het eerstgen. deel.

	Blz.		Blz.
Filips II.	28	Maria van Hongarije.	17
Jan van Oostenrijk.	208 v.	Mathias van Oostenrijk.	219 v.
Karel V.	14	Maurits van Oranje.	364
Leicester, Rob. Dudley van,	390 v.	Parma, Alex. Farnese van,	276 v.
Margaretha van Parma.	37	Requesens.	149
Maria van Bourgondië.	4 v.	Willem van Oranje.	213

28 **Meteren (Em. van),** Historie der Neder-landscher ende haerder na-buren oorlogen ende geschiedenissen. Tot den jare 1612. Nu de laestemael bij hem voor sijne doodt merckelijck verbetert enz. Verrijckt .... met bij na 100 correcte conterfeytsels van de voortreffelijcste personagiën enz. In 's Gravenhage, bij H. Jacobssz ... 1614. Met privilegie. fol.

Vierde Hollandsche uitgave, waarvan de kopij voor de pers gereed was, toen de Schrijver overleed. Zijne erfgenamen, belust op het privilegie der Algemeene Staten, lieten toe dat de tekst van wege HH. HH. Mog. werd herzien en gewijzigd, waardoor deze druk een zeker officieel karakter heeft verkregen. Deze uitgaaf bevat: Plaatdruktitel door *W. Delff*, waaronder het uitgeversadres in boekdruk; keerz. wit; Lat. opdracht aan de Provinciën van België 1 blz., id. aan Jac. Colius 1 blz.; Voorreden 3 blz.; Nota van vreemde krijgsuitdrukkingen 1 blz.; Lofdichten op v. M. 7 blz.; portret van hem *aet.* 76. znd. nm. v. grav. gekopieerd naar het portret in No. 28; Corte beschrijvinghe van de Nederl. caerte 2 blz. met de kaart door *N. Geilkerck* op de middelkeerzijden; Tekst gen. fol. 1—671; Leven van v. M. (door Sim. Rvytinck) 4 blz.; Grafdicht van I. Viverius en Lat. gedicht van J. Colius 2 blz.; Register 22 blz.; Privilegie 1 blz.; keerz. wit.

Tusschen den tekst zijn 86 portretten gedrukt, alle borstb. in ov., met Lat. kapit. randschr. en 2 of meer reg. curs. Holl. onderschr. en sommige met adres van N. de Clerc, die in zijne uitgaaf: Tooneel der keyseren en coningen Delf 1615. fol. eveneens gebruikt zijn. 50 kopieën van deze portretten, van geheel dezelfde grootte en uitvoering, komen voor in de volgende uitgaven:

29 **Meteren (Em. de),** L'histoire des Pays-Bas, ou recueil des guerres et choses memorables advenues etc. depuis l'an 1315 iusques à l'an 1612. Corrigé et augmenté par l'Autheur mesme etc. Traduit du flamand par J. D. La Haye. En La Haye, chez H. Jacobsz. Wou.... 1618. fol.

Dezelfde plaatdruktitel als bij No. 28, waarin op een afzonderlijk plaatje bovenstaand Fr. inschrift gegraveerd is; keerzij wit; Privilege 1 blz.; Avis au lecteur van Colius 1 blz.: Lat. opdracht als voren 2 blz.; Preface 4 blz.; Sonnet op v. M. 1 blz.; keerzij hetz. portret als in No. 28; Briefve description de la caerte des P. B. 2 blz., met de kaart op de middelkeerzijden, alles ongen.; Tekst, gen. fol. 2—720; La vie de E. v. M. par S. Ruytinck 6 ongen. blz.; Indice 33 ongen. blz.; laatste blz. wit.

Hierin bevinden zich slechts 58 portretten, waarvan 50 stuks kopieën

in omgekeerde richting zijn van die in No. 28 en 8 anderen buiten het ovaal omgeven zijn door randwerk van arabesken. Van deze laatsten zijn verscheidene gemerkt met het monogram van *C. v. Queboren.* Alle 58 portretten zijn nieuw gegraveerd, en bijna alle dragen het adres: H. Jacobszen exc.

30 **Meteren (Em. van),** Historie der Nederlandscher ende haerder na-buren oorlogen ende geschiedenissen. Tot den iare 1612 enz. [geheel als de titel van No. 28]. In 's Gravenhaghe, bij de Wed. en de erfgenamen van wijlen Hillebr. Jacobssz van Wouw ... 1623. Met privilegie. fol.

Plaatdruktitel, geheel als No. 28, met adres van de uitgevers in boekdruk er onder, keerz. wit; zie voorts de indeeling van het drukwerk als bij No. 28, waarvan deze uitgaaf een woordelijke herdruk is.

Deze uitgaaf bevat, evenals die van 1614, 86 portretten, gedeeltelijk gebruikt in No. 28 of No. 29, alsmede 7 nieuw gegraveerde kopieën.

31 **Meteren, (Em. van),** Historie der Neder-landscher ende haerder na-buren oorlogen ende geschiedenissen. Tot den Jare 1612, enz., [geheel als bij No. 28, doch het jaart. 1614 veranderd in 1635]. In 's Gravenhaghe, bij de Wed. ende erfghenamen van wijlen Hillebr. Jacobssz. van Wouw ... 1635. Met privilegie. fol.

Herdruk van de voorg. uitgaaf, met eenigszins gewijzigde voorrede en kleine verschillen in den druk. De indeeling van het werk is geheel hetzelfde gebleven, waarom ik naar No. 28 verwijs.

Wat de portretten betreft, zijn hier in de plaats van 24 stuks, die te zeer versleten waren, een gelijk aantal nieuwe ingevoegd, meerendeels in omgekeerde richting gegraveerd. Het zijn: Filips de Stoute, Jan zonder Vrees, Filips de Goede, Karel de Stoute, Maria, Maximiliaan I, Filips de Schoone, Margaretha v. Oostenrijk, Maria v. Hongarije, Hendrik II, Frans II, Karel IX, Granvelle, Gsp. de Coligny, Chr. Mondragon, F. Valdes, L. Boysot, Fr. de Verdugo, Sixtus V, Catherina de Medicis, Karel v. Lotharingen, Christiaan IV van Denemarken, Frederik Hendrik van Oranje (door *C. van queboren*), Willem Lod. van Nassau.

De portretten van Karel V en Parma zijn reeds gebruikt in de Fr. uitgave van 1618.

Vergelijkende lijst der portretten in de Holl. uitgaven van 1614, 1623 en 1635 en de Fransche van 1618. — (r = rechts, l = links.)

	1614 blz.	1618 blz.	1623 blz.	1635 blz.
Aerschot, Filips, hertog van,	138 r	142 v l	138 l	138 l
— Karel Filips hert. v.,	224 v r	—	224 v l	224 l
Albertus van Oostenrijk.	410 r	433 l	410 l	410 l
Alva, Ferd. hertog van,	53 l	53 * r	53 * r	53 * r
Anjou, Frans hertog van,	206 l	213 v r	206 r	206 r
Bergen, Jan van,	51 v l	51 v r	51 v r	51 v r
Biron, Karel hertog van,	489 l	521 r	489 r	489 r
Bossu, Maxim. van,	73 r	74 l	73 l	73 l
Boysot, Lod. van,	103 v l	—	103 v l	103 v r

	1614 blz.	1618 blz.	1623 blz.	1635 blz.
Brederode, Hndr. van,	50 r	50 l	50 l	50 l
Catharina de Medicis.	298 v l	—	298 v l	298 v r
Christiaan IV van Denemarken.	373 l	—	373 l	373 r
Coligny, Csp. de,	80 r	—	80 r	80 l
Egmond, Amurath [Lamoraal] van, prins van Gaveren.	58 l	58 v r	58 r	58 r
Elisabeth van Engeland.	245 l	256 v r	245 r	245 r
Emanuel Philib. van Savoie.	18 v l	—	18 v l	18 v l
Ernst van Oostenrijk.	335 l	353 v r	335 r	335 r
Filips de Stoute.	1 v r	—	1 v r	1 v l
Filips de Goede.	3 l	—	3 l	3 r
Filips I.	10 v r	10 v r	10 v r	10 v l
Filips II.	18 r	16 v * l	18 * l	18 * l
Filips III.	419 v l	443 r	419 v r	419 v r
Filips Willem v. Oranje.	365 l	385 r	365 r	364 r
Frans II.	27 v l	—	27 v l	27 v r
Frederik Hendrik van Oranje.	446 l	478 l	446 l	446 l
Fuentes, Pt. de Gusman van,	—	382 v l	—	—
George Wilhelm v. Brandenburg.	638 l	684 r	638 r	638 r
Granvelle, Kardin.,	82 v l	—	82 v l	82 v r
Guise, Karel hertog van,	364 l	384 r	364 r	365 r
Heemskerk, Jac.,	564 r	603 l	564 l	564 l
Hendrik II van Frankrijk.	25 r	—	25 r	25 l
Hendrik III van —	298 v * l	315 r	298 v r	298 v r
Hendrik IV van —	332 l	350 r	332 r	332 r
Hoochstraten, Ant. v. Lalaing,	62 v l	63 r	62 v r	62 v r
Hoorne, Filips graaf van,	58 v l	59 r	58 v r	58 v r
Hohenlohe, Filips graaf van,	351 v r	586 l	351 v l	351 v l
Isabella Clara Eugenia.	405 l	427 r	405 r	405 r
Jacobus (VI) I.	497 v r	530 l	497 v l	497 v l
Jan zonder Vrees.	2 l	—	2 l	2 l
Jan van Oostenrijk.	131 r	135 * l	131 * l	131 * l
Johan Casimir v. d. Paltz.	151 r	—	151 l	151 l
Johan Wilhelm, hertog van Gulik—Kleef.	637 r	683 l	637 l	637 l
Karel de Stoute.	3 v l	—	3 v l	3 v r
Karel V.	11 v l	10 r	11 r l	11 v r
Karel IX van Frankrijk.	28 v l	—	28 v l	28 v r
Leicester, Rob. Dudley graaf v.,	246 l	259 v r	246 l	246 r
Leopold van Oostenrijk.	640 v r	687 l	640 v l	640 v l
Lodewijk XIII van Frankrijk.	653 v l	700 r	653 v r	653 v r
Lotharingen, Filips Eman. hert. v.,	398 l	420 r	398 r	398 r
— Karel van, hertog van Guise.	310 v r	—	364 r	310 r
Lumey v. d. Marck, Will.,	70 v r	71 v l	70 v l	70 v l
Mansfeldt, Pt. Ernst graaf van,	321 l	338 v l	321 l	321 l
Margaretha van Oostenrijk.	11 r	—	11 r	11 l
Margaretha van Parma.	26 v l	25 * r	26 v * r	26 v * r
Maria van Bourgondië.	5 r	—	5 r	5 l

	1614 blz.	1618 blz.	1623 blz.	1635 blz.
Maria van Hongarije.	14 l	—	14 l	14 r
Maria Stuart.	254 r	266 v l	254 l	254 l
Maria de Medicis.	459 r l	488 r	459 v r	459 v r
Matthias I, keizer,	141 v l	146 v l	141 v l	141 v l
Maurits van Oranje.	230 v r	240 * r	230 v * r	230 v * r
Maximiliaan I. keizer,	5 v r	—	5 v r	5 v l
— II, —	122 r	—	122 l	122 l
Mendoça, Fr. de,	412 v l	436 r	411 r	412 v r
Meurs, Adf. van, en Nieuwenaar.	294 l	310 r	294 r	294 r
Mondragon, Chr. de,	98 r	—	98 v r	98 v l
Montmorency, Floris van,	52 l	52 r	52 r	52 r
Nassau, Ernst Casim. van,	560 v r	599 v r	560 v r	560 v r
Nassau, Filips van,	361 l	—	361 r	361 r
Nassau, Lodewijk van,	60 v r	61 l	60 v l	60 v l
Nassau, Lodewijk Günther van,	443 v l	470 r	443 v r	443 v r
Nassau, Willem Lodewijk van,	335 v l	354 l	335 v l	335 r
Neyen, Joann.,	568 l	607 v l	568 l	568 l
Noue, Franc. de la,	185 v l	—	185 v r	185 v r
Parma, Alex. Farnese, hert. van,	175 v l	180 v * r	175 v l	175 v * r
Requesens, Lod. de,	96 l	98 * r	96 * r	96 * r
Rudolf II, Keizer,	342 v l	361 v r	342 v r	342 v r
Sebastiaan I van Portugal.	159 v r	—	159 v l	159 v l
Sixtus V.	248 r	—	248 r	248 l
Solms, G. Eberhard graaf van,	352 l	371 v r	352 r	352 r
Sonoy, Dk.,	76 v l	78 r	76 v r	76 v r
Spinola, Ambros.,	511 v l	545 r	511 v r	511 v r
Stephanus Bathori van Polen	263 v r	—	263 v l	263 v l
Toledo, Frederik van,	85 r	87 l	85 v l	85 v l
Valdes, Franc.,	102 v r	—	102 v r	102 v l
Verdugo, Franc. de,	181 r	—	181 r	181 l
Willem van Oranje.	137 r	141 v * l	137 * l	137 * l
Wolfgang Wilhelm v. d. Paltz.	639 l	685 v r	639 r	639 r

De met een * geteekende portretten zijn buiten het ovaal omgeven door een randwerk van arabesken, in den trant der portretten van W. Delff. — In al deze uitgaven wordt de plaat gevonden van Alva's standbeeld te Antwerpen, zoo ook in alle volgende.

31 **Meteren (Em. van)** — Eygentliche vnd vollkommene beschreibung dess Niderländischen Kriegs: Darinn nicht allein auszführlich angezeigt, was sich denckwürdiges vom Jahr 1560 bisz auff 1620 zugetragen: Sondern auch dersselben Länder, Art, Eygenschafft, Herschung ... beschrieben vnd erzehlet wird: Durch Em. van Meteren ... von newen nach der letzt corrigierten Edition verbessert ... vnd mit vielen Coperstucken gemeert. In zwey Theil abgetheilt. Ambsterdam, gedruckt bey Iohan Iansons 1627. fol.

Thl. I. Plaatdruktitel, geheel gegraveerd, keerz. wit; Boekdruktitel: Meterani Niderlandische Historien verfasset in vier Theilen. 1er Theil Amst. bey Joh. Janson 1640; keerz. wit; Portret van v. M. borstb. links

in ov. met Lat. spreuk boven, bijwerk naast en 8 reg. Lat. kap. onderschr. onder het ov., znd. nm. v. grav. en onbedrukt; Kaart der Nederl.; Tekst gen. 1—1152, loopende tot het jaar 1605; Register 51 ongen. blz., laatste blz. wit.

Thl. II. Dezelfde plaatdruktitel als in dl. I, met opgeplakt gegraveerd inschrift: Der Niderlandischer Historien Ander Theil, darinn auszfuhrlich angezeigt was sich vom J. 1605 bis Ao 1620 zugetragen enz. keerz. wit; Boekdruktitel als voren, met bemerking van: „Ander Theil," keerz. wit; Register der Kvpfferstvcken 1 blz., keerz. wit; Tekst gen. 1—860; Register 28 ongen. blz.

Thl. III. Dezelfde plaatdruktitel als voren, met opgeplakt inschrift in boekdr.: Der Niderländischen Historien Dritter Theil, Darinn auszführlich beschrieben, was sich denckwürdigs vom J. 1620 biss auff 1630 sonderlich in Niederlandt zugetragen enz. Jaar en plaats v. uitgave staan onderaan op een opgeplakt strookje en het eerste veranderd in 1630, keerz. wit; Register der Kvpfer-stvcken 1 blz., keerz. wit; 2e Plaatdruktitel, dezelfde als de 1e doch opgesneden, en met ander opgeplakt inschrift in boekdr.: Meterani novi d. i. Niederl. Historien 3ter Theil enz. doch waarin onderaan een nieuwe cartouche is gegraveerd met adres: Amsterdam, gedr. bey Johan Iansson Ao. 1640, keerz. wit; Boekdruktitel als voren met bemerking: Dritter Theil, keerz. wit; Register der Kvpfferstvcken 1 blz., keerz. wit; Tekst gen. 1—686; Register 29 ongen. blz., laatste bladzij wit.

Thl. IV. De opgesneden plaatdruktitel, met opgepl. inschrift in boekdr.: Meterani novi d. i. Newer Niederländischer Historien Vierdter Theil. Inn welchem warrhafft. vnnd grundtlich erzehlet wird, was sich ... vom 1630 J. bis 1638 ... zugetragen. Vorhin niemalen in Druck aussgangen. Amsterdam, gedr. bey Ioh. Iansson Ao. 1640, keerz. wit; Boekdruktitel: Meterani Niderl. historien: ... vierdter Theil enz. keerz. wit; Register der Kvppfferstvcken 1 blz., keerz. wit; Tekst gen. 1—693; Register 27 ongen. blz.

De plaatdruktitels van het 1e en 2e deel doen vermoeden dat deze uitgaaf in de jaren 1627—30 in 2 dln. is uitgegeven, met den tekst loopende tot het jaar 1620, terwijl de uitgever de eerste 2 dln. herdrukt of met een gedeeltelijk veranderden titel, en bijvoeging van het 3e en 4e deel in 1640 opnieuw het licht deed zien. Slechts van dezen tweeden druk kwam mij een exemplaar onder oogen. Uitgenomen een aantal plattegronden van belegeringen, komen hierin de volgende portretten voor, waarvan de met een n) geteekend evenwel niet in de vooraan gedrukte registers vermeld en wellicht zijn ingevoegd. De 5 afbeeldingen met een * achter den naam, zijn nergens elders gebruikt en borstb., in versierd ovaal, met rand- en bijwerk en 2 of meer regels Lat. kap. onderschr. Het zijn: Maximiliaan I, Karel V, Filips II, Matthias van Oostenrijk en Elisabeth van Engeland. De 8 portretten, met een † achter den nm. zijn borstb. in ov. znd. randschr. met rand- en bijwerk en 1 à 3 reg. Lat. curs. onderschr. Hiertoe behooren: G. F. de Cordua, Tilly, H. M. v. Turn, Alb. v. Wallenstein, Karel I van Engeland, Buckingham, Piet Hein en H. C. Loncq. Verder bemerkt men: in dl. I een (ingevoegd?) fol. portret van Filips Willem van Oranje, tegenover een ander van denzelfde, dat er blijkbaar in behoort; in dl. II een portret van Karel v. Bucquoy door *B. F.* met adres van C. de Pas (Franken No. 508) afkomstig uit No. 26*d*; 18 kleine borstbeelden der Pacificatores van 1618 op 1 br. fol. plaat; en een (ingevoegd?)

folio portret van prins Maurits, dat niet in het register genoemd wordt; eindelijk in dl. IV een portret van Willem II naar *P. Quast* door *C. van Queboren* met adres van Broer Jansz en 2 portretten in 4to, verschillend van uitvoering: Ferdinand van Oostenrijk en Joan Maurits van Nassau. De 4 portretten van keurvorsten, met ** achter den naam gemerkt, zijn niet in v. Meteren 1614, maar in een ander historisch werk vroeger gebruikt. De overige (niet gemerkte) portretten echter zijn gebruikt in de uitgaaf van v. M. van 1614, doch door een afzonderlijk gegrav. passe-partout omgeven. Alle portretten zijn onbedr. van achteren, en met uitzondering van de genoemde, znd. nm. van grav. De portretten in dl. I zijn genummerd onderaan 1—16, 18—46, die in dl. II 47—59; de verdere zijn ongen.

Maximiliaan keurv. v. d. Paltz.	III 349
Mendoça, Fr. de,	I 868
Meurs, Adolf van,	I 581
Montmorency, Fil. van,	I 108
Nassau, Ernst Casim. van,	II 25
— Joan Maurits v., 4o. portr.	IV 512
— Lodewijk van,	I 119
— Willem Lodew. v.,	I 719
Noue, Fr. de la,	I 811
[Pacificatores van 1618] (18 portr. op 1 pl.)	II 147
Parma, Al. Farnese van,	I 834
Requesens, Lod. de,	I 198
Sigismund III van Polen.	III 307
Sonoy, Dk.,	I 297
Spinola, Ambros.,	I 1098
Tilly, Joan Tserclaes gr. v., †	III 259
Toledo, Fr. de,	I 177
Turn, Henr. Math. von, †n)	III 337
Vere, Horatius,	III 109
Wallenstein, Alb. van, †	III 427
Willem I v. Oranje.	I 279
— II v. Oranje, naar *P. Quast*, door *C. van Queboren*, m. adres van Br. Jansz.	IV 72
Wolfgang Will. keurv. v. d. Paltz. n)	III 352

32 *a.* **Meteren (Em. van)** — Meteranvs novvs, Das ist: Warhafftige Beschreibung aller denckwürdigsten Geschichten, so sonderlich in den Niderlanden auch sonsten in andern Reichen, von anfang der Regierung Philippi Audacis Hertzogen zu Burgund & biss auff das J. C. 1612 sich zugetragen. Beschrieben durch Em. von Meteren: Vor diesem zwar von Jann Janssonio in Hochteutschen Spraach aber sehr mangelhafft vnd vncorrect aussgegeben: Nun aber .... von newen ins Hochteutsche übersetzet vnd biss auff das J. 1633 .... continuirt. Beneben den fürnehmsten Slachten vnd Belägerungen, ... auch vielen neuwen Contrafaicten ... in Kupffer gestochen ... Amsterdam, bey W. Bleav 1633. fol.

b. **Meteren (Em. van)** — Meterani novi Continuatio, Das ist: Warhafftige Beschreibung aller denckwürdigsten Geschichten .... vom Anfang des J. 1612 biss auff das J. C. 1633 ... auss den besten Autorn colligirt .... Beneben den fürnehmsten Schlachten ... auch vielen newen Contrafaicten ... in Kupffer gestochen ... Amsterdam, W. Bleav 1635. fol.

Het eerstgenoemde deel bevat: Plaatdruktitel met gegrav. inschrift; Fransche titel, keerz. 3 Lat. epigrammen op v. M.; Lat. opdracht 2 blz.; Voorrede 8 blz.; Nota frembder milit. Wörter 1 blz.; Bericht an den Buchbinder 1 blz., alles ongen.; Tekst gen. 1—724; Leben E. v. M. durch S. Buytinck blz. 725, 26; Register 27 ongen. blz.; laatste bladzij wit.

Het 2e deel: Boekdruktitel (plaatdruktitel ontbr. ?); Tekst gen. 1—718; Register 26 ongen. blz.; laatste blz. wit.

Het exemplaar, dat mij van deze uitgaven onder oogen kwam, was ingenaaid; de platen lagen los tusschen den tekst; de portretten evenwel waren achter het register in het 1e deel bijeengevoegd, hetwelk ook de plaatsaanwijzing bevat voor de portretten in beide deelen. De portretten behooren tot 3 verschillende seriën (met uitzondering van dat van Oldenbarneveldt, dat afzonderlijk uitkwam); en wel 1o. 18 ongen. portretten van vorsten, staatslieden, borstb. in ov. met of zonder Lat. spreuk als randschr. en met 3 of meer reg. Lat. onderschr.; 2o: Keurvorsten van

het Duitsche rijk, gen. 1—9; alle fig. ten voeten uit, te paard, met wapen en 8 reg. Lat. onderschr.; 3o: Gouverneurs der Nederl., eveneens te paard, onder een toog, met 8 reg. Lat. onderschr., gen. 1—18. — Hieronder volgt een alphab. lijst met aanwijzing van deel en bladzij, waar zij dienen ingevoegd. — De met * vóor den naam geteekende zijn te paard afgebeeld.

33 **Meteren (Em. van)** — Historien der Nederlanden en haar naburen oorlogen tot het iaar 1612. Door Em. van Meteren. Met heerelijker konterfeytsels dan ooyt voordezen verciert, en verbetert. 't Amsterdam, by Ian Iacobsz. Schipper .... 1647. fol.

Plaatdruktitel, met het portret van Prins Maurits bovenaan in lauwerkrans en dat van den schrijver *aet.* 76 onderaan in med. Onder de plaat het adres van den uitgever; keerz. onbedr.; Voorreden 8 blz.; Leven van v. M. door S. Ruytinck, waarachter grafgedichten op hém, samen 6 blz.; Nota van uitheemsche woorden 1 blz., alles ongen.; de Tekst, gen. fol. 1—673, is zoo ongeregeld mogelijk gepagineerd; vele bladzijden hebben hetzelfde nummer, en soms worden 3 à 12 nummers overgesprongen in de paginatuur; hij loopt tot 1611; Register 22 ongen. blz. — Er zijn van dezelfde uitgave exemplaren met het adres: Tot Zanerdam, by Hendrik Iacobsz Zoet ... 1647.

In dezen druk bevinden zich verschillende soorten van portretten, welke grootendeels òf afzonderlijk òf in andere werken reeds vroeger voorkwamen. Bijna alle znd. nm. v. grav., bedrukt met Nederl. tekst op de keerzij. Op blz. 2, 2v, 3, 5, 9v en 10v, vindt men de afbeeldingen van

de graven Jan zonder Vrees, Filips de Goede, Karel de Stoute, Maximiliaan I, Filips de Schoone en Karel V ten voeten uit, staande, met 1 of 2 reg. curs. Lat. onderschr. van naam, ter lengte en ter halve (Filips de Schoone en Karel V ter geheele) breedte van een bladzij. znd. nm. v. grav. Deze zijn afkomstig uit een mij onbekende serie van grafelijke portretten.

De kleine portretten zijn grootendeels òf ontleend aan de Holl. uitgaven van v. M. van 1623 en 1635 en het werk van v. Reyd (1626, 1633 en 1644) waarnaar ik verwijs, òf aan eene serie van Nederl. Gouverneurs en Stadhouders, ten voeten uit, te paard, onder eene toog, met 3 reg. Lat. onderschrift en onderaan gen. 1, 2, 3, enz. Deze laatste serie kwam, zooals men gezien heeft, reeds onbedrukt voor in de Duitsche uitgave van v. M. Amsterdam 1633. fol. Bovendien zijn hier verschillende portretten, borstb. in ov. met Lat. of Holl. randschr. en onderschr., ter grootte eener geheele bladzij ingevoegd, afkomstig uit dezelfde Duitsche editie en daarin onbedrukt. Voorts treft men 2 portretten aan: Willem v. Oranje naar *C. Visscher* en Maurits v. Or. naar *M. Miereveld* aan, beide door *C. van Queboren* gegraveerd en met adres van A. van Waesbergen te Amsterdam, ter grootte eener 3/4 bladzij. Van de kleine portretten zijn die van Lamor. v. Egmond en Filips v. Hoorne op 1 langwerpige plaat naast elkaar znd. ov. gegraveerd. Eindelijk dat van Fr. de Mendoza door *K. v. Sichem*, Filips v. Hohenlohe geëtst door *H. Breckerveld* 1626, en Maria de Medicis, znd. randschr. in het ov. naar *A. v. Dyck* met adres van C. Danck[erts]. — Dezelfde platen worden aangetroffen in de beide volgende uitgaven:

34 **Meteren (Em. van)** — Historien der Nederlanden en haar naburen enz. [als No. 33] t'Amsterdam, by I. Iacobsz. Schipper 1652. fol.

35 **Meteren (Em. van)** — Historien der Nederlanden enz. [als No. 33] 't Amsterdam, bij I. Iacobsz. Schipper 1663. fol.

Deze uitgaven bevatten denzelfden plaatdruktitel, waarop het adres gegraveerd is, en niet er onder in boekdruk, gelijk in de uitgave van 1647. Het voorwerk is bij ieder hetzelfde en telt 10 ongen. bladzijden; de tekst is geregeld gepagineerd van fol. 1—629 en loopt als vroeger tot 1611; het register beslaat 22 ongen. bladzijden.

Wat de portretten betreft, verdient het volgende opmerking: de afbeeldingen van Willem en Maurits v. Oranje door *Queboren* zijn in deze edities vervangen door andere uit de serie der Gouverneurs te paard, alsmede het kleine portret van Lodewijk XIII door een folio afbeelding. In den laatsten druk zijn de 6 afbeeldingen der Graven door andere van een kleiner formaat vervangen, met bijvoeging van Filips de Stoute; deze dragen het monogr. van *S. de Passe*; dat van Karel V is gem. *C. van Sichem* sculp. et excud.

Alphabetische lijst der portretten in de uitgaven van 1647, 52 en 63.

	1647. blz.	1652. blz.	1663. blz.
Aerschot, Karel hertog van Croy en, 1605 aet. 48. 4o.	210	208	208
Albertus en Isabella * op 1 plaat	398 v.	383 v.	383 v.
Alva, Ferd. hertog van,	48	48	48

	1647. blz.	1652. blz.	1663. blz.
Anjou, Fr. van, *	192 v.	190 v.	190 v.
Bossu, Maxim. van, 2)	66	66	66
Brederode, Hendrik van, 1)	45 v.	45 v.	45 v.
Christiaan IV van Denemarken. fol.	382 v.	348 v.	348 v.
Egmond, Lamoraal van, prins van Gaveren.	52 v.	52 v.	52 v.
Elisabeth van Engeland. fol.	229 v.	227 v.	227 v.
Emanuel Philibert van Savoie. 1)	16 v.	16 v.	16 v.
Ernst van Oostenrijk. *	327 v.	312 v.	312 v.
Filips de Stoute. ††	—	—	1 v.
Filips de Goede. †	2 v.	2 v.	—
Dezelfde. ††	—	—	3
Filips I de Schoone. †	9 v.	9 v.	—
Dezelfde. ††	—	—	10
Filips II. *	16	16	16
Filips III. fol.	407 v.	392	392
Filips Willem van Oranje. 2)	356 [2]	341	341
Frederik Hendrik van Oranje. fol.	488	418	418
Fuentes, Pt. de Gusman, gr. van, 2)	368 v.	388 v.	388 v.
Guise, Karel, hertog van, 1)	364 [2]	340	340
Hendrik III. 1)	281 v.	279 v.	279 v.
Hendrik IV met 4 reg. Lat. vers van H. Grotius. 4o.	324 v.	309 v.	309 v.
Hohenlohe, Filips van, 2) Door *H. Breckerveld.* Arnhem 1626.	344	329	329
Hoorne, Filips van Montmorency, graaf van,	52 v.	52 v.	52 v.
Jacobus I van Engeland. fol.	484	466	466
Jan zonder Vrees. †	2	2	—
Dezelfde. ††	—	—	2
Jan van Oostenrijk. *	119 v.	119 v.	119 v.
Karel de Stoute. †	3.	3	—
Dezelfde. ††	—	—	3 v.
Karel V, Keizer, †	10 v.	10 v.	—
Dezelfde. †† Door *C. van Sichem.*	—	—	10 v.
Karel IX van Frankrijk. 1)	26	26	26
Leicester, Rob. Dudley, graaf van,	231	229	229
Lodewijk XIII van Frankrijk.	646 v.	—	—
Lotharingen, Karel van, 1)	302	300	300
Lumey van der Marck, Willem, 1)	68 v.	68 v.	68 v.
Mansfeldt, Pt. Ernst van, 2)	292	290	290
Margaretha van Parma. *	24 v.	24 v.	24 v.
Maria de Medicis. Naar *v. Dijck*, met adres van C. Danck[erts].	446	431	431
Maria Stuart. 1)	289	287	287
Matthias van Oostenrijk. *	129 v.	129 v.	129 v.
Maurits van Oranje. Naar *M. Mierevelt* door *C. van Queboren.* gr. 4o.	216	—	—
Dezelfde te paard. *	—	214	214
Maximiliaan I. †	5	5	—
Dezelfde en Maria op 1 plaat. ††	—	—	5
Maximiliaan II. Met adres van J. Janssonius.	111	111	111

	1647. blz.	1652. blz.	1663. blz.
Mendoza, Franc. de, 2) Door *K. van Sichem.*	401	386	386
Meurs, Adolf graaf van, 2)	277	275	275
Lodewijk XIII van Frankrijk. fol.	—	613	612 v.
Nassau, Ernst Casimir van, 2)	544	526	526
Nassau, Lodewijk van, 2)	54 v.	54 v.	54 v.
Nassau, Willem Lodewijk van, 2)	328 v.	313 v.	313 v.
Noue, Fr. de la,	172 v.	170 v.	170 v.
Parma, Alex. Farnese, hertog van, *	163	161	161
Requesens, Lod. de, *	87	87	87
Rudolf II, Keizer, fol.	335	320	320
Sixtus V. 1)	233	231	231
Spinola, Ambros., fol.	497	479	479
Toledo, Fred. van, 1)	77	77	77
Willem van Oranje. Naar *C. Visscher* door *C. v. Queboren.* gr. 4o.	125	—	—
Dezelfde te paard. *	—	125	125

De portretten, in deze lijst gemerkt *, zijn uit de serie van Gouverneurs te paard; die gemerkt zijn 1), werden gebruikt in de vorige drukken van v. M.; die gemerkt zijn 2), in het werk van Van Reyd, Nederl. oorlogen enz.; die met het teeken † zijn uit de serie Graven van Vlaanderen; en die met het teeken †† uit een dergelijke serie kleinere afbeeldingen van Graven enz.

Twee andere zeventiende eeuwsche uitgaven, nl.: Em. van Meteren, Historie der Nederl. gheschiedenissen van den j. 1566 tot den j. 1612 in het corte ghebracht: ende van 1612 tot 1618 ghecontinueert ende vermeerdert door Gvl. Bavdartivm van Deynse. TAmstelredam, J. E. Cloppenburgh 1618 4o. en: Belli civilis in Belgio gesti historia ab anno 97 usque ad annum 1610 deducta. Opvs novvm e Belgicis Imm. Meterani & aliorum commentarijs concinnatum à Gasp. Ens. Arnhemi, ap. J. Janssonium 1623 fol., bevatten geen portretten, evenmin als een verkorte compilatie in het Engelsch: A true Discourse historicall of the succeeding governours in the Netherlands, and the civill warres there begun in the y. 1565 ... untill the y. 1598. Translated and collected by T. C[hurchyard]... and R. Ro[binson] out of... E. M[eteranus]... his fifteene bookes Historiae Belg.; and other collections added etc. London, M. Lownes 1602. 4o. — Zie: Catal. of books in the library in the British Museum printed before 1640. Vol. II, 1094.

36 *a.* **Meteren (Em. van)** — Historie van de oorlogen en geschiedenissen der Nederlanderen, en der zelver naburen: beginnende met den j. 1315, en eindigende met den j. 1611 door Emanuel van Meteren. Voorzien met afbeeldingen der voortreffelijkste perzonagiën van dien tijd. Verbeterde druk. 10 dln. Gorinchem 1748—63. 8o.

Hierin bevinden zich de volgende portretten, alle borstb., in ov. met 6 reg. Holl. onderschr. op pedestal. Znd. nm. v. grav., doch get. *J. Punt direx.* en bovenaan: Eerste Deel enz. met opgave der pagina.

Het zijn kopieën naar de grootere afbeeldingen in de zeventiendeeeuwsche uitgaven. Dl. I bevat een portret van v. M. znd. nm. v. grav.

b. **Meteren (Em. van)** — Historie van de oorlogen en geschiedenissen der Nederlanderen, en der zelver naburen enz. door Emanuel van Meteren. Voorzien met afbeeldingen der voortreffelijkste perzonagiën van dien tijd. Derde druk. 10 dln. Amsterdam, S. J. Baalde 1786. 8o.

Deze druk bevat dezelfde portretten als de vorige, op dezelfde plaatsen ingevoegd, doch zonder opgaaf der blz., hier en daar opgesneden en met verandering van de woorden *J. Punt direx.* in: *J. Punt* [of *C. F. Fritsch*] *sculpsit*.De met een * achter den naam get. zijn door *C. F. Fritsch.*

Aerschot, Filips van,	III	45
— Karel Filips v., *	IV	146
Albertus van Oostenrijk. *	VII	56
Alva, Ferd. van,	I	425
Anjou, Frans van,	IV	5
Bergen, Jan van, *	I	418
Biron, Karel van,	VIII	210
Bossu, Max. van, *	II	41
Boysot, Lod. van, *	II	265
Brederode, Hendrik van,	I	409
Catharina de Medicis.	V	263
Christiaan IV v. Denem. *	VI	334
Coligny, Csp. de, *	II	93
Egmond, Lam. van, *	I	468
Elisabeth van Engeland.	IV	297
Emanuel Fil. van Savoie.	I	181
Ernst van Oostenrijk. *	VI	59
Filips de Stoute. *	I	5
Filips de Goede.	I	13
Filips I.	I	73
Filips II.	I	130
Filips III. *	VII	128
Filips Willem v. Oranje. *	VI	274
Frans II.	I	206
Freder.Hendr.v.Oranje. *	VII	332
Fuentes, Graaf van, *	VI	257
Granvelle, Kard.,	I	249
Guise, Karel hert. van, *	VI	268
Heemskerk, Jc. van,	IX	204
Hendrik II. *	I	188
Hendrik III.	V	267
Hendrik IV.	VI	38
Hoochstraten, Ant. v. L. v.	I	501
Hoorne, Filips van,	I	470
Hohenlohe, Filips van, *	VI	184
Isabella Clara Eugenia.	VII	56
Jacobus I.	VIII	262
Jan zonder Vrees.	I	7
Jan van Oostenrijk. *	II	477
Johan Casim. v. d. Paltz. *	III	143
Karel de Stoute.	I	15
Karel V.	I	77
Karel IX van Frankrijk.	I	214
Leicester.	IV	303
Lodewijk XIII.	X	365
Lotharingen, Fil. Em. v., *	VI	525
Lotharingen, Karel van, Hertog van Maine.	V	348
Lumey, Willem, *	II	21
Mansfeldt, Pt. Ernst van, *	V	428
Margaretha van Oostenrijk.	I	75
Margar. v. Parma.	I 75 en I	200
Maria van Bourgondië.	I	27
Maria van Hongarije.	I	95
Maria Stuart. *	IV	361
Maria de Medicis.	VII	344
Matthias I. *	III	71
Maurits van Oranje. *	IV	191
Maximiliaan I.	I	29
Maximiliaan II. *	II	410
Mendoça, Fr. de,	VII	78
Meteren, Em. van,	I	1
Meurs, Adolf van, en Nieuwenaar. *	V	281
Mondragon, Chr. de,	II	229
Montmorency, F. van, *	I	419
Nassau, Ernst Casim. van,	IX	176
Nassau, Filips van, *	VI	250
Nassau, Lodewijk van,	I	480
Nassau, Lod. Günther v.,	VII	316
Nassau, Willem Lodew.v.,	VI	61
Neyen, Joann.,	IX	226
Noue, Franc. de la,	III	410
Parma, Alex. F. van,	III	385
Requesens, Lod. de, *	II	212
Rudolf II. *	VI	114
Sebastiaan I.	III	209
Sixtus V. *	IV	313
Sonoy, Dk.,	II	66
Spinola, Ambros.,	VIII	359

Stephanus van Polen.	IV 428	Verdugo, Fr. de, *	III 376
Toledo, Fred. de, *	II 182	Willem van Oranje.	III 41
Valdes, Fr.,	II 260		

Hiermede heb ik getracht een zooveel mogelijk volledige bibliographie te geven der bekende uitgaven van Van Meterens Historiewerk. Het boek verdiende dit, ten eerste, omdat er nog geen uitvoerige studie van dezen aard over bestond, alsook, omdat werkelijk de portretten in verscheidene uitgaven zeer belangrijk zijn, deels uit het oogpunt der kunst maar vooral als gelijktijdige afbeeldingen. De onderlinge vergelijking van den tekst worde evenwel aan anderen overgelaten. Wat de portretten betreft, verdienen de uitgaven van 1596, 97, 98 en 1603 de aandacht der kunstliefhebbers wegens fraaiheid en als oudste afbeeldingen der personen; voorts de Duitsche druk van Amst. 1627—40, 4 dln. en die van Amst. 1633, 35, 2 dln., welke fraaie groote portretten bevatten, in den geest van Delff gegraveerd. De uitgaven van 1614, 1618, 1623, 1635, 1647, 1652 en 1663 evenwel kunnen minder in aanmerking komen, omdat zij voor een groot deel met afgedrukte portretten versierd (?) zijn, die reeds herhaaldelijk in andere werken gebezigd werden. Hetzelfde mag gezegd worden van de Engelsche vertaling door Grimeston en van de Holl. uitgaven met houtsneden van 1608 en 1611.

37 *a*. **Bor (Pt.)** — Oorspronck, begin ende aenvang der Nederlantscher oorlogen, beroerten ende borgerlijcke oneenicheyden. Warachtighe ende historische beschrijvinge. Door Pt. Bor Chrsz .... t' Vtrecht, by S. de Roy .... 1595. fol.

Eerste uitgave, bevattende boek I—III. — Boekdruktitel, met gegraveerd vignet, zinspelende op den staat van Belgica; keerz. bedrukt met 3 spreuken uit Cicero, Philo Judaeus en Diodorus Siculus; Opdracht aan de Staten van Utrecht 2 blz.; Voorrede en 8 reg. vers van P. B. 1 blz.; Lofdichten op B. 1 blz.; Corte inhout d. 3 boeken 2 blz.; Tekst, gen. fol. 1—121. (Voorw. ongen.)

b. **Bor (Pt.)** — Oorspronck, begin ende aenvang der Nederl. oorlogen. enz. [als voren]. Van nieus oversien. In 's Graven-Hage, by B. C. Nieulandt .... 1603. fol.

Tweede uitgave van boek I—III. — Boekdruktitel met nieuw titelvignet, met dezelfde voorstelling; op de keerz. de 3 spreuken benevens een 6 reg. Holl. vers; Opdracht als voren 3 blz.; Voorrede en 8 reg. vers 1 blz.; Lofdichten op B. 11 blz.; Cort inhout der 3 boeken 3 blz.; Tekst gen. fol. 1—120; laatste bladzij drukkersmerk. (Voorwerk ongen.).

Beide uitgaven bevatten dezelfde kleine houtsneêportretjes van vorsten en krijgslieden, alle borstb. in ov. met Lat. randschr., op ovale of vierkante plaatjes gegraveerd, ter breedte van 1 kolom. Znd. nm. v. grav. Bedrukt met Holl. tekst.

	1595 blz.	1603 blz.		1595 blz.	1603 blz.
Brederode, H. van,	35	33 v.	Granvelle, Kard.,	10	9 v.
Emanuel Philibert van Savoye.	8	8	Karel V.	1 v.	2
Filips II.	6 v.	6	Margaretha van Parma.	14	14

38 **Bor (Pt.)** — Van de Nederlantsche oorloghen, beroerten ende borgerlijcke oneenicheyden, gheduerende den gouvernemente van den Hertoghe van Alba inde selve landen. Warachtige ende historische beschrijvinghe. Devr Pt. Bor Chrstz. Tot Utrecht, by S. de Roy .... 1601. fol.

Eerste uitgaaf van het 4de—6de boek. — Boekdruktitel met allegorisch vignet van Alva op den troon enz.; keerz. wit; Opdracht aan de Staten van Utrecht 3 blz.; Lofdichten op B. 18 blz.; Cort inhout van dese 3 boecken 6 blz.; Tekst gen. fol. 1—187; Aanwijzing der „dolinghen" en „fauten" 3 blz. — Voor- en achterwerk ongen.

Hierin komen de volgende portretten voor, alle in grootte en uitvoering gelijk aan bovengenoemde, uitgenomen dat van D. Sonoy, hetwelk *geëtst* is. Znd. nm. v. grav. en bedrukt als voren.

Alva. blz. 2 v.; Egmond, Lam. van, blz. 40 v.; Hoorne, Fil. van, blz. 41; Sonoy, Dirk, blz. 126; Bossu, Max. van, blz. 171 v.

Dezelfde portretten uit de voorg. drie uitgaven zijn gedeeltelijk op nieuw gebruikt, gedeeltelijk gekopiëerd in omgekeerde houding, met weglating van die van Eman. Philib. v. Savoie en D. Sonoy, en bijvoeging van die van Willem v. Oranje en L. de Requesens, in het berijmde uittreksel van het groote werk, getiteld:

39 **Bor (Pt.)** — Den oorspronck, begin ende aenvanck der Nederlandtscher oorlogen, geduyrende de regeringe van de Hertoginne van Parma, de Hertoge van Alba, ende eensdeels van den groot Commandeur. Beschreven deur Pt. Bor Chrstz. .... ende nu deur den selven in liedekens vervaet. Tot Leyden, by Govert Basson 1617. 4o.

Boekdruktitel, met hetz. allegorische vignet als voor den tweeden druk der uitgave van boek I—III; keerzij bedr. met een 6reg. Holl. vers; opdracht aan de Magistraat van 's Graven-hage 6 blz.; Tekst gen. 1—96.

	Blz.		Blz.
Alva, Hertog van,	14	Granvelle, Kard.,	3
Bossu, Max. van,	52	Hoorne, Fil. van,	18
Brederode, H. van,	6	Karel V.	1
Egmond, Lamor. van,	18	Requesens, Lod. de,	57
Filips II.	1	Willem v. Oranje.	82

Deze portretjes komen eindelijk nogmaals vòor in de volgende uitgaaf, waarbij een aantal andere grootere zijn toegevoegd.

40 **Bor (Pt.)** — Nederlantsche oorloghen, beroerten, ende borgerlijcke oneenicheyden, beginnende mette opdrachte der selver landen, gedaen by Keyser Karel de V aen zijnen zoon Philippus van Spangien .... [1555—1600]. 5 dln. Leyden, G. Basson; Amsterdam, M. Colyn 1621—[1634]. fol. — Met pl. en portr.

Dl. I. Plaatdruktitel, znd. nm. v. grav., voorafgegaan door een Fr. titel bedrukt met de Wtlegginghe; Opdracht 6 blz.; Lofdichten op B. door verschill. auteurs 4 blz.; Tekst, gen. fol. 1—350 (6e boek) en 1—192 (9de boek).

Dl. II. Plaatdruktitel als voren, met bijvoeging: Tweede deel enz.;

Tekst gen. 193—318 (11de boek), 1—230 (15de boek), 1—48 (16de boek), 1—48 (17de boek), 1—60 (18de boek).

Dl. III. 1. Plaatdruktitel door *T. Matham* 1625 met inschrift: Vervolch van de Neerl. oorloghen enz., voorafgegaan door een Fr. titel, bedrukt met de Beduydingh des Titels; Opdracht aan de Staten van Holland 4 blz.; Id. aan prins Fred. Hendrik 2 blz.; Id. aan Schout en burgem. v. Utrecht 3 blz.; Portret van B. door *J. Matham* 1625; Lofdichten op B. door verschillende auteurs 10 blz.; Tekst gen. fol. 1—73 (19de boek), 1—91 (20e boek), 1—120 (21e boek), 1—102 (22e boek).

Dl. III. 2. Boekdruktitel, Lofdichten op B. 2 blz.; Tekst gen. fol. 1—103 (23e boek), 1—118 (24e boek), 1—63 (25e boek), 1—68 (26e boek), 1—33 (27e boek en bijvoegsel); Register op het 3e deel 72 blz.; Misstellinghen 2 blz.

Dl. IV. Plaatdruktitel znd. nm. v. grav., met Fr. titel als boven; Opdracht aan de Staten v. Holland en Utrecht en burgem. v. Utrecht 4 blz.; Lofdichten op B. 12 blz.; Opdracht aan prins Fred. Hendrik 2 blz.; Tekst, gen. 1—56 (28e boek); 1—48 (29e boek), 1—78 (30e boek), 1—90 (31e boek), 1—126 (32e boek).

Dl. V. Plaatdruktitel znd. nm. v. grav., voorafgegaan door een Fr. titel met Verclaringhe; Opdracht als boven 6 blz.; Lofdichten op B. 18 blz.; Tekst gen. fol. 1—100 (33e boek), 1—83 (34e boek), 1—69 (35e boek), 1—66 (36e boek), 1—69 (37e boek); Register op boek 33—37 5 blz.; Misstellinghen 1 blz. — Het voor- en achterwerk is overal ongen.

Bij deze uitgaaf behoort: Register ofte Bladtwijzer op alle de 37 boecken der Nederl. oorloghen enz. t'Amstelredam, voor Br. Jansz., Abr. de Wees en Th. Jacobsz 1640. 39 blz. ongen. fol.

Hierin komen tweeërlei soort portretten voor, nl. de kleine plaatjes uit de uitgaven van 1595, 1601, 1613 en 1617 en grootere vierkante ter dubbele breedte, alle borstb. in ov., met Lat. randschr., waarvan enkele met Lat. onderschr., van acht. bedrukt met Holl. tekst. De portretten van de graven v. Egmond en Hoorne zijn naast elkaar in gebroken breed ovaal, op 1 breed 8vo plaat gegraveerd. Slechts het portr. van Parma is voorzien van den nm. v. grav.: *L. Cornelí.* Daar de dln. niet doorloopend gepagineerd zijn, is achter ieder het boek en de blz. genoemd, waar het voorkomt.

Zie verder voor de platen: Mullers Beschrijving van Nederl. historiepl. en D. Mulder Bosgoed, De prenten van Bor's uitgaaf van 1621 in: Bibliogr. Adversaria III, 202 en vv.

Albertus van Oostenrijk.	XXXIII	5	
Alva, Hertog van,	IV	127	v.
Anjou, Hertog van,	XVII	3	
Brederode, Hendrik van,	II	41	
Egmond en Hoorne, Graven van,	IV	171	v.
Granvelle, Ant. Perenot, kard.,	I	16	v.
Gebhard, aartsbisschop van Keulen.	XVIII	3	
Jan van Oostenrijk.	X	241	
Karel V, Keizer,	I	2	v.
Maurits van Oranje, met adres van M. Colijn.	XIX	5	v.
Mendoça, Fr. de,	XXXVII	41	v.
Nassau, Willem Lodewijk van,	XIX	41	
Parma, Hertog van,	XIII	68	

Requesens, Lodew. de,	VII	8
Sonoy, Dk.,	VI	273 v.
Treslong, Willem van Blois gezegd,	XX	18 v.
Willem van Oranje.	IV 181 en VI	282 v.

41 **Bor (Pt.)** — Oorsprongk, begin en vervolgh der Nederlandsche oorlogen, beroerten, en borgerlyke oneenigheden ... eindigende met het einde van 't jaer 1600. Waerachtelijk en onpartijdelijk beschreven door Pt. Bor Chrstz. in 37 boeken en IV stukken verdeelt. Verciert met .... afbeeldingen van vermaerde mannen en printen .... Voorts met een byvoeghsel van authentyke stukken en nieuwe registers enz. 4 dln. (6 stn.) t'Amsterdam, by de Wed. van J. van Someren, A. Wolfgangk, H. en D. Boom 1679—84. fol. — Met pl. en portr.

1e stuk, 1e ged.: Fr. titel; Plaatdruktitel naar *W. Schellinkx* door *A. Blooteling*; Boekdruktitel; Privilegie 1 blz.; Register der afbeeldingen 1 blz.; Voorrede der boekverkoopers 6 blz.; Lofdichten op B. 14 blz.; Portret van Bor naar *F. Hals* door *A. Zijlvelt*; Tekst gen. fol. 1—742.

1e stuk, 2e ged.: Boekdruktitel: Tweede deel der Nederl. oorlogen enz.; Tekst gen. 745—1006; Bijvoegsel van den auteur 1 blz., keerzij wit; Bladt-wijser 7 blz. en 1 wit; Bijvoegsel van authentyke stukken; Fr. titel, bedr. met een bericht der boekverkoopers en tekst gen. 3—187; Register 1 blz.

2e stuk, 1e ged.: Fr. titel; Plaatdruktitel als in het 1e stuk; Boekdruktitel; Privilegie 1 blz.; Register der afbeeld. 1 blz.; Portret van B. als in het 1e stuk; Tekst, gen. 1— 439.

2e stuk, 2e ged.: Fr. titel: Vervolg van de Nederl. oorlogen enz. 3de deel; Tekst gen. 443—994; Bladt-wijser 8 blz.; Bijvoegsel van authentyke stukken, Fr. titel en tekst gen. 3—127.

3e stuk: Fr. titel en Plaatdruktitel als voren; Boekdruktitel; Privilegie 1 blz.; Register der afbeeldingen 1 blz.; Portret van Bor als voren; Tekst gen. fol. 1—895; Bladtwijser 8 blz.; Bijvoegsel van authentyke stukken, Fr. titel en tekst gen. 1—27; Register 1 blz.

4e stuk: Fr. titel en Plaatdruktitel als voren; Boekdruktitel; Privilegie 1 blz.; Register der afbeeldingen 1 blz.; Portret van B. als voren; Tekst gen. fol. 1 - 691; Bijvoegsel van authenthyke stukken, Fr. titel en tekst gen. 3—16; Algem. blad-wijser door Abr. van Poot, Titel, Voorrede en 84 blz.

Hierin bevinden zich de volgende portretten, waarvan sommige, met een * achter den naam gemerkt, reeds voorkwamen in de editie van Hoofts Historiën van 1677, en andere later wederom gebruikt zijn in hetzelfde werk, n.l. den druk van 1703. Alle zijn borstb., in ov., met 2 of meer reg. kapit. onderschr. in plaats van de verzen van G. Brandt. Znd. nm. v. grav., behalve dat van Oldenbarneveld, en onbedr.

		blz.
Albertus v. Oostenrijk.	IV	178
Alva, Hertog van, *	I 1	181
Anjou, Hertog van,	II 1	296
Bor, Pt., I 1 blz. 1, II 1 blz. 1, III blz. 1,	IV	1
Elisabeth v. Engeland.	III	235
Ernst van Oostenrijk.	III	781
Filips II van Spanje. *	I 1	5
Filips III van Spanje.	IV	527
Filips Willem v. Oranje.	IV	167

	blz.		blz.
Fuentes, Pt. Gusm. de,	III 662	Nassau, Will. Lodew. v.,	II 2 408
Hendrik IV v. Frankrijk.	IV 51	Oldenbarneveld, J. v., * door *A. Vaillant.*	III 51
Hohenlohe, Fil. van,	II 2 698	Parma, Hertog van,	II 1 3
Isabella Clara Eugenia.	IV 578	Requesens, Lod. de,	I 1 478
Jan van Oostenrijk.	I 2 747	Rudolf II, Keizer,	IV 286
Leicester, Rob. Dudley v., *	II 2 685	Sebastiaan v. Portugal.	IV 621
Mansfeldt, Pt. Ernst v.,	III 676	Sidney, Fil.,	II 2 738
Margaretha van Parma. *	I 1 22	Sonoy, Dk.,	II 2 768
Matthias van Oostenrijk.	I 2 900	Toledo, Fr. Alvarez de,	I 1 421
Marnix, Fil. v., v. St. Aldeg.	II 2 464	Treslong, Blois van,	II 2 570
Maurits van Oranje. *	II 2 456	Valdes, Fr.,	I 1 558
Mendoça, Fr. de,	IV 482	Verdugo, Fr.,	III 717
Meurs, Adolf van, en Nieuwenaar.	III 447	Vere, Fr.,	IV 181
Nassau, Lodewijk van,	II 1 235	Willem v. Oranje (links).	I 1 222

Dezelfde portretten zijn wederom zonder eenige verandering gebezigd in:

42 **Groots (Hugo de)** Nederlantsche jaerboeken en historien, sedert het jaer 1555 tot het jaer 1609 met de belegering der stadt Grol en den aenkleven des jaers 1627. Als ook het tractaet van de Batavische nu Holl. republyk en de vrye zeevaert, met aanteek. enz. Alles vert. door J. Goris. t' Amsterdam, by de Wed. van J. van Someren, A. Wolfgangk en' H. en D. Boom 1681. fol.— Met pl. en portr.

Boekdruktitel, voorafgegaan door Fr. titel en plaatdruktitel naar *Z. Webbers* door *A. Blooteling*; Opdracht aan Hendrik Casimir van Nassau 2 blz.; Bericht van den oversetter 2 blz.; Register der printen 2 blz.; Vertaling der opdraght van C. en P. de Groot en van die van J. Blaeu 6 blz.; Voorrede van J. Blaeu 2 blz.; Portret van de Gr. naar *M. Miereveld* door *A. van der Wenne*; Leven van de Gr. 11 blz.; Brieven aan en lofdichten op de Gr. 18 blz.; Tekst gen. fol. 1—591; Register 20 blz.; Bladt-wijser 56 blz.; Beleegeringh der stadt Grol; Fr. titel en tekst gen. 3—19; Verhand. van de oudtheid der Batav.... republyke, Fr. titel; Opdracht 8 blz.; Inhoudt 1 blz.; Tekst gen. fol. 1—34; Vrye See, Fr. titel; Opdracht 5 blz.; Inhoudt 1 blz; Tekst gen. 43 - 74.

Bij de portretten uit Bor zijn 3 nieuwe gevoegd, die van Spinola, prins Frederik Hendrik en Hendrik van den Bergh; en wel deze laatste, voorkomende in het beleg van Grol, gegraveerd door *A. Vaillant*. — Hierna volgt de lijst met opgaaf der blz.

	blz.		blz.
Albertus van Oostenrijk.	411	Leicester, Rob. Dudley van,	101
Alva, Hertog van,	87	Margaretha van Parma.	13
Anjou, Hertog van,	77	Marnix, Fil. v., v. St. Aldeg.	99
Bergh, H. van den, (Grol)	10	Matthias van Oostenrijk.	55
Ernst van Oostenrijk.	198	Maurits van Oranje.	415
Filips II van Spanje.	351	Oldenbarneveld, Joh. van,	117
Fred. Hendr. v. Oranje. (Grol)	1	Parma, Hertog van,	65
Groot, H. de,	(Voor zijn leven)	Requesens, L. de,	47
Hohenlohe, Fil. van,	92	Spinola, Ambros.,	464
Isabella Clara Eugenia.	411	Willem van Oranje (links).	91

De eerste Latijnsche druk van het werk van de Groot: Annales et historiae de rebus belgicis. Amst. 1657. in-fol., alsmede de Fransche vertaling: Annales et histoires des troubles du Pays-Bas. Amst. 1662. in-fol. bevatten geen portretten. Zie H. C. Rogge, Bibliotheca Grotiana. Hag. Com. 1883. 8o.

43 *a*. **[Baudaert (W.)]** — Afbeeldinghe, ende Beschrijvinghe van alle de veldslagen, belegeringen en and're notable geschiedenissen, ghevallen in de Nederlanden geduerende d'Oorloghe teghens den Coningh van Spaengien ... [door W. Baudaert van Deinse]. 'tAmsterdam, by M. Colyn .... 1615. 4o obl. — Met pl. en portr.

Zie voor de beschrijving van inhoud en platen: Bibliotheca Belgica B. 111, alwaar evenwel minder aandacht aan de portretten geschonken is. — Deze zijn alle borstb., in ovaal, met Lat. randschr. en vierk. randw.; znd. nm. v. grav., uitgezonderd enkele, gem.: *L c* (= *Lamb. Corneli*) fc. De portretten van Egmond en Hoorne zijn in gebroken breed ovaal op 1 breed 4o plaat gegraveerd. De platen en portretten zijn doorloopend in boekdruk genummerd van 1 tot 285 en bedrukt met Holl. tekst. — Dezelfde portretten zijn gebezigd in:

b. **[Baudaert (W.)]** — Afbeeldinghe, ende Beschrijvinghe van alle de Veld-slagen enz. [als voren]. t'Amsterdam, by M. Colijn ... 1616. 4o. obl. — Met pl. en portr.

Zie Bibliotheca Belgica B 112. — Nieuwe titel-uitgaaf zonder eenig verschil in de portretten.

44 **[Baudaert (W.)]** — Pourtraits en taille-douce et descriptions des sieges, batailles, rencontres et autres choses advenues durant les guerres des Pays-Bas etc. 2 part. A Amsterdam, chez M. Colin 1616. 4o obl. — Met pl. en portr.

Fr. vertaling v. bovenst. — Zie Bibl. Belg. B 113. — Bevat dezelfde portretten als voren, uitgenomen dat van prins Maurits, hetwelk door een grooter borstb. vervangen is. Alle bedrukt met Fr. tekst.

45 **Baudaert (W.)**, Viva delineatio ac descriptio omnium prælio-rum, obsidionum; aliarumque rerum memoratu dignarum, quae, durante bello adversus Hispaniarum Regem in Belgij provinciis ... gestae sunt. Amstelodami, ap. M. Colinium .... 1622. 4o obl. — Met pl. en portr.

Lat. vertaling van hetz. werk met geheel dezelfde portr. als de Fr. vertaling, doch hierin bedrukt met Lat. tekst. — Zie Bibl. Belg. B 114. — Hieronder volgt een vergelijkende lijst der portretten in de uitgaven van 1615, 1616 Holl. en Fr. en 1622 Lat.

	1615 Blz.	1616 H. Blz.	1616 F. Blz.	1622 Blz.
Albertus van Oostenrijk.	659	658	II 229	II 187
Alva, Ferd. de Toledo, hertog van,	83	83	I 83	I 83
Anjou, Fr., hertog v. Alençon en,	377	377	I 377	I 373
Egmond en Hoorne, de Graven van,	51	51	I 53	I 53
Elisabeth van Engeland, Koningin,	461	461	II 9	II 9
Ernst van Oostenrijk. *L c. fe.*	627	627	II 191	II 159
Frederik Hendrik v. Oranje.	827	827	II 429	II 331
Gebhard II Truchsess, aartsb. v. Keulen.	431	431	I 435	I 425
Isabella Clara Eugenia, inf. van Spanje.	711	711	II 293	II 237
Jan van Oostenrijk.	233	233	I 237	I 233
Leicester, Rob. Dudley, graaf van,	467	467	II 11	II 13
Margaretha van Parma.	5	5	I 5	I 5
Matthias v. Oostenrijk. *L c. fe.*	261	261	I 265	I 261
Maurits v. Oranje, klein borstbeeld.	505	505	—	—
Dezelfde, grooter borstbeeld. (1)	—	—	II 53	II 53
Mendoza, Fr. de,	693	693	II 271	II 221
Nassau, Ernst Casimir van,	787	787	II 381	II 297
— Willem Lodew. van,	459	459	II 3	II 7
Neyen, Jan,	829	829	II 433	II 335
Nieuwenaar, Adolf, graaf van Meurs en,	443	443	I 449	I 439
Parma, Alex. Farnese, hertog van,	317	317	I 315	I 321
Requesens, Lodew. de,	143	143	I 147	I 145
Spinola, Ambros.,	789	789	II 385	II 299
Willem I van Oranje.	63	63	I 65	I 63

Van deze 23 portretten nu zijn er 3, nl.: Alva, Willem van Oranje en Requesens, gebruikt in een ander werk van denzelfden schrijver, getiteld: Warachtighe Beschrijvinghe ende levendighe afbeeldinghe vande meer dan onmenschelijcke ende barbarische tyrannije bedreven by de Spaengiaerden inde Nederlanden enz. fyguerlijck verthoont en beschreven.. Gedruckt int jaer o. H.... 1621. 4o. obl.

Zie Bibliotheca Belgica. B 83. — De portretten zijn resp. te vinden op blz. 73, 103, 155.

46 **Baudaert (W.)** — Memoryen ofte Cort verhael der gedenckweerdichste so kercklicke als werltlicke gheschiedenissen van Nederland, Vranckrijck, Hooghduytschland enz. Van den iaere 1603 tot in het iaer 1624. Beschreven door Gul. Baudartium, van Deynse. Tweedde editie grootelicx vermeerdert.... 2 dln. Tot Arnhem,... by I. Ianz... 1624, 25. fol. — Met pl. en portr.

Tweede druk, de eerste met portretten. — Verg. voor beschrijving van den tekst: Bibliotheca Belg. B 116. — De eerste druk, in 1620 bij denzelfden uitgever in 4to verschenen, bevat geen portretten.

De hierin voorkomende portretten zijn meerendeels minder wel geslaagde kopiëen van de afbeeldingen, voorkomende in de drukken van v. Meteren 1614, 1618, 1623 enz. en v. Reid, 1612; en wel borstb., in ov., met Lat. randschr., vierk. randw. en 2 of meer reg. curs. Holl. onderschr.

(1) In sommige exemplaren van de uitgaaf 1616 is dit portret over het andere heen geplakt.

sommige met adres van J. Janssonius. Voor een ander gedeelte zijn het platen van andere werken afkomstig, zooals bv. de portretten van Oldenbarneveld, H. de Groot, Ledenberch, Hogerbeets en van de Wael, welke dikwijls voorkomen in de Sententiën over deze personen, 's Grav. 1619, 4o, en in uitvoering verschillen. Het portret van J. Neijen is zonder randwerk, te halver lijve met 4 reg. Lat. curs. onderschr. Alle portretten zijn onbedrukt en znd. nm. v. grav. Het portret van den schrijver, tegenover den titel, is een borstb., in versierd ovaal, met Lat. rondschr. en spreuk, bijwerk, Lat. vers en opschrift. Door *A. Poel.* fol.

Van deze uitgaaf bestaan exemplaren met adres: Tot Zutphen, bij Andr. Janss van Aelst . . . 1624, 25. 2 dln., gelijk van inhoud en platen als de bovenst.; somtijds ook heeft de eene deeltitel het adres van Arnhem, de andere dat van Zutphen. — Zie verder Bibl. Belg. B. 119 ⁷. — Daar de 2 dln. geen doorloopende paginatuur hebben, maar in hoofdstukken zijn afgedeeld, is in de volgende lijst achter de namen der voorgestelde personen, het nummer van het hoofdstuk en dat der bladzijde voor ieder portret opgegeven.

Albertus v. Oostenrijk.	III	146
Bergh, Hndr. van den,	XVI	3
Bronckhorst, Joh. Jac. v.,	XIII	110
Bucquoy, Car. de, graaf v. Lonqueval.	XIII	90
Christiaan v. Brunswijk.	XIII	110
Christiaan IV v. Denem.	IV	218
Cordova, Gonzalo Ferd. de,	XIV	94
Dampierre, H. Duval, gr. de,	XII	54
Elisabeth v. Bohemen.	XI	120
Ferdinand, keizer,	XI	108
— aartsbiss. v. Keulen.	XI	106
Filips III v. Spanje.	XIII	70
— IV v. —	XIII	72
Filips Willem v. Oranje.	X	98
Frederik V v. Bohemen.	XI	120
Frederik Hendrik v. Oranje.	XII	50
Gabor Bethlehem v. Hong.	XI	120
George Wilhelm v. Brandenb.	V	42
Grotius, Hugo,	X	62
Gustaaf Adolf v. Zweden.	VIII	108
Hogerbeets, Romb.,	X	62
Isabella Clara Eugenia.	III	146
Jacobus VI.	II	52
Johannes Suiccardus, aartsbisschop v. Mainz.	XI	28
Johan George v. Saksen.	XII	40
Karel (II) prins v. Wallis.	XV	98
Ledenberch, Egid. à,	X	62
Leopold v. Oostenrijk.	XIII	114
Lodewijk XIII.	V	10
Lotharius, aartsb. v. Trier.	XI	106
Mansfeldt, Ernst van,	XIV	150
Matthias I, keizer,	IV	168
Maurits v. Oranje.	V	12
Maximiliaan v. Beieren.	XII	42
Nassau, Ernst Casimir v.,	XII	88
— Willem Lodew. v.,	XV	36
Ney, Joh. de,	V	10
Oldenbarneveld, J. van,	X	62
Osmancka, sultan van Turkije.	XIV	62
Rudolf II, keizer,	IV	166
Sigismund III v. Polen.	XV	144
Spinola, Ambros.,	XII	48
Thurn, Hndr. Matth. gr. v.,	XVI	40
Tilly, graaf van,	XIII	106
Wtenbogaert, Joh.,	X	62
Wael, Adf. ab,	V	62

47 [**Ghysius (Joh.)**] — Oorsprong en voortgang der Neder-landtscher beroerten ende ellendicheden. Waerin de voorn. tyranyen, moorderijen enz. gheduyrende deze Nederl. troublen ende oorlogen, enz. Mitsgaders de afbeeldingen der Princen die aen d'een zijde getyranniseert hebben ende aen d'ander zijde . . . omghebracht zijn. [Leiden, H. L. van Haestens]. Gedruckt int iaer o. H. 1616. 4o.

Eerste uitgave met platen en 16 portretten, met 4 reg. Holl. verzen in boekdr. onder de plaat, de verdere beschrijving en lijst volgen hierachter.

48 [**Ghysius (Joh.)**] — Origo et historia Belgicorum tumultuum immanissimaeque crudelitatis per Cliviam et Westphaliam patratae ... tabellis aeneis repraesentata ... Auctore Ern. Eremundo Frisio. Lugd. Bat., ap. Barth. v. d. Bild 1619. 8o.

Lat. vertaling met dez. platen en 2 nieuwe portr. met Lat. versjes in boekdr. onder de plaat. — Derde uitgave, met dezelfde pl. en portr.:

49 **Ghysius (Joh.)** — Oorspronck ende voortgang der Nederl. beroerten. Midsgaders de voorn. tyrannijen ende andere wreedheden, die onder... Philippus II en III door hare stad-houders in de Nederlanden in 't werck gestelt zijn ... met de afbeeldinghe der Princen ende groote heeren .... uyt-gegeven, door Joannem Gysium. Delf, Gedruckt by J. A. Cloeting .... 1626. 4o.

Hierin vindt men de volgende 18 portr., alle ongen., borstb., in ov., met Lat. randschr., en 4 of 5 reg. Holl. vers in boekdr. onderaan, znd. nm. v. grav. en ter grootte van een 8o. bladz., met uitzondering van dat van D. van Batenburg, hetwelk gegraveerd is op de rechterhelft van een breed 8o plaatje, terwijl links het randw. voor het portret van G. v. Batenburg is open gelaten. Ze zijn van acht. bedr. met Holl. of Lat. tekst.

	1616. blz.	1619. blz.	1626. blz.
Albert van Oostenrijk.	396	275	600
Alva (Hertog van)	234	190	284
Batenburg (Dk. van)	260	208	378
Egmond (Lamor. van)	264	211	401
Filips II.	7	7	19
Filips III.	—	279	606
Glimes (J. van) Markgr. van Bergen.	115	99	266
Granvelle (Kardin.)	38	31	42
Hoorn (Filips Graaf v.)	268	214	405
Jan van Oostenrijk.	370	261	561
Karel V.	(1)	2	(1)
Margaretha v. Parma.	30	28	38
Mendoza (Franc.)	—	280	607
Montmorency (Floris v.) Heer van Montigny.	117	12	410
Parma (Alex. Farnese v.)	377	265	567
Requesens, (Lod. de),	337	250	519
Toledo (Fred. v.)	235	191	479
Willem van Oranje.	384	269	584

De Lat. uitgave: Amst. 1641. 12o. bevat platen noch portretten.

Zie verder voor de beschrijving van tekst en inhoud der verschillende uitgaven: Bibliotheca Belgica G 63—66.

50 **Meerbeeck (Adr. van),** Chroniicke van de gantsche werelt ende sonderlinghe van de Seventhien Nederlanden ... van 1500 tot 1620. Antw., H. Verdussen 1620. fol.

Plaatdruktitel naar *P. de Jode* door *Guil. de Haen* (dezelfde als die van No. 1, met veranderde borstb. onder in de plaat) met bovenst. inschr. in boekdruk; Portret van den schrijver; Tekst gen. 1—1286; Tafel 35 blz.; Onderrechtinge van de Boeckbinders 1 blz.; Drukkersmerk voorl. blz.; laatste blz. wit.

Hierin zijn de volgende fraaie (hoewel misschien vroeger in een Lat. 4o boek gebruikte) 20 portretten, gen. fig. I—XVIII, zijnde het portret des schrijvers en van Spinola ongen. Alle borstb., in ov., met Lat. randschr., omgeven door fraai, veelal met arabesken versierd randw. Znd. nm. v. grav., uitgezonderd het portret van Spinola, dat door *P. de Jode* gegraveerd is, en (evenals de portretten van Albertus en Isabella) in rand- en bijwerk van de overige afwijkt. Onbedrukt van achteren. No. I—XVI ieder hoog 21, breed 18 cm., zoodat van onderen een groot gedeelte van het blad wit is; No. XVII—XIX ieder hoog 25.5, breed 19,5 cm. De met een * geteekende worden niet nader beschreven.

	blz.	No.		blz.	No.
Albert van Oostenrijk.	909	XV	Karel V.	29	II
Alva (Hertog van)	249	VII	Mansfeldt (Pt. Ern. van)	757	XII
Andreas v. Oostenr. *	911	XVII	Margaretha van Parma.	192	VI
Ernst van Oostenrijk.	789	XIII	Margaretha v. Savoie.	44	III
Filips I (de Schoone)	3	I	Maria van Hongarije.	88	IV
Filips II.	183	V	Matthias v. Oostenrijk.	479	X
Filips III. *	919	XVIII	Meerbeeck (Adr. van)	1	
Fuentes (P. Henr. de)	821	XIV	Parma (Alex. Farnese v.)	529	XI
Isabella Clara Eugenia.	909	XVI	Requesens (Lod. de)	363	VIII
Jan van Oostenrijk.	425	IX	Spinola (Ambr.)	1030	(XIX)

51 **Reyd (Everh. van)** — Voornaemste Geschiedenissen inde Nederlanden ende elders, beschreven By wylen Everh. van Reyd... van den J. 1566 totten I. 1583 in't korte, ende van dien tijdt tot het I. 1601 in 't langhe ... Tot Arnhem Gedruckt by Ian Iansz. ... Anno 1626. Mit Privilegi. 4o.

Plaatdruktitel, keerz. Statenprivilegie; Extract uit het testament van Will. Lod. v. Nassau enz. 1 blz.; Portret van v. R. aet. 52 door *J. Muller*, borstb. in ov. met Lat. randschr. en 6 reg. Lat. vers van J. J. Pontanus; Lofdicht van denz. in 't Holl. vert. en Epicedivm van Ad. Dansivs, 2 blz.; [Bericht] Tot den lezer 2 blz.; Voorreden 6 blz.; alles ongen. — Tekst gen. fol. 1—734; Register 14 ongen. blz.

Deze uitgaaf bevat tweeërlei soort van portretten, òf staande figuren ten voeten uit, met veel bijwerk en 1 reg. Lat. onderschr., door en met adres van *C. v. Sichem*, òf borstb. in ov., met Lat. randschr. en 2 of meer reg. Holl. curs. onderschr., znd. nm. v. grav. Laatstgenoemde zijn veel slechter gegraveerd dan die b.v. in v. Meteren, en van slechts 2 is de graveur genoemd, nl.: Fil. v. Hohenlohe door *H. Breckerveld* en Fr. de Mendoça door *C. v. Sichem*. Deze twee zijn met twee andere (Fuentes en Mansfeldt) later gebruikt in de Holl. uitgaven van v. Meteren, Amst. 1647, 1652 en 1663. fol. Alle portretten zijn van achteren bedrukt met Holl. tekst. Zij worden hierna genoemd volgens de orde van het boek. De met een † geteekende zijn staande figuren, de overige borstbeelden. Filips II † blz. 1;

Alva † blz. 2; Will. Lumey v. d. Marck blz. 10; Max. van Bossu blz. 12; Willem v. Oranje † blz. 13; Lod. de Bequesens † blz. 16; Lodew. van Nassau blz. 17; Jan van Oostenrijk † blz. 24; Matthias van Oostenrijk † blz. 26; Alex. Farnese v. Parma † blz. 34; Fil. van Hohenlohe blz. 40; Frans van Anjou † blz. 56; Karel Fil. v. Aerschot blz. 70; Adf. van Meurs blz. 76; Will. Lodew. van Nassau blz. 94; Rob. Dudley v.Leicester † blz. 114; Maurits v. Oranje † blz. 124; Pt. Ernst v. Mansfeldt blz. 308; Ernst v. Oostenrijk blz. 342; Pt. de Gusman v. Fuentes blz. 404; Filips Will. v. Oranje blz. 424; Fr. de Mendoça. Met 5 reg. Lat. vers van P. Scriverius, door *C. v. Sichem*, blz. 562; Albertus en Isabella † op 1 plaat, (later gebruikt in v. Meteren. Duitsch Arnh. 1620) blz. 626; Ernst Casimir v. Nassau blz. 678; Frederik Hendrik v. Oranje blz. 682.

De portretten door v. Sichem onderscheiden zich van de soortgelijke serie, door denzelfde gesneden voor Le Petit, Grande Chronique, door meer bewerkte kleeding en een met wapens en landschappen versierden achtergrond.

De afbeeldingen der staande figuren schijnen vroeger, althans voor een gedeelte, (znd. afzonderl. tekst) reeds te zijn uitgegeven, blijkens eene verzameling van 16 ongen. portretten van Karel V tot Leicester, berustende op de Koninkl. Bibliotheek te 's Gravenhage. Het zijn dezelfde platen, waaronder een Holl. tekst van 20 à 25 reg. in Duitsche boekdrukletter, en iedere plaat met tekst te zamen door een gefigureerd randw. in houtsneê omgeven. Alle onbedrukt en zonder titel, doch volgens een ondersehr. op de plaat van Albertus en Isabella uitgegeven te Leiden bij Christ. v. Sichem 1603. kl. fol. De volgende portretten kwamen mij aldus onder oogen:

Albertus en Isabella op 1 bl.
Alva (Alvarez de Toledo).
Anjou, Fr. v.,
Elisabeth v. Engeland.
Emanuel Philibert v. Savoie.
Ernst v. Oostenrijk.
Filips II.
Jan v. Oostenrijk.
Karel V.
Leicester (Rob. Dudley v.).
Margaretha v. Parma.
Maria v. Hongarije.
Matthias v. Oostenrijk.
Maurits v. Oranje.
Parma (Alex. Farn. v.).
Requesens (Lodew. de).
Willem (I) v. Oranje.

52 *a.* **Reyd (E. van)** — Oorspronck ende voortganck van de Nederlantsche oorloghen, ofte waerachtighe historie van de voornaemste geschiedenissen, in de Nederlanden ende elders, voorgevallen, zedert den j. 1566 tot het j. 1601, verdeylt in achthien boecken. Beschreven door wijlen Everh. van Reyd .... Tweede editie, naer des autheurs originael oversien, en met 't gene, twelck in de eerste druck uytgelaten was, vermeerdert; oock van alle druck-fauten ghesuyvert, ende verciert met nieuvve figuren. 1633. Tot Arnhem, by Jac. van Biesen. kl. fol.

Boekdruktitel, keerzij bedr. met Statenprivilegie; Plaatdruktitel, met het monogram van *C. de Passe*, keerz. wit; Extract uit het testament van Will. Lodew. v. Nassau, 1 blz.; Epicedivm op v. R. 2 blz.; Vbbonis Emmii testimonia de E. R.; Portret van v. R. (hetzelfde als in de voorg.

uitg.) door *J. Muller;* Lofdicht over de Hist. beschrijving van D. P. Pars 3 blz.; [Bericht] tot den Leser 3 blz.; Voor-reden 5 blz., alles ongen.; Tekst gen. 1—791; Register 8 ongen. blz.

b. **Reyd (E. van)** — Oorspronck ende voortganck van de Nederlantsche oorloghen enz. [als voorg.] 3e editie .... Ende hier is nu nieulijcks bygevoeght 't vervolgh van 1601, tot... anno 1644 inkluijs, met afbeeldingen van alle de Gouverneurs, Graven, etc. daer toe behoorende. t'Amsterdam, by d'Wed. van salig. Everh. Cloppenburgh 1644. kl. fol.

[Dl. I]. Boekdruktitel, bedrukt met het portr. van v. R., kopie naar het voorg. znd. nm. v. grav.; Plaatdruktitel dezelfde als in den voorg. druk, met nieuw adres en jaart.; Extract uit het testament van Will. Lod. van Nassau 1 blz.; [Bericht] Tot den leser 2 blz.; Voorreden 3 blz., alles ongen.; Tekst gen. 1—658; Register 5 blz., laatste blz. wit.

Dl. II: Boekdruktitel; keerz. wit; Tekst (19e—31e boek) gen. 1—158.

Deze twee uitgaven bevatten, de eene minder, de andere meer, nieuwe en veel beter gegraveerde portretten, alle borstb. in ov., met Lat. randschr. en 1 of meer reg. curs. Holl. onderschr., znd nm. v. grav., van acht. met Holl. tekst bedrukt. Enkele dezer portretten komen voor in de Holl. uitgaven van v. Meteren, Amst. 1647, 1652 en 1663. fol. Zie aldaar. — Het portret van Mansfeldt is reeds gebruikt in de uitg. van v. R. 1626.

Alphabetische lijst der portretten in de laatstgenoemde uitgaven:

	1633 Blz.	1644 Blz.
Albert. v. Oostenrijk.	696	I 580
Alva, Hertog van,	4	I 4
Anjou, Fr. van,	76	I 66
Bossu, Maxim. van,	14	I 13
Ferdinand v. Oostenr., kard.-inf.	—	II 125
Filips II.	1	I 1
Filips Willem van Oranje.	469	I 412
Frederik Hendrik van Oranje.	755 l	II 78 r
Fuentes, Pt. de Gusman van,	448	I 393
Hohenlohe, Fil. van,	50	I 44
Jan van Oostenrijk.	31	I 27
Leicester, Rob. Dudley van,	132	I 114
Lumey v. d. Marck, Will.,	11	I 10
Mansfeldt, E. v., (1)	343	— —
Mansfeldt, P. E. v.,	380	I 301
Matthias v. Oostenr.	33	I 29
Maurits v. Oranje.	145	I 126
Mendoça, Fr. de,	614	I 525
Meurs, Adf. van,	91	I 79
Nassau, Ernst Casimir van,	750	— —
Nassau, Lod. van,	23	I 20
Nassau, Willem Casimir van [of Willem Fred. Ernst v.] (2)	—	II 143
Nassau, Will. Lod. v.,	112	I 97
Parma, Alex. Farn. v.,	44	I 39
Requesens, Lod. de,	21	I 19
Willem I v. Oranje.	16	I 15
Willem II v. Oranje.	—	II 146

(1) In sommige exempl. staat hier per abuis Pt. Ernst v. Mansfeldt, die ook op blz. 380 voorkomt.

(2) Randschrift en onderschrift noemen hem verschillend.

De Holl. uitgave van hetzelfde werk: Leeuwarden, G. Sybes, 1650. fol. en de Lat. vertaling door D. Vossius, Lugd. Bat., J. Maire, 1633. fol. bevatten geen portretten.

53 *a.* **Strada (Fam.)**, De bello Belgico decas prima ab excessv Caroli V imp. vsque ad initia præfecturæ Alex. Farnesii Parmæ ac Placentiae Dvcis III. Antverpiae, typis Viduae et Haeredum I. Cnobbari 1640. kl. 8o.

Zie voor beschrijving van tekst en inhoud: Bibliotheca Belgica, S. 31, alwaar het aantal portretten evenwel niet juist is opgegeven. — Deze uitgaaf bevat met de hierna volgende de fraaiste portretten, die voor de talrijke uitgaven van Strada's werk gebezigd zijn. Het zijn alle borstb., in ovaal, met 1 à 2 reg. kap. Lat. onderschr. door *Jac. Neeffs*, met Lat. adres van de Wed. Cnobbaert. 8o. Bedrukt met Lat. tekst, uitgezonderd die van P. E. van Mansfeldt en Sancho d'Avila.

Alva, Hertog van,	355	Karel V.	7
Aremberg, J. de Ligne, Hert. v.,	384	Mansfeldt, Pt. Ernst van,	416/17
Avila, Sancho d',	458/59	Margaretha van Parma.	45
Filips II.	24	Parma, Alex. Farnese, Hert. v.,	189
Granvelle, Alex. Perenot, Kard. van,	84	Bequesens, Lodew. de,	436
Jan van Oostenrijk.	604	Vitelli, Chiap.,	482
		Willem I van Oranje.	94

b. **Strada (Fam.)**, De bello Belgico decas secunda ab initio praefecturæ Alex. Farnesii Parmæ .... An. 1578. Vsque ad An. 1590. Antverpiæ, ap. Viduam et haeredes I. Cnobbari 1648. Cvm privilegiis. kl. 8o.

Zie Bibliotheca Belg. S. 43. — Het meerendeel der exemplaren van deze uitgaaf bevat geen portretten, waarschijnlijk omdat zij in de eerste plaats bestemd waren tot completeering van de 1e uitgaaf der 1e decade, eveneens zonder portretten in 1635 te Antwerpen uitgegeven. De exemplaren bestemd voor de uitgaven der 1e decade van 1640—41 en 1649, bevatten verschillende serieën van portretten, die men voor deze uitgaaf passend gemaakt heeft. De exemplaren der Universiteits-bibliotheken te Leuven en Leiden bevatten een suite van 11 portretten, borstb. in ovaal, met verschillend randw., znd. nm. v. grav., gemerkt met de blz., waar zij geplaatst moeten worden. Te weten:

	blz.		blz.
Aerschot, Hertog van,	112	Matthias v. Oostenrijk.	5
Anjou, F. Hert. van,	10	Maurits v. Oranje.	253
Bossu, Max. van,	41	Meurs, Adf. van,	330
Elisabeth v. Engel.	465	Nassau, Will. Lod. van,	326
Holach, Graaf van,	98	Parma, Hertog van,	1
Leicester, Rob. Dudley v.,	465		

Een exemplaar op de Koninkl. Bibliotheek te Brussel bevat dezelfde portretten, doch in omgekeerde richting gegraveerd, met eenig verschil in het randw.; gemerkt met het bladcijfer, uitgezonderd de portretten van Holach en Aerschot. Een ander exempl. op dezelfde bibliotheek

bevat de portretten uit de Holl. uitgaaf bij N. v. Ravesteyn 1649 te Amsterdam, hoewel de cijfers op de portr. niet kloppen met die der bladzijden.

De uitgaaf van hetzelfde werk: Antverpiae Typis Viduae Cnobbari 1648. kl. 8o., bevat dezelfde portretten als het eerstgen. exempl. op de Koninkl. bibliotheek te Brussel, waarvan de platen iets zijn besnoeid, om ze voor het formaat geschikt te maken. Sommige exempl. ook bevatten enkel het portret van Parma. — Zie Bibliotheca Belg. S. 44.

54 **Strada (Fam.)** — Histoire de la gverre de Flandre, tradvite de Fam. Strada par P. Dv Ryer. 2 tom. A Paris, chez A. de Sommaville et A. Covrbé 1644, 49. fol.

Zie voor de beschrijving van tekst en inhoud: Bibliotheca Belgica S. 58. — Deze uitgaaf bevat een aantal goed gegraveerde, doch minder gelijkende portretten, alle borstb. in ov.; met vierk. randw. en 2 reg. Fr. kap. onderschr., aan het hoofd der blz. tusschen den tekst gedrukt en met Fr. tekst op de keerzij. Alleen het portret van Requesens is niet bedrukt. Znd. nm. v. grav. kl. 4o. Zij worden niet in de alphab. afdeeling beschreven. Het 2e deel of decas 2da bevat geen portretten.

Alva, Hertog van,	I 333	Karel V.	I 1
Aremberg, J. de Ligne, Hertog van,	I 362	Mansfeldt, Pt. Ernst van,	I 391
Avila, Sancho d',	I 432	Margaretha van Parma.	I 42
Filips II.	I 22	Parma, Alex. Farnese, Hertog van,	I 179
Granvelle, Alex. Perenot, Kard.	I 79	Requesens, Louis de,	I 278
Jan van Oostenrijk.	I 568	Vitelli, Chiap.,	I 455
		Willem I van Oranje.	1 88

55 *a*. **Strada (Fam.)** — De thien eerste boecken der Nederlandsche oorloge. In 't Latijn beschreven door .... Fam. Strada .... Verduyscht door Guill. van Aelst. Op 't nieuws nae 't Lat. oversien en verbetert; En verçiert met d'Afbeeldinghe der voornaemste personagien .... t'Amstelredam, gedruckt by Nic. van Ravesteyn 1646. kl. 8o.

Boekdruktitel; Plaatdruktitel t'Amsterdam, bij N. van Ravesteijn 1646; Voor-reden 6 ongen. bladz.; Tekst gen. 9—708; Register 35 ongen. bladz., laatste blz. wit. — Herdrukt: Amst., bij Abr. Wolfgangk 1666. kl. fol.

Hierbij behoort als 2e deel, wegens de overeenkomst der portretten:

b. **Strada (Fam.)** — Het tweede deel der Nederlandsche oorlogen. In Latijn beschreven in thien boecken door Fam. Strada .... Getrouwlijck uyt het Lat. vert. en verçiert met afbeeldinghe der voornaemste perzoonen. t'Amstelredam, gedr. by Nic. van Ravesteyn 1649. kl. 8o.

Boekdruktitel, gevolgd door denzelfden plaatdruktitel van *a*; Opdracht, Voorreden en lofvers van J. van Vondel, samen 8 blz.; Tekst gen. 1—825; Bladtwijser 74 ongen. blz.; laatste blz. wit.

Beide deelen bevatten een aantal portretten, in uitvoering gelijk, doch door verschillende meesters gegraveerd. Alle borstb., in gelijnd ovaal, znd.

vierk. randw., met 2 reg. kap. Lat. onderschr. op een label, znd. nm. v. grav., bovenaan gen. met het cijfer der blz., waar zij zijn ingevoegd. Zij worden niet in de alphab. afdeeling beschreven.

Alva, Ferd. hertog van,	I 424
Aremberg, Jan de Ligne, hert. van,	I 456
Avila, Sancho d',	I 422
Elisabeth v. Engeland.	II 510
Filips II.	I 84
Granvelle, Kard.,	I 105
Jan van Oostenrijk.	I 689
Karel V.	I 14
Leicester,Rob.Dudley,gr.v.,	II 516
Mansfeld, Pt. Ernst gr. v.,	I 492
Dezelfde, ander portret.	II 292
Margaretha van Parma.	I 60
Maria Stuart.	II 598
Matthias van Oostenrijk.	II 6
Maurits van Oranje.	II 860
Meurs enNieuwenaar,Adf.v.,	II 840
Nassau, Willem Lod. van,	II 304
Parma,Alex.Farnese,hert.v.,	I 284
Dezelfde, ouder portret.	II 1
Requesens, Lod. de,	I 566
Sixtus V, paus,	II 542
Verdugo, Fr. de,	II 248
Vitelli, Chiap.,	I 562
Willem I van Oranje.	I 112

Wat de overige talrijke uitgaven van Strada betreft, wordt verwezen naar de Bibliotheca Belgica, S. 26—84, waar een complete bibliographie van dit werk met opgaaf der portretten te vinden is. Bovenstaande drie uitgaven bevatten evenwel de fraaiste portretten.

56 **Sanderus (Ant.)** — Flandria illvstrata sive descriptio comitatus istius per totum terraru[m] orbem celeberrimi, III tomis absoluta ab Ant. Sandero ... 2 vol. Coloniae Agrippinae, sumptibus C. ab Egmondt et Soc. 1641—44. fol.

Eerste Lat. uitgave. — Zie voor de beschrijving van tekst en platen: Bibliotheca Belgica S. 197.

Hierin bevinden zich de volgende portretten, waarvan die der Forestiers en der eerste 32 Graven ten voeten uit, die van Albertus en Isabella, Filips III en Filips IV zijn borstb.; de portretten der bisschoppen zijn te halver lijve, in verschillend randw., waarbij opmerking verdient, dat die van Corn. Masius en Ant. Triest tweemaal voorkomen en 2 verschillende van Corn. Jansenius worden aangetroffen.

57 **Sanderus (Ant.)** — Flandria illustrata, sive provinciae ac comitatus hujus descriptio. Comitum usque ad Carolum VI ... series chronologica atque historica ... Accedit et hagiologum Flandriae sive de Sanctis ejus provinciae ... Cum fig. aen. 3 vol. Hagae Comitum, ap. Chr. van Lom ... 1732. fol.

Verg. Bibliotheca Belgica. S. 212. — Wel bevinden zich hierin ook de afbeeldingen der Graven van Vlaanderen, doch alle borstb., in ov. met vierk. randw., wapen en 2 of meer reg. Lat. onderschr. in schelpsgewijs cartouche. Benevens 28 nieuwe portretten. Znd. nm. v. grav. fol. Onbedr. — Dl. 2 en 3 bevatten geen portretten.

Een derde Lat. uitgave: Hag. Com., Prostant Bruxellis ap. C. de Vos et J. Bpt. de Vos fratres 1735, is niet dan een nieuwe titel-uitgave van de voorg., met geheel denzelfden inhoud en platen.

Een uittreksel van dit werk, met weglating van alles wat op den kerkelijken toestand betrekking had, verscheen in 1735 met den Holl. titel:

58 **Sanderus (Ant.)** — Verheerlijkt Vlaandre, Behelzende eene algemeene en nauwkeurige beschrijving van dat Graafschap ... alsmede eene chronologische en hist. opvolging zijner Graaven, tot op Karel VI enz. In het Lat. beschreeven door .... Anth. Sanderus. En nu in het Nederd. vert. Met ... konst-plaaten verrijkt. 3 dln. Te Leyden, Rotterdam, 's Gravenhage by J. van der Deyster, J. D. Beman, Corn. en Fred. Boucquet 1735. fol.

Hierachter volgt een vergelijkende lijst der portretten in de uitgaven van 1641, 1732 Lat. en 1735 Holl. Het dubbele cijfer achter het deeltal in deze lijst, is dat der bladzijden, waartusschen de portretten geplaatst zijn.

	1641—44	1732	1735
Albertus Archid. Austriae. *	— —	I 100/ 1	I 92/93
— et Isabella.	I 73	— —	— —
Allamont, Eug. Alb. d', *	— —	I 231	— —
Antonius.	I 23	I 36/37	I 30/31
Arnulphus I, Magnus.	I 29	I 42/43	I 36/37
— II.	I 31	I 44/45	I 38/39
— III.	I 35	I 48/49	I 42/43
Balduinus Ferreus.	I 27	I 40/41	I 34/35
— II, Calvus.	I 28	I 40/41	I 34/35
— III.	I 30	I 42/43	I 36/37
— IV, Pulchrobarbatus.	I 32	I 44/45	I 38/39
Idem, Hann. princ.	— —	I 56/57	I 50/51
Balduinus V.	I 33	I 46/47	I 40/41
Balduinus VI.	I 34	I 46/47	I 40/41
— VII.	I 38	I 50/51	I 44/45
— VIII.	I 44	I 56/57	I 52/53
Baillencourt, Franc. de, *	— —	II 58	— —
Bassery, Guil. de, *	— —	II 60	— —
Boonen, Jac., *	I 160	I 227	— —
Bosch, Car. van den, *	— —	I 230	— —
Bouckaert. *	— —	II 310/11	— —
Burch, Franc. van den, *	I 159	I 226	— —
Burchardus.	I 23	I 36/37	I 30/31
Carolus I, Pius.	I 39	I 50/51	I 46/47
— II, Bellicosus. *	I 61	I 84/85	I 76/77
— V. *	I 69	I 94/95	I 86/87
— II, van Spanje.	— —	I 132/33	I 116/17
— III, van Spanje.	— —	I 136/37	I 122/23
Chamberlain, Georg, *	I 365	II 304	— —
Christophori, Dion., *	I 221	II 52/53	— —
Curtius, Pt., *	I 217	II 46/47	— —
Damant, Pt., *	I 159	I 224	— —
Delvaux, Guil., *	— —	II 320/21	— —
Druitius, Rem., *	I 217	II 48/49	— —
Engleramnus.	I 26	I 38/39	I 32/33
Estoredus.	I 24	I 38/39	I 30/31
Ferdinandus Austriacus. *	I 20	— —	— —
Grobbendonck, Ign. Aug. de,	— —	I 235	— —

	1641—44	1732	1735
Guilielmus Normannus.	I 40	I 52/53	I 48/49
— Dampetra.	I 47	I 62/63	I 56/57
Guydo Dampetra.	I 49	I 62/63	I 58/59
Halmale, Hnr. van, *	— —	II 316	— —
Haudion, Nic., *	I 222	II 54	— —
Haynin, Rob. de, *	— —	II 55	— —
Hennin, Ant. de, *	I 364	II 303	— —
Herincx, Guil., *	— —	II 317	— —
Hoornbeeck, Fr. van, *	— —	I 234	— —
Hornes, Alb. de, *	— —	I 236	— —
Isabella Clara Eugenia. *	— —	I 114/15	I 102/ 3
Jansenius, Corn., *	I 156	I 216	— —
Idem. *	I 366	II 305	— —
Joanna Constantinopolitana.	I 46	I 58/59	I 54/55
Joannes Intrepidus.	I 56	I 72/73	I 66/67
Lambrechtus, Math., *	I 217	II 50	— —
Laval-Montmorency, C. G. de, *	— —	II 319	— —
Lidericus Bucanus.	I 22	I 36/37	I 29
— II.	I 25	I 38/39	I 32/33
Lindanus, Wilh., *	I 157	I 222	— —
Ludovicus I.	I 52	I 64/65	I 60/61
— II.	I 53	I 68/69	I 62/63
Margareta I.	I 43	I 56/57	I 50/51
— II.	I 47	I 60/61	I 54/55
— III.	I 55	I 70/71	I 64/65
Maria Valesia. *	— —	I 88/89	I 80/81
Masius, Car., *	I 159, 364	I 225	— —
Maximiliaan, Arch. Austriae. *	I 64	I 88/89	I 82/83
Mello, Fr. de, *	II (3v)	— —	— —
Noot, Phil. Everh. van der, *	— —	I 237	— —
Odoacer.	I 26	I 40/41	I 32/33
Philippus I, Alsatius,	I 42	I 54/55	I 50/51
— Valesius Audax.	— —	I 70/71	I 64/65
— Bonus. *	I 59	I 74/75	I 70/71
— I, Pulcher. *	I 67	I 92/93	I 84/85
— II. *	I 71	I 98/99	I 90/91
— III.	I 74	I 124/25	I 106/ 7
— IV.	I 75	I 126/27	I 108/ 9
— V.	— —	I 134/35	I 118/19
Prats, Mrt., *	— —	II 314/15	— —
Precipiano, Hmb. Guil. à, *	— —	II 59	— —
Quinkerius, Serv., *	I 222	II 54/55	— —
Ratabon, Mrt. de, *	— —	II 318	— —
Rithovius, Mrt., *	I 363	II 298/99	— —
Robertus I, Frisius.	I 36	I 48/49	I 42/43
Robertus II.	I 37	I 48/49	I 44/45
— III.	I 51	I 64/65	I 60/61
Robles, Franc. Joan. de, *	— —	II 312/13	— —
Rodoan, Car. Phil., *	I 220	II 56	— —
Simonius, Pt., *	I 363	II 300/ 1	— —

	1641—44	1732	1735
Smet, Joann. Pt. de, *	— —	I 238	— —
Theodoricus Alsatius.	I 41	I 54/55	I 48/49
Triest, Ant., *	I 160, 230	I 228	— —
Visscherius, Joann., *	I 364	II 302	— —

De portretten, met een * achter den naam, worden in de alphab. afdeeling beschreven.

De hierin voorkomende afbeeldingen der Forestiers en Graven zijn tusschen 1732 en 1735 afzonderlijk zonder tekst uitgegeven, met een opzettelijk daarvoor vervaardigden boekdruktitel: Afbeeldingen der Houtvesters en Graven van Vlaenderen in 4 fraaije printverbeeldingen. Znd. pl. en jr. fol. — Zij beginnen met Lidericus Bvcanvs en eindigen met Carolus III.

59 **Icones** principvm, virorvm doctorvm, pictorvm, chalcographorvm, statvariorvm nec non amatorvm pictoriae artis nvmero centvm ab A. Van Dyck pictore ad vivvm expressae eivsque svmptibvs aeri incisae. Antverpiae, G. Hendricx 1645. fol. (1)

100 portretten. — Eerste uitgave van de zoogenaamde Iconographie van Van Dijck, welke met titel als verzameling is uitgegeven. Van deze 100 portretten hadden er evenwel reeds 80 stuks het licht gezien bij M. van den Enden te Antwerpen (1632—41), alsmede 4 andere portretten, die in de bovenvermelde uitgaaf bij G. Hendricx niet voorkomen. Het is niet met volkomen zekerheid uit te maken, of de uitgever Van den Enden zijne verzameling van 84 portretten afzonderlijk, dan wel bijeen in den handel gebracht heeft. Voor het laatste geval pleit een titel, in het bezit van Mr. W. B. S. Boeles, te Leeuwarden, dien hij beschreef in: *Nederl. Kunstbode*, 1877, No. 6, blz. 43, en de heer F. Wibiral in zijn werk: *L'Iconographie d'Ant. v. D. Leipzig* 1877. gr. 8vo. (p. 14). Het is evenwel geenszins onmogelijk, dat de portretten bij hem successivelijk zijn uitgekomen, dewijl het aantal platen in de bijeengevoegde exx. steeds verschilt en men nimmer deze portretten met bedoelden titel in een oorspronkelijken, gelijktijdigen band bijeen heeft aangetroffen. De titel zou daarom later verkrijgbaar kunnen zijn gesteld. Na den dood van Van den Enden in 1641 gingen 80 der door hem uitgegeven portretten in eigendom over aan den Antwerpenaar G. Hendricx, die ze in 1645 met bovenstaanden plaatdruktitel in het licht gaf, en er 21 aan toevoegde. Van deze uitgaaf van 1645 bestaan verschillende varianten, alle met het adres of merk G. H. Behalve deze 100 portretten heeft G. Hendricx nog 16 portretten in denzelfden trant uitgegeven, dienende tot aanvulling der Iconographie. Volgens het werkje van den heer I. von Szwykowski: *A. van Dyck's Bildnisse bekannter Personen u. s. w. Leipzig* 1859. 8vo. moet er nog een latere uitgave van 100 portretten met het merk G. H. bestaan, waarvan 89 oude en 11 onuitgegeven zouden zijn, welke tusschen 1660 en 1665 zou zijn verschenen. Waartoe de andere titel kan hebben behoord, door Wibiral op blz. 15 van zijn werk beschreven, is nog niet opgelost.

(1) Verg. vooral: L'iconographie d'Ant. v. Dyck par Fr. Wibiral. Leipzig 1877. 8vo. waarin al de watermerken van het papier, waarop deze platen zijn gedrukt, chronologisch zijn gerangschikt.

Ongeveer gelijktijdig met Van den Enden ondernam een ander Antwerpsch uitgever, Jan Meyssens, de uitgave van eene verzameling van 35 portretten, naar Van Dyck door verschillende kunstenaars gegraveerd, en in formaat en uitvoering geheel gelijk aan die van Van den Enden. Ook voor deze verzameling geldt het hiervoren gezegde, en schijnt een door Corn. Galle gegraveerde titel bestemd te zijn geweest, dien de bezitter, de heer Boeles, beschreef in hetz. No. van den *Nederl. Kunstbode* 1877.

Een vierde druk der platen, thans 111 in getal, verscheen na 1665 (waarschijnlijker na Hendricx' dood in 1677) met denzelfden Lat. titel zonder jaar, en met het merk G. H. bij F. Foppens te Brussel. (Verg. Bullart II, 478.)

Hierbij voegende 29 andere portretten, bij verschillende nog niet genoemde uitgevers verschenen, verkrijgt men het gezamenlijke getal van 190 portretten, die te samen de Iconographie van Van Dyck uitmaken.

Van deze 190 portretten nu, komen 176 platen, telkens onder een nieuwen titel, herhaaldelijk voor in verschillende uitgaven of portretbanden, terwijl de 14 overigen niet meer worden aangetroffen.

Hieronder volgen de titels:

60 **Icones** princ. viror. doct. chalcogr. — statuar. — nec non amator. pict. artis. Numero centum et viginti quatuor ab Ant. Van Dyck pict. Ad viv. expr. ejusq. sumptibus — aeri incisae. Antv., Henr. et Corn. Verdussen [1710—1720]. — [Boekdruktitel:] Le Cabinet des plus beaux portraits des plusieurs princes et princesses, des hommes illustres ... peints par Van Dyck, gravés en taille-douce par les meilleurs graveurs. — Anvers, H. et C. Verdussen. fol.

125 portretten met inbegrip van het oude titelportret van Van Dyck op den Lat. plaatdruktitel, alsmede een korte levensschets van Van Dyck met lijst der portretten.

61 *a*. **Konstkamer** (De) der allerschoonsten portraiten van verscheyde prinsen, princessen, doorlugtige mannen, vermaarde schilders en andere. Geschildert door .... Ant. Van Dyck. Amsterdam zonder naam van drukker. 1722. fol.

Boekdruktitel en 50 portretten, niet voorkomende in de uitgaaf van Hendricx.

b. **Cabinet** (Le) des plus beaux portraits de plusieurs princes et princesses, hommes illustres, fameux peintres et autres. Faits par Ant. Van Dyck, Chevalier et peintre du Roy. Que l'Auteur a fait graver à ses propres dépens, par les meilleurs graveurs de son temps. Cette *(sic)* ouvrage peut aussi servir pour Supplément au Cabinet du fameux Van Dyck, imprimez à Anvers. Le prix est de 15 flor. — La Haye, Jean Swart, 1723. fol.

Boekdruktitel en 50 portretten, dezelfden als in *a*.

c. **Konst-Kamer** (De) der allerschoonste portraitten. Geschildert door den vermaarden Antoni Van Dyck .... Welke den autheur zelve heeft laten snyden, op zijn eigen kosten, door de beste meesters van zyn tydt. Dit werk kan ook dienen tot vervolg van de Konst-Kamer van Van Dyck, gedrukt te Antwerpen. In 's Graavenh., Alberts en Van der Kloot, 1728. [of met Fr. titel:] Le Cabinet des plus beaux portraits de plusieurs princes et princesses, hommes illustres, fameux peintres et autres fait par le fameux Antoine Van Dyck ... Que l'auteur a fait graver à ses propres dépens, par les meilleurs graveurs de son temps. Cette ouvrage peut aussi servir pour Supplément au Cabinet du fameux Van Dyck, imprimez à Anvers. La Haye, Alberts et Van der Kloot, 1728 fol.

Holl. of Fransche Boekdruktitel en 50 portretten, dezelfden als in *a* en *b*.

d. **Cabinet** (Le) des plus beaux portraits de plusieurs princes et princesses, hommes illustres, fameux peintres. Ouvrage qui sert de Supplément au Cabinet du fameux Van Dyck, imprimée à Anverse. Amsterd., Corn. Mortier 1732. — De **Konst-Kamer** der ... portraiten van verscheyde prinssen en princessen, doorlugtige mannen, vermaarde schilders en andere. Geschildert door .... Antoni Van Dyck, ridder en schilder des Konings. Welke den autheur zelve heeft laten snijden op zijn eigen kosten, door de beste meesters.. Dit werk kan ook dienen tot vervolg van de Konst-kamer van Van Dyck, gedruckt te Antwerpen. Amsterd., Joh. Covens & Corn. Mortier, 1732. fol.

2 Boekdruktitels en 50 portretten, dezelfden als in *a*, *b* en *c*.

62 **Iconographie** ou vies des hommes illustres du XVIIe siècle écrite par M. V** avec les portraits peints par le fameux Antoine Van Dyck et gravés sous sa direction. Amsterdam et Leipzic, Arkstee & Merkus, 1759. 2 dln. fol.

1e deel 108 blz.; 2e 132 blz.; ieder deel met 2 titels en eene lijst der portretten. — 124 portretten, dezelfde min één als in *b*. — Deze uitgaaf bracht waarschijnlijk den naam Iconographie in zwang.

Al deze portretten nu, zijn figuren ter halver lijve, met eenig bijwerk als achtergrond. Znd. randwerk, met 1 of meer reg. Lat. kap. of curs. onderschr. De portretten van A. van Dyck (W. No. 4) en N. Rockox (W. No. 115) zijn borstb.; eerstgen. op piedestal; het andere in ov. randwerk, met randschr. en 6 reg. Lat. vers.

ALPHABETISCHE LIJST DER PORTRETTEN IN DE ICONOGRAPHIE.

(S = Szwykowski; W = Wibiral.)

	S.	W.
Amalia v. Solms. Zie: Oranje, Fred. Hndr. v.,		
Aremberg, Alb. graaf van,	1	19
— Marie grav. v., (door *P. Pontius*).	121	146
Dezelfde (door *A. Lommelin*.	162	175
Arundel, Th. H., (door *W. Hollar*).	122	129

	S.	W.		S.	W.
Snellincx, J., (door *P. de Jode Jr.*)	67	37	Vos, Wm. de,	103	15
Dezelfde (door *A. v. Dyck*)	99	10	— P. de, (door *A. v. Dyck* en *S. à Bolswert*)	104	16
Snijders, Fr.,	100	11	Dezelfde (door *A. Lommelin*)	180	181
Spinola, Ambr.,	68	92	Vos, Sim. de,	78	69
Stalbent, Adr.,	69	66	Vouet, Sim.,	79	74
Steenwijck, H. van,	70	67	Vranx, Seb.,	80	25
Stevens, Adr.,	179	180	Wael, J. de, (door *A. van Dyck*)	105	17
— Pt.,	71	93	Dezelfde (door *A. Lommelin*)	181	182
Stuart, Fr., Zie: Portland.			Wael, Luc. en Corn. de, (op 1 blad)	155	136
Suterman, Just.,	101	12	Wake, Anna,	182	171
Symen, Pt.,	158	154	Wallenstein, Alb. hert. v.,	81	40
Tajé, Engelb.,	153	128	Wildens, J.,	82	70
Tassis, Ant. de,	120	114	Wolfart, Art.,	83	27
Tilly, Joh. Tszerklaes graaf	72	30	Wouwer, J. v. d.,	84	18
Triest, Ant.,	73	18	Filips IV v. Spanje (naar *P. P. Rubens*)	183	—
Tulden, Diod. van,	74	38	Zijne gemalin Elizabeth (naar *denzelfde*)	184	—
Uden, Luc. van,	75	94	Gand Villain, Bisschop v. Doornik (naar *François*)	185	—
Urfé, Honoré d'	154	122			
Voërst, Rob. van,	76	73			
Vorsterman, L., (door *A. van Dyck*)	102	14			
Dezelfde (door *L. Vorsterman Jr.*)	161	166			
Vos, Corn. de,	77	95			

De drie laatstgen. portretten, hoewel niet naar v. Dyck gegraveerd, komen voor in de editie bij Gebr. Verdussen en in de Iconographie van 1759.

Van de hier opgesomde portretten worden in de alphab. afdeeling slechts die beschreven, welke Nederlanders of in de Nederl. gewoond hebbende vreemdelingen afbeelden.

63 **Wassenbergh (E.)**, Duytsche Florus, begrypende de Duytsche oorlogen met den aenvangh van het 1517 jaer (sic). Uit het Latyn vert. en tot de tegenw. tijdt in 't 1647 jaer toe uyt-gebreyt. Mitsgaders verçiert met de afbeeld. der voorn. personagiën enz. 't Aemstelredam, by N. van Ravesteyn 1647. kl. 8o.

Boekdruktitel, voorafgegaan door een plaatdruktitel get. *G. H.;* Opdracht en bladtwijzer 4 ongen. blz.; Tekst, gen. 1—516; Bladtwijzer 22 ongen. blz.

Bevat 18 fraai gegraveerde portretjes van vorsten en krijgsoversten uit den 30jarigen oorlog; alle borstb., in ovaal, met 2 reg. kap. Lat. onderschr. op een label. Bovenaan gemerkt met het no. der bladzij, waar zij behooren. Znd. nm. v. grav. Hiervan verdienen vermelding:

	blz.		blz.
Ferdinand v. Oostenr. kard.inf.	216	Leop. Will. v. Oostenrijk.	246
Frederik Hendrik v. Oranje.	110	Spinola, Ambros.,	22

64 **Effigies** imperat. domus Austriae, ducum Burgund., regum principumque Europae, comitum Nassaviae, aliarumque plurimarum

clariss. tam stirpis nobilitate, vitae sanctitate et ingenii subtilitate quam bellica virtute, in Europa personarum; a P. Soutmanno... collectae, delineatae, ejusque sumpt. ac directione a variis sculptor. omnes aeri incisae et excusae. Harlemi s. a. gr. fol.

Algemeene (boekdruk-) titel voor eene serie van 9 verschillende verzamelingen van 105 portretten van Nederl. en vreemde vorsten, Evangelie-verkondigers en beroemde personen, gesneden door *C. Visscher*, *J. Suyderhoef* e. a. graveurs. De hierin vervatte verzamelingen hebben ieder een afzonderlijken titel, en worden in deze afdeeling beschreven onder de rubrieken, waartoe zij behooren. Bijeengebonden komt de serie *hoogst zelden* voor. — Zie: Wussin, Suyderhoef, blz. 77 en den Verkoopcat. van de biblioth Bodel Nijenhuis II, 1.

a. Imperatores domus Austriacae. 1644. 13 portr.
b. Ferdinandus II et III imp. domus Austr. cum uxor. nec non varii reges Europae etc. 22 portretten.
c. Principes Hollandiae Zel. et Frisiae etc. Harl. 1650. 38 portretten.
d. Duces Burgundiae etc. 13 portretten.
e. Sanctissimi Sacri belli duces patriae sua Apostoli. 1650. 19 portr.
f. [Principes Auriaci et comites Nassoviae]. 1643. 10 portretten.
g. Fredericus Hendricus Or. princ. cum uxore sua et omnes proles. 1649. 9 portr.
h. Effigies variae nobiliss. ac regal. personarum etc. 1650. 6 portretten.
i. Quatuor personae, quibus Leidae debent etc. 1649. 7 portretten.

65 **Qvatuor personae,** qvibvs Leyda debent et Hollandia initivm redditorvm feliciorvm temporvm. Qvibvs adjvnctae svnt effigies celeberr. ... P. Scriverii, ac ... H. Goltii, nec non et ... medici Paracelsi. Omnes aeri incisae avctore ... P. Soutmanno [1649]. fol.

Boekdruktitel eener verzameling van 7 gegraveerde portretten, behoorende tot de groote serie van Soutman. (No. 64). Alle ongenummerd en te halver lijve. No. 1—4 met 8 regels Lat. vers door P. Scriverius, en op de latere drukken onder de plaat de Holl. vertaling in boekdruk, eveneens in 8 versreg. No. 7 is met Lat. vers van H. Grotius; No. 6 zonder vers, doch met uitvoerig en fraai beeldwerk. No. 1—5 zijn gegraveerd door *C. Visscher*, No. 6 door *J. Suyderhoef*, No. 7 door *P. van Sompel;* het laatste wordt niet in de alphab. afdeeling beschreven. — Zie: Wussin, C. Visscher, blz. 251.

(1) Fr. Valdez. (4) Ludov. Boisot. (7) Paracelsus.
(2) Magdalena Moons. (5) Pt. Scriverius.
(3) Janus Dousa. (6) Hr. Goltzius.

66 **Ferdinandvs** II et III imperatorvm domvs Avstriacae potentissimi; cvm Eleonora Mantuana; et Maria Burgundiaca; .... nec non et varii Europae reges, dvces etc. et aliqvot famosi belli gvbernatores. Omnes aeri incisi, avctore ac directore P. Sovtmanno etc. [1650?] fol.

Boekdruktitel der volgende serie van 22 portr., gen. 1—22, borstb., in ovaal, en in de hoeken versierd met allerlei bijwerk van bloemen, vruchten, wapens enz. Met 2 à 3 reg. Lat. curs. onderschr. en naam van schilder en grav. fol Van elk portret zijn staten met en vóór het No. Alleen

de met een * get. zullen in de alphab. afdeeling worden beschreven. Zij behooren tot de groote verzameling van Soutman. (No. 64).

*Albertus archidux Austriae. Door *J. Suyderhoef*. 12.
Anna Ludovici XIII Gall. reg. uxor. Door *J. Louys*. 7.
Carolus I Magnae Britt. rex. Door *J. Suyderhoef*. 10.
Eleonora Ferdinandi II uxor. Door *Van Sompel*. 2.
Ferdinandus II Door *Van Sompel*. 1.
Ferdinandus III. Door *J. Suyderhoef*. 3.
Ferdinandus Philippi IV frater. Door *P. Van Sompel*. 15.
Franciscus Thomas de Savoye. Door *J. Louys*. 19.
Gasto Joannes Dux Aurelianus. Door *P. Van Sompel*. 17.
Henrietta Maria Caroli I regis uxor. Door *J. Suyderhoef*. 11.
*Isabella Clara Eugenia, conjux Alberti. Door *J. Suyderhoef*. 13.
Dezelfde. Door *P. v. Sompel*. 14.
*Joannes Comes Nassoviae. Door *J. Suyderhoef*. 22.
Ludovicus XIII Gall. rex. Door *J. Louys*. 4.
Margarita conjux Gastonis Ducis Aurel. Door *P. v. Sompel*. 18.
Maria Ferdinandi III uxor. Door *J. Louys*. 4.
Maria conjux Henrici IV Gall. regis. Door *Van Sompel*. 5.
Maximilianus Archidux Austriae Door *J. Suyderhoef*. 16.
Moncada, (Franç. de). Door *J. Suyderhoef*. 21.
Sigismundus III Poloniae rex. Door *J. Suyderhoef*. 8.
*Spinola (Ambros.) Door *J. Louys*. 20.
Wladislaus VI Poloniae rex. Door *J. Suyderhoef*. 9.

66*__Effigies variæ__ nobiliss. ac regal. personarvm; nec non et aliq.aliorvm magnatnm, in Europa celebrivm. Omnes a præcedentibus distinctæ, artifiose æri incisæ, auctore... P. Soutmanno. Harlem... [1650] fol.

Boekdruktitel eener serie van 6 ongen. portretten, die men zonder titel soms aantreft achter de serie: *Fredericus Henricus cum uxore* etc. en welke behoort tot de groote verzameling van Soutman. (No. 64).

Alle portr. zijn ongen., borstb. in ov., met Lat. spreuk en 3 of meer reg. Lat. onderschr. Naar *G. Hondthorst* door *C. Visscher*, met adres of opdracht van P. Soutman. No. 1—3 en 5 zijn zonder naam v. graveur; alleen 1—3 zullen in de alphab. afdeeling nader beschreven worden.

Brederode, Joh. Wolfert v., (2)
— Louise Christ. v., (3)
Christina v. Zweden. (5)
Karel II v. Engeland. (4)
Karel Lodewijk v. d. Paltz. (6)
Nassau, Johan Maurits v., (1)

67 __Brachelius (Ad.)__, Historia nostri temporis. Edit. ultima. Adj. in fine articuli pacis inter Anglos et Belgas, cum icon. praecipuorum maris praefectorum. 3 pts. 1 vol. Amst., ap. Jac. v. Meurs, prostant ap. Joh. Janssonium Jr. 1655. 12o.

Boekdruktitel, voorafgegaan door een plaatdruktitel znd. nm. v. grav.; Voorwerk 8 ongen. blz.; Tekst gen. 1-498; Index 30 ongen. blz. — Pars posterior: Boekdruktitel; Tekst gen. 1—271; Index 48 ongen. blz.; laatste blz. wit.

Bevat 66 portretten in het 1e en 8 in het 2e stuk; alle ongen. borstb. in ov. of achthoekig randw. Met 3 reg. Lat. gegrav. onderschr. en boven

in de pl. gem.: P. 1, pag. 5 enz., goed gegraveerd doch znd. eenigen nm. v. kunstenaar. 12o. Onbedr. — Van al deze portretten behooren in dit werk slechts de volgende vermeld te worden, die in de alphab. afdeeling niet verder beschreven worden.

Bracamonte, Gsp. de,	II 2	Melo, Fr. de,	I 406
Bucquoy, Car. de,	I 11	Nassau, Jan Lodewijk van,	I 178
Ferdinand van Oostenrijk, kard. inf.	I 322	Spinola, Ambr.,	I 29
Frederik Hendrik v. Oranje.	I 113	Weert, Jan de,	I 304
Leopold Willem v. Oostenr.	I 156	Willem II van Oranje.	I 458

Het laatste op den titel vermelde stuk heeft een afzond. titel, 42 blz. tekst en aan het eind 7 geheel ongen. portretten, in uitvoering geheel gelijk aan de vorige, te weten:

Galen, Jan van,	Tromp, Corn.,
Monk, George,	Tromp, Mart. Harpensz.,
Penn, Will.,	With, Witte Corn. de,
Ruyter, Mich. Adr. de,	

68 **Brachelius (Ad.)**, Historia nostri temporis, d. i. Geschiedenis onses tijdts, beginnende met ... 1618 en vervolght tot ... 1654. Uyt de Lat. in de Nederd. taal overgeset door L. v[an] B[os]. Tot Rotterdam, voor. A. van Hoogenhuyse ... 1656. kl. 8o.

Boekdruktitel, voorafgegaan door een plaatdruktitel znd. nm. v. grav.; Opdracht en Voorrede 6 ongen blz.; Tekst blz. 1—648; Bladtwijser 16 ongen. bladz. [Aan het eind: Dordrecht, ter boeck-druckerye van N. de Vries 1656.]

Deze Hollandsche vertaling bevat grootere portretten, borstb. in ovaal van arabesken, met 2 à 3 reg. Lat. onderschr. znd. nm. v. grav. Onbedr. De onderstaande portretten dienen te worden vermeld:

	blz.		blz.
Bracamonte, Csp. de,	488	Nassau, Jan Lodewijk van,	488
Bucquoy, Car. de,	21	Ruyter, Mich. Adr. de,	573
Evertsen, Jan,	608	Spinola, Ambr.,	24
Ferdinand, kard. inf.	346	Tromp, Corn.,	609
Fonsaldino, A.Perez de Vivero,	531	— Mrt. Harpensz.,	568
Frederik Hendrik v. Oranje.	124	Weert, Jan de,	327
Galen, Jan van,	579	Willem II.	534
Leopold Willem v. Oostenrijk.	170	Willem III. (1)	538
Melo, F. de,	482	With, Witte Corn. de,	580

Dezelfde portretten komen op dezelfde blz. voor in de uitgave van hetz. werk: Nijmegen, voor A. van Hoogenhuyse [gedrukt tot Harderwyck, by Joh. Toll] 1659. kl. 8o., eveneens gelijkluidend van inhoud.

69 *a.* **Schotanus (Christ.)**, De geschiedenissen kerkelyck ende wereldtlyck van Friesland Oost ende West; beginnende van d'

(1) Een der jongste portretten van dezen vorst.

eerste geheuchenis tot op het jaar 1583. Franeker, I. Boudewijns Wellens 1658. fol. — Met pl. en portr.

Plaatdruktitel met gegrav. inschrift; gegrav. wapen van Friesland; Fransche titel, bedrukt met Octroy, Opdracht, Voorrede en lofveerzen samen 32 ongen. blz.; Tekst, gen. fol. 1—929; Register 25 ongen. blz.; Tablinvm d. i. brieven ende docvmenten tot de Historie, gen. fol. 3—148.

b. Hetzelfde werk. Nieuwe (titel-)uitgave. Amsterd., J. Pluymer 1660. fol.

Tekst en platen geheel als voren. — Hierin vindt men de volgende 17 portretten, alle ongen. borstb., in groot ovaal, met een à drie reg. kapit. Holl. of Lat. onderschr., doch znd. randschr. en nm. v. grav. Bovenaan rechts get. met de blz. van het boek. De met een * geteekende zullen hierna in de alphab. afdeeling beschreven worden.

	blz.		blz.
*Agricola (Rud.)	379	*Guiljelmus (I) Nassavius.	881
*Albert v. Beyeren, Ruwaert.	196	*Henricus Dux Saxoniae.	472
*Albertus, Dux Saxoniae.	388	*Hopperus, J.	808
Augustus (D. Oct.)	5	Tiberius Caesar.	7
Carolus Magnus.	61	*Viglius Zuichemus.	808
*Carolus V.	600	Wilhelmus II Comes Holl.	128
Carolus Egmondanus.	616	Wilhelmus IV — —	180
Gansefort (Wessel)	379	*WillemFrederik(III?)v.Nassau tegenover de opdracht.	
*Georgius Dux Saxoniae.	493		

70 *a.* **Nederlandt.** — (Het ontroerde) door de wapenen des Konings van Vrankrijk, d. i. een waarachtigh verhaal van den Fransen, Engelsen, Keulsen en Munstersen oorlogh tegen de Vereen. Nederlanden enz. Met desselfs binnelandtse beroerten.....Door een liefhebber der waarheydt [Tob. van Dompselaar]....beschreven..... Met versch. figuren verciert. 2 dln. t'Amsterdam, bij M. W. Doornik 1674, 76. 4o. — Met pl. en portr.

I. Boekdruktitel, voorafgegaan door een plaatdruktitel znd. nm. v. grav.; Opdracht aan Corn. Tromp, 4 ongen. blz.; Tekst, pag. 1—496; Register 8 ongen. blz.; Binnen-landtse borgerlijke Beroerten in Hollandt en Zeeland. Amst. 1676 (Plaatdruktitel door *H. Cause* met de portretten van Jan en Corn. de Wit (borstb. in gebroken ov.), bedrukt met een vers op hunne afbeeld.; Tekst, pag. 3—200.

II. Boekdruktitel, voorafgegaan door een plaatdruktitel, naar en door *C. D[ecker]*.: Opdracht aan Mevr. Tromp en lijst der fig., 4 ongen. blz.; Tekst, pag. 1—822; Register 10 ongen. blz. — Geen portretten.

Dl. I bevat 15 portretten, alle borstb. sommige als buste op voetstuk, met 1 of 2 reg. Holl. onderschr. znd. nm. v. grav. 4to. Onbedr.

De heer J. A. Nijland te Utrecht bezit van dit werk een anderen (2den?) druk, met de volgende verschillen. Dl. I, Boekdruktitel als voren, met ander vignet en bijvoeging achter het woord verciert: nooyt voor dezen gedrukt; Opdracht als voren; Tekst, pag. 1—528; Register 22 ongen. blz.; op de laatste blz.: t'Amsterdam, by Dan. Bakkamude . . . . 1674.

Dl. II, Boekdruktitel; Opdracht als voren; Tekst, pag. 1—822; Register 10 ongen. blz. — Geen portretten.

De platen en portretten zijn hierin geheel anders geplaatst; sommige platen zijn weggelaten, andere er aan toegevoegd. In de volgende tabel is de plaatsing der portretten in beide drukken aangewezen, voor zoover deze op Nederland betrekking hebben. Zij worden niet in de alphab. afdeeling beschreven.

Bankert, Adr.,	I 186	I 184	Ruyter, Mich.Adr.de,	I 184	I 182
Hornes, graaf van,	I 384	I 402	Tromp, Corn.,	I 1	I 1
Nassau, J. Maur. v.,	I 306	I 317	Waldeck,G.Fred.van,	I 387	I 406
Nes, Aert van,	I 457	I 480	Willem III.	I 60	I 60
Rabenhaupt, Karel,	I 332	I 346	Wirts, Paulus,	I 188	I 188

Hiertoe behoort nog een derde deel, getiteld:

b. **Geschiedenissen** (Tweejaerige), voorgevallen in de jaeren 1674 en 1675 met byvoeging van authentyke stukken. Onpartydiglyk beschreven door V. T. V. [G. Brandt de Jonge], konnende dienen tot een vervolg van 't Ontroerde Nederlandt.... Met kop. pl. verciert. Amsterdam, by J. van Someren, A. Wolfgangh en H. en D. Boom... 1678. 4o.

Boekdruktitel, voorafgegaan door een plaatdruktitel naar *W. Schellincks* znd. nm. v. grav.; Voorrede 4 ongen. blz.; Tekst, pag. 1—816; Register 16 ongen. blz.

Dit werk bevat 8 portretten, in uitvoering en grootte gelijk aan de vorige; daarvan verdienen de volgende 2 vermelding:

Nassau, Hndr. Cas. van,	blz. 478	Wirts, Paulus,	blz. 175

71 **Bosch (L. van den)**, Tooneel des oorlogs, opgerecht in de Vereenigde Nederlanden door de wapenen van de koningen van Vrankrijk en Engeland, Keulsche en Munstersche Bisschoppen tegen de Staten der Vereen. Nederlanden en hare Geallieerden ... door Lamb. van den Bosch. Verçiert met ... konstpl. enz. Afgedeelt in 4 dln. (2 bdn). t'Amsterdam, by J. van Meurs en J. van Someren ... 1675. 4o. — Met portr. en pl.

I, II. Boekdruktitel voorafgegaan door een plaatdruktitel, znd. nm. v. grav., waarvan de verklaring volgt op de keerz. des boekdruktitels; Opdracht en Voorrede 4 ongen. blz.; Tekst gen. fol. 1—298 en voor Dl. II (znd. titel) fol. 1-338.

III, IV. Plaatdruktitel als voren en Fransche titel; Tekst, gen. fol. 1—296 en voor Dl. IV (znd. titel) Pag. 1—350; Blad-wijser, Drukfouten en Aanwijzing voor den binder samen 14 ongen. blz.

De hierin voorkomende, goed gegraveerde portretten, zijn alle staande figuren, te halverlijve of kniestukken, met eenig bijwerk van gevechten enz. op den achtergrond. Znd. ovaal of randw. met 2 of meer reg. Holl. onderschr. Onbedrukt. Het portret van Willem III van Oranje is get. *C. Hagen* sculp.; de andere, ofschoon znd. nm. v. grav., zijn van denzelfde.

Die met het teeken * achter den naam worden in de alphab. afdeeling beschreven.

72 *a.* **Hoofts (P. C.)** Nederlandsche historien, seedert de Oover-dragt der heerschappye van Kaizar Kaarel V ... tot de doodt des Prinsen van Oranje. Met het Vervolgh tot het einde der landtvooghdye des Graaven van Leicester. De derde druk, naar des schrijvers eigen handschr. ... verb., met deszelfs leeven verm. en met printen versiert. T'Amsterdam, by J. van Someren, Albr. Wolfganck, H. en D. Boom 1677. Met priv. fol.

Eerste uitgave *met* portretten en platen. — De eerste druk: Amsterdam, L. Elzevier 1642 en de 2de druk: Amsterdam, J. J. Schipper 1656, beide in-fol., bevatten geen portretten.

Boekdruktitel, voorafgegaan door een Fr. titel en plaatdruktitel naar *G. de Lairesse* door *I. v. Munnichuysen*; Privilegie 1 blz.; Opdracht aan den Prins v. Oranje 18 blz.; Lofdicht van J. Vollenhove 3 blz.; Portret van H. naar *I. Sandrart* door *A. Sijlvelt*; Leven van H. gen. 1—27; Register daarop 1 blz.; Tekst gen. 1—1242; Register 39 blz.; Orde der printen 1 blz.; Drukfouten 1 blz.; keerz. wit.

De hierin voorkomende portretten zijn alle borstb., in ov. van lauwerbladen, met vierk. randw., met 1 reg. kap. Holl. onderschr. en 4 reg. curs. Holl. vers van G. Brandt. Znd. nm. v. grav. fol. Onbedr.

b. **Hoofts (P. C.)** Nederlandsche historien enz. [als voren.] De vierde druk ... nu op nieu met meerder printen versiert. 2 dln. Amsterdam, bij H. Wetstein en P. Sceperus; Leiden bij D. van den Dalen; Utrecht, bij W. van de Water 1703. fol.

D. I Boekdruktitel, voorafgegaan door een plaatdruktitel (dezelfde als in den voorg. druk); Opdracht 5 blz.; Orde der printen 1 blz.; Portret van H. (als in voorg. druk); Leven van H. gen. 1—27; Register daarop 1 blz.; Opdracht aan den Prins 5 blz.; Lofdicht v. J. Vollenhove 3 blz.; Tekst gen. 1—586.

Dl. II Boekdruktitel; Tekst gen. 587—1242; Register op de 2 dln 11 blz.; Drukfouten 1 blz.

De hiervoren bedoelde portretten komen (voor de 4de maal) voor in deze nieuwe uitgaaf of vierden druk, vermeerderd met twaalf stuks,

die reeds gebezigd waren in de editie van Bor van 1679 en de Groots Jaarboeken, 1681. De nieuw bijgekomene zijn gelijk van uitvoering aan de andere, met verandering van het vers in een 2 à 3 reg. Holl. onderschr., en alle eveneens onbedrukt.

	1677. Blz.	1708. Blz.	
Alva, Hertog van,	342	I	343
Anjou, Hertog van,	—	II	793
Brederode, H. van,	74	I	75
Egmont, Lamor. van,	180	I	181
Filips II.	2	I	3
Granvelle, Kard.,	44	I	45
Hohenlohe, Fil. van,	—	II	1062
Hooft, P. C.,	1	I	1
Hoorne, Fil. van,	182	I	183
Jan van Oostenr.	—	I	501
Leicester, R. Dudl. v.	1038	II	1039
Margaretha v. Parma.	122	I	125
Marnix, Fil. van,	—	II	911
Matthias v. Oostenr.	—	I	551
Maurits, prins,	918	II	919
Nassau, Will. Lod. v.,	—	II	885
Nassau, Lodew. van,	360	I	361
Oldenbarneveld, J. v.,	—	II	1047
Parma, Hertog van,	—	I	554
Sonoy, Dk.,	—	II	1143
Sydney, Fil.,	—	II	1094
Treslong, Blois van,	—	II	991
Valdez, Fr.,	—	I	371
Willem van Oranje. (rechts)	902	II	903

Het portret van P. C. Hooft 1642 *aet.* 62 is naar *Sandrart* door *A. Sijlvelt*; dat van J. van Oldenbarneveld door *Andr. Vaillant*. Enkele dezer portretten zijn gebezigd in: Le Clerc, Geschied. der Vereen. Nederl. 4 dln. Amst. 1730. fol. Zie aldaar.

De uitgaven van dit werk: met aanteekeningen door M. Siegenbeek, A. Simons en J. P. van Capelle (Amst. 1820—24. 8 dln. 8o.) en: met aanteekeningen van W. Hecker (Groningen 1845. 5 dln. gr. 12mo.) bevatten geen portretten.

73 **Sylvius** (L.) [L. van den Bos] — Historien onses tyds behelzende saken van staat en oorlogh voorgevallen in, en omtrent de Vereen. Nederlanden en door geheel Europa ... beginnende met 1669 ... en eyndigende na het j. 1679 ... door L. Sylvius. Verc. met schoone konst-pl. 3 dln. 1 bd. Amsterdam, J. ten Hoorn en J. Bouman 1685. fol.

Dl. I, II. Boekdruktitel, voorafgegaan door een plaatdruktitel, znd. nm. v. grav.; Portret van en Opdracht aan H. W. v. Aylva, Voorrede van schrijver en drukkers samen 4 ongen. blz.; Tekst gen. fol. 1—715: Register 8 ongen. blz.; — Dl. III. Boekdruktitel, Tekst gen. 3—216; Aanhangsel gen. 1—55; Register der fig. en van het 2e stuk 8 ongen. blz.

Hierin zijn de volgende portretten, alle figuren te halver lijve of ten voeten uit, te paard, uitgezonderd dat van v. Aylva, dat grooter dan de overige en kniestuk is. Ieder met 3 of meer reg. Holl. onderschr. Znd. nm. v. grav. Onbedr. fol. De tekst is in 3 deelen verdeeld, waarvan het 3de met afzond. pagineering.

	blz.
Aylva, H. W. baron van,	1
Christoffel Bernh., bisschop van Munster.	386
Frederik Wilhelm van Brandenburg.	296
Karel II van Engeland. *	178

	blz.		blz.
Leopold I, keizer.	424	Nassau, Henrik Casim. v.. * (III)	118
Lodewijk XIV. *	88	Ruiter, M. A. de,	248
Maximiliaan Henrik, keurv. v. Keulen.	168	Tromp, Corn.,	338
		Willem (III) Henrik v. Oranje. *	188

De met een * geteekende zijn figuren ten voeten uit, te paard.

74 *a*. **Commines (Phil. de)** — Mémoires de Messire Philippe de Commines ... contenans l'histoire des rois Louys XI & Charles VIII depuis l'an 1464, jusques en 1498. Augmentez de plusieurs traittez, ... Par feu Mr. Denys Godefroy ... Dernière édition divisée en III tomes, enrichie de portraits en taille douce et augmentée de l'histoire de Louis XI, connue sous le nom de Chronique scandaleuse ... 3 tom. 4 part. Bruxelles, Franç. Foppens 1706—13. kl. 8o.

Zie voor de beschrijving van den tekst: Bibliotheca belgica C. 200. — Deze uitgave bevat 6 portretten, alle borstb., in ov., met vierk. randw. en 4 reg. Fr. onderschr. Door *C. Vermeulen* en *J. Harrewijn*. 8o. Onbedr. Het portret van Lodewijk XI komt tweemaal voor.

b. **Commines (Phil. de)** — Mémoires de Messire Philippe de Commines etc. [als voren] 3 vol. 4 part. Bruxelles, Franç. Foppens 1714. kl. 8o.

Zie voor de beschrijving van den tekst: Bibliotheca belgica C. 201. — Hierin bevinden zich eveneens 6 portretten, zijnde omgekeerde kopieën van die in de voorg. uitgaaf, gegraveerd door *Audran*, en onbedrukt.

c. **Commines (Phil. de)** — Mémoires de Messire Philippe de Commines .... Edition nouvelle, divisée en 5 tomes, enrichie de figures et augmentée de plusieurs traitez, contrats, testamens et autres pieces nouvelles, par Mr. Godefroy ... Bruxelles, Franç. Foppens 1723. kl. 8o.

Zie voor den tekst: Bibliotheca belgica C. 202. — Deze uitgaaf bevat dezelfde portretten als de eerste bij Foppens, vermeerderd met 6 andere, waarvan er 4 door *J. B. Jongelincx* en *J. Harrewijn* zijn gegraveerd en 2 znd. nm. v. graveur. Alle zijn onbedrukt.

	1e uitg.	2e uitg.	3e uitg.
Adolf van Ravestein, hertog van Kleef.	—	—	I 85
Commines, Phil. de,	I front.	I front.	I 1
Filips de Goede.	—	—	IV 186
Franciscus de Paula (St.).	—	—	I 409
Karel VIII.	I 448	I 536	II 1
Karel de Stoute.	I 5	I 7	I 5
Lodewijk XI.	I 9 en Supp.	I 13	III 9
— XII.	—	—	II 194
Maria van Bourgondië.	I 378	I 451	I 378
Maximiliaan van Oostenrijk.	I 382	I 456	I 382
Philibert van Savoie.	—	—	I 268
René, koning van Napels.	—	—	I 278

Het is opmerkelijk, dat men in de uitgave van Commines: à Londres et se trouve à Paris chez Rollin fils, 1747. 4o. soms de portretten ingevoegd vindt, die later in Dreux du Radier, l'Europe illustre, gebruikt zijn (Zie No. 5).

Voor de overige talrijke uitgaven van dit geschiedwerk wordt verwezen naar de Bibliotheca belgica C 161—237.

75 **Le Clerc (J.)** — Geschiedenissen der Vereenigde Nederlanden sedert den aanvang van die republyk tot op den Vrede van Utrecht in 't jaar 1713 en het tractaat van Barriere in 't jaar 1715 gesloten. Verciert met d'afbeeldzels der voorn. personaadjen .... belegeringen van steden enz. gesneden door .... Picard Romein e. a. voorn. meesters. In 't Fransch beschreven door ... Jean le Clerc. En nu in 't Nederd. vert. 3 dln. T'Amsterdam, by Zach. Chatelain 1730. fol. — Met pl. en portr.

Tweede uitgaaf van dit werk. — De eerste, getiteld: Histoire des Provinces-Unies des Pays-Bas, depuis 1560 jusqu'au Traité de la Barrière 1715. Avec les principales médailles etc. 4 tom. Amst. 1723—28. fol. bevat geen portretten, wel borstbeelden op medailles, kaarten enz.

Dl. I. Boekdruktitel, voorafgegaan door een Fr. titel en plaatdruktitel naar en door *B. Picart*, 1722; Voorbericht van den vertaler 5 blz.; Voorreden van den schrijver 2 blz.; Beschrijving van den regeeringsvorm 11 blz.; Uitslaande kaart; Tekst, gen. 2—396.

Dl. II. Boekdruktitel, voorafgegaan door een plaatdruktitel naar *G. de Lairesse* door *J. van Munnichuysen* (dezelfde als in Hoofts Ned. Historien 1677); Tekst, gen. 2—706.

Dl. III. Boekdruktitel, voorafgegaan door een plaatdruktitel naar *W. Schellinkx* door *A. Blooteling* (vroeger gebruikt voor Bor, Oorsprongk enz. der Ned. oorlogen. Amst. 1679—84. fol.); Tekst, gen. pag. 1—723; keerz. wit; Byvoegzel en Tractaat van Barrière, 22 blz.; Bladwijzer op de 3 dln. 16 blz.

Van de hierin voorkomende portretten zijn er 33 stuks, met een * achter den naam gemerkt, afkomstig uit de uitgaven van Bor, Oorsprongk der Ned. oorlogen 1679, en Hooft, Ned. Historiën, 1677 en 1703, terwijl de portretten der Graven van Egmond en Hoorne alleen voorkwamen in de beide uitgaven van Hoofts historiewerk. Deze 35 portretten zijn eenigszins opgesneden en door een zwarten rand omgeven, evenals alle andere platen. De overige zijn alle gegraveerd door *B. Picart* en evenals de andere borstb., in ov. met 2 of meer reg. kap. Holl. onderschr. De portretten in het eerste dl. zijn bovenaan gen. Tom. I, No. 1 enz., die in de andere dln. Tom. II, pag. 14 enz.

Albertus v. Oostenrijk. *	I 246	Filips II. *	I 2
Alva, Hertog van, *	I 19	— IV.	III 140
Anjou, Hertog van, *	I 102	Filips Willem v. Oranje. *	I 244
Brederode, H. van, *	I 10	Frederik Hendrik v. Or.	II 261
Cromwell, Oliv.,	II 680	Fuentes, Graaf van, *	I 221
Egmont, Lamor. van, **	I 16	Granvelle, Kard., *	I 4
Elizabeth v. Engeland. *	I 79	Hendrik IV. *	I 234
Ernst van Oostenrijk. *	I 228	Hohenlohe, Fil. van, *	I 125

Hoorne, Fil. van, **	I 24	Requesens, Lod. de,	I 55
Isabella Clara Eugenia. *	I 264	Parma, Hertog van, *	I 97
Jacobus I van Engeland.	II 47	Rheede, God. van, Gr. van Athlone.	III 610
Jan van Oostenrijk. *	I 75	Richelieu, Kard. de,	II 418
Karel I.	II 258	Rudolf II. *	I 218
— II.	III 9	Ruyter, Mich. Adr. de,	III 115
Leicester, Rob. Dudley v.,*	I 174	Sonoy, Dk., *	I 49
— XIII.	II 38	Sydney, Fil., *	I 176
Lodewijk XIV.	II 424	Toledo, Fr. Alv. de, *	I 46
Mansfeldt, Pt. Ernst van, *	I 208	Treslong, W. Blois van, *	I 34
Margaretha van Parma. *	I 6	Tromp, Mrt. Harp.,	II 355
Marnix, Fil. van, *	I 53	Valdez, Fr., *	I 58
Matthias van Oostenrijk. *	I 89	Verdugo, Fr., *	I 220
Maurits v. Oranje. *	I 157	Vere, Fr., *	I 210
Mazarin, Kard.,	III 28	Wassenaer Obdam, Jc. van,	II 588
Mendoça, Fr. de, *	I 268	Willem I v. Oranje (rechts) *	I 8
Meurs, Adf. van, *	I 306	Willem III.	III 596
Nassau, Lodew. van, *	I 23	Witt, Corn. de,	III 262
— Will. Lodew. van, *	II 45	— Joh. de,	II 579
Oldenbarneveld, Joh. van, *	II 106		

Hierbij behoort nog:

Le Clerc (Pt.) — Geschiedenissen der Vereen. Nederlanden sedert den aanvang des jaars 1714 tot ... 1751. Verrijkt met afbeeldsels van vorsten, veldslagen ... benevens twee nieuwe kaarten enz. Om tot een vervolg te dienen op de Geschiedenissen der Vereen. Nederl. van ... J. Le Clerc. Beschreeven door Pt. Le Clerc. Dl. I. t'Amsteldam, D. Onder de Linden 1753. fol. — Met platen en portr.

Niet verder verschenen. — Bevat de portretten van George I v. Engeland (blz. 18), Lodewijk XV v. Frankrijk (blz. 34), Peter I v. Rusland (blz. 97) en George II v. Engeland (blz. 162), die geen verdere vermelding behoeven.

76 **Schenk (P.)** — Konst toneel ofte afbeeldingen van alle de oppermagten in Europa. Mitsgaders andere doorlugtige vorsten en dappere Helden, door P. Schenk. Met vaarsen van J. Norel .... Amsterdam, Pt. Schenck 1690. gr. 4o.

Plaatdruktitel met bovenaan een zw. kst. portr. van P. Schenk, in med.; gegrav. opdracht aan Leopold I van Oostenrijk; 1 wapenplaat en 80 ongen. portr. van Nederl. en buitenl. vorsten en veldheeren. Alle zijn borstb. in ov., met Lat. bovenschr., zonder randw. en (uitgezonderd die van Godard v. Rheede en J. Norel) met 4 à 6 reg. Holl. vers van J. Norel. Zw. kst. door en met adres van *P. Schenck*. 4o.

De volgende portretten zullen daarvan nader op het alphabet beschreven worden.

Maria v. Engeland.	(Rheede) Godard v., Bar. v. Ginkel.
Nassau (Hendrik Casimir v.)	Schomberg (Fred. v.)
Norel (J.)	Willem III.

77 **Leti (Greg.)** — Teatro Belgico, o vero ritratti historici, chronologici, politici, e geographici, delle sette Provincie Unite. Scritto da

Greg. Leti. 2 part. Amsterdamo, apresso G. de Jonge 1690. gr. 4o. — Met pl. en portr.

I. Boekdruktitel, voorafgegaan door een plaatdruktitel, znd. nm. v. grav.; Opdracht en Instruttione 7 ongen. blz.; Portret van L. door *J. Gole*; Tekst gen. 1—472; Indice 12 ongen. blz.

II. Boekdruktitel, voorafgegaan door denz. plaatdruktitel; Opdracht en Registro per le figure 4 ong. blz.; Tekst gen. 1—488; Tavola et Madrigoli (sic) in lode della liberta delle Prov. Un. 15 ongen. blz.

Dit werk bevat een curieuse verzameling van verschillende serieën van elders gebruikte platen en portretten, en wel, wat laatstgenoemde betreft, de volgende:

In Dl. I: *a.* De serie portretten der Graven van Holland en Zeeland, door *A. Matham* 1626, van Dirk I tot Filips II, afkomstig uit: Het oude Goudtsche Chronycxken. Amst. 1663. 4o. (36 stuks).

b. De serie portretten van Nederl. en buitenl. vorsten en krijgsoversten enz., afkomstig uit Hooft, Ned. historiën 1677 en 1703; Bor, Nederl. oorl. 6 dln. 1679—84; en de Groot, Nederl. jaarboeken 1681. Deze platen zijn van den onderrand tot het ovaal met een cache bedekt en aldus afgedrukt, in welke ruimte men later den Ital. tekst heeft gedrukt. (19 stuks).

c. 24 stuks portretten van vorsten en landvoogden, ten voeten uit, zijnde kopieën van de serie door C. v. Sichem, voorkomende in: Le Petit, Grande Chronique 1601 en: Grimeston, Historie of the Netherlands 1608 en 1627. Deze zijn iets grooter, doch weinig gelijkend en znd. nm. v. grav. Vooral met deze portretten is allerzonderlingst omgesprongen; zoo komt b.v. het portret van prins Willem I tweemaal voor, eens als Karel Gustaaf van de Paltz (Dl. I p. 222) en andermaal als: Karel Gustaaf v. Zweden (ib. 234); dat van prins Willem II (ib. blz. 195) is een kopie van een der Holl. Graven; voor Fuentes (ib. p. 107) moet een portret van Requesens dienen; Maria Stuart (ib. p. 412) stelde oorspronkelijk Maria v. Hongarije voor (ib. p. 46) wie men voor deze gelegenheid een crucifix en rozenkrans in de handen heeft gegeven; de afbeelding van Parma is in dl. II, p. 200 gebruikt als die van een Nederl. krijgsman in volle wapenrusting; terwijl men Leicester (ib. p. 312) verhanselde tot pater Alvaro Semedo, missionaris en aanvoerder van een Sp. regiment!!

d. Zeven slecht gegraveerde portretten van zeehelden, als Tromp, de Ruyter, de gebr. de Witt en buitenl. vorsten, die in geen ander werk gestaan hebben. Het zijn veelal borstb. in krans van eikenloof, benevens 2 platen ieder met 2 portretten op de plaat. Het is onnoodig te zeggen, dat geen van al deze portretten verdere beschrijving verdienen.

78 **Larrey (De)** — Histoire d'Angleterre, d'Ecosse et d'Irlande; avec un abregé des évenemens les plus remarquables arrivez dans les autres états par De Larrey. Enrichi des portraits des rois, reines et autres personnes illustres. 2 tom. Rotterdam, chez R. Leers 1697, 98. fol.

Dl. I. Boekdruktitel, voorafgegaan door een plaatdruktitel naar *A. van der Werff* door *Vermeulen*; Holl. privilegie, Dédicace, Préface en Liste des portraits, samen 18 ongen. blz.; Tekst gen. Pag. 1—928; Table des matières en Errata 36 ongen. blz.

Dl. II. Boekdruktitel; Préface met Liste des portr. 8 ongen. blz.; Tekst gen. pag. 1—779; Table des matières en Errata 35 ongen. blz.

Het eerste deel bevat 33 portretten; het tweede 17 portretten, alle borstb. in medaillons, omgeven door toepasselijk en verschillend bij- en randwerk en 4 reg. Fr. vers als onderschr. Naar *A. van der Werff* door *Vermeulen*, *P. van Gunst*, *Pitaut*, *G. Valck* e. a. Onbedr. De plaat van het portret van koning Willem III is iets grooter dan de overige, en bevat een 4-reg. Fr. vers in 2 kol. in den onderrand der plaat.

Hiervan verdienen de volgende personen vermeld te worden:

Alva, Hertog van,	II 157	Parma, Alex. Farnese van,	II 327
Anjou, Hertog van,	II 237	Willem I van Oranje.	II 155
Filips II van Spanje.	I 782	Willem III, koning v. Engel.	I 1
Maurits van Oranje.	II 465		

79 **Larrey (De)** — Geschiedenis van Engelandt, Schotlandt en Ierlandt enz. In het Fransch beschreven door ... De Larrey ... In het Nederd. uitgeg. ... en vermeerdert door J. Lodew. Schuer Met ... afbeeld. en landkaarten versiert. 4 dln. Amsterdam, by J. Covens en C. Mortier 1728—30. fol.

Dl. I. Boekdruktitel, gevolgd door een frontispies naar *B. Picart* 1718 door *v. d. Gouwen*, waarop het portret van den S, Portret van L. Geelvinck naar *J. Wandelaar* door *J. Houbraken*, voorts Opdracht aan denz.; Voorreden, Uitlegging der titelpl., Verbeteringen, Privilegie, Naamlijst der Koningen, samen 20 ongen. blz.; Tekst, gen. 1—802. Dit deel bevat geen portretten.

Dl. II. Boekdruktitel; Bijschriften op de afbeeld., door P. Langendijk, 6 ongen. blz.; Tekst, gen. 1—496 en 1—382. Bevat dez. portretten als Dl. I der Fr. uitgaaf met uitzondering van Willem III en bijvoeging van dat van Karel V op blz. 123.

Dl. III. Boekdruktitel, voorafgegaan door denz. plaatdruktitel als in dl. I der Fr. uitgaaf; Bijschriften van P. Langendijk 4 ongen. blz.; Tekst gen. 1—665; Naamlijst der afbeeld. 1 ongen. blz. Dit deel bevat dezelfde portretten als dl. II der Fr. uitgaaf.

Dl. IV. Boekdruktitel; Bijschriften van P. Langendijk, 4 ongen. blz.; Tekst gen. 1—684; Algemeene bladwijzer op de 4 dln. 88 ongen. blz. Dit deel bevat 17 geheel nieuwe portretten, borstb. in ov. met randw. en 2 of meer reg. Fr. onderschr. in een fries. Naar *Van der Werff* door *B.* en *J. Audran*, *E. Desrochers*, *Ch. Simonneau* en *Pt. Drevet*. Hierin bevinden zich Willem III blz. 521, en Maria Stuart, blz. 583, beide door *E. Desrochers*.

80 **Kronijk** (Maandelijksche). Geschiedenis van den dag. 1e—8e jrg. Met portr. Zalt-Bommel 1853—60. 8o. — Hetz. werk, 9e—12e jrg. Zalt-Bommel 1861—64. fol.

Niet verder verschenen. — De jaarg. 1861—64 bevatten geen portretten. De vroegere jaargangen ieder 6 portretten van Nederl. (hieronder vermeld) en buitenl. vorsten en beroemde personen. Alle borstb., met 1 à 2 reg. Holl. naamsonderschrift. Lith. bij *J. Blommers* of *Trap*. 8o.

Bree, J. B. van, Lith. bij *Trap.*	1857	I
Da Costa, Is., „ „ „	1860	I
Dam van Isselt, E. W. van, Lith. bij *Trap.*	1860	I
Duymaer van Twist, A. J., Lith door *C. C. A. Last* bij *P. Blommers.*	1853	I
Frederik, prins der Nederlanden. Lith. bij *Trap.*	1857	I
Groen van Prinsterer, G., Lith. door *C. C. A. Last* bij *P. Blommers.*	1853	II
Hoëvell, W. R. baron van, Lith. door *Last* bij *Trap.*	1855	I
Kist, N. C., Lith. bij *Trap.*	1860	I
Reinwardt, C. G. C., Lith. znd. nm.	1856	II
Rijk, J. C., Lith. door *Last* bij *Trap.*	1854	I
Scheffer, Ary, Lith. bij *Trap.*	1858	II
Schröder, Jan, Lith. znd. nm.	1860	II
Sophia, koningin der Nederlanden. Lith. znd. nm.	1855	I
Temminck, C. J., Lith. bij *Trap.*	1858	I
Thorbecke, R. W., Lith. bij *E. Spanier.*	1853	I
Willem, prins van Oranje. Lith. bij *Trap.*	1858	II

81 **Volks-almanak** voor Nederlandsche Katholieken, in .... 1852 tot 1887 bijeengebracht door Jos. Alb. Alberdingk Thijm en H. J. C. van Nouhuys. 1e—36e jaar. Amsterdam kl. 8o.

Bijna ieder deeltje bevat een of twee portretten van Nederlanders of Nederl. katholieken, borstb. in verschillend randwerk, met toepasselijk bijwerk, en 1 reg. onderschr. of facsimilé. Op steen geteekend door *Ch. Dujardin* naar verschillende kunstenaars en gelith. bij *J. Brouwers* of *C. T. Felt* te Antwerpen. Op zeer weinige uitzonderingen zijn het alle verkleinde navolgingen van elders voorkomende origineelen, welke geen nadere beschrijving behoeven.

Anslo, Rein., naar *G. Flinck.*	1884
Bilderdijk, Will.,	1868
Braamcamp, G.,	1872
Campen, Jac. van,	1863
Canisius, Pt.,	1866
Cassander, G.,	1875
Cools, Reg.,	1886
Erasmus, Des. Naar *H. Holbein.*	1883
Hazart, Corn.,	1871
Isabella Clara Eugenia inf.	1859
Kerst, J. F.,	1876
Kruissen, Andr. van der,	1861
Laurentius, Pt.,	1874
Marius, Leon,	1857
Nanning, Joann. Naar *P. Koets* 1743.	1858
Plemp, Vob. Fr.,	1885
Pijpers, Pt.,	1862
Renesse v. Baer, A. W. baron van, Naar *F. Jacquin.*	1881
Roemers, Maria Tesselschade, Naar *H. Goltzius.*	1854
Roothaan, J. Phil.,	1884
Royer, L.,	1880
Rythovius, Mrt.,	1867
Seghers, Dan.,	1870
Sophia, Koningin der Nederl.,	1878
Stalpert v. d. Wiele, Joann., Naar *D. A. Alberd. Thijm.*	1853
Vliegen, Eva,	1872
Vondel, J. van den,	1876, 1887
Witt, Jac. de,	1869
Wandelman, Jt.,	1877

81***Nederlandsch Magazijn**. Amst. 1834—70. kl. fol. — Met houtsn.
Zie de beschrijving aan het eind dezer afdeeling.

82 **Eigen Haard**. Geïllustreerd volkstijdschrift onder redactie van H. de Veer, H. F. R. Hubrecht, J. H. Rennefeld, E. van der Ven en Ch. Rochussen. 1ste—12de Jaarg. Haarlem 1875—86. gr. 4o.

In deze jaargangen vindt men een groot aantal portretten, meestal naar photografieën of oudere gravures in hout gesneden door *Smeeton & Tilly*, *Walter*, *E. Ost* e. a., en grootendeels borstbeelden of te halver lijve, in of zonder ovaal of vierkant randwerk. Zij gaan bijna alle vergezeld van een beknopte levensschets. Van deze portretten zijn in de volgende alphab. lijst de portretten van buitenlanders achterwege gelaten, terwijl de kopieën van oudere, niet origineele afbeeldingen, met een * gemerkt, in de alphab. afdeeling van dezen catalogus niet verder beschreven worden. Portretten, met een † gemerkt, zijn ter grootte der geheele blz. en kniest.; het jaartal achter iederen naam is dat van den jaarg., waarin het portret voorkomt.

Alexander, kroonpr. der Nederlanden. 1884
Amersfoordt, J. P., 1885
Andriessen, P. J., 1877
Bedwingers (De) van Atjeh. 1881
† Beets, Nic., 1875
* — — (2 maal) 1884
† — — naar *P. A. Schipperus.* 1884
Berg, Okke van den, 1880
Bergsma, P. A., Naar *P. A. Schipperus.* 1885
Beynen, L. R., 1884
— L. R. Koolemans, 1878
Bisschop, Chr., 1882
Bles, Dav., 1880
Bosboom, J., 1877
Bosboom-Toussaint(Mevr.) 1875
— — — 1882
Bosch, J. G. J. van den, 1880
Bosse, P. P. van, 1879
* Brederoo, Gerbr. Adr., Naar *D. Baillie.* 1885
* Broecke, P. v. d., 1876
Bruyn, M. D. de, 1882
Buiskool, M. A., 1880
Burgers, Thom. Franç., 1875
Buys Ballot, C. H. D., 1883
Calcar, J. Joosten van, 1877
Chassé, D. H, 1882
Cobet, Kar. Gabr., 1877
Conscience, H., 1881
— — op zijn sterfbed. 1883
Cremer, J. J., 1880
Cuypers, P. J. H., 1877
Damins, Joh., 1878
Dirks, J., 1886
Doedes, J. I., 1884
† Donders, F.C., Door *L. Heitland* bij *Bren d'Amour.* 1875
* Dou, G., 1883
Dozy, R. P. A., 1883
Dullert, W. H., 1879
Dunkler, Fr., 1878
† Emma, koningin, en prinses Wilhelmina. 1881
Frederik, prins der Nederl. 1881
† Frederik, prins, en de familie Van Wied. 1880
Fruin, A. J., 1884
— R., Naar *P. A. Schipperus.* 1885
Godefroi, M. H., 1882
Goeverneur, J. J. A., 1880
Goudsmit, J. E., 1878
Groen van Prinsterer, G., 1876
Groll, Joh., 1885
* Groot, H. de, (2 maal) 1883
Groot, P. Hofstede de, 1882
Haar, B. ter, 1880
Hasebroek, J. P., 1882
Harting, P., 1877, 86
Hasselt, A. L. v., — J. F. Snelleman. — C. D. Veth. — C. H. Cornelissen, op 1 plaat. 1879
Heek, H. J. van, 1882
Heemskerk Azn., A., 1876
* Heemskerk, Jc. van, 1882
Heldring, O. G., 1876
Hendrik, prins der Nederl. 1875
Dezelfde. 1878
* Heyde, Jan van der, 1881
Heyden, Karel van der, 1878
Heye, J. P., 1876
Hirsch, Dv., 1882
Hobein, Jc., 1881
Hoëvell, W. R. van, 1879
Hofdijk, W. J., 1878, 1886
Hol, Rich., 1878
Hollander, J. J. de, 1886

Houten, S. van, 1878
† Huet, Cd. Busken, 1883
Israëls, Joz., 1875
* Israëls, Joz. en Isr., 1883
Iterson, A. A. G. van, 1877
Jacob, F. s', 1881
Jonckbloet, W. J. A., 1885
Jonge, J. K. J. de, 1880
Jongkindt Coninck, C.J.M., 1885
Kappeijne v. d. Coppello, J., 1877
Kate, H. F. C. ten, 1881
Kate, J. J. L. ten, 1879
Kempen, J. M. van, 1880
Kemper, Jer. de Bosch, 1876
Kern, H., 1884
Keyser, J. P. de, 1878
Kiderlen, E., 1876
† Kleine-Gartman, Maria Joh., 1875
Knoop, W. J., 1877
Korff, A. H. Bakker, 1882
Krahmer de Bichin, Maj., 1879, 1885
Krecke, F. W. C., 1882
Kuenen, Abr., 1878
Kuyper, Abr., 1880
Lansberge, J. W. van, 1881
* Leeuwenhoek, Ant. v., 1875
Lenting, L. Ed., 1881
Lindo, M. P., 1877
Loo, Joh. Klaasz., 1878
Lubach, D., 1882
* Lutma, J., 1882
Lynden v. Sandenburg, C. T. van, 1885
Mackay, Aen., 1876
Marie, prinses v. Pruisen, gemalin van prins Hendrik (2 maal), 1878
Matthes, C. J., 1876
Mauve, Ant., 1885
Mees, W. C., 1885
Mesdag, H. W., 1883
Mezger, Joh. G., 1879
Mirandolle, C. J. F., 1884
Modderman, A. E. J., 1885
Moens, A., 1877
Moleschott, Jc., 1886
Motley, J. Lothrop, 1877
Mulder, G. J., 1880
Muller, Fred., 1877
Musschenbroek, S.C.J.W.v., 1884

* Nieuwenhuyzen, J., 1884
* — — M., 1884
Noordpoolexpeditie (Leden der) 1882/83. 1883
Oosterzee, J. J. van, 1880
Opzoomer, C. W., 1882
Outshoorn, C., 1875
Parvé, D. J. Steyn, 1883
Pel, J. L. J. H., 1876
Potgieter, E. J., 1875
* Reaal, L., 1883
Rees, Otto van, 1884
Rennefeld, J. H., 1878
† Rochussen, Ch., 1876
Roelofs, W., 1879
Ronner-Knip, Mevr. H., 1886
Roo v. Alderwerelt, J. K. de, 1878
* Rubens, P. P., 1877
Rijke, P. L., 1882
Santvoort, J. Schouw, 1877
Sarphati, Sam., 1876
Schlegel, H., 1884
Schneider, Lina, 1885
Scholten, J. Hndr., 1880
— W. A., 1878
Schuver, J. M., 1884
Schwartze, Thérèse, 1880
* Six, Jan, naar *Rembrandt*. 1876
* Sophia, koningin, 1877
Speelman, H. M., 1878
* Spinoza, B. de, 1877
Springer, Corn., 1877
Stamkart, F. J., 1882
Staring, W. C. H., 1878
Stieltjes, T. J., 1878
Storck, C. T., 1883
Stuers, F. V. A. de, 1882
Tellegen, B. D. H., naar *P. A. Schipperus*. 1885
Tex, C. J. A. den, 1883
Teijsman, Joh. El., 1882
Thieme, D. A., 1879
Tilanus, C. B., 1883
* Ulenburgh, Saskia v., 1879
Veegens, D., 1881
Verhulst, Joh. J. H., 1875
Verweer, S. L., 1880
Veth, Dan. Dav., 1885
Veth, P. J., 1879
Vissering, Sim., 1879
Vloten, J. van, 1883

Voorts worden in den jaarg. 1885 op blz. 229, 273, 313, 357, 404, 483 en 543 de portretten gevonden van in Atjeh gesneuvelde Ned. officieren, wier namen hieronder volgen. Alle borstb. znd. randw., met 3 reg. Holl. onderschr. in boekdr. 3 stuks op 1 rij en 4 rijen op 1 blad.

I. J. H. R. Köhler, J. Vogelenzang, J. Scotius v. Bijsterveld, de Bounam de Rijckholt, C. Tijl, D. G. Sloet v. Zwanenburg, J. A. J. T. E. Esser, J. M. E. van Swieten, J. W. C. C. Hoynck v. Papendrecht, N. v. d. Roemer, J. H. Nuysinck, J. B. A. K. Wolff; II. J. J. Engelvaart, J. J. Brondgeest, J. Surber, W. H. Voorman, P. F. T. la Fors, J. A. L. Schoemaeckers, F. W. Schuijlenburg, C. van Leeuwen, G. C. J. Hemmes; III. H. B. Zimmer, G. H. A. J. Gandenberger, C. E. Sepp, A. Beekhuis, G. J. Raaymaakers, W. von Massow, H. J. d'Auzon, J. W. Ernste, F. J. W. Mekern; IV. W. C. H. Eichholtz, E. G. Th. v. Ende, P. E. F. A. v. Mauntz, J. Muller, F. A. Begemann, J. C. M. Wijmer, A. G. Schröder, J. A. van der Kruk, A. Wttewaal v. Stoetwegen; V. G. W. Beekman, A. J. Hoven, J. Lojenga, J. L. Granpré Molière, P. E. J. H. van Dompseler, H. J. Jonker, A. H. Kalis, F. C. de Steenhuysen, Th. A. de Man; VI. J. v. d. Pauwert, L. F. Baudoin, E. C. Ontrop, F. A. E. Auffmorth, J. F. L. Cassa, H. E. Schoggers, J. J. G. Schuit, J. J. v. Berg, R. Lodewijk; VII. (15 kleinere borstb. met gemeenschappelijk onderschr. van 12 regels onder de plaat.). Blad I—VII zijn geteekend door *P. A. Schipperus.*

Vele der in de lijst genoemde portretten zijn opnieuw afgedrukt in den *Nederlandsche Almanak*, van 1876—1887 in 4o. bij de uitgevers van *Eigen Haard* verschenen.

II.

Vorsten en Landvoogden.

---

a. Graven van Holland, Zeeland en Westvriesland.

83 **Langendijk (Pt.),** De Graaven van Holland, in jaardichten beschreven. Verrykt met alle de beeldtenissen dier prinsen, naauwk. getekend, naar de echte aloude tafereelen, op de zael van 't raadhuis der stad Haarlem. 2 dln. Haarlem, J. Bosch 1745. 4o.

Dl. I. Boekdruktitel, voorafgegaan door een plaatdruktitel naar *T. Jelgersma* door *H. Spilman*; Privilegie 2 ongen. blz.; Opdracht gen. 1–8; Voorbericht gen. I—XX; Lofdichten op het werk en lijst der afbeeldingen 52 ongen. blz.; Tekst gen. 1—207.

Dl. II. Boekdruktitel; Tekst en bladwijzer samen gen. pag. 3—224; Verbeeteringen 1 blz.; laatste blz. wit.

Dit werk verdient vooral opmerking, omdat de voorrede vele bijzonderheden mededeelt over de oorspronkelijke afbeeldingen der Graven, en omdat hierin alleen de kopieën gevonden worden van de op paneel geschilderde, goed bewaard gebleven portretten in het Carmelietenklooster te Haarlem, terwijl de afbeeldingen van Goltzius, en die in de werken van Vosmeer, Barlandus en Scriverius naar de oudere, doch verminkte en geheel gerestaureerde muurschilderingen in hetzelfde klooster genomen zijn, volgens de teekeningen van W. Thibaut.

Dl. I bevat 23, dl. II 9 portretten, alle figuren ten voeten uit, staande, genummerd bovenaan van I–XXXII, met 1 reg. Holl. naamsonderschr. Naar *T. J[elgersma]* door *H. S[pilman]* ter grootte der bladzij. — Zie hier de lijst:

Dl. 1: Dirk I, blz. 7; Dirk II, blz. 9; Aarnout, blz. 13; Dirk III, blz. 19; Dirk IV, blz. 29; Floris I, blz. 33; Geertruid v. Saksen, blz. 35; Robbert de Vries, blz. 39; Godevaart, blz. 35*; Dirk V, blz. 35**; Floris II, blz. 36**; Dirk VI, blz. 37**; Floris III, blz. **39; Dirk VII, blz. 47; Ada, blz. 51; Willem I, blz. 55; Floris IV, blz. 65; Willem II, blz. 73; Floris V, blz. 81; Jan I, blz. 109; Jan II, blz. 145; Willem III, blz. 177; Willem IV, blz. 199.

Dl. 2: Margaretha, blz. 5; Willem V, blz. 15; Albrecht, blz. 33; Willem VI, blz. 45; Jacoba, blz. 61; Filips de Goede, blz. 113; Karel de Stoute, blz. 139; Maria v. Bourgondië, blz. 151; Maximiliaan, blz. 167.

De portretten van Jan van Beieren, Filips de Schoone en Karel V ontbreken hier derhalve.

84 **Imagines.** — Verissimae imagines comitum Hollandiae, delineatae juxta vetussimas picturas, in Coenobio Carmelitano Harlemensi repertas. Accedit et effigies nobilissimi Gerardi a Velsen, etc. [znd. plaats of jaar.] fol.

Boekdruktitel, keerzijde bedrukt met: „Index comitum Hollandiae" beginnende: De Heraut; Dirk I, Dirk II enz. tot Floris V; Ger. v. Velsen [dez. als M. 5592]; „Ingewandtskiste van dezelve"; Jan I, Jan II enz. tot Maximiliaan. De Doot. — Voorts 36 portretten, ten voeten uit, waarbij die van Jan III, Filips IV en V niet voorkomen, en de plaat met den wapenheraut, die een blanco naamrol vasthoudt. — Waarschijnlijk is dit dezelfde serie, die in de werken van Stoke en Halma gebruikt is. Hiervan wordt nog eene uitgave vermeld, met Franschen titel, bij Pleyte, blz. 241. — Verg. ook Mullers Cat. No. 4.

85 **Vosmerus (Mich.)**, Principes Hollandiae et Zelandiae, domini Frisiae: cvm genuinis ipsorum iconibus, à Theodorico Aquitaniae ad Iacobam Bauariae, diuersorum quondam pictorum opera, ad viuum sedulo depictis; Nunc autem primum ex vetustissimis parietibus, in Carmelo obsessae vrbis Harlemi, per praesidiarios direpto, industria G. Thybauti repertis, ac sincerè vnà cum reliquorum Principum figuris, ad instar probatissimorum exemplarium delineatis. Antverpiae excudebat Chr. Plantinus Phil. Gallaeo 1578. kl. fol.

Boekdruktitel met gegrav. vignet, voorstellende de Nederl. maagd in den tuin met adres van Phil. Galle 1578; keerz. een Lat. epigram van Ren. Dunius; Lat. opdracht aan A. Zasbovt, 2 blz.; Lat. vers: ad lectorem 2 blz.; Monosticha de ordine et tempore imperii singvlorvm principvm 1 blz.; keerz. 10 reg. Lat. vers op Theodoricus Aquitaniae. Nu komen verder de afbeeldingen der Graven, van Theodoricus Aquitaniae tot: Philippus rex Catholicus, 36 in getal, waar tegenover telkens een 10reg. Lat. vers in boekdruk gesteld is. Alle afbeeldingen ten voeten uit, staande, met 1 reg. curs. Lat. naamsonderschr., gen. onderaan links 1—36. Znd. nm. v. grav. maar door *Ph. Galle* gesneden naar (nieuwere) teekeningen van *W. Thybaut*, glasschilder, welke teekeningen bestemd waren voor den Doelen te Leiden. Achter het laatste portret volgt blz. 80—83 een naamlijst der Graven met jaar van geboorte en dood, naam der gemalin of gemaal en begraafplaats; blz. 84—87, Apostrophe ad principes Hollandiae; keerz. blanco. — Verg. over deze afbeeld. de studie van Dr. Pleyte in: Bijdr. v. vaderl. geschied. en oudheidkunde 3e R. II en: Langendijks voorrede in zijn Graven van Holland 1745. Dl. I, blz. 13—15.

86 **Vies** (Les) et alliances des comtes de Hollande et Zelande, seigneurs de Frise. Imitées et tirées du Latin par N. Clement de Treles, secretaire de son Altesse. A Anvers, de l'imprimerie de Christ. Plantin pour Phil. Galle 1583. kl. fol.

Hetz. werk, 2e uitgave in het Fransch en boekdruktitel met hetz. vignet als voorg.; Fr. opdracht aan François d'Anjou, en dezelfde afbeeldingen der Graven (met bijvoeging van die van den hertog van Anjou) waar tegenover telkens een 8reg. Fr. vers in boekdr. Achter de portretten, op blz. 78—81, de lijst der Graven, keerz. een Fr. brief van den schrijver aan A. Ortel.

De afbeeldingen in beide uitgaven zijn de volgende: Theodoricus Aqui-

taniae, Theodoricus II, Arnoldus Hollandie, Theodoricus III, Theodoricus IV, Florentius I, Gertrudis Saxonie, Robertus cognomento Frisius, Gothiphredus Lothar. Gibbus, Theodoricus V, Florentius II cognom. Pinguis, Theodoricus VI, Florentius III, Theodoricus VII, Ada Theodorici VII filia, Guilielmus I, Florentius IV, Guilielmus Roman. rex, Florentius V, Joannes Hollandice, Joannes Hannoniae, Guilielmus Hannon. cogn. Bonus Guilielmus IV Hannon., Margarita Imperatrix, Guilielmus Bavar. V, Adelbertus Bauariae, Guilielmus Bauar. VI, Dns. Johannes Bauarie, Jacoba Bauariae, Philippus Burgund. cogn. Bonus, Carolus Burgundice, Maria Charlesia, Maximilianus Austrius, Philippus II Austrius, Carolus V Augustus, Philippus Rex Cathol., Franciscus R. R. R. filius et frater.

Zij worden niet in de alphab. afdeeling beschreven. — Een 4de uitgave verscheen onder denzelfden Fr. titel als de 2de bij denzelfden drukker en kunsthandelaar in 1586 te Antwerpen. Deze uitgaaf telt: Titel en table alphab., blz. 1—3, portretten en bijschriften in rijm, blz. 4—75; Chronologische lijst der Graven, blz. 76, 77, 78.

De 3de uitgave van dezelfde portretten verscheen in het werk:

87 **Barlandus (Hadr.)**, Hollandiae comitvm historia et icones, etc. Item Vltrajectensivm episcoporvm catalogvs et res gestae. Lugduni Bat. ex officina Christ. Plantini 1584. fol.

Voorwerk, 6 ongen. blz; tekst blz. 1—127, waartusschen 35 afbeeldingen der Graven, van Theodoricus Aquataniae tot Carolus V, alle bedrukt met Lat. tekst en eenigszins opgesneden. Het portret van Filips II komt hierin niet voor. — In de uitgave van hetz. werk: Francoforti 1585 kl. 8o, met houtsneden door Joost Amman, hebben slechts de afbeeldingen van Filips de Schoone, Karel V, Filips II en Anjou eenige aanspraak op gelijkenis.

88 **D'afbeeldingen** afcomste ende historie der Edelen hoogh gegeboren Graven van Hollant, Zeelandt ende Vrieslandt. Geteekent na d' aloude schilderijen in 't Carmeliten klooster te Haerlem geduurende de Belegeringe der stadt door de Spanjaarden Ao 1573 door .... Mr. Will. Thybout van Haarlem afgeteykent, verkleynt en in 't koper gesneeden door .... Mr. Henricus Goltzius. Gedr. bij P. van den Heere te Amsterdam. z. j. 4o.

Boekdruktitel, waarachter volgt eene serie van 8 breed fol. platen, gen. 1—8, waarop de Graven en Gravinnen van Dirk I tot Philips II, 5 op 1 blad. Alle figuren ten voeten uit, waaronder naam, regeeringsjaar en een 10 reg. Holl. vers op een afzond. blad, ter zijde gen. 1—8. Voor Dirk I op pl. 1 staat een Heraut onder een troonhemel, met troon en 6 zetels. Met onderschr.; Verclaringe des Heeraults van den Afcomste der Graven van Holl., Zeel. ende Heeren van Vriesl. Gedruckt tot Haerlem. Daaronder 9 vierreg. coupletten en een 5 reg. en een 9 reg. strophe. Met adres van C. J. Visscher. De platen alle znd. nm. van grav. [door *H. Goltsius.*] — Zie voorts Pleyte's studie, 238.

89 *a.* **Chronycke** (Die) van Hollant, Zeelant ende Vrieslant, beghinnende van Adams tijden voortgaende tot den J. 1517. Met

die Chronijcke der bisschoppen van Wtrecht. Noch is hier bygévoeght een cort verhael van de ghedenckweerdichste gheschiedenissen totten J. 1584. Delft, by my A.Hendricksz. [op andere exemplaren: Dordrecht, by my P. Verhaghen] 1585. fol.

Boekdruktitel, bedrukt met: Waerschouwinghe; Prologhe 2 ongen. blz.; Register 8 ongen. blz.; Tekst, gen. fol. I—CCLxxxiiij; Cort waerachtich verhael enz. Boekdruktitel, bedrukt met voorrede; Tekst gen. fol. II—XCiiii; Register 4 ongen. blz.

Divisie-Kronyk, aldus genaamd, omdat het werk in „Divisies" of hoofdstukken verdeeld is. — De eerste uitgave verscheen te Leiden bij Jan Seversen 1517; de tweede te Antwerpen bij Jan van Doesborch 1530, doch beide edities bevatten afbeeldingen in houtsneê van Graven [of eigenlijk: ridders], afkomstig uit een geïllustreerde uitgaaf van Olivier de la Marche, le chevalier déliberé, Gouda 1486, welke daarom niets met onze Hollandsche Graven te maken hebben. — De exemplaren van deze 3de uitgave met den naam van Hendricksz. en die met den naam Verhaghen zijn in *alle* opzichten hetzelfde. De hierin voorkomende afbeeldingen van Dirk I tot Karel V, zijn alle figuren ten voeten uit, staande, in houtsneê, znd. nm. v. grav, tusschen den tekst gedrukt en verkleind naar de teekeningen van W. Thibaut. Zij werden op nieuw gebruikt in het 1ste deel der vermeerderde 4de uitgave van hetzelfde werk:

Het portret van Filips II wordt gevonden in het „Cort waerachtich verhael" blz. 13 verso, en in het 2de deel van de editie van 1591 op blz. 136 v.

b. **Chronycke** (Die) van Hollant, Zeelant ende Vrieslant enz. [alsvoorg.] Delf, Aelbr. Heyndricksz. 1591. — Het tweede deel van de Holl. ende Zeel. Cronycke, mitsgaders der Brabandtscher, Vlaemscher, Gelderscher, Vriescher ende d'ander Nederl... gheschiedenissen... van de j. 1516 totten met j. 1591 enz. Met grooter vlyt byeenvergadert door E. D[e] [Veer]. 's Gravenhage, A. Hendricksz, [op andere ex.: Amsterdam, C. C[laesz]. 1591. — Historie ofte wiider verclaringhe van de Nederl. geschiedenissen enz., van den J. 1566 tot den wtganghe van den J. 1590. Delft, A. Heyndricxz [op andere ex.: Amsterd., C. Claesz.] 1590. fol.

Dl. I. Boekdruktitel, keerz. „Waerschouwinge" enz.; Register 8 ongen. blz.; Prologhe 2 ongen. blz.; Tekst, gen. I—CCLxiiij.

Dl. II. Boekdruktitel, keerz. Namen der cronyckschrijvers; Voorreden 4 ongen. blz.; Caerte v. Hollandt bedrukt met Verclaringhe 2 blz.; Register 8 ongen. blz.; Tekst, gen. fol. II—CLxij.

Historie ofte wiider verclaringhe: Boekdruktitel; Tekst, gen. fol. I—Cxxx; Register 4 ongen. blz.; Appendix 8 ongen. blz.

Beide soorten van exempl. zijn geheel gelijk.

	1585	1591		1585	1591
	blz.	blz.		blz.	blz.
Dirk I.	60	54v	Dirk III.	72	65v
Dirk II.	65v	59v	Dirk IV.	76	69v
Aarnout.	69v	63	Floris I.	78	71

	1585 blz.	1591 blz.		1585 blz.	1591 blz.
Geertruid v. Saksen.	79	72 (66)	Willem III.	125v	114v
Robbert de Vries.	79	72 (66)	Willem IV.	131	119v
Godevaert.	80	73	Margaretha.	134v	123
Dirk V.	81v	74	Willem V.	138v	126
Floris II.	85	77v	Albrecht.	143	130v
Dirk VI.	88	80	Willem VI.	155v	142v
Floris III.	91	82	Jacoba.	165	151v
Dirk VII.	95	86v	Jan v. Beieren.	166	152v
Ada.	97v	89	Filips de Goede.	181v	167
Willem I.	99v	90v	Karel de Stoute.	203v	188
Floris IV.	101v	92v	Maria v. Bourgondië.	237	220
Willem II.	105	96	Maximiliaan.	241v	224
Floris V.	112	102	Filips I v. Spanje, de Schoone.	268v	250
Jan I.	118	108			
Jan II.	121	110	Karel V.	281v	224

c. **Chronycke** (Die) van Hollant, Zeelant ende van Vrieslandt Beginnende van Adams tijden .... totten J. 1517 enz. Dordrecht, bij mij P. Verhagen [op andere exemplaren: Amsterdam, bij mij Corn. Claesz] 1595. — Dat tweede deel van de Holl. ende Seel. Cronycke. Mitsg. der Brabantscher, Vlaemscher, Gelderscher, Vriescher ende d'ander Nederl. gheschiedenissen enz. door E. D[e] V[eer]' Dordrecht, P. Verhaghen 1595. — Historie ofte wiider verclaringe van de Nederl. gheschiedenissen enz. Dordrecht, P. Verhaghen 1595. — Appendix, andersins genoemt een byvoechsel enz. 1591—97. Dordrecht, Jasp. Troyen [op andere exemplaren: Amstelredam, C. Claesz] 1597. fol.

Dl. I. Boekdruktitel, bedrukt met: Waerschouwinge tot den Christel. lezer; Register 8 ongen. blz.; Prologhe 2 ongen. blz.; Tekst, gen. fol. 1—96 en CXVII—CCCCLXXXIIJ. — Dl. II. Boekdruktitel bedrukt met namen der Cronyckschrijvers; Opdracht (= voorrede) 4 ongen. blz.; Register 6 ongen. blz.; Tekst, gen. fol. I—XII, 13—272, Historie ofte wiider Verclar.: Boekdruktitel; Tekst, gen. fol. 1—229; Register 4 ongen. blz.; Appendix: Boekdruktitel; Voorrede 2 ongen. blz.; Tekst, gen. fol. 1—131.

Vijfde uitgave der zoogen. Divisie-Kronijk. — De exemplaren met den naam van P. Verhaghen en die met den naam van C. Claesz zijn wederom in *alle* opzichten hetzelfde. Hierin komen dezelfde afbeeldingen voor, maar in kleiner en veel minder fraai uitgevoerde houtsneden, znd. nm. v. grav. tusschen den tekst gedrukt, en verkleind naar dezelfde origineelen als die in de vorige drukken. — Zij zijn opnieuw gebruikt in de twee uitgaven van:

90 *a.* **Gouthoeven (W. van),** D'oude chronijcke ende historien van Holland [met West-Vriesland], van Zeeland ende van Wtrecht. Van nieus oversien, vermeerdert, verbetert enz. Van 449 tot 1620. 2 dln. Dordrecht, P. Verhaghen 1620. fol.

Dl. I. Houtsneêtitel met inschrift in boekdr.; Toe-eyghen-brief 2 ongen. blz.; Voor-reden 2 ongen. blz.; Register, Errata en Lyste v. Chronyckschrijvers enz. 10 ongen. blz.; Tekst, gen. fol. 1-629. — Dl. II. Boekdruktitel bedrukt met een bericht van den drukker; Opdracht en Register 10 ongen. blz.; Tekst fol. 1—860.

Deze druk is tot 1556 door v. Gouthoeven verbeterd, door Ellert de Veer tot 1591 vervolgd en tot 1620 bijgewerkt door N. de Clerck.

b. Hetzelfde werk, met denzelfden titel [voortgezet tot 1636]. 's Gravenhage, H. van Wouw 1636. fol.

Dl. I. Houtsneêtitel als voren; Toe-eyghen-brief 2 ongen. blz.; Voorreden 2 ongen. blz.; Aanvulling op blz. 82, Extract vvte Reeckeninghe enz. en Register, samen 14 ongen. blz.; Tekst gen. 1—626.

Dl. II. Boekdruktitel, bedr. met een bericht van den drukker; Toeeygen-brief ende Voorrede en Register, samen 10 ongen. blz.; Tekst gen. 1—391, laatste blz. wit.

Hieronder volgt een vergelijkende lijst der afbeeldingen in de 3 uitgaven van 1595, 1620 en 1636.

	1595 blz.	1620 blz.	1636 blz.		1595 blz.	1620 blz.	1636 blz.
Dirk I.	97	239	239	Floris V.	181	327	326
Dirk II.	106	245	245	Jan I.	191	348	347
Aarnout.	112	248	248	Jan II.	195	355	354
Dirk III.	117	252	252	Willem III.	203	365	364
Dirk IV.	123	256	256	Willem IV.	232	377	376
Floris I.	126	259	259	Margaretha.	238	382 (182)	381
Geertruid v. S.	128	260	260	Willem V.	244	389	388
Robbert de Vries.	128	261	261	Albrecht.	251	396	395
Godevaert.	129	263	263	Willem VI.	272	420	419
Dirk V.	131	265	265	Jacoba.	288	435	434
Floris II.	137	271	271	Jan v. Beieren.	289	436	435
Dirk VI.	142	276	276	Filips de Goede.	314	460	459
Floris III.	147	282	282	Karel de Stoute.	350	485	484
Dirk VII.	153	290	290	Maria v. Bourgondië.	405	506	505
Ada.	157	295	295	Maximiliaan.	412	513	512
Willem I.	161	298	298	Filips I v. Spanje, de Schoone.	447	558	557
Floris IV.	164	303	303				
Willem II.	169	311	311	Karel V.	478	574	573

Het portret van Filips II komt alleen voor in dl. 2, doch niet in Gouthoeven. Van deze afbeeldingen worden iets verkleinde kopieën in houtsneê aangetroffen in: J. Reygersbergen, Chronyck v. Zeeland. Midd. 1634 en 1644 4o.

91 **Le Petit (Jean Franç.)**, La grande chroniqve ancienne et moderne de Hollande, Zelande, West-Frise, Vtrecht etc. jusques à la fin de l'an 1600. 2 part. Dordrecht, de l'impr. de J. Canin pour l'auteur 1601. fol.

Zie voor de beschrijving van tekst en inhoud: Bibliotheca belgica L 60, alwaar het getal portretten evenwel foutief is opgegeven.

Plaatdruktitel met inschrift in boekdr., dienende voor beide stn., door *C. van Sichem,* die tevens alle portretten in dit werk graveerde, op één na. De tekst is in 17 boeken afgedeeld, terwijl bij het 7de en 9de boek telkens een nieuwe paginatuur begint. Tegenover de keerz. van den titel staat het portret van den schrijver, kniest., met wapen, ouderdom en spreuk, waaronder een 4reg. Fr. vers van N. Doublet in boekdruk. Verder bevat het 1e stuk 39 afbeeldingen der Graven en Stadhouders van Holland en Zeeland enz., namelijk van Dirk I tot Maria van Hongarije, alle figuren ten voeten uit, staande, met 1 of 2 reg. Lat. onderschr. in de plaat, en in koper gesneden, uitgenomen het portret van graaf Dirk III, hetwelk een fraaie houtsnede znd. nm. v. grav. is. De plaats voor dat van Margareta van Beieren (blz. 276) is ledig gelaten. Voor zoover betreft de afbeeldingen der Graven tot Filips II van Spanje, zijn het kopieën in omgekeerde houding van de platen in: Vosmerus, Principes Hollandiae etc. Ze zijn gen. van 1—35 onderaan links; de laatste 3 zijn ongen. en nagenoeg ter grootte der bladzij. Zij komen opnieuw voor in: Grimeston, A generall hist. of the Netherlands 1608 en 1627. (Zie No. 25.)

Het 2de gedeelte bevat slechts 16 afbeeldingen van Stadhouders, prinsen van Oranje en vreemde vorsten, geheel gelijk van uitvoering als die in het 1e gedeelte, waarbij verdient opgemerkt te worden, dat deze portretten met uitzondering van het gelaat, dat naar grootere origineelen gevolgd is, meer of minder gefantaiseerde afbeeldingen zijn, waarom ze in de alphab. afdeeling niet verder beschreven zullen worden. Hieronder volgt de lijst van alle portretten naar volgorde van het boek.

I. Theodoricus Aquitaniae, Theodoricus II, Arnoldus Hollandiae, Theodoricus III, Theodoricus IV, Florentius I, Gertrudis Saxoniae, Robertus cogn. Frisius, Gothifredus Lotharige Gibbus, Theodoricus V, Florentius cogn. Pinguis, Theodoricus VI, Florentius III, Theodoricus VII, Ada Theodorici VII filia, Guilielmus I, Florentius IV, Guilielmus II, Florentius V, Joannes Hollandiae, Joannes Hannoniae, Guilielmus Hanoniae cogn. Bonus, Guilielmus Hanoniae, Guilielmus V, Adelbertus Bauariae, Guilielmus Bauariae, Jacoba Bauariae, Johannes Bauariae, Philippus Burgund. cogn. Bonus, Carolus dux Burgund., Maria Charlesia, Maximilianus Austrius, Engelbertvs com Nassav. gubern. Belgii, Albertvs dux Saxon. gvbern. Belgii, Philippus II Austrius, Georgivs dux Sax. gvber. Belgii, Carolus V imperator, Margarita Austriaca ducissa, Maria Regina Hong.

II. Philippus rex Catholicus (gen. 36); Emanvel Philibert dux Sabaudiae, Margarita Austria ducissa Parmae, Ferdin. à Toledo, dux Alva, Guilelmus princ. Auraicae, comes Nassavi, Ludovicus Reqvesen, Joannes Avstri, Matthias archidvx Austriae, Alexander Farnesius Parmae etc. dux, Franciscvs Valesivs, dvx Alenson etc., Elisabeta Angliae etc. reg., Rob. Dudlers com. Leycester, Mauritivs Aur. princ., Ernestvs archid. Avstriae, Albertus, archid. Avstriae, Isabella Austriaca Phil. II filia.

Deze platen zijn later gebezigd in Grimeston's Vertaling van v. Meteren. Zie No. 25 *a, b*.

92 **[Scriverius (P.)]** — Oudt Batavien nu ghenaemt Holland. Hoe, ende in wat manieren, ende van wien Hollandt, Zeelandt, ende Vrieslandt eerst bewoont is gheweest. Auctore Saxone Grammatico [P. Scriverio]. Mits-gaders des lands oude Graven en[de] nieuwe Gouverneurs ...

beschreven door Iacob Dvym. Leyden, Andr. Clouck 1606. kl. 8o.

Boekdruktitel, keerz. blanco; Opdracht 2 blz.; Voorrede 2 blz.; Naerder verclaringe van Ovt Batavien, blz. 7—48; Historie der Graven blz. 49—186; Triumph des Doods blz. 187—189; Historie der gouverneurs (boekdruktitel ongen.); Trouhertighe vermaninghe blz. 189—193; Afbeeld. van 't Hof te Brussel en 't Hof van Holland alsmede de wapens der 19 provintiën; De Nederl. oorloghen blz. 198—328.

Hierin bevinden zich 52 kleine portretten in houtsn., alle borstb., in ov. met Lat. randschr., in afzond. vierk. randw. van arabesken. Znd. nm. v. grav., bedrukt met Holl. tekst. Zij zijn wat de afbeeldingen der Graven (gen. 1—34) betreft, genomen naar de teekeningen van Thibaut, en worden niet in de alphab. afdeeling beschreven. Zij verdienen evenwel vermelding als fraaie proeven van 16eeuwsche houtsneêkunst. Zij komen opnieuw voor, bedrukt met Lat. tekst, in:

Batavia illustrata, seu de Batavorum insula, Hollandia, Zelandia etc. scriptores varii notae etc. Ex musaeo P. Scriverii. Lugduni Bat., ap. Elzevirium 1609. 4o. (232 blz.) en wel in het achter dit werk gevoegde boek met afzond. titel en nieuwe pagineering: Illustr. Hollandiae, Zelandiaeque comitum ac dominorum Frisiae icones et historia. S. l. et a. (184 blz.) 4o.

92* *a*. **[Scriverius (P.)]** — Beschrijvinghe van Ovt Batavien met de Antiqviteiten van dien. Mitgaders d'af-komst ende historie der... Graven van Holland, Zeeland ende Vrieslandt etc. Bij een... vader-landslievende Schrijver [P. Scriverius] nieuwelicx uytgegeven. Arnhem, I. Ianssoon 1612. kl. 8o.

Boekdruktitel, keerz. wit; Achtreg. rijmpje van den aucteur 1 blz.; Voor-reden 11 blz.; Mistellinghe 1 blz.; Historia 1 blz.; Naerder Verclaringhe van O. Batavien enz.; Fr. titel bedr. met een distichon van Saxo Grammaticus en tekst, gen. 1—608. — Hierachter volgt:

Corte historische beschryvinghe der Nederlandscher Oorloghen ... tot het 12-jarich Bestandt toe ... Met d'articulen van 't Bestandt ende Verclaringhe van dien. D[oor] I[onkh.] I[ac.] D[uim.] Arnhem J. Janssoon 1612. kl. 8o.

Boekdruktitel, keerz. wit; tekst gen. 1—213.

b. **[Scriverius (P.)]** — Beschrijvinghe van Ovt Batavien [enz. als voren]. Arnhem, I. Iansz. 1614. kl. 8o.

Titel, behoudens kleine veranderingen, en inhoud en portretten geheel als voren.

In het werkje van Duim bevinden zich 63 portretten, in iets grooter, eveneens afzonderlijk monumentaal randwerk, als die van No. 92. Het portret van Leicester is omgekeerd gegraveerd; dat van Elisabeth van Engeland ontbreekt. *Eenige* dezer portretten komen later voor in v. Meteren, Nederl. historien 1611. 4o. Zie No. 26. — Alle komen opnieuw voor, met Holl. tekst, bedrukt in:

c. **[Scriverius (P.),]** — Beschrivinge van Ovt Batavien met de antiquiteyten van dien. Mitsg. d'afbeeldinge ... der ... graven van

Hollant. Zeelant ende Vrieslant etc. [door P. Scriverius]. Als oock een corte beschrivinghe der Nederl. oorlogen .... tot den J. 1646, incluys met de afbeeld. der gouverneurs ... Amsterdam, by Broer Jansz. 1646. kl. 8o.

Plaatdruktitel, keerz. wit; Voor-reden 9 blz.; Historia 1 blz.; Naerder Verclaringe van O. Batavien enz.; Fransche titel bodr. met een distichon van Saxo Grammaticus en tekst, gen. 1—442; Corte historische beschrijvinghe der Nederl. oorlogen . . . Mitsgaders de afbeeld. der gouverneurs enz. t' Amsterdam Broer Jansz. 1646. Boekdruktitel benevens tekst gen. 1—320, doch met doorl. signatuur van Aaa2 tot Vvv5.

Van het laatstgenoemde werkje bezit de heer A. J. Nijland te Utrecht een vroegere uitgaaf van 1635, met denzelfden tekst, doch andere platen.

93 [**Imperatores** domus Austriacæ .... a P. Soutmanno .... collectæ .... et excvsæ. Harlemi 1644.] gr. fol.

Deze suite van portretten der keizers uit het huis van Habsburg heeft als titel den boekdruktitel voor de groote verzameling van Soutman (No. 64). Zij bevat een gegrav. opdracht en 13 portretten, gen. I—XIII, alle borstb., in rijk versierd ovaal, met 4 of meer reg. Lat. onderschr. Naar en met adres van *P. Soutman* door *P. van Sompel* en *J. Suyderhoef* gegraveerd. Daarvan verdienen als Graven van Holland slechts vermelding: VI. Maximiliaan I, en: VII. Karel V. Beide door *P. v. Sompel*. Wussin, Suyderhoef blz. 78, beschrijft 2 uitgaven: *a.* met jaartal 1644 en adres van P. Soutman, *b.* met adres van F. de Wit. — Deze portretten vindt men soms ingevoegd in: G. Leti, Ritratti hist. o vero hist. dell' Imperio Romano in Germania. 2 vol. Amst. 1689. gr. 4o. — P. v. d. Aa te Leiden, die Soutmans geheele verzameling heeft aangekocht, gaf een nieuwe uitgaaf, met den boekdruktitel: La Maison d'Autriche, comprenant les portraits des empereurs Romains . . . . etc. Leide, P. v. d. Aa. gr. fol.

a. **Wachtendorp (Csp.)** — De oude Hollandsche geschiedenissen ofte korte Hollandtsche rym-kronyck, verdeylt in 14 poëtische Boecken, beginnende van de Sunt-vloet, ende eyndigende met d'beginselen vanden tegenwoordigen oorlogh in de Nederlanden, ontrent 't j. 1560 ... Met noodige platen verciert ... Door Casp. Wachtendorpium. t'Amsterdam, Gedruckt by Joh. Pauli... 1645. 4o.

Boekdruktitel, voorafgegaan door een plaatdruktitel znd. nm. v. grav.; Opdracht, Voorreden en Lofdicht samen 6 ongen. blz.; Tekst 280 ongen. blz. met sign. B tot Nn3, waarachter: Casp. Wachtendorpii, Lof des vredes, 50 ongen. blz. met sign. A2 tot G2. Op de laatste bladz.: t'Amsterdam, Ghedruckt by G. Joosten . . . . 1645. 4o.

b. **Wachtendorp (Csp.)** — Oude Hollandsche geschiedenissen, ofte, corte rym kronyck ... beginnende van de Suntvloet, tot den j. 1560. Verciert met verscheiden koperen platen. Door Csp. Wachtendorp. In 's Gravenhage, by A. Tongerloo, J. Verhoeven en S. de Putter ... 1648. 4o.

Plaatdruktitel znd. nm. v. grav.; Opdracht, Voorrede en Eer-dicht 6 ongen. blz.; Tekst 280 ongen. blz.; met sign. B—Nn3.

Beide uitgaven bevatten de portretten der 31 Graven van Holland, Zeeland enz. van Dirk I tot Filips II, met uitzondering van Maximiliaan van Oostenrijk. Alle genomen naar de teekeningen van W. Thibaut, borstb. met wapen, in ovaal van lauwertakken, znd. onderschrift, bedrukt met Holl. verzen. Het portret van Filips II, afwijkende van al de overige, is een borstb., in ovaal, met Lat. randschr. en bijwerk in de hoeken, met 6reg. Lat. vers. Naar *Car. Veenh[uisen]* door *Cr. Passaeus [de Passe]* en is afkomstig uit een suite van de Passe, getiteld: Viva et vera delineatio quatuor potentissimoru[m] totius Europae Monarcharum etc. Zie Franken, No. 415—419.

Hiervan zijn Filips de Goede, Karel de Stoute, Maria, Karel V en Filips II op nieuw gebruikt in: Handvesten en privilegiën der Graven van Hollandt enz. 's Gravenhage 1663. 4o. Zie No. 99.

95 [**Graven van Holland.** —] 36 Afbeeldingen der Graven van Dirk I tot Filips IV, vijf op een rij, waarvan het eerste blad 20 afbeeldingen bevat. Op 2 bladen. br. fol.

De portretten zijn borstbeelden, in van onderen gebroken ovaal met 3 reg. curs. Holl. onderschr., waartusschen het wapen. Znd. nm. v. grav. Ook deze afbeeldingen zijn gevolgd naar de teekeningen van Thibaut. Zij komen later voor in: P. Schriverius, Beschrijvinge van alle de Graven van Holland, Zeeland ende Vriesland. . . . Met konstel. fig. . . . verçiert. 's Gravenhage 1669 (1 dl.) en 1678. 2 dln. 12o.

96 **Principes** Hollandiae, Zelandiae et Frisiae, ab anno Christi DCCCLXIII & primo Comite Theodorico usque ad ultimum Philippum Hispaniarum Regem; aeri omnes incisi, ac fideliter descripti, auspicijs Pt. Scriverii. Divvlgabat P. Sovtman. Harlemi 1650. Cum privil. gr. fol.

Van dit werk bestaan 4 uitgaven, nl. *a.* met opdracht aan de Staten v. Holland; *b.* met opdracht aan Philips IV van Spanje; *c.* zonder tekst en met naam des graveurs *C. Visscher* op alle platen, die op de beide voorg. uitgaven niet voorkomt; *d.* zonder tekst met nm. v. grav. en adres van P. v. d. Aa. — *a* en *b* bevatten ieder:

Plaatdruktitel. — Opdracht 2 blz. ongen. — 38 portretten, gen. I—XXXVI, (de laatste twee ongen.),; Tekst, blz. 1—122; 1 bl. register: Catalogus majorum, alsmede de plaat Scutum Harlemi met verklaring, 2 ongen. blz. — *c* en *d* bevatten alleen de 38 portretten, waarvan hier de namen:

I. Theodoricus I.	X. Theodericus V.
II. Theodericus II.	XI. Florentius II.
III. Arnulphus.	XII. Theodericus VI.
IV. Theodericus III.	XIII. Florentius III.
V. Theodericus IV.	XIV. Theodericus VII.
VI. Florentius I.	XV. Ada.
VII. Gertrudis.	XVI. Wilhelmus I.
VIII. Robertus.	XVII. Florentius IV.
IX. Gotfredus.	XVIII. Wilhelmus II.

XIX. Florentius V.	XXX. Philippus I.
XX. Johannes I.	XXXI. Carolus I.
XXI. Johannes II.	XXXII. Maria.
XXII. Wilhelmus III.	XXXIII. Maximilianus.
XXIII. Wilhelmus IV.	XXXIV. Philippus II.
XXIV. Margareta.	XXXV. Carolus II.
XXV. Wilhelmus V.	XXXVI. Philippus III. *Comes ultimus.*
XXVI. Albertus.	Philippus III. *Hisp. Rex.*
XXVII. Wilhelmus VI.	Philippus IV. *Hisp. Rex.*
XXVIII. Johannes *Bavarus.*	
XXIX. Jacoba.	

Al deze portretten zijn borstb., in ov., met vierkant gefig. randw. en 8 reg. Lat. verzen van P. Scriverius. Gen. I—XXXVI; de 2 laatste zijn ongen. Zij behooren tot de groote verzameling van Soutman (No. 64). — De verschillende staten vindt men beschreven in: J. Wussin, C. Visscher. Verzeichniss seiner Kupferstiche. Lpz. 1865. 8o.

De vierde uitgave, met adres van P. v. d. Aa, heeft als boekdruktitel: Tous les Comtes de Hollande & de West-Frize, representez au naturel en plusieurs tailles-douces, par .... Corn. Visscher, avec leurs noms & leurs généalogie au dessous, & des vers magnifiques du savant P. Scriverius. Leide, chez P. v. d. Aa. gr. fol.

97 *a.* **Meyssens (J.)** — Les portraits des souvereins, princes et comtes de Hollande par Jean Meyssens, peintre et gravez par son fils Cornille Meyssens l'an 1662. On les vend chez... J. Meyssens... en Anvers. 4o.

Plaatdruktitel en 39 portretten, gen. 1—39, borstb., in ov. met vierk. randw., wapen en 6 of meer reg. curs. Fr. onderschr. znd. nm. v. grav. 4o. Het papier dezer uitgaaf heeft tot watermerk een gekroond lelieschild met uitloopende punt; op bl. 38 en 39 een gekroonden dubbelen arend.

b. Hetzelfde werk ... nouvellement reproduits en lumière. Anvers, M. van den Enden. 4o.

Zie Catal. v. boeken over Nederl. geschied. en plaatsbeschrijv. Amst., F. Muller 1859, No. 321.

Beide uitgaven bevatten dezelfde portretten, waarvan die der Graven tot Jan v. Beieren zijn genomen met eenige wijziging naar de oudere teekeningen van Thibaut in het Karmelietenklooster te Haarlem. De latere, met een * get., wijken geheel af van de daar gevolgde typen, en zullen met die van Albertus en Isabella in de alphab. afdeeling beschreven worden.

Thierry (I).	1	Godefroy le Bossu.	9
— II.	2	Thierry V.	10
Arnould.	3	Florent II le Gros.	11
Thierry III.	4	Thierry VI.	12
— IV.	5	Florent III.	13
Florent I.	6	Thierry VII.	14
Gertrud.	7	Ade.	15
Robert.	8	Guillaume I.	16

Florent IV.	17	Jacqueline de Bavière. *	29
Guillaume II.	18	Philippe le Bon. *	30
Florent V.	19	Charles I. *	31
Jean I.	20	Marie de Bourgoigne. *	32
Jean d'Avesnes II.	21	Maximilien I. *	33
Guillaume III.	22	Philippe le Beav. *	34
— IV.	23	Charles V. *	35
Marguerite Auguste.	24	Philippe II. *	36
Guillaume V.	25	Albert d'Autriche. *	37
Albert de Bavière.	26	Isabelle Claire Eugénie. *	38
Guillaume VI.	27	Philippe IV.	39
Jean de Bavière.	28		

Er bestaan exemplaren vóór de nummers op de portretten.

98 **Meyssens (J.)** — Effigies imperatorvm domvs Avstriacae Delineatae per Joannem Meyssens et aeri insculptae per filium suum Cornelis Meyssens. On le vend en Anuers chez ledit I. Meyssens ... s. a. 4o.

Plaatdruktitel en 14 portretten der Duitsche keizers uit het huis van Habsburg, geno. 1—12 en de 2 laatste ongen. Alle borstb., in ov. met vierkrandw., wapen en 3 of 4 reg. Lat. ondersch. Znd. nm. v. schilder of grav., uitgezonderd wederom de 2 laatste door *F. Bonttats* en *P. de Jode*, ieder met adres van J. Meyssens. Van deze portretten verdienen vermelding: Maximiliaan I, No. 6; en Karel V, No. 7.

99 **Handvesten** ende privilegien der Graven van Hollandt, mitsgaders autentycke stucken, behelsende 't recht, dat beyde de Hoven van Justitie, alsmede de particuliere steden ende collegien, in Hollandt ende West-vrieslandt, is competerende enz. In 's Gravenhage, by J. Tongerloo 1663. 4o.

Algem. boekdruktitel van de na te noemen stukken; Voorrede en Register van de Instructiën van den Hove, 6 ong. blz.; Portret van Filips de Goede, keerz. dat van Karel den Stoute; Instructie voor den Stadthouder enz. (blz. (1)—(44); Handvesten ende privilegien van Vrouwe Maria (Boekdruktitel, met haar portret op de keerzij; Handtvesten pag. (3)—(28); op pag. (25) het portret van Maximiliaan); Ordonnantie voor den Hove van Hollandt (Boekdruktitel en tekst blz. (1)—(6); Hantvesten op de Beeden enz. blz. (1)—(4); Kort vertooch van 't recht van de Ridderschap enz. van Hollandt (Boekdruktitel en tekst, pag. (27)—(35); Resolutiën van de Ridderschap, Edelen en Steden van Hollandt (Boekdruktitel en tekst pag. (39)—(50); Twee ordonnantiën ofte octroyen enz. (Boekdruktitel, keerz. portret van Karel V; tekst pag. (55)—(63); op blz. (58) het portret van Filips II); Placcaet van de Staten Generaal bij den welcken men verklaert den koning van Spaengien vervallen van de overheyt enz. pag. (1)—(104); Remonstrantie van den Hoogen Rade, behelsende 't recht dat de Hoven van Justitie is competerende enz. (Boekdruktitel en tekst, pag. (3) - (96).

In dezen band vindt men derhalve 6 portretten, waarvan alleen dat van Filips II ongelijk is aan al de overige. De 5 andere zijn borstb. in

ov. van lauwertakken met 3 reg. curs. Holl. onderschr. znd. nm. v. grav. en bedrukt. Dat van Filips II is een borstb. in ov., met Lat. randschr. en bijwerk in de hoeken, alsmede 6 reg. Lat. vers, (de namen van schilder en grav. uitgeslepen) en onbedr. Alle in 8o. formaat, en afkomstig uit: Oude Holl. geschiedenissen door C. Wachtendorp. Amst. 1645 en 's Grav. 1648. 4o. Zie No. 94.

100 **Scriverius (P.)** — Het oude Goutsche chronycxken of historie van Hollandt, Zeelandt, Vrieslandt en Utrecht, door P. Scriverius. Op nieus oversien en verbetert. Alsmede met een toetsteen vermeerdert. Met der Graven afbeeld. in 't kooper. t'Amsterdam, by J. H. Boom, J. Pluijmer en C. Commelijn Ao. 1663. 4o.

Plaatdruktitel; Boekdruktitel hierboven vermeld, keerzij bedrukt met Privilegie; Toe-eygeninge 4 blz.; Tekst gen. 1—280.

Hierin bevinden zich 36 portretten, staande figuren ten voeten uit, verkleind naar de afbeeldingen van Thibaut. Het eerste en laatste portret (Dirk I en Filips II) zijn gemerkt: *Adr. Matham sculpsit*, Ao. 1620, door wien ook de overige gegraveerd zijn.

Voor de lijst der afbeeldingen wordt verwezen naar die achter de uitgaven der Divisie-kronijk of Gouthoevens kronijk. Zij zijn later gebruikt in: Leti, Teatro Belgico. Zie No. 77.

101 [**Stoke (Melis)**,] Hollandse jaar-boeken of rijm-kronijk .... tot den jare 1305. Met de afbeeld. van alle de Hollandse Graven, geschetst naar de aaloude schilderijen der Karmeliten te Haarlem, enz. Mitsg. de beeldenisse van G. van Velsen. Alles ... opgehelderd door C. van Alkemade. Leyden, J. du Vivie en Is. Severinus 1699. fol.

Hierin zijn de volgende 33 ongen. platen, waarvan 31 afbeeldingen der graven, alle figuren ten voeten uit, ter grootte eener bladzij, onbedrukt van achteren. Znd. nm. v. grav. Ieder met 4 à 12 reg. Holl. rijmpje in boekdr. in 1 of 2 kol. onder de plaat. — Het portret van G. van Velsen is een borstb. in ov., met 5 reg. Holl. onderschr. en komt voor achter de plaat van den Dood op blz. Vvv.

Dezelfde portretten, eveneens ongen. en van achteren onbedrukt, doch met versierden achtergrond, en omringd van een afzonderlijk gegrav. randwerk met wapentrofeeën enz. zijn gebruikt in:

102 **Halma (Fr.)**, Tooneel der Vereenigde Nederlanden en onderhorige landschappen, geopent in een algem. hist., geneal., geogr. en staatkundig woordenboek. Vervolgt door M. Brouërius v. Nidek. Leeuwaarden, H. Halma 1725. 2 dln. fol.

Hierbij zijn 2 nieuwe portretten gevoegd, nl.: Karel V en Filips II, welke niet in Stoke's werk voorkomen, terwijl de plaat van de Dood ontbreekt. — In het eerste deel bevindt zich bovendien een portret van den Schrijver, borstb., in ov. naar *A. Boonen* door *F. Ottens*; in het 2e deel, blz. 238 het portret van G. van Velsen.

Dezelfde portretten, zonder passepartouts, alsmede dat van G. van

Velsen, zijn opnieuw gebruikt in: Leevensschets (Korte) en afbeeldingen der graaven van Holland, van Dirk I tot . . Filip II. . . Getrokken uit zeker geschreven werk van. . . Ludolf Smids. Haarlem, Joh. Marshoorn 1744. 4o.

	Bladzij bij:				Bladzij bij:		
	St.	H.	Sm.		St.	H.	Sm.
Dirk I.	9	I 233	1	Jan I.	181	I 446	86
Dirk II.	15	I 234	6	Jan II.	176	I 447	90
Aarnout.	21	I 90	10	Willem III.	258	II 326	94
Dirk III.	23	I 235	14	Willem IV.	†	II 328	98
Dirk IV.	27	I 236	18	Margaretha.	†	II 70	103
Floris I.	29	I 308	22	Willem V.	†	II 329	108
Geertr. v. Saksen.	30	I 347	26	Albrecht.	†	I 38	114
Robbert de Vriese.	33	II 165	30	Willem VI.	†	II 330	121
Godevaert.	34	I 361	34	Jacoba.	†	II 440	128
Dirk V.	38	I 237	37	Filips de Goede.	†	II 140	146
Floris II.	40	I 309	41	Filips I de Schoone.	†	II 142	172
Dirk VI.	42	I 238	45	Karel I van Bourg.	†	II 8	151
Floris III.	49	I 310	49	Maria en Maximil.			
Dirk VII.	59	I 239	55	(uitsl. plaat).	†	II 71	—
Ada.	67	I 11	59	Dood.	†	—	157
Willem I.	77	II 324	63	Karel V.	—	II 7	176
Floris IV.	79	I 312	69	Filips II.	—	II 143	182
Willem II.	81	II 325	73	De met een † get. platen volgen			
Floris V.	95	I 313	79	op elkaâr in Stoke na blz. 264).			

Voorts vind ik nog de volgende portretverzamelingen van Holl. Graven vermeld:

De Graven van Holland en Zeeland met hunne afbeeldingen enz. Arnhem, J. van Biesen Ao. 1647. fol.

Afbeeldingen van de Graven en Gravinnen van Holland in XL platen. Amsterdam, Covens en Mortier. fol. (Wellicht de suite van *C. Visscher.*)

Voorts vindt men nog portretten van Karel V en Filips II in de: Regum Neapolitanorum Effigies Aug. Vind. 1605 en, ten voeten uit, in de: Tirolensium principum effigies. Augsb. 1590, beide folianten.

Zie ten slotte ook: Histoire génér. des Prov.-Unies par Dujardin et Sellius (No. 11); Grimeston, A Generall hist. of the Netherlands (No. 25); Leti, Teatro Belgico (No. 77).

b. Heeren van Friesland.

103 *a.* **Hamconius (Mart.),** Frisia sev de viris rebvsqve Frisiae illvstribvs libri II. Opus ab authore recognitum auctum et imaginibus regum etc. exornatum. Franekarae, excudebat J. Lamrinck et J. Starteri 1620. 4o.

Tweede uitgaaf van dit werk; de eerste: Monasterii Westphal. typis L. Rasfeldii 1609 4o. bevat geen portretten. — Van deze 2e uitgaaf bestaan 2 soorten van exemplaren: *a.* Met zwart gedrukt wapen op den titel en opdracht aan aartshertog Albertus; *b.* Met rood gedrukt wapen op den titel en opdracht aan de Staten van Friesland. Beide soorten hebben gelijken inhoud, n.l.: Boekdruktitel, bedrukt met het oude en

nieuwe groot-zegel van Friesland; Opdracht, lijst der regenten, potentaten enz. en lofdichten op het werk, samen 32 ongen. blz., waarbij het portr. van den schrijver *Aet.* 70 door *P. F[eddes]* Harling. 4o.; Tekst 131 blz., gen. 1—130 en 127; Index nomina Frisiorum et Errata 8 ongen. blz.

Tusschen den tekst zijn 53 afbeeldingen gedrukt, waarvan 47 van Friesche koningen, potentaten en graven, van Friso tot Albertus en Isabella; en 6 van Graven van Oost-Friesland, van Ulricus Sirsena tot Enno III. Het zijn alle figuren ten voeten uit, staande, met hun wapen onderaan, dat van Friesland bovenaan en ander bijwerk. Met 1 reg. kap. Lat. onderschr. in de plaat, die door een boekdrukrand is omringd. De eerste 3 zijn onderaan gen. 1—3, de andere niet. Alleen de eerste heeft het monogram van *P. Feddes,* ofschoon alle platen door hem geëtst zijn. Zie v. d. Kellen, P. G., No. 43—95. — De gelijkenis is zoo gering mogelijk bij de meesten.

b. Hetz. werk. Nieuwe (titel-)uitgaaf: 2 pts. Amstelodami, apud Joann. Janssonium 1623. 4o.

Inhoud en platen als voren, alsmede plaatdruktitel, door *J. Matham.* Het portret van prins Maurits met adres van M. Colijn. — Verg. verder: J. Dirks, Iets over de versch. uitgaven der Frisia van M. Hamconius. In: Vrije Fries, Dl. III.

Een dergelijke suite van gefingeerde of weinig gelijkende afbeeldingen der Koningen, Potentaten en Graven van Friesland, treft men aan in: Winsemius, Chronique van Frieslant. Franeker 1622. fol.; en wel alle figuren ten voeten uit, met wapen en 1 reg. onderschr., tusschen den tekst gedrukt. Van deze zijn Karel V, Filips II, Willem I en Willem Lodewijk van Nassau gemerkt met het monogram van *P. [Feddes] H[arlingensis].*

Zie verder: J. v. d. Bosch, Stadhouders van Friesland, No. 127.

104 **Birken (Sigm. von)** — Chur- und fürstlicher Sächsischer Helden-Saal; oder kurze jedoch ausführliche Beschreibung der Ankunft, Aufnahme, Fortpflanzung und vornemster Geschichten dieses ... Hauses ... Zusammengetragen und vorgestellet durch Sigm. von Birken ... Nürnberg, In Verlegung Joh. Hofmann .... Gedruckt das. bei Chr. Gerhard ... 1677. 12o.

Boekdruktitel, voorafgegaan door een plaatdruktitel en portret van Johan George III van Saksen als frontispies; Zuschrift, Vor-Erinnerung 6 ongen. blz.; gegrav. Wapenkaart 7 bl.; Tekst gen. 1—674; Anhang en Register samen 20 ongen. blz.

Onder de hierin voorkomende serie van Saksische keurvorsten bevinden zich 3 afbeeldingen van vorsten, die over Friesland geregeerd hebben, zooals Albrecht (Albertus Animosus) blz. 452, George (Georgius Barbatus) blz. 491 en Hendrik (Heinricus Pius) blz. 518. Het zijn alle portretten te halver lijve, staande, znd. randw., met 5 reg. half Lat. half Duitsch onderschr. Znd. nm. v. grav. 12o. Bovenaan gen. met het cijfer der blz. waar zij behooren.

Zie voor de Saksische vorsten als Heeren van Vriesland ook: Schotanus, De geschiedenissen kerckelyck en wereltlyck v. Friesland (No. 69).

C. Graven van Vlaanderen.

105 *a.* **Généalogies** (Les) et anciennes descentes des Forestiers et Comtes de Flandre, avec brieves descriptions de levrs vies et gestes. Le tovt recveillij des plvs veritables ... croniqves et annales ... par Corneille Marti[n] Zelandoys. Et ornees de portraicts figvres et habitz selo[n] les facons et gvises de levrs temps, ainsi qv'elles ont este trovvees es plvs anciens tableavx, par Pierre Balthasar, et par lvimesme mises en lvmiere. En Anvers chez Pierre Balthasar [1578]. fol.

Plaatdruktitel, bedrukt met „Extraict du privilege; Jehan der (sic) Noot av lectevr [vers] 1 blz.; Wapen van en Lat. opdracht aan Matthias v. Oostenrijk, Kaart en wapen v. Vlaanderen, samen 3 blz.; Tekst, gen. 1—119, waartusschen de portretten zijn ingevoegd; voorlaatste blz.: En Anvers, Imprimez par André Bax et exposez en vente par P. Balthazar peinctre; laatste blz. plaat van den Dood, met Fr. vers in 2 kol. van Ch. de Navieres.

De portretten, hierin voorkomende, van Liederic le Buc tot Philippe roy d'Espaigne zijn alle figuren ten voeten uit, staande, met bijwerk en 1 reg. kapit. Fr. onderschr. gen. 1—7, 7—20, 20—33. Zij zijn bedrukt met Fr. tekst.

b. **Afbeeldingen** der Forestiers en Graven van Vlaanderen, geteekend door Corneille Martin Zelandoys. [Antwerpen, by André Bax, gedrukt voor Pierre Balthasar 1580]. fol.

Andere plaatdruktitel, met Hollandsch inschrift, tekst gen. 1—118, waartusschen dezelfde portretten, gen. als voren, bedrukt met Holl. tekst, doch met Fr. onderschriften.

c. **Généalogies** (Les) et anciennes descentes des Forestiers et Comtes de Flandres etc. En Anvers, chez Jean Baptist Vrints [1591]. fol.

Dezelfde plaatdruktitel als voor *a.* met ander adres; voorts Fr. tekst. gen. 1—119 en dezelfde portretten, bedrukt als in *a.*, met de plaat van den Dood.

d. **Généalogies** (Les) et anciennes descentes des Forestiers et Comtes de Flandres etc. En Anvers chez Jean Baptist Vrints. [Aan het einde: A Anvers imprime par Jaques Mesens povr Bapt. Vriendt ... anno 1598.] fol.

Dezelfde plaatdruktitel, bedrukt met privilegie; Vers van I. van der Noot 1 blz.; Wapen van en opdracht aan Matthias v. Oostenrijk, Kaart en wapen v. Vlaanderen 3 blz.; Tekst gen. 1—119, waartusschen dezelfde portretten; voorlaatste blz. adres des boekdrukkers; laatste blz. plaat van den Dood.

e. [**Afbeeldingen** der Forestiers en Graven van Vlaanderen enz. Antwerpen, J. B. Vrints 1598]. fol.

Van deze uitgave bezit de heer W. B. S. Boeles te Leeuwarden een fraai exemplaar, waarvan de titel ontbreekt (of niet verschenen is). Hierin zijn de 40 afbeeldingen *onbedrukt* en vergezeld van korte Hollandsche bijschrifien op 10 bladen, waarvan het laatste den dood van Filips II in 1598 vermeldt. Dan volgt op de keerzij *geplakt* een bijschrift op Isabella Clara Eugenia en Albertus van Oostenrijk, houdende, dat zij wel gehuldigd maar wegens den opstand „tot noch toe — geenen toeganck connen cryghen". Hunne afbeeldingen komen dan ook hierin niet voor.

f. **Généalogies** (Les) et descentes des Forestiers et Comtes de Flandres etc. En Anvers chez Jean Baptist Vrints. [Aan het einde: A Anvers, imprime par Robert Brvnaev povr Bapt. Vrient... l'an 1608.] fol.

Dezelfde Fr. plaatdruktitel als voor *d*, bedrukt met het wapen van Isabella en Albertus van Oostenrijk; Opdracht aan deze 3 blz.; Wapen en kaart van Vlaanderen als voren, 1 blz.; Tekst gen. 1—121, waartusschen dezelfde 40 portretten, van achteren bedrukt, met bijvoeging van een nieuwe plaat, met 2 reg. kapit. onderschr. *Otho Vaenius* invent., Joan Woutneel excudit., *Joan Collaert* sculp.; Approbatio en privilegie 1 blz., Plaat van den Dood.

g. **Généalogies** (Les) et descentes des Forestiers et Comtes de Flandres etc. En Anvers, chez Christophe Plantin [1612]. fol.

Dezelfde plaatdruktitel als voor *f*, met ander adres, voorts Fr. tekst, gen. 1—121 en dezelfde 41 portretten van acht. bedrukt, met de plaat van den Dood.

Daar deze portretten met uitzondering van het gelaat, grootendeels gefantaiseerd zijn, worden zij in de alphabetische afdeeling niet beschreven. Ziehier de lijst naar de volgorde waarin zij geplaatst zijn.

Lyderick le Buc; Anthoine; Bouchard; Estorede; Lvderick II; Ingvelram; Odoacre; Bavdvin Bras de Fer (en zijne gemalin Judith); Bavdvin le Chavlve; Arnovl le Viel; Bavdvin le Jevne; Arnvlphe le Jevne; Bavdvijn Bellebarbe; Bavdvin Débonnaire (en zijne gemalin Adèle); Bavdvin de Mons (en zijne gemalin Rithilde); Arnovl le Simple; Robert le Jevne Frison; Bavduvyn à la Hache; Charles le Bon; Gvilliamme de Normandie; Theodore d'Alsace; Philippe d'Alsace; Bavdvin, comte de Hainavlt et de Flandre (en zijne gemalin Margareta); Bavdvin de Constantinople; Jehanne comtesse (met Ferdinand van Portugal en Thomas v. Savoie); Margverite de Male (en haar gemaal Willem v. Dampierre); Gvilliamme de Dampierre (en zijne gemalin Beatrix); Guy de Dampierre (en 2 gemalinnen); Robert de Bethvne; Loys de Cressy; Loys de Malain; Philippe le Hardy (en zijne gemalin Margaretha); Jean Lassevre; Philippe le Bon; Charles le Travaillant; Maximilien Coevr d'Acier; Philippe Croit Conseil; Charles V emperevr; Philippe, roi d'Espaigne; Albertvs et Isabella naar *O. Vaenius* door *Joan Collaert*, met adres van Ioan Woutneel. Dit is de eenige ongen. plaat, met 2 reg. kapit. Lat. onderschr.; zij komt ook voor in: H. Barlandus, Ducum Brabantiae chronica. Antv. 1600. fol.

106 *a.* **Meyssens (J.)** — Effigies des Forestiers et Comtes de Flandres sur les desseins de Iean Meyssens, peintre, gravés par Cornille Meyssens son fils, l'an 1663. En Anvers chez le dit Iean Meyssens ... s. a. 4o.

Plaatdruktitel en 47 portretten, borstb., in toogsgewijze randw. met wapen, en 4 of meer reg. curs. Fr. onderschr. znd. nm. v. grav. 4o., uitgezonderd dat van Filips IV, dat een 2-reg. Lat. kap. onderschr. heeft en gegrav. is door *F. Bouttats*. De portretten zijn gedrukt op papier met staande waterlijnen; watermerk: een gekroond lelieschild; en gen. 1—47. Alleen de met een * achter den naam get. worden in de alphab. afdeeling beschreven.

Liederik le Bvc.	1	Baudouin VIII, le Courageux.	25
Antoine.	2	Baudouin IX de Constantinople.	26
Bouchard.	3	Jeanne de Constantinople.	27
Estorede.	4	Marguerite [de Male].	28
Liederic II.	5	Guillaume de Dampierre.	29
Ingebram.	6	— — — II.	30
Odoacre.	7	Gui de Dampierre.	31
Baudouin de Fer.	8	Robert de Bethune.	32
Baudouin le Chauve.	9	Louis de Nevers.	33
Arnould le Grand.	10	Louis de Male.	34
Baudouin III.	11	Marguerite de Male.	35
Arnould le Jeune.	12	Philippe le Hardy.	36
Baudouin IV le Barbv.	13	Jean de Bourgoigne.	37
Baudouin de Lille.	14	Philippe de — le Bon. *	38
Baudouin de Hasnou.	15	Charles le Hardy. *	39
Arnould le Malheureux.	16	Marie de Bourgoigne. *	40
Robert de Frise.	17	Maximilien d'Autriche. *	41
Robert II.	18	Philippe d'Autriche le Beau. *	42
Baudouin VII	19	Charles V. *	43
Charles le Bon.	20	Philippe IV [II van Spanje]. *	44
Guillaume de Normandie.	21	Isabelle Claire Eugénie. *	45
Thierry d'Alsace.	22	Albert d'Autriche. *	46
Philippe d'Alsace.	23	Philippus IV. Door *F. Bouttats*.	47
Marguerite.	24		

b. **Meyssens (J.)** — Effigies des forestiers et comtes de Flandres [enz. als boven]. On les vend chez Martin van den Enden à Anvers. 4o.

Plaatdruktitel als boven, en dezelfde portretten No. 1—46, met bijvoeging van drie nieuwe: Filips IV, door *P. de Jode*; Maria Anna van Oostenrijk, znd. nm. v. grav. en Carolus II v. Spanje, get. M. van den Enden [exc.], welke ongen. zijn. Deze zijn gedrukt op zeer ongelijk geschept papier met staande waterlijnen en talrijke vezelvlekken; het watermerk is niet met zekerheid op te geven.

d. Hertogen van Brabant.

107 **Afcoemste.** — Dit is die afcoemste ende genealogie der Hertoghen ende Hertoginnen van Brabandt... tot op onzen... Key. Caro. de V.

ende met zijnen sone Philippus, Coninck van Spaengien. 1565 enz. Antw., J. Mollijns 1565. fol.

Boekdruktitel, van achteren bedrukt met het eerste der hierna te noemen portretten. Voorts 71 afbeeldingen van Hertogen, van Salvius Brabo tot Philips II, ongen., alle ten voeten uit (behalve No. 52), met 1 reg. Lat. of Holl. naamsopschrift in boekdr. en 6 of meer reg. Holl. tekst in goth. letter onderaan; tezamen in gefig. randw. ter grootte van eene bladz. Houtsn. znd. naam, gemerkt A 1—P 4. De voorlaatste bladz. alleen tekst; de laatste bevat het privilegie en adres van den drukker. Deze fantaisie-portretten worden in de alphab. afdeeling niet beschreven.

Acclardus.	9
Angys.	21
Ansigys.	12
Anthonius.	62
Austrasius.	15
Balderick. Zie: Lambrecht.	
Begga.	22
Carolus.	3
Carolus V.	70
Carolus van Bourgondië.	66
Carolus Calvus.	30
Carolus Hasbanus.	17
Carolus, Lotharius broeder, in den kerker.	35
Carolus Magnus.	27
Carolus Naso.	16
Carolus Simplex.	32
Geerberghe.	38
Goddaert.	6
Godefro II.	51
Godefro metten Baerde.	50
Godefro inde Wieghe.	52
Godefroy II.	46
Godefroy III met den Bult.	47
Godefroy van Ardennen.	44
Godefroy van Buyllon.	48
Godevaert.	7
Gozelo of Othalo.	45
Grimoalt.	20
Henrick II.	42
Henrick III.	43
Henrick van Limborch.	49
Henricus I.	39
Henricus I.	53
Henricus II.	54
Henricus III (dez. pl. als 41).	55
Henricus IV.	56
Jan I.	57
Jan II.	58
Jan III.	59
Jan IV.	63
Johanna.	61
Julius.	4
Kaerle.	13
Kaerloman.	18
Karel Martel.	24
Lambrecht alias Balderick.	41
Lambertus Barba.	37
Lando.	14
Lotharius.	29
Lotharius II.	34
Ludovicus Balbus.	31
Ludovicus Pius.	28
Ludovicus Simplex.	33
Maria.	68
Marsiandus.	10
Maximiliaan.	67
Octavius.	5
Ottho.	36
Othalo: zie Gozelo.	
Pepijn III.	26
Pepijn van Landen.	19
Philippus.	69
Philippus II.	71
Philippus II v. Bourgondië.	65
Philippus van Simpol.	64
Pippijn II.	23
Salvius Brabo.	1
Swana.	2
Taxander.	11
Wencelijn.	60
Werick.	8

108 *a.* **Barlandus (Hadr.),** Ducum Brabantiae chronica et Melch. Barlaei Brabantias. Iconibus nunc primum illustr. aere ac studio J. B. Vrientii. Antvverpiae Officina Plantiniana 1600. fol.

Boekdruktitel, keerz. wapen v. Albertus en Isabella; Lat. opdracht aan dezen door J. B. Vrientius 9 blz.; Praefatio 2 blz.; De utilitate historiae 1 blz.; Boni dvci imago 1 blz.; Series dvcvm Brab. 1 blz.; Kaart van Brabant 1599; Tekst, blz. 1—192, waartusschen 28 portretten; Index 5 blz.; Narede 2 blz.; voorts: 8 portretten met bedrukte keerz. en sign. Cc tot Dd, die tusschen Ludovicus Pius en Godofridus Barbatus behoorden geplaatst te zijn, en het Lat. lofvers van M. Barlaeus: Brabantias 20 blz. Ten slotte: Approbatie en drukkersmerk 2 blz.

De hierin voorkomende 38 portretten zijn alle figuren ten voeten uit, staande, geharnast, met veel bijwerk en 1 reg. kapit. Lat. onderschrift van naam. Znd. nm. v. grav. met Lat. tekst van achteren bedrukt en ter grootte der bladzij. Alleen de plaat van Albertus en Isabella is gem.: *O. Vaenius* invent., *J. Collaerts* sc., J. Woutneel exc. Met uitzondering van het gelaat zijn het gefantaiseerde afbeeldingen, die derhalve niet in de alphab. afdeeling worden beschreven. — Deselfde portretten, bedrukt met Fr. tekst, komen voor in:

b. **Barlandus (H.)** — Chroniqves des Dvcs de Brabant, composees par Adr. Barlande ... et novvellement enrichies de leurs figures et pourtraits. Par la despense et vigilance de J. Bpt. Vrient ... A Anvers, chez J. Bpt. Vrints 1603. kl. fol.

Boekdruktitel, keerz. hetz. wapen als voren; Fr. opdracht 16 ongen. blz.; Tekst gen. 1—192; Table des chapitres et Approbatie 6 ongen. blz.

Dezelfde platen, met bijvoeging van een nieuw portret, zijn, bedrukt met Holl. tekst, opnieuw gebruikt in:

109 *a.* **Chroniicke** van de Hertoghen van Brabant: Verciert met de figuren nae 't leven. Waer in hun leven ende oorloghen ende acten perfectelyck beschreven zijn. Met oock de ghelegentheydt des landts enz. Vergadert uyt diveersche historien ende schrijvers, ende overgheset door Laurens van Haecht Goidtsenhouen. T' Handtwerpen, by Jan Bapt. Vrients Anno 1606. fol.

Boekdruktitel, keerz. een fol. wapen van Albertus en Isabella; Opdracht, Voorrede en Lijst der Hertogen 6 ongen. blz.; Tekst blz. 1—116; Tafel ende Register 4 blz.

b. **Chroniicke** van de Hertoghen van Brabant: Verciert met hunne figuren nae 't leven... Vergadert uyt diversche historieschrijvers, ende overgheset door Laurens van Haecht Goidsenhouen. T'Antwerpen, is te koope in den Plantiinschen winckel by de Weduwe ende de sonen van J. Moerentorf 1612. fol.

Nieuwe titel-uitgaaf met geheel denzelfden inhoud, met dit verschil dat de Lijst der Hertogen anders gedrukt is en het wapen op de titelkeerzij ontbreekt.

Het nieuwe portret (?) in beide uitgaven is dat van Henrick IV, te halver lijve, links, znd. randw. en onderschr., hetwelk opnieuw verschijnt in Bullart, Académie II, 326, en wel als: Aretin, Ital. dichter (!) Het

komt niet voor in het volgende werk, waarin de andere portretten, vermeerderd met eenige nieuwe, voor de derde maal gebruikt zijn:

110 **Haraeus (Francisc.)**, Annales dvcvm sev principvm Brabantiae totivsque Belgii. Tomi III. Cum dvcvm seu principvm imaginibus etc. 2 vol. Antverpiae, ex officina Plantiniana ap. B. Moretum et viduam I. Moreti 1623. fol.

Vol. I. Plaatdruktitel, znd. nm. v. grav.; Lat. opdracht aan Isabella van Spanje 3 blz; Voorrede 2 blz.; Prolegomena 19 blz.; Series dvcvm 8 blz.; Tekst, blz. 1—707; Index 113 blz. Met 43 portretten, van Pepijn van Landen tot Filips II.

Vol. II. Andere plaatdruktitel, znd. nm. v. grav.; Voorrede 3 blz.; Approbatio 1 blz.; Tekst, blz. 1—678; Index 116 blz. Zonder portretten.

Hierin zijn dezelfde platen als in het werk van Barlandus, met bijvoeging van 10 andere, waarvan er 8 reeds vroeger in een ander dergelijk boek gebruikt schijnen te zijn. De 2 nieuwe platen, nl.: Lvdovicvs et Carlomannvs en: Aleidis, zijn vermoedelijk van een ander graveur dan de overige. Zij hebben 1 of 2 reg. Lat. naamsonderschr. in kleiner kapit. dan in het vorige werk, terwijl ook de namen eenigszins veranderd zijn. Hierna volgt een alphab. lijst der 44 portretten, met aanwijzing van de bladzij, waarop zij in de uitgaven van Barlandus (B[1]. en B[2].) van Haecht Goidtsenhoven (H) en Haraeus (H[1].) geplaatst zijn:

	B[1].	B[2].	H.	H[1].
Albertus et Isabella.	179	173	114	567
Aleidis.	—	—	—	269
Ansegisus et Begga.	9	9	25	17
Antonivs Bvrgvndvs.	61	61	69v	375
Carolus Audax.	87	87	77v	429
— Calvus.	Cc 2	179	36v	89
— Crassus.	Dd 2	187	43	153
— Magnus.	21	21	30v	47
— Simplex.	(Cc 4)	183	39v	111
— Martellus.	15	15	27v	29
— V.	143	140	94	519
Godofridus Barbatus.	29	29	52v	201
— II.	31	31	54	215
— III.	33	33	55	221
Grimoaldus.	8	8	—	11
Henricus.	35	35	47v	171
— II.	39	39	49v	183
— III.	41	41	50v	189
— IV, 27e Brab. princ.	—	—	56v	233
Idem, 22e Hert. v. Brab.	—	—	51v	—
Henricus V.	—	—	58v	251
— VI.	—	—	60	259
Joannes I.	43	43	61	277
— II.	49	49	63	291
— III.	53	53	65	303
— IV.	65	65	71	385

	B[1].	B[2].	H.	H[2].
Lambertus Baldricus.	—	—	48v	177
Lambertus et Geerberga.	(Dd 4)	191	46v	165
Lotharius I.	—	181	34v	73
— II.	—	—	35v	81
— III.	—	—	42	143
Ludovicus Balbus.	Cc 3	181	38	97
— Pius.	27	27	33	63
— IV Simplex.	Dd 1	183	41	131
Ludovicus et Carlomannus.	—	—	—	101
Maximilianus et Maria.	113	112	85	449
Otho Lothar. dux.	—	189	44v	159
Pipinus de Landis Sen.	7	7	23v	3
— II, Herstallis.	11	11	26	21
— III.	19	19	29v	37
Philippus Antonii fil.	73	73	73v	405
— II Bonus.	75	75	75	417
— III Pulcher.	133	131	90	461
— IV Hisp.	169	163	108	683
Wenceslaus et Joanna.	57	57	67	329

Op de Koninklijke Bibliotheek te 's Gravenhage berust een kl. 4o. bandje met geteekende en geschreven titel: Effigies et insignia omnium Brabantiae Ducum a Pipino 1o usque ad Philippum quartum inclusive. 1740. Op dezen geschreven titel volgt eene suite van 41 in koper gesneden afbeeldingen der Hertogen, gen. 1—41, alle staande figuren ten voeten uit, met 1 reg. kap. Lat. onderschr. znd. nm. v. grav.; zijnde verkleinde kopieën van de gravures in: Barlandus, Ducum Brabantiae chronica Antv. 1600 fol., waarnaar ik verder verwijs.

111 *a.* **Meyssens (J.)** — Les Effigies des sovverains princes et dvcs de Brabant avec leur chronologie, armes et devises. On les vend en Anuers, chez I. Meyssens, s. a. 4o.

Plaatdruktitel, znd. nm. v. grav., waarna een andere volgt, door *R. Collins*, met dit opschrift:

Les Povrtraicts de tous les souverains princes et dvcs de Brabant. Recueillis de divers cabinetz et originaux antiques; desseignez par J. Meyssens et dediez a ..:. Charles van den Bosch, Evesque de Bruges etc.

Van deze uitgave met adres van J. Meyssens bestaan 3 drukken, alle geheel gelijk wat titelplaten en portretten betreft. De 1ste druk is herkenbaar aan de *liggende* waterlijnen en het watermerk: een schild met eikentak; de 2e druk vertoont *staande* waterlijnen en als watermerken de pot (zie Stoppelaar, Het papier in de Middeleeuwen, pl. XIII, No. 21 en Wibiral, pl. VI, fig. 16) met 2 hengsels en het teeken: $\frac{M}{IV}$ of ook het gekroonde lelieschild of den gekroonden dubbel-arend (Zie Wibiral, pl. V, fig. 11*a*); de 3de druk heeft enkel *staande* waterlijnen.

Hierin bevinden zich 54 portretten, gen. I—LIIII, alle borstb., in ov. of vierk. randw., met wapen, Fransch of Lat. spreuk en 2 of meer reg.

Fr. onderschr. Naar verschillende kunstenaars door *P. de Jode, C. Waumans, P. v. Schuppen, J. Neefs, P. Bailly, P. Clouet, F. Bouttats* en *R. Collins* gegraveerd.

b. **Meyssens** (J.) Les Effigies des sovverains etc. de Brabant [titel als voren]. On les vend en Anuers, chez Martin van den Enden s. a. kl. fol.

Plaatdruktitel als voren, voorafgegaan door een andere, voorstellende: Fides, Lusitania en Fortitudo op den wereldbol, getrokken door 4 wereld-deelen. (1) Znd. nm. v. grav.; voorts de titel van *R. Collins* en dezelfde portretten als in *a*, met bijvoeging van dat van Carolus II van Spanje, gemerkt: M. van den Enden [exc.] — Het papier heeft ook *staande* waterlijnen; watermerk: een gekroond lelieschild. — Van de navolgende portretten worden slechts die, welke met een * get. zijn, beschreven, als hebbende meer bepaald betrekking tot de Ned. gewesten.

1. Pepyn v. Landen.
2. Grimoald.
3. Anchises.
4. Begga.
5. Pepijn van Herstal.
6. Karel Martel.
7. Pepijn de Korte.
8. Karel de Groote.
9. Lodewijk de Dikke.
10. Lotharius (I).
11. Lotharius II.
12. Karel de Kale.
13. Lodewijk de Bijziende.
14. Lodewijk III.
15. Carloman.
16. Karel de Eenvoudige.
17. Lodewijk IV.
18. Lotharius III.
19. Lodewijk V.
20. Karel, zoon van Lodewijk d'Outremer.
21. Otto.
22. Lambert I, gezegd Balderic.
23. Geerberge, zuster v. Lambert.
24. Hendrik de Oude.
25. Otto.
26. Lambert, gezegd Balderic II.
27. Hendrik II.
28. Hendrik III.
29. Godfried met de Baard.
30. Godfried II.
31. Godfried III, met de Wieg.
32. Hendrik IV.
33. Hendrik V.
34. Hendrik VI.
35. Aleida, zijne gemalin.
36. Jan I.
37. Jan II, de Vredelievende.
38. Jan III.
39. Wenceslaus van Bohemen.
40. Jeanne, zijne gemalin.
41. Antonie van Bourgondië.

* 42. Jan IV, gemaal van Jacoba van Beieren.

43. Filips I.

* 44. Filips II, de Goede.
* 45. Karel de Stoute.
* 46. Maria van Bourgondië.
* 47. Maximiliaan v. Oostenrijk.
* 48. Filips III (de Schoone).
* 49. Karel V.
* 50. Filips II van Spanje.
* 51. Albertus van Oostenrijk.
* 52. Isabella Clara Eugenia.

53. Filips III van Spanje.
54. Filips IV.

112 **Loyens** (Hub.) — Brevis et succincta synopsis rerum maxime memorabilium bello et pace gestarum ab ... Lotharingiae,

1) Deze plaat wordt ook gevonden in: Theatrvm effig. omnium Lusitaniae regvm edit. Antv. a J. Meyssens. kl. fol.

Brabantiae et Limburgi ducibus, scriptore Hub. Loyens ..... Bruxellis, typis Henrici Fricx ... 1672. 4o.

Boekdruktitel; Opdracht, voorrede en lofdichten, 18 ongen. blz.; Tekst gen. 1—621; Nawoord en Index 49 ongen. blz.
Hierin bevinden zich No. 36—52 van dezelfde portretten uit het voorg. werk, onbedr. — Watermerk: de zotskap met 7 punten (Wibiral pl. II No. 4*a*) en liggende waterlijnen.

e. Hertogen van Bourgondië.

113 **Duces** Bvrgvndiæ ... vsque ad Philippvm IIII^um^ Hispan. ac Ind. monarcham cum Maria Maximiliani Avstriaci et Joanna Philippe Pvlchri, ac Elisabetha Philippi IIII^i^ conivge nobilis. omnes aeri incisi. Avctore ac directore P. Sovtmanno Harlem. etc. fol.

Plaatdruktitel, znd. nm. v. grav. en 13 portretten, gen. 1—13, hieronder geplaatst in alphab. orde. Alle portr. zijn borstb. in ov., met sierlijk bij- en randw. van vruchten, bloemen enz. Met 2 of 3 reg. Lat. onderschr., naam van graveur en adres van *P. Soutman*. fol.
Van ieder portr. bestaan 3 staten, vóór en met het No. en met uitgeslepen No. — Zie J. Wussin, Suyderhoef. Leipz. 1865. 8o.

Carolus dictus Bellicosus. Door *J. Suyderhoef*. 4.
Carolus V imperator. Door *J. Suyderhoef*. 9.
***Elisabetha Philippi IV uxor. Door *J. Louys*. 13.**
Joannes dictus Intrepidus. Door *J. Suyderhoef*. 2.
Johanna uxor Philippi I. Door *J. Suyderhoef*. 7.
Maria conjux Maximiliani. Door *J. Suyderhoef*. 6.
Maximilianus imperator. Door *J. Suyderhoef*. 5.
Philippus dictus Audax. Door *P. v. Sompel*. 1.
Philippus dictus Bonus. Door *J. Louys*. 3.
Philippus I Pulcher. Door *J. Suyderhoef*. 8.
Philippus II Hispan. rex. Door *J. Suyderhoef*. 10.
***Philippus III Hispan. rex. Door *J. Suyderhoef*. 11.**
***Philippus IV Hispan. rex. Door *J. Louys*. 12.**
Hiervan worden de met een * get. niet in de alphab. afdeeling beschreven.

f. Gouverneurs of Landvoogden.

114 [**Gouverneurs.** —] Serie van 13 portretten van landvoogden der Nederl. gewesten, onderaan gen. 1—13. Alle figuren ten voeten uit, te paard, met 3 reg. Lat. gegrav. onderschr., in toogsgewijs randw. Znd. nm. v. grav. kl. fol.

Deze portretten, waarschijnlijk allereerst afzonderlijk uitgegeven, komen vervolgens onbedrukt voor in de Lat. uitgaaf van v. Meteren. Amst. 1633 fol. en daarna met Holl. tekst bedrukt in de uitgaven van hetzelfde werk van 1652 en 1663. In alphabetische orde zijn het de volgende:

Albertus en Isabella. 1 pl.	13	Margaretha van Parma.	2
Alva, Hertog van,	3	Matthias van Oostenrijk.	6
Anjou, Fr. hertog van,	8	Maurits van Oranje.	11
Ernst van Oostenrijk.	12	Parma, Alex. Farnese van,	7
Filips II.	1	Requesens, Lodew. de,	4
Jan van Oostenrijk.	5	Willem van Oranje.	9
Leicester, Rob. Dudley van,	10		

115 [**Gouverneurs.** —] Andere, ongenummerde serie van dezelfde landvoogden, eveneens te paard, met 3 reg. Lat. onderschr. van naam enz. in boekdruk onder de pl. Drie aan drie naast elkaâr op 1 br. fol. blad; van boven een houtsneêrand. Fraaie houtsn. met monogr. P. H. S. [*Ph. Serwouters*]. 1) Hiervan zijn mij slechts 2 bladen bekend met de volgende portretten:

Requesens, Lodew. de,	1	Leicester, Rob. Dudley van,	4
Jan van Oostenrijk.	2	Maurits van Oranje.	5
Matthias van Oostenrijk.	3	Ernst van Oostenrijk.	6

Zie verder voor afbeeldingen van Ned. Gouverneurs, op blz. 61: v. Reyd, Voorn. geschiedenissen. — Bij het afdrukken van die bladzijde ontving ik van den heer A. J. Nijland te Utrecht het bericht, dat de aldaar beschreven serie in zijn bezit met een plaatdruktitel voorzien is, en wel met den titel van de Duitsche uitgaaf van v. Meteren, Amst. 1633 fol. (Zie No. 32*a*). Deze plaat was een proef vóor de letter, waarop in het ledige middenstuk een calligrafisch inschrift is aangebracht.

g. Vorsten van Oranje-Nassau.

116 *a*. **Orlers (J.)**, La généalogie des illustres Comtes de Nassav, novellement imprimée: avec la description de toutes les victoires lesquelles Dieu a octroiées aux .... Seigneurs Messeign[rs] les Estats des Provinces Vnies du Païs-Bas etc. 2me Edit. Leyden, chez I. Orlers 1615. fol.

Plaatdruktitel, naar *J. de Gheyn* znd. nm. v. grav., met bovenstaand opschrift in boekdr., keerz.: het wapen van Oranje met geslachtsspreuk en Maurits' embleem; Portret van Maurits, in ov. met bijwerk en 4 reg. Lat. onderschr., door *J. Matham*; bedrukt met den aanhef van de Opdracht, die op de 2 volgende bladzijden voortgezet wordt; Préface 2 blz.; Geslachtsboom, 7 bladen A—G; Généalogie 74 ongen. blz. met de portretten; Kaart der Nederlanden; Vraye et brieve description des Provinces dv Pais-Bas, met opschrift *boven* de bladzijden: Les lauriers de Nassau, gen. 1—305; Sonet à S. E. Mavrice d'Orange 1 blz.; Ordre des cartes 1 blz.; laatste bladzij wit.

Eerste uitgave met portretten der leden van het huis van N., daar de vroegere uitgaven: Den Nassauschen Laurencrans. Leyd. 1610 fol. en: Les Lauriers de Nassau. Leide 1612 fol. zonder deze zijn uitgegeven.

1) Mededeeling van den heer J. Ph. v. d. Kelleh. — De tot heden onbekende graveur was de broeder van P. Serwouters.

De portretten zijn alle ongen. borstb., in ov., met Lat. randschr., in vierk. randw., znd. nm. v. grav. 8o. Bedrukt met Fr. tekst.

b. **Orlers (J.),** Geslącht-boom der Graven van Nassav. Inhoud. den oorsprong, af-komste, voortgang, daden ende ghescliedenissen ... Verciert met XVI afbeeldingen der voorn. Nassavsche helden... Tot Leyden 1616 [Aan het einde: Tot Leyden, by J. A. van der Marsse voor I. I. Orlers. 1616]. 4o.

Boekdruktitel, bedrukt met Privilegie; Toe-eygen-brief 4 blz.; Register 2 blz.; Eerdicht 8 blz.; Tekst, gen. 1—141; laatste blz. drukkersmerk en adres. — Hierin komen dezelfde portretten voor, vermeerderd met Jan I, Jan II en Jan Lodewijk van Nassau, en alle bedrukt met Holl. tekst; het groote portret van Maurits komt hierin *niet* voor.

c. **Orlers (J.),** La généalogie des illustres Comtes de Nassav etc. Deuxiesme édition [sic]. Amsterdam, Jean Jansz. [1624]. fol.

Herdruk van *a.* — Plaatdruktitel als van *a*, doch met *opgeplakt* inschrift, bedrukt alsvoren; portret van Maurits onbedr.; Préface 2 blz.; Geslachtsboom, 7 uitslaande bladen, gem. A—G; Généalogie de Nassau 76 ong. blz.; Description des Pays-Bas, gen. 1—305; achterwerk als in *a.* Hierin bevinden zich wederom dezelfde portretten, met Fr. tekst bedrukt. — Vergelijkende lijst der drie uitgaven:

	1615	1616	1624
Adolf, Keizer,	9	bl. 89	9
— van Nassau.	8	61	8
Ernst Casimir van Nassau.	4	48	4
Filips van Nassau.	3	44	3
Filips [Willem] van Nassau.	11	114	11
Frederik Hendrik, Prins,	13	137	13
Jan (I) van Nassau.	—	40	—
— (II) de Oude van Nassau.	—	56	—
— (III) van Nassau.	7	59	7
Jan Ernst van Nassau.	6	58	6
Jan Lodewijk van Nassau.	—	54	—
Lodewijk van Nassau.	1	35	1
Lodewijk Günther van Nassau.	5	50	5
Maurits, Prins v. Oranje.	12	118	12
— — fol. portr.	blz. 1	—	blz. 1
Willem I, Prins v. Oranje.	10	109	10
Willem Lodewijk van Nassau.	2	42	2

Verg. voor de overige uitgaven: F. Mullers Beschr. v. Nederl. historieplaten. Dl. I blz. 115 en 116, noot.

117 **Oraignien-boom** (Nassovischen), daerby ghevoecht de Conterfeytsels der voornaemster Helden, die vvt desen Stam ghesproten zijn, enz. Tot Wtrecht, Sal. de Roy 1615. fol.

Boekdruktitel, waarop een gegraveerd vignet, met het volgende inschrift, waarnaar het werk soms genoemd wordt:

Malus Aurantius Nassovicus, continens simulachra Heroum ex illustr. stirpe Nassovica etc.

Tekst, uitslaande geslachtsboom, 1 blz.; Totten goetwilligen leser 1 blz.; Summaire verhalinge etc., 4 blz.; 14 bladen bijschrift, gen. I—XIIII.

Hierin zijn de volgende ongen. portretten, in alphab. orde gerangschikt. Alle zijn borstb., in ov. met Lat. randschr. en 2 of 4 reg. Lat. vers, bedrukt met Holl. tekst. 4o. Hoewel alle door *C. de Pas* gegraveerd zijn, draagt het portret van Maurits alleen zijn monogram. Dezelfde portretten zijn vroeger in 4o formaat uitgegeven met bovengenoemden Lat. titel: Malus Aurantius enz. znd. tekst en boekdruktitel. Met adres van B. Moncornet. Zie Mullers Cat. No. 36 en Franken, L'œuvre de van de Passe No. 1347.

Ernst Casimir van Nassau.	11	Jan Ernst v. Nassau.	14
Filips van Nassau.	10	Jan Lodewijk v. Nassau.	12
Filips Willem v. Oranje.	4	Lodewijk v. Nassau.	2
Frederik Hendrik.	6	Lodewijk Günther v. Nassau.	9
Jan I v. Nassau (-Dillenb.)	3	Maurits v. Oranje.	5
Jan (II) de Oude v. Nassau.	8	Willem I.	1
Jan (III) de Jonge v. Nassau.	13	Willem Lodewijk v. Nassau.	7

118 **Nassovij Proceres,** Gens formidata tyrannis, /Tuq^{e} Pater Patria^{e}, cui se debere fatetur/ Non uno servata modo, te vindice foelix, /Belgia, non unum, victorum praemia, Laurum; /Aspicite hic vestris similes in imagine vultus,/ Artis opus; quod Martis erit, vaga Fama loquetur; /Fama triumphalis nun quam tacitura maniplos.

Zevenregelig vers als onderschrift van een breed folio plaat, voorstellende een ruitergroep van 11 leden van het huis Oranje-Nassau, welke, vergezeld van hun gevolg, in de omstreken eener stad ter jacht uitrijden. Naar *A. v. d. Venne* door *W. J. Delff* met adres van J. P. Vennius, Middelb. 1621. Cum Priv. sexennio Ord. Conf. Prov.

Van deze plaat zijn 3 staten beschreven bij Franken, L'oeuvre de G. Delff, No. 95; en wel: *a.* Vóor alle letter en vóor het cartouche; *b.* Als boven beschreven; *c.* Met adres van C. J. Visscher. — Op latere drukken is het (12e) portret van Prins Willem I bijgevoegd. De namen der afgebeelde personen op den voorgrond zijn in alphab. orde de volgende:

Ernst Casimir v. Nassau.	Johan Ernst v. Nassau.
Filips Willem v. Oranje.	Johan Lodewijk v. Nassau.
Frederik Hendrik v. Oranje.	Maurits v. Oranje.
Frederik V v. Bohemen.	Willem Lodewijk v. Nassau.
Hohenlohe, Filips v.,	

Zie voor een dergelijke plaat: Mullers Beschr. v. Ned. historiepl. No. 1631, 1653 en S 1653.

119 **[Oranje-Vorsten. —]** Het wyt beroemt geslacht van Nassou of Orangien. [1620?]

Bovenschr. in 1 regel kap. van een breed fol. plaat voorstellende 8 leden van het geslacht Oranje-Nassau, allen ten voeten uit, staande of

zittende. Rechts: Willem I en Louise de Coligny; achter hem Prins Maurits en Prins Filips Willem; links Prins Frederik Hendrik, Amalia van Solms en hunne 3 kinderen; in het midden de koning en koningin van Bohemen met hun kroost. Onderaan ter weêrszijde de Holl. verklaring der personen, gen. a tot h; in het midden een 8reg. vers: „Den ouden Willem heeft" enz. Slechte afdruk eener oude plaat met adres [en door?] C. J. Visscher. br. fol.

120 *a*. **[Comites Nassoviae. —]** Celsissimo principi Frederico Henrico principi Aravsionensivm, comiti Nassavio... domi militiaeqve lavdatissimos maiores svos praesertim Gvilielmvm patrem, et Mavritiv[m] fratrem... iconibvs hisce expressos dedicat Petrvs Sovtman. [1643?] gr. fol.

Gegraveerde opdracht, tevens titelplaat, naar en met adres van *P. Soutman*, voor eene suite van 10 portretten van Oranjevorsten, behoorende tot de groote verzameling van Soutman (No. 64). Het zijn alle borstb. in ov., met fraaie arabesken versierd, gen. 1—10. No. 1, 2 en 5 zijn door *P. van Sompel*, de overige door *J. Suijderhoef* gegraveerd. Alle met adres van *P. Soutman*. gr. fol.

De eerste drukken zijn ongenummerd; de latere hebben een No. in het midden onder het onderschrift. Zie Wussin, Suyderhoef, blz. 79, 80.

b. Dezelfde verzameling. Titelblad of opdracht als voren. Met adres van H. Allardt 1689. gr. fol.

De 10 vorige portretten zijn met 2 nieuwe vermeerderd; borstb. in eenigszins ander afzonderlijk randw., gegraveerd door *J. Brouwer*, met 3 reg. Lat. onderschr. en adres van H. Allardt 1689. Ziehier de lijst:

1. Adolf, Keizer,
2. Hendrik van Nassau.
3. René de Chalons.
4. Willem I van Oranje.
5. Filips Willem van Oranje.
6. Maurits van Oranje.
7. Frederik Hendrik v. Oranje.
8. Amalia van Solms.
9. Willem II van Oranje.
10. Augusta Maria van Engel.
11. Willem III van Oranje.
12. Maria van Engeland.

121 **[Oranjevorsten —]** Celsissimo principi Frederico Henrico principi Aurasionensium comiti Nassavio ... Foederatorum Belgarum gubernatori... domi militiaeque laudatissimos maiores duos praesertim Guillielmum patrem et Mauritium fratrem augustissimae reip. duces icone hisce expressos dedic .... Et se vendent chez Balth. Moncornet ... [à Paris] s. a. kl. 4o.

Plaatdruktitel, met bovenst. inschrift op pedestal, waarboven het wapen van den Prins, en daarboven een wapentrofee, met ander bijwerk. Hierachter volgen 10 ongen. portretten, borstb., in ov. met 1 of meer reg. Lat. of Fr. onderschr. en enkele met adres van Moncornet. Znd. nm. v. grav. Deze portretten zijn genomen naar de bekende folio-serie door P. van Sompel en J. Suyderhoef.

Adolf van Nassau, Keizer,	(1)	Willem van Nassau [La Lecq]	(6)
Hendrik van Nassau.	(2)	Maurits.	(7)
René de Chalons.	(3)	Jan van Nassau.	(8)
Guilelmus (I).	(4)	Willem II.	(9)
Filips Willem.	(5)	Maria van Engeland.	(10)

No. (1)–(5), (7) en (9) hebben in de bovenhoeken hun wapen en een krans. Zij komen ook voor in de groote verzameling van Moncornet, No. 3. Zie aldaar.

122 **Fredericvs Henricvs** Illvstr. Orangiae Princeps ac Nassaviae Comes &c. cvm nobiliss. uxore sva Amelia nata Comitissa de Solms; necnon et omnes Proles eivs ex eadem progeneratae, cvm dvabvs matrimonio conivnctis. omnes aeri incisi avctore ac directore P. Soutmanno ... [Harlemi 1649.] fol.

Boekdruktitel eener verzameling van 9 fraai gegraveerde, ongen. portretten naar *G. Hondthorst* door *C. Visscher* „P. Soutmanno dirigente" en in 1649 uitgegeven. Alle borstb. in ov. znd. randschr. met 2 reg. kapit. ondersch., benevens de namen van schilder en graveur en het jaartal 1649. fol. — Zie Wussin, C. Visscher, Leipzig 1865. 8o, blz. 249.
De portretten, alphabetisch geplaatst, zijn de volgende:

Albertina Agnes v. Nassau.	7	Louise Henrietta v. Nassau.	6
Amalia v. Solms.	2	Maria v Nassau.	9
Frederik Hendrik v. Oranje.	1	Maria v. Engeland.	4
Frederik Wilhelm v. Brandenb.	5	Willem (II) v. Nassau.	3
Henriette Catharina v. Nassau.	8		

123 [**Oranje-Vorsten.** —] 't Wyt beroemd' geslacht, van zijn Doorl. Hooght Wilhelmus de I, Prince v. Oranje.

Opschrift van een breed fol. plaat, voorstellende 15 Oranjevorsten, allen in borstb., in ov., met 3 reg. Lat. onderschr., 5 stuks op één rij, 3 rijen onder elkaâr. Ongen. Znd. nm. v. grav. met [later] adres van F. de Widt [te Amsterdam]. — Hiervan bestaan waarschijnlijk vroegere drukken.

Albertine v. Nassau.	12	Maria v. Engeland.	7
Amelia v. Solms.	5	Maria v. Nassau.	15
Enno Lodew., gr. v. Oostfriesl.	13	Maurits v. Oranje.	3
Filips Willem v. Oranje.	2	Willem I v. Oranje.	1
Frederik Hendrik v. Oranje.	4	— II —	6
Frederik Willem v. Brandenb.	9	— III —	8
Henriette v. Nassau.	14	Willem Frederik, Stadh. v. Gron. en Friesl.	11
Louise v. Nassau.	10		

De heer A. J. Nijland bezit een andere plaat, met opschrift: 't Wyt beroemd' geslacht van Z. D. H. Adolph Nassavius, Rooms Keyser. Bevattende 18 borstb. in 3 rijen onder elkaar, van Adolf v. Nassau tot Willem III. Met 16 reg. vers van H. F. Waterloos en adres van Clemendt de Jonghe.

Van dergelijke verzamelplaten met portretten van Oranjevorsten zijn mij nog 2 bekend, beide znd. nm. v. grav., met adres van Fr. v. Beusekom te Amsterdam. br. fol. De eene stelt voor: Frederik Hendrik en Amalia v. Solms, beide ten voeten uit, op de rechterzij der plaat; tegenover hen hunne dochter Henrietta Catharina en haar verloofde Enno, graaf van Oost-Vriesland, beide als kinderen; achter deze Prins Willem (II) en zijne zusters Maria en Louisa. De personen zijn gemerkt A F.

De andere verbeeldt: Frederik Hendrik, zijn gemalin Amalia v. Solms en hunne 3 kinderen; allen ten voeten uit, gemerkt A—E. Rechts bij een ledikant Frederik Hendrik en Amalia; in het midden Henriette Amelia, bij een zogende voedster; links Willem (II) en Louise, met page en hofdame.

Van beide platen bestaan zekerlijk vroegere staten. — Een andere dergelijke plaat is beschreven in Mullers Beschr. van Ned. historiepl. No. 1632.

124 **Pronk-toonneel** — Nassouser heldens pronk-toonneel opgetooydt, en volcierdt met de keurlijkste helden van Nassou en Oranje; vervaatende dierzelver doorlugtigste huyzen haar opkompst en voortgang ... Gestoffeerdt met verscheyde koopere plaaten. t'Amsterdam, by J. van Meurs 1663. kl. 8o. — Met pl. en portr.

Boekdruktitel, voorafgegaan door een plaatdruktitel met hetz. adres en jaart. 1664; Voorrede 4 ongen. blz., Tekst gen. Pag. 1—416.

Dit werkje bevat 10 portretten, in randwerk, grootte en uitvoering geheel gelijk aan die in Brachelius, Historia nostri temporis vert. in 't Holl. De portretten zijn evenwel bovenaan gemerkt pag. 15 1 del, enz. zoodat zij waarschijnlijk reeds in een ander werk van 2 dln. gebezigd zijn.

	blz.		blz.
Adolf van Nassau, Keizer,	14	Maurits van Oranje.	414
Alva, Hertog van,	182	Nassau, Lodew. van,	145
Filips II.	126	— Will. Lodew. van,	29
Filips Willem van Oranje.	219	René de Chalons.	32
Karel V.	46	Bequesens, L. de,	182
Margaretha van Parma.	6		

Dergelijke kleine portretjes van Oranjevorsten worden ook o. a. aangetroffen in: Montanus, Auriaco-Nassovia domus. Amst. 1663. 12o en in de vertaling; 't Leven en bedrijf der prinsen v. Oranje Amst. 1664. 12o.

125 [**Oranjestadhouders.** —] Verzameling van een-en-twintig uitmuntende pourtraitten der Nederl. Stadhouders en hunne vorstelijke familiën. Naar de beste afbeeldingen in het koper gebragt door ... J. Houbraken en P. Tanjé. [Amst. en Rotterd. 1748—57]. fol.

Titel (en omslag?) der 1e uitgave van deze verzameling, die later in 1840 bij S. de Grebber?? op nieuw werd uitgegeven op witter velijnpapier, doch met dezelfde adressen. De platen, gegraveerd door *P. Tanjé*, zijn in deze eerste uitgave uitgegeven door het Rotterd. Boekverkoopers Gezelschap (Soc. Bibliop. Roterod.), en die door *J. Houbraken* bij J. Haffman en P. Meijer te Amst.

De 4e bladz. van den omslag bevat de volgende lijst van ongen. portretten, hier alphabetisch gerangschikt. Het zijn alle borstb. of figuren te halver lijve, in ov. met bijwerk en onderaan eene historische of zinneb. voorstelling uit het leven der voorgestelde personen.

Amelia v. Solms. 1753.	Door *J. Houbraken*.
Anna van Saxen. 1757. Anna, Gemalin van Willem IV. 1750. Carolina, Zuster van Willem V. 1754. Frederik Hendrik. 1749.	Door *P. Tanjé*.
Joan Willem Friso. 1752. Jan Willem Friso. 1752.	Door *J. Houbraken*.
Louise de Coligny. 1755. Maria, Gemalin van Willem II. 1752. Maria Louise van Hessen-Cassel. 1751.	Door *P. Tanjé*.
Dezelfde. 1751.	Door *J. Houbraken*.
Maria Stuart, gemalin van Willem III. 1750. Maurits. 1748. Willem I. Willem II. 1749. Willem III. 1749.	Door *P. Tanjé*.
Willem Karel Hendrik Friso. 1751.	Door *J. Houbraken*.
Dezelfde. 1750.	Door *P. Tanjé*.
Willem V. 1754. Dezelfde *ouder*.	Door *J. Houbraken*.
Willem V en Carolina (1751).	Door *P. Tanjé*.

De „Compagnie der Rotterd. Boekhandelaars, n.l.: P. Losel, Beman, Kentlink, Bosch, Smithoff, J. Losel en J. Burgvliet" hebben in 1748 een hoogst zeldzaam *Bericht*, 2 blz. gr. fol. uitgegeven, waarbij zij de verschijning aankondigen van het portret van Willem I, uit te geven à 25 stuivers, en tevens beloven die der 4 andere stadhouders en van Willem IV, alle gegrav. door *P. Tanjé*. — Deze platen zijn in „alles gevolgd naar de Eng. portretten", n.l. die van J. Houbraken voor: Th. Birch, The heads of illustr. persons of Gr. Britain, ten einde deze daaraan te kunnen toevoegen. Over de verzameling der 6 portretten door *J. Houbraken* verscheen later een dergelijk *Bericht*, gr. 2 blz. gr. fol., en in Nov. 1751 de beschrijving van de portretten van Willem Karel Hendrik Friso, Anna van England en Maria Louisa van Hessen-Cassel, bij Jac. Haffman en Pt. Meyer te Amst. 1 blz. gr. fol.

126 **Nederlands** roem, liefde en hoop. Almanak voor 1816. Te Amsterdam, bij E. Maaskamp. 12o.

Dit almanakje verdient vermelding wegens eenige zeldzame portretjes van leden uit het huis van Oranje. Het bevat 7 stuks, alle borstb. door *W. van Senus* met 3 of meer reg. Holl. onderschr., te weten:

Willem (I), Koning.
Frederica Louisa Wilhelmina, Koningin.
Willem (II) als kroonprins, gekwetst na den slag van Waterloo.
Frederik, Prins der Nederl. Naar *C. H. Hodges*.
Marianne, prinses der Nederl., als kind, een appel in de hand.
Wilhelmina, Prinses, Wed. van Willem V.
Frederica Louise Wilhelmina, prinses Wed. van Brunswijk.

127 **Bosch (Joh. van den),** De heeren Stadhouderen van Vriesland, kortelijk beschreven, alsmede enkele geslacht linie der Graven en Princen van Nassau, met veele portraiten verciert. Mitsg. beschryvinge van de vorstel. grafkelder en sepulture binnen Leeuwarden enz. Leeuwarden, A. Ferwerda en G. Tresling 1770. fol.

Boekdruktitel; Opdracht 2 blz.; Voorreeden 14 blz.; 1 blz. Errata; 87 blz. tekst en 21 ongen. portretten, in zwarte kunst, alle borstb., in ov., met 3 reg. Holl. onderschr. Znd. nm. v. grav. [Door *R. Jelgerhuis*]. 4o. Voorts de lijkstatie van prinses Maria Louisa in 21 platen en 1 gezicht op het kerkplein te Leeuwarden, door denzelfden graveur, met 4 blz. beschrijving in langw. fol.

De portretten zijn in volgorde van het boek:

Willem Lodewijk v. Nassau.
Ernst Kasimir —
Hendrik Kasimir —
Willem Frederik —
Hendrik Casimir II —
Joan Willem Friso, prins v. Oranje.
Maria Louisa v. Hessen-Kassel.
Willem IV, prins v. Oranje.
Anna, prinses v. Grootbritt.
Willem V, prins v. Oranje.
Frederika Sofia Wilhelmina v. Pr.
Willem I, prins v. Oranje.
Louise de Coligny.
Maurits, prins v. Oranje.
Frederik Hendrik, prins v. Oranje.
Amelia, gravin v. Solms.
Willem II, prins v. Oranje.
Maria v. Engeland.
Willem III, prins v. Oranje.
Maria Stuart.
Carolina, prinses v. Oranje.

III.

Nederlandsche Geleerden.

---

a. Algemeene Verzamelingen.

128 *a*. [Galle (Phil.) — Virorvm doctorvm de disciplinis benemerentivm effigies ... a Philippo Galleo Antverpiae 1567?] kl. fol.

Wijlen Dr. H. Wolff te Bonn bezat eene verzameling van 31 door *Phil. Galle* gegraveerde portretten, waaraan titel en register ontbraken, terwijl voor in het bandje een voorrede geplaatst was, gedagteekend 1567, en gegraveerd in een fraai randwerk. Hierin zegt de Sculptor aan den lezer, dat hij deze afbeeldingen van geleerden en van mannen, die door den sectenhaat beroemd zijn geworden, gegraveerd heeft en deze later hoopt te vermeerderen. Waarschijnlijk is dit het begin der omgewerkte en vermeerderde voorrede van Galle voor de uitgaven van 1572. — De uitgave van 1567 is nergens vermeld.

Achter deze voorrede volgen 31 portretten van Hollandsche en buitenlandsche geleerden, waarbij vele godgeleerden; alle borstb., 19 met een gegraveerd 6regelig vers, 12 zonder vers; alle met naam van den persoon, doch znd. naam van graveur, ongenummerd en onbedrukt. Het ontbreken van titel en register geeft evenwel aanleiding tot het vermoeden, dat dit exemplaar, wat de portretten betreft, evenmin volledig was.

Hieronder volgt de lijst der portretten, zooals zij in den band geplaatst waren. De met een * achter den naam get. komen voor in de latere uitgaven van 1572.

Lasco, J. à,
Sartorius, J., *
Bucerus, Mrt.,
Alciatus, Andr., *
Viret, Pt.,
Savonarola, Hier., *
Hosius, Stan., *
Hadrianus VI.
Bembus, Pt., *
Aeneas Silvius * (links).
Bugenhagen, J.,
Camerarius, J., *
Erasmus, Des., *
Pircheymer, Bilib., *
Gellius, J. Bpt., *
Marot, Clem., *
Aventinus, J.,
Junius, Hadr., *
Philander, G., *
Tapperus, Ruard., *
Macropedius, G., *
Limburgus [Philaretus], Gilb., *
Tartaglia, Nic., *
Matthiolus, Pt. Andr., *
Agricola, Rud., *
Lazius, Wfg., *
Vives, Lud., *
Beatus Rhenanus.
Scribonius Grapheus, C., *
Fischerus, J., *
Morus, Thom., *

b. **Galle (Phil.)** — Virorvm doctorvm de disciplinis benemerentivm effigies XLIIII a Philippo Galleo Antverpiae 1572. kl. fol.

2e uitgave. — Hiervan bestaan 2 verschillende soorten van exemplaren, kortheidshalve hier *a* en *b* genoemd. Beide hebben een plaatdruktitel, Voorrede,2 ongen. blz, en 44 portretten, borstb. als voren (waarbij 6 stuks in ov.) met 4 of meer reg. Lat. verzen, en onderaan rechts gen. van A8 tot F6. Alle onbedrukt. De exemplaren verschillen evenwel onderling als volgt: *a.* heeft de titelkeerzij wit; de voorrede is in kleine cursieve letters gedrukt; de namen der personen en de Lat. verzen staan geboekdrukt onder de portretten, doordien de plaatrand met een *cache* belegd en aldus wit is gebleven, waarover daarna de tekst is gedrukt. Dit is duidelijk zichtbaar bij het portret van Clem. Marot, waar nog een deel van het tablet te voorschijn komt. Daarbij zijn de ovaalranden om de portretten van Dodonaeus, Dante, Petrarcha, Boccaccio, Ficinus en Polytianus zonder naam 1). Eindelijk is het eerste portret (Aeneas Sylvius) een borstb. links, zonder tiara, met een eenvoudige muts op het hoofd voorgesteld — *b.* heeft de titelkeerzij bedrukt met de lijst der afgebeelde personen; het portret van Aeneas Sylvius is een borstb. rechts, met tiara; op het portret van Clem. Marot is de naam boven het hoofd in de plaat bijgevoegd en het tablet onderaan weggenomen; de 6 bovengenoemde portretten in ovaal zijn van randschriften voorzien; de voorrede is met staande letters gedrukt en de namen der personen onder de plaat, alsmede de verzen zijn gegraveerd.

Van de 24 portretten nu, afkomstig uit de uitgave van 1567, zijn er 14, wier 6reg. gegrav. verzen door andere 4reg. zijn vervangen; bij 10 platen, die vroeger geen vers hadden, heeft men thans een 4reg. vers gevoegd. Het portret van Limburgus of Philaretus, dat in de uitgave van 1567 zonder vers was, heeft in deze beide exemplaren een 4reg. (in de uitgave van Miraeus 1608 een 6reg.) Lat. vers.

In de voorrede zegt Galle o. a. dat hij van jongs af de schilder- en graveerkunst bemind en beoefend, en daarom de portretten der geleerden, met wie hij omging, en der beroemde overleden mannen, wier getrouw geschilderde afbeeldsels in zijn werkkamer hingen, gegraveerd heeft. Later wenscht hij deze verzameling met een tweede deel te vermeerderen, indien de magistraten of andere aanzienlijken, die geschilderde portretten van beroemde mannen bezitten, deze aan zijne goede bekenden Chr. Plantyn of Abr. Ortelius zouden willen zenden. Hij heeft zijn vriend Ben. Ar. Montanus verzocht ieders portret met een 4regelig versje te voorzien, en daar hij het portret van Montanus zelven naar de schilderij van Pourbus, tegen diens zin er bijgevoegd heeft, zoo is het vers daarbij door zijn vriend Adr. Junius geleverd. De hierin voorkomende portretten zijn de volgende:

Aeneas Silvius.	A3	(1)	Bocatius, J.,	E8	(38)
Agricola, Rud.,	C7	(21)	Budaeus, G.,	E2	(32)
Alciatus, Andr.,	F4	(42)	Camerarius, J.,	D6	(28)
Apianus, Pt.,	E1	(31)	Dante, Alig.,	E6	(36)
Bembus, Pt.,	A5	(3)	Dodonaeus, Rmb.,	C5	(19)

1) Volgens den heer F. Muller zouden deze portretten oorspronkelijk in een ander werk zijn gebruikt.

Dousa, J.,	B6 (12)	Montanus, Ben. Ar.,	B1 (7)
Erasmus, Desid.,	B3 (9)	Morus, F.,	A8 (6)
Ficinus, Mar.,	F1 (39)	Ortelius, Abr.,	C3 (20)
Fischerus, J.,	A7 (5)	Petrarcha, Fr.,	(37)
Gellius, J. Bpt.,	F6 (44)	Philander, G.,	E3 (33)
Gemma Frisius.	C8 (22)	Pircheymer, Bilib.,	D4 (26)
Gemma, Corn.,	D1 (23)	Plantinus, Chr.,	E4 (34)
Goropius Becanus, J.,	C1 (15)	Politianus, Aug.,	F3 (41)
Hadrianus VI.	A4 (2)	Pulmannus, T.,	D3 (25)
Hosius, Stan.,	B6 (4)	Sambucus, J.,	D5 (27)
Junius, Hadr.,	B4 (10)	Sartorius, J.,	B7 (13)
Latomus, Jac.,	C2 (16)	Savonarola, Hier.,	E2 (40)
Lazius, Wfg.,	D7 (29)	Scribonius Grapheus, C.,	C4 (18)
Limburgius [Philaretus], Gilb.,	D2 (24)	Tapperus, Ruard.,	B8 (14)
Macropedius, G.,	(11)	Tartaglia, Nic.,	F2 (43)
Marotus, Clem.,	E5 (35)	Vesalius, Andr.,	C3 (17)
Mathiolus, Pt. Andr.,	D8 (30)	Vives, Lud.,	B2 (8)

c. **Galle (Phil.)** — Imagines L doctorvm virorvm, qvi bene de stvdiis literarvm mervere; cum singvlorum elogijs: Nunc primùm editae & aeri incisae opera Phil. Gallaei. Antverpiae 1587. kl. fol.

Boekdruktitel, Lat. voorrede (1 blz.) van Fr. Pl. Raphelengius, waarin deze zegt, dat hiermede de belofte vervuld wordt, door Phil. Galle vóor 15 jaren in zijn portretwerk van geleerde mannen afgelegd, om later een vermeerderde uitgaaf het licht te doen zien, en dat hij op zijn verzoek bij ieder portret een gedichtje vervaardigd heeft; keerzij: lijst der afgebeelde personen; voorts 50 portretten, onderaan rechts gen. 1—50, die de volgende personen afbeelden:

Accursius Florentinus.	16	Furius, Frid.,	44
Aldus Pius Manutius.	32	Goes, Damianus à,	42
Ariostus, Lud.,	49	Hortensius, Lmb.,	11
Aventinus, J.,	38	Imolensis, Alex.,	21
Baldus Perusinus.	15	Janus Secundus.	47
Bartolus de Saxo ferrato.	14	Joannes Dantiscus.	5
Beatus Rhenanus.	35	Langius, Car.,	7
Bellonius, Pt.,	41	Manutius, Paul.,	33
Castro, Paulus de,	19	Mantua, Marc.,	23
— Angelus de,	20	Mayno, Jason de,	17
Clusius, C.,	29	Melissus, Pl.,	50
Collenucius, Pand.,	45	Mercator, Ger.,	39
Costa, Christ. à,	30	Moncaeus, Fr.,	48
Crato à Craftheim, J.,	28	Munsterus, Seb.,	40
Curtius, Fr,	24	Muretus, Mrc. Ant.,	12
Damhouder, Jod.,	26	Musius, Corn.,	10
Decius, Phil.,	18	Navarrus, Mich.,	8
Dinus Muxellanus.	22	Panigerola, Fr.,	9
Eder, Georg.,	27	Pierius, Joann.,	36
Franciscus Aretinus.	37	Ranzovius, H.,	31

Sadoletus, Jac.,	2	Thomas Aquinas.	1
Sanazarius, Jac.,	46	Tiraquellius, Andr.,	25
Scottus, Andr.,	13	Torrentius, Laev.,	4
Simenius [Ximenes], Fr.,	3	Victorius, Pt.,	3
Stoufflerus, J.,	43	Viglius Zuichemius.	5

Geen dezer portretten komt voor in de uitgaven van 1572, zoodat men hier eerder van een 2de deel dan van een vermeerderden druk kan spreken.

Volgens een onuitgegeven handschrift van den portretverzamelaar Szwykowski, zou er eene latere uitgaaf van dit werk bestaan hebben, gedrukt te Antwerpen in 1595, die mij evenwel onbekend is gebleven.

De uitgaaf van 1577, vermeld op blz. 285 van den Catalogus der Bibliotheca Thysiana te Leiden, is te wijten aan de drukfout van het jaartal voor 1587.

Van de voorgaande portretten zijn die van: Fr. Simenius, Jac. Sadoletus, Pt. Bembus, J. Fischerus, Stan. Hosius en Hadrianus VI met dezelfde verzen, doch opgesneden, opnieuw gebruikt in: XII Cardinalium pietate doctrina rebvsq. gestis maxime illvstr. imagines et elogia. Th. Gallaeus . . . in aes incidit Phil. Gallaeus Antuerpie excudit 1598. 4o.

Vele portretten uit de hier beschreven 3 uitgaven worden later aangetroffen in: Foppens, Bibliotheca Belgica. Brux. 1739. 2 vol. 4o. Zie No. 131.

129 *a.* **Miraeus (Aub.)** — Illvstrivm Galliae Belgicae scriptorvm icones et elogia. Ex museio Avberti Miraei.... Antverpiae Apud Phil. Gallaeum 1604. kl. fol.

Tweede geheel gewijzigde uitgaaf der Elogia van A. Miraeus. — De eerste verscheen zonder portretten onder den titel: Elogia illustrium Belgii scriptorum.... Ex bibl. Aub. Miraei.... Antverpiae sumpt. Vid. et haer. Belleri 1602. kl. 8o.

Plaatdruktitel znd. nm. v. grav.; Voorrede bedrukt met Elenchus illustr. Belgarvm quorum in hoc libro imagines visuntur, en approbatie samen 2 blz.; voorts 52 portretten, onderaan gen. 1—35, 35*b*, 36—51, alle borstb. znd. randw. met 1reg. Lat. inschr. van ouderdom en sterfjaar boven in de plaat, en 1 à 2 reg. kap. Lat. naamsonderschr. met 4 à 6 reg. Lat. vers van A. Miraeus, B. A. Montanus, Fr. Raphelengius, Max. Vrintius e. a. znd. nm. v. grav. [door *Phil. Galle*] gr. 4o. Het portret van Laev. Torrentius is evenwel gemerkt: *Gisb. Venius* fecit.

Van deze 52 portretten zijn er 5 gebruikt in het voorg. werk van Ph. Galle, en wel in de uitgaaf van 1567, 12 in de twee drukken van 1572 en 5 in de uitgaaf van 1587. Van deze 12 portretten uit de uitgaven van 1572 zijn de verzen van 5 stuks (No. 1, 29, 30, 31 en 35) door andere in de uitgave van Miraeus vervangen.

Het papier heeft staande waterlijnen, en de volgende merken: 1o. een gekroond schild met 3 lelies, waaronder de letters T. J. als monogram; 2o. een kleine posthoorn; 3o. een gekroond schild, met 2 lelies, waartusschen een ander figuur en waarboven een kroontje.

Dezelfde portretten, met 5 stuks vermeerderd, zijn gebezigd in:

b. **Miraeus (Aub.)** — Illvstrivm Galliae Belgicae scriptorvm icones et elogia. Ex museio Auberti Miraei.... Antverpiae, Apud Theod. Gallaeum 1608. kl. fol.

Derde uitgaaf der Elogia. — Dezelfde plaatdruktitel als van *a*, met bijvoeging van de woorden: Adprobauit Egb. Spitholdius S. T. L. et Censor 20 Aug. 1608, en veranderd adres; gegraveerd wapen van Alb. van Oostenrijk; gegrav. opdracht aan denz.; Scazon (8 reg. Lat. vers) van Lipsius op dit werk; voorts 57 portretten, onderaan gen. 1, 2, 4, 6, 6*b*, 7—12, 12*b*, 13—28, 30, 30*b*, 31—34, 35, 35*b*, 36—51. De portretten van L. Torrentius (3), P. Simonis (6b*), Gemma Frisius (29), J. Lipsius (41*) zijn ongenummerd of hebben de nummers zoo goed als uitgeslepen.

Het portret van Corn. Jansenius heeft een andere barret dan dat in de vorige uitgaaf.

Karakteristiek en zeer opmerkelijk is het, dat, terwijl Miraeus zeer vele Noord-Nederlanders in zijn prentwerk heeft opgenomen, hij 5 portretten van zeer beroemde mannen, die in de vorige uitgaven voorkwamen, heeft weggelaten, te weten: Hadr. Junius, J. Dousa, Rb. Dodonaeus, J. Sartorius van Amsterdam en C. Scribonius Grapheus v. Antw. Denkelijk zijn ze om hunne kettersche gevoelens uitgesloten; de 3 eersten komen later voor in de verzameling der Leidsche professoren. Hierna volgt de lijst der portretten in beide uitgaven, waarvan die met een * get. voorkomen in Galle's uitgaven.

	1604	1608		1604	1608
Agricola, Rud.,	32	32	Langius, C., *	39	39
Alardus Amstelodamensis.	33	33	Latomus, Jac., *	9	9
Ayala, Balth.,	27	27	Lindanus, Guil.,	5	5
Bacherius, Pt.,	15	15	Lipsius, Just.,	—	(41*)
Balduinus, Fr.,	21	21	Livineius, J.,	41	41
Beverus, J.,	34	34	Macropedius, G.,	48	48
Blosius, L.	13	13	Modius, Fr.,	51	51
Busbequius, Aug.,	44	44	Mudaeus, Gabr.,	20	20
Canisius, Pt.,	17	17	Musius, Corn., *	49	49
Canterus, G.,	40	40	Nannius, Pt.,	36	36
Clenardus, Nic.,	38	38	Ortelius, Abr., *	45	45
Cominaeus, Pt.,	43	43	Pamelius, Jac.,	7	7
Damhouder, Jod., *	22	22	Peckius, Pt.,	24	24
Dintherus, Em.,	42	42	Philaretus [Limborch], Gilb., *	—	30*b*
Duncanus, Mrt.,	12	12	Pighius, Alb.,	10	10
Epo Frisius, Bt.,	26	26	Raevardus, Jac.,	23	23
Erasmus, Des., *	35*b*	35*b*	Richardot, Fr.,	6	6
Everardus, Nic.,	18	18	Rithovius, Mrt.,	—	6*b*
Galenus, Matth.,	11	11	Sasbout, Ad.,	16	16
Garetius, J.,	14	14	Simonis, Pt.,	—	(6*b**)
Gemma Frisius. *	29	(29)	Sonnius, Fr.,	2	2
Gemma, Corn., *	30	30	Tapperus, Ruard., *	8	8
Goropius Becanus, J., *	31	31	Thomas Kempensis.	—	12*b*
Grudius, Nic.,	47	47	Torrentius, Laev.,	3	(3)
Hadrianus VI. *	1	1	Valerius, Corn.,	37	37
Hunnaeus, Aug.,	35	35	Vesalius, Andr., *	28	28
Jansenius, Corn.,	4	4	Viglius Zuichemus. *	19	19
Janus Secundus. *	46	46	Wamesius, J.,	25	25
Lampsonius, Dom.,	50	50			

Bovendien trof ik in den druk van 1608 bij 2 exemplaren achter het laatste portret, dat van Modius, een ongen. portret aan van Chr. Plantinus

door *H. Goltzius* met 8reg. Lat. vers van I. Bochivs. gr. 4o. — Vijf en dertig van bovengenoemde portretten komen opnieuw voor in: Foppens, Bibliotheca Belgica. 2 vol. Brux. 1739. 4o. Zie No. 131.

130 **Pars (Adr.)** — Index Batavicus of naamrol van de Batavise en Hollandsche schrijvers van Julius Cesar af, tot dese tijden toe. Met kopere afbeeldsels. Door Adr. Pars. Leiden, A. de Swart, 1701. 4o.

Boekdruktitel, voorafgaan door een plaatdruktitel naar *W. v. Mieris* door *H. v. Aa;* Opdracht, Voorreden en lofdichten, gen. 1—60; Tekst, gen. 483; Blad- en naamwijzer 14 ongen. blz.

Hierin de volgende portretten, alle borstb. in med. met randschr. van nm. en breed 8o. randw. tusschen den tekst, en bedr. met Holl. tekst. Znd. nm. v. grav. Zij worden niet in de alphab. afdeeling beschreven, wijl zij dit als kopieën van weinig kunstgehalte niet verdienen.

Baudart, W.,	265	Leeuwen, Sim. van,	124
Baudius, Dom.,	321	Lipsius, J.,	138
Bor, P.,	258	Marnix, Ph.,	229
Boxhorn, M. Z.,	98	Merula, P.,	92
Brandt, G.,	220	Meteren, E. van,	262
Caesar, Julius,	5	Meursius, J.,	165
Cluverius, Ph.,	65	Reid, E. van,	269
Dousa, Janus,	84	Revius, J.,	184
Emmius, Ubbo,	74	Sande, J. van de,	280
Eyndius, J.,	100	Schoock, M.,	107
Grotius, H.,	82	Schrieck, Adr. van,	343
Hamconius, M.,	77	Scriverius, P.,	60
Hooft, P. C.,	282	Trigland, J.,	218
Hout, Jan van,	162	Utenbogaard, J.,	217
Junius, Adr.,	56	Willem I.	255

131 **Foppens (J. Fr.)**, Bibliotheca Belgica sive virorum in Belgio vita, scriptisque illustrium catalogus librorumque nomenclatura. Continens scriptores usque ad annum 1580. 2 vol. Bruxellis, Pt. Foppens 1739. 4o.

Zie voor den tekst: Bibliotheca Belg. F 5. — Het groot aantal portretten, in dit werk vervat, heeft voor de kunst weinig of geen waarde, daar het òf minder goed geslaagde kopieën van andere origineelen, òf flauwe afdrukken zijn van de platen, gebruikt voor de oudere portretwerken van Galle, Miraeus en Bullart, waarnaar hier kortheidshalve verwezen wordt. Alle zijn onbedr. Een algemeene beschrijving dezer portretten is niet wel doenlijk, wegens het groote verschil in uitvoering, zooals grootte, randwerk, onderschrift enz. Daarom kan worden volstaan met de volgende alphab. lijst van alle portretten, met aanwijzing der bladzij, waar tegenover zij in het boek geplaatst zijn. De paginatuur der deelen loopt door van blz. 1—1234.

Adrianus VI. *	22
Agricola, Rud., Door *de L'Armessin.*	1079
Alanus, Guil, Door *de Boulonois.*	888

1) In sommige exx. treft men een ander portret aan van Gemma Frisius, znd. nm. v. grav. en met 4reg. Lat. vers, afkomstig uit Galle en Miraeus.

1) Dit portret ontbreekt in enkele exemplaren.

2) In enkele exx. bevindt zich een ander portret van P. Nannius, kleiner, en met 8reg. Lat. vers onder het onderschr.

1) In sommige ex. is dit portr. vervangen door een kleiner, in med. door *de Boulonois.*

2) Dit portr. is in sommige ex. vervangen door een ander znd. nm. v. grav. met 6reg. Lat. vers van B. Moretus.

De portretten, door *de Boulonois* en *de L'Armessin* zijn alle afkomstig uit Bullart. Die met een * achter den naam uit Galle en Miraeus.

Er bestaan verscheidene in het buitenland uitgegeven algemeene verzamelingen van portretten van geleerden, waarin minder of beter gelukte kopieën van Nederl. portretten, b.v. Erasmus, D. Heinsius, Alardus, Agricola, Hyperius, Vesalius e. a. voorkomen. Kortheidshalve vermeld ik van deze verzamelingen de volgende:

Beza, Icones i.e. verae imagines viror. doctrina et pietate illustr. Genev. 1580. 4o.

Reusner, Contrafacturbuch. Strassburg 1587. gr. 8o.

Reusner, Icones sive imagines virorum litt. illustr. Arg. 1587 en Francof. 1719. kl. 8o.

Andreas, Imagines doct. virorum elogia etc. Antv. 1611. 12o.

Boissardi, Bibliotheca, seu thesaurus virtutis et gloria etc. Francof. 1628. 8o.

Idem, Icones et effigies virr. doct. quotquot celebres fuerunt per Europam etc. Francqf. 1645. 4o.

Crasso, Degli elogii degli hvomini letterati. 2 tom. Venet. 1666. 4o.

Freher, Theatrum virorum eruditione clarorum. Noriberg 1688. fo.

132 **Brvckervs (Jac.)** — Pinacotheca scriptorvm nostra aetate literis illvstrivm, exhibens avctorvm ervditionis lavde scriptisqve celeberrimorvm, qui hodie vivvnt, imagines et elogia. Vitas, scripta literarvm merita recensvit Jac. Brvckervs .... imagines ad archetypa aere ... expressit Joann. Jac. Haidius. 10 Decades, Augustae Vindelicorum, ap. J. J. Haidium 1741. fo.

Verscheen ook met Duitschen tekst onder den titel: Bildersaal heut. Tags lebenden und durch Gelehrtheit berühmt. Schriftsteller. Augsburg 1741. fo.

Boekdruktitel, voorafgegaan door het portret van Bruckerus; Praefatio met vignet in zw. kst., 6 ongen. blz.; benevens 10 portretten, ieder vergezeld van 4 à 6 blz. ongen. Lat. tekst. — Verder bevat iedere decade een boekdruktitel, praefatio 2 ongen. blz. en 10 portretten, met tekst alsvoren.

De hierin voorkomende portretten zijn alle figuren te halver lijve in verschillend randwerk, met 6 of meer reg. Lat. onderschr. Zwarte kst. door en met adres van *I. I. Haid.* fol. Onbedr. De volgende portretten van Nederlanders verdienen vermelding. Het cijfer achter iederen naam is dat der decade, waarin het voorkomt.

Albinus, Brn. Sgfr., Naar *Car. de Moor.*	V
Bernouilli, J., Naar *J. L. Huber.*	II
Gerdes, Dan., Naar *J. M. Quinckhard.*	VII
Musschenbroek, Pt. van, Naar *J. M. Quinckhard.*	III
Swieten, Ger. van, Naar *Leupold.*	X

133 **Goethals (F. V.)** — Lectures relatives à l'histoire des sciences, des arts, des lettres, des moeurs et de la politique en Belgique, et dans les pays limitrophes, ... par F. V. Goethals. Avec grav. 4 tom. Bruxelles 1837—38. 8o.

Dit werk bevat een aantal portretten van Zuid-Nederl. geleerden, alle

borstb., znd. eenig randw., met 1 reg. naamsonderschr., geëtst znd. nm. v. grav. Onbedr. 12o. Daar het alle kopieën zijn van oudere reeds beschreven gravures, worden deze niet in de alphab. afdeeling beschreven.

Adriaan VI.	II	82
Aerssens, Fr.,	IV	106
Aitzingerus, Mich.,	I	94
Andreas, Val.,	II	195
Arembergh, Ch. d',	I	166
Bast, L. A. M. de,	II	286
Baveghem, Pt. Jos. van,	I	265
Beaucourt de Noortvelde, Pt.,	I	256
Berchem Nic.,	I	175
Bertholet-Flemalle.	I	170
Bollandus, J.,	I	147
Boodt, Ans. Boëtius de,	IV	98
Boonen, Jc.,	I	119
Breughel, [Fluweelen] J.,	IV	90
Bruslé de Montpleinchamp, J. Chrst.,	IV	208
Burtin, Fr. Xav. de,	I	274
Calvaert, Dion.,	II	176
Cassander, G.,	I	56
Chapeauville, J.,	IV	77
Codde, Pt.,	III	168
Coxie, M. van,	III	106
Crayer, Gsp. de,	III	162
Damhoudere, Joost de,	IV	57
Dens, Pt.,	I	231
Dodonaeus, Rmb.,	II	138
Duquesnoy, Fr.,	IV	129
Dyck, Ant. v., agé de 18 ans / — — agé de 25 ans	I	109
Henschenius, Gdfr.,	II	101
Heussen, H. F. van,	II	218
Huley, J. F. v. Gislen,	IV	810
Hulthem, Ch. Jos. Em. v.,	IV	327
Janning, Conr.,	IV	199
Marnix v. St. Aldegonde, F.,	I	72
Neercassel, J. van,	I	179
Nelis, Corn. Fr. de,	III	240
Neny, Pt. Fr. graaf de,	IV	267
Palfijn, J.,	II	229
Papebrouck, Dn.,	III	186
Raepsaet, J. Jos.,	I	281
Saint-Vincent, Grég. de,	IV	166
Seghers, Dn.,	I	137
Vesalius, Andr.,	II	112
Viglius ab Aytta v. Zuichem.	III	26
Werf, Adr. van der,	IV	245

134 **Goethals (F. V.)** — Histoire des lettres, des sciences et des arts en Belgique et dans les pays limitrophes, par F. V. Goethals. Bruxelles 1840—44. 4 tom. 8o.

In dit werk bevinden zich de volgende portretten, alle borstb. znd. randw. Met 1 reg. naamsonderschr., geëtst, znd. nm. v. grav. Onbedrukt. 12o. Het portret van Th. A. Mann is bij uitzondering in ov. en gepointilleerd naar *H. Jones* door *R. Rogers.*

Hiervoor geldt dezelfde opmerking als bij de portretten in No. 133.

Baert, Fr.,	I	255
Beughem, Karl Ant. Franc. de Paule van,	II	382
Bol, Jan,	II	131
Crassier, Will. Paschal de,	IV	262
Christyn, J. Bpt.,	III	170
Christyn, Lib. Franc.,	IV	188
Daelman, Kar. Ghisl.,	IV	230
Delmotte, H. F.,	I	432
Delvaux, L.,	I	391
Edelinck, G.,	II	216
Faydherbe, Luk.,	IV	177
Gerbier, Balth.,	III	153
Goltzius, Hub.,	III	56
Grupello, Gabr. de,	III	243
Havré, Kar. Alex. de Croy d',	III	107
Helmont, J. B. van,	I	160
Huysmans, C.,	I	299
Kleef, Fil. van,	II	15
Lens, Andr. Corn.,	III	386
Leoninus, Alb.,	II	front
Lombardus, Lmb.,	IV	88
Louvre(u)x M. G. de,	I	305
Mann, Th. Aug.,	II	319
Orley, Bern. van,	III	43
Ortelius, Abr.,	III	75
Paelinck, Jos.,	II	436
Pinius, Jan,	IV	258
Plumier, Denys,	II	238
Poucke, Car. van,	II	374
Quellinus, Er.,	III	front.
Rega, Henr. Jos.,	II	244

Roose, Pt.,	IV 115	Steyaert, Mrt.,	II 168
Rovenius, P.,	I 209	Valerius, Remm.,	IV 174
Schetz, Gsp.,	IV 48	Vervier, J. Bpt.,	III 377
Sollier, J. Bpt. du,	III 259	Vredius, Ol.,	II 148
Spruyt, Fil. Lmb. Jos.,	II 314		

135 **Album der schoone kunsten.** Noord- en Zuid-Nederlandsch romantisch, kritiesch-historisch kunstblad voor Hollandsche en Vlaamsche letterkunde en kunst. Dl. I—V. Haarlem 1850–54. gr. 4o.

Niet verder verschenen. — Bevat de volgende portretten, bijna alle borstb. in lithographie, door *A. J. Ehnle* of *H. W. Last* bij *P. Blommers* met facsim. en adres van J. J. v. Brederode; uitgenomen het portret van Z. M. Willem III, hetwelk ten voeten uit genomen is, met 2reg. onderschr.; dat van Mevrouw Wattier-Ziesenis, houtsnede naar *C. B[ochussen]* door *Lacoste*, en een kl. 4to. portret van Rembrandt, in mezzotinto gegraveerd. Sommige zijn gelith. door *F. Waanders* of *P. W. M. Trap*, en enkele znd. nm. v. teeken.

Aa, A. J. van der, Door *A. J. Ehnle.* 1854
Alberdingk Thijm, J. A., Door dens. 1852
Arend, J. P., znd. nm. v. teeken. 1852
Beeloo, A., Door *A. J. Ehnle.* 1854
Beets, N., znd. nm. v. teek. 1852
Berg, S. van den, Door *A. J. Ehnle.* 1853
Bergh, S. J. van den, Door dens. 1852
Bilderdijk, W., Door *F. Waanders* bij *Desguerrois.* 1851
Bosboom, J., Door *A. J. Ehnle.* 1853
Cats, J., Door *H. W. Last.* 1853
Conrad Sr., F. W., Door *P. W. M. Trap.* 1853
Conrad Jr., F. W., Naar *J. P. Berghaus* bij *Trap.* 1853
Da Costa, Is., 1853
David, J., Door *A. J. Ehnle.* 1854
Dorbeck, D., 1854
Gützlaff, Karl, Door *F. Waanders.* 1851
Hasebroek, Elise J., Naar *A. J. Ehnle* door *H. W. Last.* 1852
Hasebroek, J. P., 1850
Heije, J. P., 1853
Hofdijk, W. J., 1854
Hoop Jr., A. van der, Door *A. J. Ehnle.* 1854
Hove, B. J. van, 1854
Immerzeel, C., 1853
Kate, J. J. L. ten, 1851
Lennep, D. J. van, znd. nm. v. teek. 1853
Lennep, J. van, 1854
Lieste, C., 1852
Oosterzee, J. J. van, Door *A. J. Ehnle.* 1854
Os, G. J. J. van, 1850
Pieneman, J. W., 1851
Reekers, H., 1854
Rembrandt. zw. kstpl. znd. nm. 1851
Riehm, Henry, Door *A. J. Ehnle.* 1853

Royer, L., znd. nm. v. teeken.		1850
Bijswijk, Th. van, znd. nm. v. teeken.		1851
Schelfhout, A.,	Door *A. J. Ehnle.*	1854
Scorel, Jan van,	Door *A. J. Ehnle.*	1851
Tetar van Elven, M. G.,	Door *A. J. Ehnle.*	1853
Tollens Cz., H., Door *H. W. Last.*		1852
Verhulst, Joh. J. H., Door *A. J. Ehnle.*		1850
Verveer, J L., znd. nm. v. teeken.		1852
Viotta, J. J., Door *A. J. Ehnle.*		1852
Vondel, J. v. d., [Naar *Sandrart.*]		1853
Wappers, Gst., Door *A. J. Ehnle.*		1850
Wattiers-Ziesenis, Mevr., Houtsn. naar *C. B[ochussen]*, door *Lacoste.*		1852
Willem III. Naar *N. Pieneman.*		1852
Withuys, C. G.,	Door *A. J. Ehnle.*	1852
Zeggelen, W. J. van,	Door *A. J. Ehnle.*	1854

Deze portretten komen alle ook voor in het Biogr. Woordenb. door v. d. Aa en Schotel, 4to uitgave, bij denzelfden uitgever verschenen.

136 *a.* [**Brandt** (G.)] — Historie der vermaerde zee- en koop-stadt Enkhuisen, vervaetende haere herkomste en voortgangh enz. Uitgegeven ... door Egb. van den Hoof. t'Enkhuisen, E. v. d. Hoof 1666. 4o. — Met pl. en portr.

Boekdruktitel, voorafgegaan door een plaatdruktitel door *H. Bary;* Statenprivilegie, Octrooi, Opdracht, Voorrede, Lofdichten, samen 10 ongen. blz.; Tekst gen. 1—207; Beschrijving v. Enkhuizen gen. 1—167; Register 16 ongen. blz.

Dit werk bevat 4 fraaie portretten door *H. Bary* en een door *J. H. W[ierix]*, alle figuren te halver lijve, met 4 à 6 reg. van G. Brand. Ongen. en onbedr. Zij zijn opnieuw gebruikt in den 2den druk:

b. **Brandt** (Ger.), Historie der vermaerde zee- en koop-stadt Enkhuisen, enz. Den 2den druk met een vervolg vermeerdert door Seb. Centen. Hoorn, J. Duyn 1747. 4o. — Met pl. en portr.

Boekdruktitel, met gegraveerd vignet, voorafgegaan door denzelfden plaatdruktitel; Opdrachten, Voorrede, Lofdichten, samen 28 ongen. blz.; Tekst gen. 1—319; Register 16 ongen blz. — Vervolg: boekdruktitel; Voor-bericht 6 ongen. blz.; Vervolg der historie enz. gen. 1—448; Bladwijzer 22 en 1 blz. Verbeteringen.

In het Vervolg zijn 2 nieuwe folio portretten ingevoegd, door *P. Holsteyn* en *J. Veenhuisen*. Hieronder volgt de lijst der portretten in beide drukken.

	1666	1747		1666	1747
Brouwer, J. Dirksz.	120	160	Schram, Volk., (Vervolg)	—	386
Florisz., P., (Vervolg)	—	200	Tapper, Ruard.,(Beschr.)	14	296
Maelson, Fr.,	184	248	Westphalen,F.A.,(Beschr.)	12	294
Paludanus, B., (Beschr.)	24	312			

137 **Balen** (M.) — Beschryvinghe der stad Dordrecht, vervatende haar begin, opkomst, toeneming, en verdere stant enz. Alsmede een verzamelinge van eenige geslachtboomen der adelijke, aal-oude en

aanzienlijke heeren-geslachten van ... Dordrecht enz. Met kopre konst-pl. Door M. Balen Jansz. Te Dordrecht, by S. Onder de Linde 1677. 4o. — Met portr. en platen.

Boekdruktitel, voorafgegaan door een plaatdruktitel, geëtst door *R. de Hooghe*; Opdracht en lofdichten 16 ongen. blz.; Tekst gen. fol. 3—1358; Blad-wijzer, Drukfouten, Bijvoegsels en Onderrichtinge voor de boekbinders 24 ongen. blz.

Dit werk bevat 9 fraaie portretten van Dordtsche geleerden en staatslieden, benevens dat van den schrijver, verschillend van grootte en uitvoering. De meeste zijn figuren te halver lijve, zonder randw. met 4 à 6 reg. Holl. vers van Dordtsche geleerden, bv. S. v. Hoogstraten, J. Oudaen, J. v. S[omeren] e. a., en znd. nm. v. grav. Enkele zijn borstb. in ov., met Lat. randschr., door *L. Visscher* of *J. Suyderhoef*, wat uit onderst. lijst nader blijken zal.

	blz.
Balen, Math., Naar *S. van Hoogstraten*, door *Rom. de Hooghe.*	3
Bevere, Korn. de, Door *J. Suyderhoef.*	222
Beveren, Korn. van, Naar *S. van Hoogstraten*, door *G. Schalken.*	842
Blijenburg, Adr. van, znd. nm. v. grav. [door *G. Schalken].*	124
Godewijk, Marg. v., Naar *haarzelve*, znd. nm. v. grav. [door *G. Schalken?]*	208
Muys v. Holy, Naar *A. Blokland [geteekend* door] *S. v. H[oogstraten].* znd. nm. v. gr.	124
Overstege, Korn. v., Door *G. G. Fena* 1661. 8o.	221
Rutgers, Joann., Door *Lamb. Visscher.*	211
Witt, Corn. de, znd. nm. v. grav. [door *G. Schalken].*	886
— Joh. de, [Naar?] *A. D. V[erveer?]* znd. nm. v. grav. [door *G. Schalken].*	226

Voorts vindt men in enkele exx. ingevoegd een fol. portret van Andr. Colvius naar *A. Cuyp* door *S. Savery.* Alle hier genoemde portretten, behalve dat van Overstege, zijn in 4o.

138 **Atlas** van Zeeland; vervattende naauwkeurige kaarten van alle de eilanden, op order van Z. D. H. den Prince van Oranje meetkundig opgenomen door de heeren Hattinga, gedurende de jaren 1744 tot 1752. Benevens grondtekeningen en gezigten der steden, afbeeldingen der voorn. openbaare gebouwen, dorpen, sloten, heerenhuizen enz. naar 't leven geteekend door ... C. Pronk. Alsmede portraiten van eenige der vermaardste staatsmannen en zeehelden. Amsterdam, Iz. Tirion 1760. fol.

Boekdruktitel; Portret van Jkhr. Jan van Borssele, naar *J. Fournier* door *P. Tanjé*; Opdracht aan denz. en Berigt en inhoud 6 ongen. blz.; voorts de kaarten, platen en portretten volgens de aldaar opgegeven schikking. In dit bericht deelt de ondernemende uitgever van Wagenaars Vaderl. historie, Tegenw. staat van Zeeland, en Kabinet der hedendaagsche Nederl. gezichten mede, dat hij de daarin voorkomende portretten en platen, op Zeeland betrekking hebbende, ten genoege der liefhebbers in dezen Atlas bijeengevoegd heeft. Daaruit volgt van zelf, dat hier kortheidshalve slechts de *lijst* der portretten gegeven wordt, onder verwijzing naar Wagenaars Historie.

Bankert, Adr.,	Evertsen, Jan,
Boisot, Lod.,	— Corn., zoon van Jan E.
Borssele, Adr. van,	— Corn., zoon van Corn. E.
— Jan van,	— Gelein,
Bynkershoek, Corn. van,	Huybert, Pt. de,
Cats, Jac.,	Knuyt, Joh. de,
Citters, Aarn. van,	Moor, Joost de,
— Csp. van,	Ruyter, Mich. Adr. de,
— Will. van,	Verheye, Jac.,
Evertsen, Corn.,	

139 **Wagenaar** (J.), Amsterdam in zijne opkomst, aanwas, geschiedenissen, voorregten, koophandel, gebouwen, kerkenstaat, scholen, enz. beschreeven. Dl. I—III. Amst., Is. Tirion en Yntema en Tieboel 1760—67; Dl IV. Amsterdam en Harlingen, P. Conradi en V. van der Plaats, 1788. fol. — Met pl. en kt.

Voor dit werk, waarin gewoonlijk geen andere portretten voorkomen dan die van Wagenaar en P. Dzn. Hasselaer, beide door *J. Houbraken* in dl. I, vond ik in Jan. 1881 eene zeer zeldzaam voorkomende geboekdrukte lijst, 2 blz. fol., van 46 portretten, met aanwijzing van deel en blz., waar zij zouden moeten worden ingevoegd, n.l.:

Buyck (Joost)	I	239	Tulp (Nic.)	I	588
Margaretha v. Oostenrijk.	I	272	Graeff (Corn. de)	I	590
Brederode (Hendr. v.)	I	294	Huydecoper (Joan)	I	591
Roelofsz. (Egb.)	I	302	Valckenier (Gillis)	I	610
Buyckhaver (Nic.)	I	322	Graeff (Andr. de)	I	630
Kies (Pt. Jansz.)	I	327	Hinloopen (Jac. Jacobsz.)	I	631
Cromhout (Adr. Rein.)	I	368	Poll (J. van de)	I	632
Graeff (Dk. Jansz. de)	I	368	Hooft (Hendr.)	I	632
Bardesius (Will.)	I	369	Appelman (Jean)	I	658
Pauw (Adr.)	I	370	Hudde (Joann.)	I	668
Graeff (Jac. de)	I	422	Hooft (Gerr.)	I	676
Uytenbogaard (Joann.)	I	432	Grave (Hendr.)	I	730
Witsz (Gerr. Jac.)	I	435	Geelvinck (Lieve)	I	737
Neck (Jac. Corn. van)	I	481	Klaas (Haasje)	II	301
Trigland (Jac.)	I	514	Rendorp (Pt.)	II	303
Burg (Alb. Coern.)	I	534	Raep (Pt. Adriaensz.)	II	351
Spiegel (Hendr. Dirksz.)	I	552	Cuchlinus (Joh.)	II	381
Waveren (Ant. Oetgens)	I	561	Coster (Sam.)	II	396
Bicker (Corn.)	I	561	Witsen (Jon.)	II	406
Hartsinck (Jan Jc.)	III	80	Heiden (Joh. v. d.)	III	41
Spiegel (Hndr. Laur.)	III	202	Stork (Abr.)	III	264
Kate (Lmb. ten)	III	241	Sautijn (J.)	IV	306
Banning Kok (Frans)	I	588	Poll (Herm. Henr. van de)	IV	306

De hier genoemde portretten zijn 8vo platen, borstb. in ov., met 2 of meer reg. onderschr., door *J. Houbraken*, op folio papier afgedrukt, waarvan de meeste later gebruikt zijn in een nieuwe suite portretten voor Wagenaars historiewerk bij Allart, 1796 uitgegeven. Zie de lijst daarvan aan het eind dezer afdeeling.

140 **Severinus** (Adr.) — Oorspronkelijke beschrijving van de ver-

maerde belegering en 't ontzet der stad Leiden, voorgevallen in de XVe en XVIe eeuw. Door Adr. Severinus. De 5de dr. met nieuwe aentekeningen [door J. Prins] opgehelderd en met kopere platen versierd, enz. Leiden, Wed. A. Honkoop en Zoon [1777?] 8o.

Boekdruktitel; Voorreden voor den 4den en 5den druk, Opdracht, Voorreden van den Schrijver, samen 12 ongen. blz.; Tekst gen. 1—209.

Dit werkje bevat de volgende portretten, alle borstb., in ovaal, met 3reg. Holl. onderschr., uitgenomen dat van Will. Corn. Duivenbooden, hetgeen naar een teekening van *A. Delfos* in vierk. lijstwerk gegraveerd is. Alle door *J. Houbraken* 1777, met adres van de Wed. A. Honkoop en Zoon. 8o. — De eerste druk verscheen te Leyden 1674, de 2de ald. 1738, de 3de ald. 17.. de 4de ald. 1757. Met pl. en portr., alle in 8o. Zie Nieuwe Reeks d. Werken v. d. Maatsch. d. Nederl. letterk. Dl. VI, blz. 22 en vv.

Does, Joh. van der, Blz. 56	Valdez, Franc. de, Blz. 49
Duivenbode, Will. Corn., „ 111	Werf, Pt. Adr. van der, „ 106
Keulen, Bar. Corn. van, „ 68	

141 **Volksalmanak** (Zeeuwsche) voor het jaar 1836—1847. 1e—12e jaarg. Zierikzee. kl. 8o.

Niet verder verschenen. — Slechts de volgende jaarg. bevatten portretten, alle in lithographie, doch verschillend uitgevoerd.

Beukelasz., Will., Uitslaande plaat naar een geschilderd kerkglas te Biervliet. Lith. bij *H. J. Backer*. 1844

Hofferus, Adr., Met Lat. vers van Boxhornius. Lith. bij *H. J. Backer*. 1836

Mogge (Pt.) van Renesse. Lith. door *T. W. den Doop* bij *T. P. Roest*. 1846

Nanta, S. Gdfr., Silhouet met facs. 1837

Schraver, A., „ „ „ 1840

142 **Volksalmanak** (Utrechtsche). 1ste—33ste jaarg. Utrecht 1837—69. kl. 8o. — Met portr. en pltn.

Niet verder verschenen. — Hierin bevinden zich de volgende portretten van Utrechtsche staatslieden en geleerden, alle borstb. met 3 of meer reg. curs. Holl. onderschr. Lith. door verschill. kunstenaars. Het jaartal achter den naam beduidt den jaargang, waarin ieder portret voorkomt.

Ablaing van Giessenburg, J. D. C. C. W. d',	1854	Ewijck v. Oostbroek en de Bilt, D. J. van,	1858
Ackersdijck, J.,	1862	Falck, A. R.,	1860
Asch v. Wijk, Jhr. H. A. M. v.,	1867	Goltstein, J. K. baron van,	1850
— — H. M. A. J. van,	1844	Heemstra, Schelto baron van,	1855
Beaufort, P. de,	1865	Kien, N. P. J.,	1852
Bor Chrstz., Pt.,	1863	Laan, Hndr. Arn.,	1864
Bosch, L. E.,	1866	Lijnden v. Sandenburg, G. C. C. J. van,	1847
Both, P.,	1837	Lijnden v. Sandenburg, J. H. baron van,	1843
Capellen, A. G. G. Ph. baron van der,	1841	Martens v. Sevenhoven, J. C.,	1853
Cordes, C. H.,	1866	Moro, Ridder Ant.,	1848
Coorn, E. C. U. van,	1861		

Nepveu, Ch. baron,	1851	Taets van Amerongen van Natewisch, Joost baron,	1856
Nes, J. G. van,	1849	Tuyll v. Serooskerken, J. M. baron van,	1845
Rappard, A. G. A. ridder van,	1859	Velden, J. v. den,	1846
Ras, P.,	1857	Voorthuysen, E. du Marchie v.,	1869
Taets van Amerongen, A. G. J. baron,	1868		

143 **Zeeland**. Jaarboekje voor 1852—56. Verzameld door H. M. C. van Oosterzee. Middelburg. kl. 8o.

Niet verder verschenen. — Iedere jaargang bevat een portret van een der beroemde Zeeuwen, borstb. of te halver lijve, met facsim in lithogr.

Antonides van der Goes.	1852	Teelink, Will., Lith. v. *F. Hooiberg.*	1853
Pilaar, J. C. Lith. v. *Hooiberg.*	1856	Thijssen, Mrt.,	1855
Reigersberg, Maria,	1854		

b. Hoogleeraren.

144 *a*. **Icones** ad vivum delineatae et expressae, virorum clariorum qui praecipue scriptis Academiam Lugduno-Batavam illustrarunt. Lugd.-Bat. Apud Andr. Cloucquium 1609. 4o.

Eerste, zeer zeldzame en fraaie uitgave. — Plaatdruktitel door *W. Swanenburch* 1609, met bovenst. inschrift in boekdruk op een afzonderlijk blaadje geplakt; Voorwoord „Spectatori candido"; en 34 portretten van hoogleeraren, borstb. in smal ovaal, met eenvoudig vierkant randwerk, voor alle portretten hetzelfde, met 2 reg. Lat. onderschrift van naam en kwaliteit. Op zeer enkele portretten (zie de op blz. 141 volgende lijst,) heeft het ovaal de spreuk van den afgebeelden persoon. Alle portretten zijn onbedrukt en znd. naam v. grav., doch zeker door of onder leiding van *W. Swanenburch* gegraveerd.

Dezelfde portretten komen, bedrukt met Lat. tekst, voor in:

b. **Illustris Academia** Lugd.-Batava: id est Virorvm clarissimorum icones, elogia ac vitae, qui eam scriptis suis illustrarunt. Lugd.-Bat. Apud Andr. Cloucquium 1613. 4o.

2de uitgave. — Plaatdruktitel als voren, doch met gegraveerd inschrift en veranderd jaartal; Opdracht, portret van Willem I, Lat. verzen van I. M., Voorwoord enz. samen 21 ongen. blz., met sign. *ij—*iij; voorts tekst en 34 ongen. portretten van hoogleeraren, samen 87 ongen. blz. met signatuur A—Y, bevattende de levens en afbeeldingen der hoogleeraren, van wie de nog in leven zijnde hun eigen biographie opstelden, terwijl de andere aan vrienden der overledenen verschuldigd zijn. — Zie verder voor de beschrijving van den inhoud: Bibliotheca Belgica. A 51.**

Het papier van deze uitgave heeft een watermerk, ongeveer als afgebeeld is in de Stoppelaar, Het papier in de Middeleeuwen, plaat XVI, No. 12, maar in plaats van den naam Edmond Denise, leest men hier: Orandovr.

c. **Icones** virorum ac uitae Professorum Lugduno—Batavae, quibus addita sunt Academiae ornamenta summo arte, aeri incisa. Lug. Batav. ap. Andr. Cloucquium.... 1617. 4o.

3de uiterst zeldzame uitgave. — Plaatdruktitel als voren, doch op het gegraveerde inschrift der 2de uitgave is bovenst. titel in boekdruk geplakt en evenzoo de naam van plaats, uitgever en jaar op een strookje over het vorige adres. De tekst, de druk en ook de portretten zijn geheel gelijk aan die van de 2e uitgave, doch het portret van J. Dousa (A1), heeft een spreuk in het ovaal, welke vroeger ontbrak. Voorts is hier vóor het portret van Willem I op een afzonderlijk blad nog een Staten-Privilegie van 31 Dec. 1613 bijgevoegd.

De keerzijde der laatste bladzij Y is beplakt, en bedrukt met volgend opschrift: Nomina et Elogia Professorum quorum effigies in hoc opere non continentur, (propterea quod plurimi eorum nihil aut parum scripserunt, et aliorsum vocati fuerunt, vel etiam vitam cum morte conmutaverunt). Hierachter volgen 38 bladzijden, gen. 2—38, met sign. A—E 3. Verscheidene der in deze lijst opgesomde niet afgebeelde professoren worden aangetroffen in het later verschenen werk van Meursius, b. v.: Drusius, Snellius e. a.

De portretten zijn dus in deze uitgave eveneens met Lat. tekst bedrukt.

Een andere zeer belangrijke vermeerdering dezer uitgave zijn 4 br. folio platen, die op de volgende bladzijden zijn ingevoegd en verklaard worden.

Blz. 33 Bibliotheca. — Gezicht in de bibliotheekzaal; ter weêrszijde 4 ramen; in het midden een doorgang tusschen elf lezenaars aan beide zijden, waarop boeken liggen.

Blz. 35 Anatomica. — Gezicht in de ontleedzaal of snijkamer; in het midden de tafel met een lijk.

Blz. 36. Hortus Medicus. — Gezicht in den Hortus; bovenaan de ingang.

Blz. 38. Delin. ludi publici gladiatorii urbis et acad. L. B. (Schermzaal).

Deze 4 fraaie platen zijn alle met 1reg. kap. Lat. bovenschr. en naar *J. C. Woudanus* door *W. Swanenburch*, en volgens de inscriptiën op de platen door Cloucq in 1611 uitgegeven. De naam v. grav. komt alleen op de plaat der Anatomica voor.

Elk dezer 4 platen is hoog 33, breed 40 cm. Zij zijn in 1644 op nieuw uitgegeven met adres van C. J. Visscher, en gen. I—IV, met hetzelfde bovenschrift, doch in de breedte 1 cm. versmald.

145 **Mevrsivs (J.)**, Athenae Batavae. Sive, de vrbe Leidensi, & Academia, virisque claris; qui utramque ingenio suo, atque scriptis, illustrarunt: libri dvo. Lvgdvni Batavorvm, Apud Andr. Cloucquiu[m], et Elsevirios. Ao. 1625. 4o. — Met pl. en portr.

Plaatdruktitel als voren; Opdracht, Voorrede, Oratie van Lud. Capellus, waarin 1 plan van Leiden door *J. P. Dou* 1614, 2 kaarten van het beleg van 1574 en de 6 platen daartoe betrekkelijk van *Guil. Hanius*; Tekst blz. 1—351. Blz. 1—80 bevat eene beschrijving van Leiden, getrokken uit het werk van Orlers, de portretten van Willem van Oranje en Henricus Turrius (Henri de La Tour d'Auvergne, hertog van Bouillon), alsmede 2 breed 8o portretplaatjes met de borstb. van graaf Willem II en Floris V en die van Jan Beukelsz en zijn vrouw; alles te zamen 44 ongen. bladzijden. De platen van W. Haan en de portretten van Beukelsz. en echtgen. zijn afkomstig uit Orlers, Beschr. van Leiden.; op blz. 83 begint de geschiedenis der Academie met het portret van P. Tiara; op blz. 245

het Appendix, waarin 28 levens en 16 portretten der professoren sinds 1614 benoemd. De 6 laatste blz. bevatten de namen der leden der Magistraat en der in functie zijnde professoren. — Zie verder Bibliotheca Belgica M 143.

Dit werk bevat 50 portretten van Leidsche hoogleeraren, waarvan 34 gebruikt zijn in de vorige uitgaven en 16 nieuwe, in uitvoering geheel gelijk aan de overige. Deze 16 zijn alle door *J. v. d. Velde*, *C. de Pas* of *S. de Pas* gegraveerd; dat van Andr. Rivet is gem.: *Sim. Passaeus* sculp., terwijl de portretten van A. Walaeus en G. J. Vossius het monogram van *C. de Pas* dragen.

Van het werk van Meursius wordt eene uitgave van 1633 aangehaald in: Conringius, De Antiq. Academiis pars II blz. 113; eene van 1635 in: Catal. Bibl. Burckhardt, I blz. 65 en eene van 1675 in Ebert, Bibliogr. Lexicon, No. 13953, Graesse, Trésor IV blz. 510 en Petzhold blz. 373. Geen van deze opgaven komt mij evenwel geloofwaardig voor.

146 **Pourtraits** (Les vrays) de les celebres et plus renommés professeurs depuis le commencement de l'Illustre Académie de Leide. [Leide, P. van der Aa, 1715?] 4o.

Vijfde uitgave der portretten uit de vorige drukken, waarvan de portretten van L. Danaeus, J. Polyander, Andr. Rivet en Ant. Walaeus zijn weggelaten, terwijl de portretten van J. Dousa fils en J. Meursius door andere zijn vervangen, en er een portret van W. Helmichius, alsmede een tweede portret van B. Vulcanius (*aet.* 58) is bijgevoegd. Te zamen dus 48 portretten, alle onbedr. en ongen. De ondere zijn hier en daar opgesneden.

Het werk bestaat uit bovenst. boekdruktitel, 48 portretten ongen. en 1 blz. Index clarorum virorum.

147 **Effigies.** — Fundatoris, Curatorum et Professorum celeberrimorum aliorumque illustrium virorum, quorum gratia, favore, cura, doctrinaque Academia Lugduno—Batava incepit, auctaque et ornata est, effigies. Nec non urbis, Academiae ejusque Horti, Templorum notabiliorumque publicorum aedificiorum prospectus. — Leide, chez Pierre van der Aa [1716?] fol.

Boekdruktitel, gevolgd door een tweeden boekdruktitel: Le Fondateur, les premiers Curateurs, les plus renommèz Professeurs et autres hommes celebres qui ont servi et orné l'illustre Academie de Leide etc. Tout représentez par leurs portraits au naturel, et rangez suivant l'ordre des facultez et du tems qu'ils ont paru... Leide, Pierre van der Aa dans l'Academie. — Voorts Voorrede (Lat. en Fr.) en Register samen 2 ongen. blz., waarna volgen Platte grond en 4—16 Leidsche gebouwen; 17—26 Titel en 9 portretten van Stichter en Curatoren; 27—59 Titel en 32 portretten van Proff. theol.; 60—80 Titel en 20 portr. van Proff. jur.; 81 Titel partis 2dae; 82—111 Titel en 29 portretten van Proff. med.; 112—148 Titel en 36 portretten van Proff. philos. et litt. human.; 149—159 Titel: Doctores honorarii en 7 portretten; 160 Catalogus effigierum in officina van der Aa, waarin een plaatwerk over den Vrede van 1713 opgenoemd wordt, zoodat dit werk kort na dit jaar moet verschenen zijn.

Alle portretten zijn 4o. borstbeelden, in ovaal, meestal zonder randschrift; dit ovaal is door een groot 4o. vierkant randwerk omgeven en

dit wederom omringd door een folio passepartout, waarin onderaan op 1 regel in cursief staat: Lugd. Bat. ex Offic. Pt. van der Aa. Alle platen zijn, òf afgesleten drukken van de portretten uit de vorige uitgaven, òf zeer verminkte en veranderde drukken van platen door *J. Suyderhoef*, *Van Dalen*, *C. Visscher* e. a., die van der Aa schijnt opgekocht te hebben. Het portret van Salmasius is naar *Dubordieu* door *T. Matham*.

148 **Alma Academia.** — Illustrium Hollandiae & Westfrisiae Ordinvm alma Academia Leidensis Contenta proxima pagina docebit. Lvgdvni Batavorvm. Apud Jac. Marci, & Just. à Colster... Ao. 1614. 4o.

Boekdruktitel; Voorwerk, 54 ongen. blz. Tekst blz. 1-231.
Dit werk is, wat den tekst betreft, een door onbekende hand vermeerderde uitgaaf van de Illustris Academia van 1613 (Zie Bibliotheca Belgica H 39) en wordt kortheidshalve dikwijls geciteerd als: Alma Academia. Het bevat minder fraaie, iets verkleinde en omgekeerde kopieën der portretten in de uitgave van 1613 en het werk van Meursius van 1625, doch vermeerderd met 7 andere. Alle van acht. bedrukt. Verschillende ovalen voor portretten zijn ledig gelaten De graveur wordt nergens genoemd. Het papier vertoont als watermerk een gekroond wapenschild met dwarsbalken.

Behalve de portretten komen op blz. 1 van het voorwerk en blz. 228, 230 en 231 de verkleinde kopieën voor der groote platen van de Akademie, Bibliotheek, Anatomie en Hortus door Swanenburch in de uitgave van 1613.

De inrichting van dit werk verschilt in zoover van de vorige, dat hier vooraf de Oprichters, Beschermheer (Prins Maurits) en Curatoren afgebeeld en beschreven worden, en daarna de Professoren volgens de vakken, die zij onderwezen, terwijl zij vroeger naar den tijd hunner benoeming of komst werden opgenoemd.

Hierachter volgt een vergelijkende lijst van alle portretten, voorkomende in de Icones 1609 (*a*), Illustris Academia 1613 (*b*), Icones virorum 1617 (*c*), Meursius, Athenae Batavae (*d*), Les vrays Pourtraits [1715] (*e*), Effigies ap. v. d. Aa fol. (*f*) en Alma Academia v. 1614 (*g*).

(r = rechts; l = links; v = verso; o = onbedrukt; spr. = spreuk in 't ovaal). De cijfers en letters tusschen ( ) zijn die der bladzijden; de andere getallen zijn de nummers volgens de registers der portretten.

	a	*b*	*c*	*d*	*e*	*f*	*g*
Albinus, Brn.,	—	—	—	—	—	107	—
Albinus, Brn. Sgfr. *B. fil.*,	—	—	—	—	—	111	—
Almonde, Abr. ab,	—	—	—	—	—	22	(e)
Arminius, Jac.,	38 r.o.	(T4)spr.	(T4)spr.	(238) spr.	10 spr. o.	35 spr.	(53) l
Banchemius, J.,	—	—	—	—	—	23	(e4)
Barlaeus, Csp.,	—	—	—	—	—	130	—
Basting, Jer.,	25 r.o.	(N4v)	(N4v)	(189)	15 o.	34	—
Baudius, Dom.,	16 l. o.	(I 2v)	(I 2v)	(154) spr.	40 spr. o.	124 spr.	(209) r

	a	b	c	d	e	f	g
Beeckerts v. Tienen, Adr.,	—	—	—	—	—	78	—
Bernardus, J.,	—	—	—	—	—	144	—
Bertius, P.,	—	(T) spr.	(T) spr. spr.	(282) spr.	47 spr. o.	128 spr.	—
Beyma, Jul.,	—	—	—	—	—	68	(86)
Bidloo, Gdfr.,	—	—	—	—	—	103	—
Böckelmann, J.Fr.,	—	—	—	—	—	74	—
Boerhaave, Hrm.,	—	—	—	—	—	108	—
Bontius, Rein.,	—	—	—	—	—	91	(161)
Boxhorn, Mrc.Zuer.,	—	—	—	—	—	136	—
Bronchorst, Ev.,	13 r.o.	(Hv) spr.	(Hv) spr.	(144) spr.	17 spr. o.	64 spr.	(89) l
Buis, Pl.,	—	—	—	—	—	21	(e 2)
Burgersdijk, Fr., [D. *J. v. Velde.*]	—	—	—	1 (339)	31 o.	133	—
Cappellus, L., [Door *C. de Passe.*]	—	—	—	1 (246)	12 o.	29	—
Clusius, Car.,	24 l	(N2v)	(N2v)	(185)	24 o.	88	(149) r
Cluverius, Pt., [Door *J. v. Velde.*]	—	—	—	1 (290)	44 o.	155	—
Coccejus, J.,	—	—	—	—	—	47	—
Coddaeus, Guil.,	—	—	—	—	—	122	(45)
Collen, Lud. à, [Door *J. v. Velde.*]	—	—	—	r (348)	30 o.	120	—
Colonius, Dn.,	—	—	—	—	—	72	—
Coolhaes, Csp.,	—	—	—	—	—	28	(2)
Craanen, Theod.,	—	—	—	—	—	101	—
Cunaeus, Pt., [Door *J. v. Velde.*]	—	—	—	1 (285)	42 o.	127	(221)
Danaeus, Lmb.,	9 l	(E)	(E)	(126)	—	30 r	(12) r
Dekkers, Fred.,	—	—	—	—	—	104	—
Dodonaeus, Remb.,	8 r	(E 3)	(E 3)	(123)	22 o.	86	(142) l
Donellus, Hg.,	10 l	(F 2 v)	(F 2 v)	(130)	16 o.	62	(82) r
Dousa, J.,	1 r. o.	(A)	(A) spr.	(87) spr.	1 o.	19 spr.	(dv) l
Dousa, J., *fil.*	15 l	(I)	(I)	(151)	2 r o.	157 r	—
Drelincurtius, Car.,	—	—	—	—	—	99	—
Drusius, J.,	—	—	—	(252) r	3 o.	114	(9) l
Episcopius, Sim.,	—	—	—	—	—	39	(69) l
Erpenius, Th., [Door *J. v. Velde.*]	—	—	—	(300) l	48 o.	131	(226)
Fabricius, Fr.,	—	—	—	—	—	57	—
Forestus, Pt.,	4 l	(B 3 v)	(B 3 v)	(96)	19 o.	84	(110) r
Gaillardus, Jac.,	—	—	—	—	—	52	—
Golius, Jac.,	—	—	—	—	—	134	—
Gomarus, Fr.,	23 r	(M 2)	(M 2)	(175)	9 o.	83	(41) l
Gravesande, G. Jac. 's-,	—	—	—	—	—	146	—
Gronovius, Jac.,	—	—	—	—	—	142	—

	a	b	c	d	e	f	g
Gronovius, J. F.,	—	—	—	—	—	187	—
Grotius, H.,	28 l spr.	(P3)spr.	(P3)spr.	(204) spr.	18 spr. o.	154 spr.	—
Grotius, J.,	—	—	—	—	—	24	(f 2)
Guilielmus I.	—	(*iiij) l	(*iiij)	(21)	—	18	(c 2 v)
Havercampus, Sgb.,	—	—	—	—	—	148	—
Heereboord, Adr.,	—	—	—	—	—	185	—
Heidanus, Abr.,	—	—	—	—	—	46	—
Heinsius, Dn.,	29 l o. spr.	(Qv)spr.	(Qv)spr.	(209) spr.	39 spr. o.	128 spr.	(200)r
Helmichius, Wrn.,	—	—	—	—	—	151	—
Heurnius, J.,	11 r	(F 4 v)	(F 4 v)	(184)	20 o.	85	(124) l
Heurnius, Otto, [Door *J. v. Velde*]	—	—	—	(276) l	21 o.	90	(158)
Heyman, J.,	—	—	—	—	—	145	—
Hommius, Festus, [Door *J. v. Velde.*]	—	—	—	(306) l	13 o.	159	—
Honert, Taco Hajo v. d.,	—	—	—	—	—	59	—
Hoornbeek, J.,	—	—	—	—	—	48	—
Horne, J. v.,	—	—	—	—	—	96	—
Hotton, Pt.,	—	—	—	—	—	105	—
Jacchaeus, Gilb., [D. *J. v. Velde.*]	—	—	—	(293) l	27 o.	125	(213)
Junius, Fr.,	18 l	(K 2 v)	(K 2 v)	(162)	8 o.	82	(85) r
Junius, Hadr.,	8 r	(B 2)	(B 2)	(92)	26 o.	83	—
Koning, Corn. de.	—	—	—	—	—	20	(d 4)
Kuchlinus, J.,	22 l	(M 6)	(M 6)	(181)	48 o.	158	—
Kyperus, Alb.,	—	—	—	—	—	94	—
L'Empereur, Const.,	—	—	—	—	—	48	—
Le Mort, Jac.,	—	—	—	—	—	106	—
Le Moyne, Steph.,	—	—	—	—	—	51	—
Linden. J. Antonid. v. d.,	—	—	—	—	—	95	—
Linderhausen, J.,	—	—	—	—	—	68	(105)
Lipsius, Just.,	6 l spr.	(Dv)spr.	(Dv)spr.	(109) spr.	34 spr. o.	116 spr.	(166)r spr.
Maestert, Jac.,	—	—	—	—	—	70	—
Marck, J. à,	—	—	—	—	—	54	—
Marnix, Phil. à,	21 r. o.	(M 4) spr.	(M 4) spr.	(178) spr.	7 spr. o.	150 spr.	(81) l
Mathenes, Adr. à,	—	—	—	—	—	25	(g v)
Matthaeus, Ant.,	—	—	—	—	—	75	—
Mauritius, de Nass.	—	—	—	—	—	—	(c4)
Merula, Pl.,	17 l o.	(I 4 v)	(I 4 v)	(158) spr.	38 spr. o.	118 spr.	(190)r
Meursius, J.,	26 l spr.	(O2)spr.	(O2)spr.	(191) spr.	41 r o.	126 r spr.	(216) r
Molinaeus, Pt.,	20 r	(L 4)	(L 4)	(172)	32 o.	119	(194)l
Myle, Corn. v. d.,	—	—	—	—	—	26	(g 3)

	a	b	c	d	e	f	g
Neostadius, Corn.,	—	—	—	—	—	61	(f 4 v)
Noodt, Ger.,	—	—	—	—	—	78	—
Nuck, Ant.,	—	—	—	—	—	102	—
Paaw, Pt., [Door *J. v. Velde.*]	—	—	—	(263) r	23 o.	87	(145) l
Perizonius, Jac.,	—	—	—	—	—	143	—
Polyander, J.,	34 l spr.	(V2)spr.	(V2)spr.	(241) spr.	—	38 spr.	(64)
Pynacker, Corn.,	—	—	—	—	—	66	(102)
Raei, J. de,	—	—	—	—	—	138	—
Raphelingius, Fr.,	12 l	(G 2 v)	(G 2 v)	(139)	4 o.	117	(19) r
Rau, J. Jac.,	—	—	—	—	—	109	—
Rivetus, Andr., [D. *S. de Passe.*]	—	—	—	(314) spr.	—	42	—
Ryckius, Thdr.,	—	—	—	—	—	139	—
Salmasius, Cl.,	—	—	—	—	—	156	—
Scaliger, Jos. Just.,	19 spr.	(L)	(L)	(167) spr.	37 spr. o.	152 spr.	(184)
Schacht, Hrm. Oosterdijk,	—	—	—	—	—	110	—
Schacht, Luc.,	—	—	—	—	—	100	—
Schotanus, Brn.,	—	—	—	—	—	71	—
Schulting, Ant.,	—	—	—	—	—	79	—
Schuyl, Flor.	—	—	—	—	—	98	—
Screvelius, Ew.,	—	—	—	—	—	92	—
Scriverius, Pt.,	30 spr.	(R2v)spr. en *lare secr.*	(R2v)spr. en *lare secr.*	(220) spr. en *lare secr.*	45 spr. en *lare secr*, o.	158 spr.	—
Senguerdius, Wlf.,	—	—	—	—	—	140	—
Snellius, Rdf.,	7 l	(E 4 v)	(E 4 v)	(116)	28 o.	121	(174) r
Snellius, Willebr., [D. *J. v. Velde.*]	—	—	—	l (296)	29 o.	129	(224)
Spanheim, *Pater* F.,	—	—	—	—	—	45	—
Spanheim, *Fil.*, F.,	—	—	—	—	—	49	—
Swanenburch, Corn.,	—	—	—	—	—	67	(99)
Sylvius, Fr. Deleboe,	—	—	—	—	—	97	—
Thysius, Ant., [Door *C. de Passe.*]	—	—	—	(331)	11 o.	41	—
Tiara, P.,	2 l	(A 3 v)	(A 3 v)	(83)	33 o.	113	(164) r
Til, Sal. à,	—	—	—	—	—	56	—
Trelcatius, *pater* Luc.,	14 r. o.	(H 3 v)	(H 3 v)	(148) spr.	5 spr. o.	31 spr.	(25) l
Trelcatius, *fil.* Luc.,	31 r. o.	(S3)spr.	(S3)spr.	(229) spr.	6 spr. o.	36 spr.	(49) l
Trigland, Jac.,	—	—	—	—	—	44	—
Trigland, Jac., J. fil. J. nepos,	—	—	—	—	—	53	—
Tuningius, Ger.,	—	—	—	—	—	65	(93)

	a	b	c	d	e	f	g
Turrius, Henr.,	—	—	—	30 spr.	—	—	—
Vinnius, Arn.,	—	—	—	—	—	69	—
Vitriarius, J. Jac.,	—	—	—	—	—	80	—
Vitriarius, Phil. R.,	—	—	—	—	—	77	—
Voet, J.,	—	—	—	—	—	76	—
Vorstius, Adf.,	·	—	—	—	-	93	—
Vorstius, Conr.,	—	—	—	—	—	37	(57)
Vorstius, Ever.,	27 r. o. et Magn. R	(O 4 v) spr.	(O 4 v) spr.	(199) spr.	25 spr.	89 spr.	(153) 1
Vorstius, J. Conr.,	—	—	—	—	—	—	—
Vossius, Ger. J., [D. *C. de Passe.*]	—	—	—	(267)	46	132	—
Vulcanius, Bon.,	5 r	(C3)	(C3)	(102)	85	115	(178) 1
Dezelfde, *aet.* 58.	—	—	—	—	86	—	—
Walaeus, Ant., [Door *C de Passe.*]	—	—	—	(324) 1	—	40	—
Wesselius, J.,	—	—	—	—	—	58	—
Wilhelmius, W.,	—	—	—	—	—	141	—
Witsius, Hrm.,	—	—	—	—	—	55	—
Wittichius, Crph.,	—	—	—	—	—	50	—
Wittichius, Jac.,	—	—	—	—	—	147	—

149 **Siegenbeek (M.)**, Geschiedenis der Leidsche hoogeschool van hare oprigting in 1575 tot 1825. Met portr. 2 dln. Leiden 1829, 32. 8o.

Bevat de volgende 4 ongen. portretten, alle figuren te halver lijve, lith. met 1 reg. Holl. naamsonderschr. znd. nm. v. teekenaar of grav. kl. 4o.

	Dl.	blz.		Dl.	blz.
Hoogeveen, G. A. van,	I	9	Santen, L. van,	I	359
Pestel, F. W.,	II	210	Tollius, H.,	II	248

150 **Galerij** van hoogleeraren aan de Hoogeschool te Leijden, naar de oorspronkelijke afbeeldsels op de Senaatzaal aldaar. Uitgeg. door L. Springer. Leyden [1850]. gr. 4o.

Boekdruktitel en 107 ongen. portretten, gelith. in kleuren en tintdruk door *L. Springer*, ieder met 1 of meer reg. kap. naamsonderschr. en 1 of meer reg. curs. Lat. onderschr., vermeldende geb. en sterfjaar enz.

Volgorde:

Willem I, omringd door de wapens der Curatoren. Schoorsteenstuk in de Senaatskamer der Universiteit.

Alberti, J.,
Albinus, B. S.,
Allamand, J. N. S.,
Arminius, J.,
Beeckerts, [v. Tienen] A.,
Bernardus, J.,
Boerhaave, H.,
Boers, C.,
Borger, E. A.,
Brugmans, S. J.,
Burgersdijk, F. P.,
Burmannus, P.,

Coccejus, J.,
Colonius, D.,
Dekkers, F.,
Doeveren, G. van,
Du Pui, M. S.,
Episcopius, S.,
Esgers, J.,
Fabricius, F.,
Gaubius, H. D.,
Gillissen, A.,
Golius, J.,
Gravesande, G. J. s',
Hageman, E.,
Hahn, J. D.,
Haverkamp, S.,
Heidanus, A.,
Heinsius, D.,
Hemsterhuis, T.,
Heyman, J.,
Hollebeek, E.,
Honert, J. van den,
Hoogvliet, N.,
Hoornbeek, J.,
Hulsius, A.,
Keessel, D. G. van der,
Kemp, D. van der,
Kemper, J. M.,
Kluit, A.,
Linden, J. Ant. van der,
Lulofs, J.,
Marchant, S.,
Marckius, J.,
Moor, B. de,
Musschenbroek, P. van,
Nahuys, C. J.,
Nieuwland, P.,
Noodt, G.,
Oosterdijk Johz., N. G.,
Oudendorp, F. van,
Palm, J. H. van der,
Paradijs, N.,
Perizonius, J.,
Pestel, F. G.,
Polyander à Kerchove, J.,
Rau, J. J.,
Rau, S. F. J.,
Reinhard, P.,
Reuvens, C. J. C.,
Rietveld, P.,
Royen, A. van,
Rücker, J. C.,
Ruhnkenius, D.,
Rusius, A.,
Rutgers, A.,
Rijcke, T.,
Salmasius, C.,
Sandifort, E.,
Scaliger, J.,
Schaaf, C.,
Schacht, H. Oosterdijk,
Schacht, L.,
Scheidius, E.,
Schelle, J. van,
Scheltinga, G.,
Scholten, H.,
Schooten, (de Oude) F. van,
Schooten, (de Jonge) F. van,
Schultens, H. A.,
Schultens, J. J.,
Schultingius, A.,
Schuyl, F.,
Schwartz, J.,
Siegenbeek, M.,
Smallenburg, N.,
Til, S. van,
Tollius, H.,
Tydeman, M.,
Vitriarius, P. R.,
Voet, J.,
Voorda, B.,
Voorst, J. van,
Vorstius, A.,
Vorstius, A. E.,
Water, J. G. te,
Weis, A.,
Wesselius, J.,
Westenbergh, J. O.,
Weijers, H. E.,
Winter, F.,
Witsius, H.,
Wittichius, C.,
Wittichius, J.,
Wijnpersse, D. van de,
Wijttenbach, D.,

Deze platen komen gekleurd en ongekleurd voor.

151 **Almanak** van het Leidsche Studentenkorps. Jrg. 1815—85. Leiden 8o. en kl. 8o.

Van 1815—59 onder den titel: Studentenalmanak voor 1815 enz. Van 1860—63 heet hij: Leidsche Studentenalmanak. — Sedert 1864: Almanak voor het Leidsche Studentenkorps.

De jaargangen 1815 tot 1846 bevatten geen portretten; ieder volgende evenwel telkens, hetzij in het midden of tegenover den titel, een portret van den Rector Magnificus van het loopende jaar. De jaarg. 1873 85 bevatten photografische portretten, die niet in aanmerking komen ter beschrijving in de alphab. afdeeling.

Boon Mesch, A. H. v. d.,	Naar en door *D. J. Sluijter.*	1848
Buys, J. T.,	Photografie.	1876
Cobet, C. G.,	Door *D. J. Sluijter.*	1864
Doyer, D.,	Photografie.	1884
Dozy, R.,	Door *D. J. Sluijter.*	1879
Evers, J. C. G.,	Door *D. J. Sluijter.*	1870
Faure, Van Boneval,	Door *D. J. Sluijter.*	1866
Geer, P. van,	Photografie.	1878
Dezelfde.	Andere Photografie.	1883
Goeje, M. J. de,	Photografie.	1882
Goudsmit, J. E.,	Photolith. van *Wegner* en *Mottu.*	1871
Haan, D. Bierens de,	Photografie.	1873
Halbertsma, H. J.,	Door *D. J. Sluijter.*	1865
Heynsius, A.,	Photografie.	1875
Huet, G. D. L.,	„	1885
Juynboll, T. W. I.,	Door *D. J. Sluijter.*	1854
Kaiser, F.,	Door *D. J. Sluijter.*	1858
Kist, N. C.,	Door *D. J. Sluijter.*	1852
Kern, H.,	Photografie.	1880
Krieger, F. W.,	Naar *J. C. d'A[rnaud] G[erkens]*, door *D. J. Sluijter.*	1855
Kuenen, A.,	Door *W. Steelink.*	1862
Modderman, A. E. J.,	Photografie.	1879
Prins, J. J.,	Door *D. J. Sluijter.*	1867
Rauwenhoff, L. W. E.,	Photolith. znd. nm.	1872
Rutgers, A.,	Naar en door *D. J. Sluijter.*	1849
Rijke, P. L.,	Door *D. J. Sluijter.*	1863
Scholten, J. H.,	Door *D. J. Sluijter.*	1847
Dezelfde.	Door *D. J. Sluijter.*	1857
Dezelfde.	Photografie.	1877
Stuffken, J. H.,	Lith. door *J. H. Hoffmeister* bij *P. W. M. Trap.*	1859
Suringar, G. C. B.,	Door *D. J. Sluijter.*	1850
Suringar, W. F. R.,	Door *D. J. Sluijter.*	1868
Thomas, A. E. Simon,	Naar een photografie door *J. van der Veen,*	1860
Verdam, G. J.,	Door *D. J. Sluijter.*	1853
Vissering, S.,	Naar *J. C. d'A[rnaud] G[erkens]* door *D. J. Sluijter.*	1856
Vries, M. de,	Photografie.	1874
Wall, J. de,	Naar *J. P. Berghaus,* door *D. J. Sluijter.*	1851
Dezelfde.	Lith. door *J. H. Hoffmeister* bij *J. D. Steuerwald.*	1861
Zaaijer, T.,	Photografie.	1881

152 **Studenten-Almanak** (Utrechtsche) voor 1830—85. Utrecht. kl. 8o en 8o. — Met portr. en pl.

De jaargangen 1830—46 bevatten geen portretten. — Van 1847 tot

1851 komt in iederen jaarg. een portret voor van den Rector Magnificus en een der hoogleeraren, in steendruk, terwijl na dien tijd slechts één portret, òf in staalgravure, door verschillende meesters gegraveerd, òf een photografische afbeelding in elken jaargang gevonden wordt. — De jaargang 1867 heeft geen portret, doch een zinspelende plaat op den toenmaligen Rector Magnificus H. C. Millies.

Brill, W. G., Door *J. A. Boland.* 1872
Brueys, J. R. de, Lith. naar *P. C. Wonder* bij *P. W. v. d. Weyer.* 1847
Buys Ballot, Photografie. 1864
Doedes, J. I., Photografie. 1865
· Dezelfde. Andere photografie. 1874
Donders, F. C., naar *W. B. Stoof* door *D. J. Sluijter.* 1853
Engelmann, Th. W., Photografie. 1878
Fremery, P. J. I. de, Lith. door *J. H. Neumann* bij *P. W. v. d. Weijer.* 1849
Fruin, J. A., Photografie. 1866
Dezelfde. Andere photografie. 1879
Geer, B. J. Lintelo de, Lith. van *P. W. van de Weijer.* 1851
Dezelfde. Photolith. van *P. W. van de Weijer.* 1870
Goudoever, L. C. van, Naar *J. H. Neumann* door *J. W. Kaiser.* 1858
Grinwis, C. H. W., Photografie. 1876
Haar, B. ter, Naar *J. H. Neumann* door *W. Steelink.* 1860
Halbertsma, T., Photografie. 1873
Hall, J. van, Naar *N. Pieneman* door *W. Steelink.* 1856
Hamaker, H. J., Photografie. 1884
Harting, P., Naar *J. H. Neumann* door *W. Steelink.* 1859
Herwerden, H. van, Photografie. 1877
Holtius, A. C., Lith. van *P. W. van de Weijer.* 1851
Jong, P. de, Photografie. 1881
Karsten, S., Lith. naar *B. de Poorter* door *J. Caramelli* bij *P. W. v. d. Weijer.* 1847
Koster, W., Photografie. 1868
Loncq, G. J., Lith. door *J. H. Neumann* bij *Desguerrois & Co.* 1850
Dezelfde. Door *C. Ed. Taurel.* 1863
Miquel, F. A. W., Lith. van *P. W. van de Weijer.* 1871
Mulder, E., Photografie. 1880
Mulder, G. J., Lith. bij *P. W. van de Weijer.* 1848
Dezelfde. Znd. nm. v. grav. 1854
Oosterzee, J. J. van, Photolith. van *P. W. van de Weijer.* 1869
Opzoomer, C. W., Naar *B. de Poorter* door *D. J. Sluijter.* 1852
Quack, H. P. G., Lith. van *Harms & Co.* 1875
Rauwenhoff, N. W. P., Photografie. 1885
Rovers, J. A. C., Photografie. 1862
Royaards, H. J., Naar *J. H. Neumann* door *Desguerrois & Co.* 1850
Schroeder van der Kolk, J. L. C., Lith. door *J. H. Neumann* bij *P. W. v. d. Weijer.* 1849
Suerman, B. F., Lith. van *P. W. van de Weijer.* 1848
Talma, S., Photografie. 1882
Valeton, J. J. P., Photografie. 1883
Vinke, H. E., Znd. nm. v. grav. 1855
Visscher, L. G., Naar *B de Poorter* door *W. Steelink.* 1857. 1857
Vreede, G. W., Door *C. Ed. Taurel.* 1861

153 **Studenten-Almanak** voor 1856—60. Uitgeg. door de vereeniging „Mutua Fides". Utrecht 1856—60. 8o.

Niet verder verschenen. — Bevat de volgende portretten van Utrechtsche hoogleeraren, alle figuren te halver lijve. Lith. met facsim. bij *P. W. van de Weyer* te Utrecht. 8o. — De jaarg. 1856 bevat geen portret.

Goudoever, L. C. van,	1858	Harting, P.,	1859
Haar, B. ter,	1860	Visscher, L. G.,	1857

154 **Effigies** et vitae Professorum Academiae Groningae et Omlandiae; cum historiola fundationis ejusdem Acad. Apud Joh. Nicolai Gron. 1654." fol.

Gegrav. titel, Lat. opdragt 2 blz., tekst blz. 1—225 (226—234 ongen.) waartusschen 31 ongen. gegrav. portretten, alle borstb. in ov. met Lat. randschr. en 4 of meer reg. Lat. vers. Niet van achteren bedrukt. No. 4, 7, 10, 12, 13, 14, 16, 18, 20, 22, 23 en 25 zijn gegrav. door *S. a Lamsweerde*; No. 21 en 29 door *C. de Pas ad vivum*; No. 24 naar *H. de Stomme* door *Th. Matham* en No. 1, 2, 3, 5, 6, 8—11, 15, 17, 19, 26, 27, 28 en 31 zijn znd. nm. v. grav.

Agricola, Rud.,	(2)	Matthaeus, Ant.,	(13)
Alting, Henr.,	(14)	Matthaeus, Conr.,	(18)
Alting, Jc.,	(25)	Meyvartius, Fr.,	(12)
Andreae, Th.,	(20)	Monaeus, J. Conr.,	(27)
Borgesius, J.,	(28)	Mulerius, Nc.,	(7)
Deusingius, Ant.,	(29)	Mulerius, Pt.,	(17)
Emmius, Ubbo,	(4)	Pasor, Math.,	(16)
Freitag, J.,	(19)	Perizonius, Chrst.,	(30)
Gansefort, Wessel,	(1)	Praedinius, Rn.,	(3)
Gebhard, J.,	(15)	Pynaecker, Corn.,	(6)
Gomarus, Fr.,	(10)	Ravensperg, Herm.,	(5)
Huninga, Joh.,	(8)	Schoockius, Mrt.,	(23)
Junius, Fr.,	(31)	Steinbergius, J.,	(21)
Langius, Nc.,	(11)	Welmann, Hnr.,	(22)
Makdowal, Guil.,	(9)	Wildmarius, Abdias,	(26)
Maresius, Sm.,	(24)		

155 **Almanak** der Akademie van Groningen voor 1813—31, door Th. van Swinderen. 1ste—19de jaarg. Groningen. kl. 8o.

Niet verder verschenen. — De jaarg. 1815—19 en 1830 en 1831 schijnen geen portretten te bevatten, althans in de 2 exemplaren (van de Univ. bibl. te Groningen en Leiden), die ik raadpleegde, bevonden zich geen portretten. De overige bevatten ieder een silhouet-portret van een Groningsch hoogleeraar, borstb., met 1 reg. Holl. onderschr. Naar *W. Lubbers*, door *C. C. Fuchs*, met adres van J. Oomkens. kl 8o.

Baart de la Faille, J.,	1822	Gratama, Seerpius,	1823
Bakker, G.,	1828	Muntinghe, H.,	1813
Brink, Jan ten,	1827	Swinderen, Th. van,	1820
Camper, A. G.,	1814	Tinga, E.,	1825
Driessen, P.,	1821	Waal, C. de,	1826
Eerde, J. R. van,	1829	Ypey, A.,	1824

156 **Studentenalmanak** (Groninger [sinds 1854: Groningsche]) voor 1829—85. Groningen. kl. 8o. en 8o.

De jaargangen 1829—77 bevatten geen portretten. Eerst met 1878 komt in ieder deeltje het portret voor van den Rector Magnificus van het loopende jaar. Deze portretten zijn alle photografiën en worden dus niet verder beschreven.

Ankum, H. J. van,	1884	Kooijker, D.,	1885
Bell, F. W. B. van,	1878	Modderman, R. S. Tjaden,	1882
Boer, P. de,	1883	Moltzer, H. E.,	1881
Huizinga, D.,	1880	Wijck, B. H. C. K. van der,	1879

De Groninger Studentenalmanak: Post chaos lux 1842—44 bevat geen portretten en is niet verder verschenen.

157 **Studentenalmanak** (Amsterdamsche) voor 1832–85. Amsterdam. kl. 8o en 8o. — Met pl. en portr.

De jaarg. 1832—35 bevatten geen portretten. — Met 1836 beginnende, behelst ieder deel een portret van den Praeses van de orde der professoren of [sedert 1876] van den Rector-Magnificus, alle borstb. met facsim., in staalgrav. of photografie, waarvan de laatstgenoemde niet in de alphab. afdeeling beschreven worden.

Asser, T. M. C., Photografie.	1868
Baumhauer, E. H. von, Door *D. J. Sluijter.*	1857
Berlin, W., Photografie.	1870
Beijerman, H., Naar en door *D. J. Sluijter.*	1849
Boot, J. C. G., Door *D. J. Sluijter.*	1860
Bosscha, J., Naar *Couwenberg* door *D. J. Sluijter.*	1847
Breggen Cornsz., F. van der, Naar *L. de Koning* door *W. v. Senus.*	1837
Chanfleury van IJsselstein, J. L., Photografie.	1875
Geuns, J. van, Door *D. J. Sluijter.*	1854
Gilse, J. van, Door *W. Steelink.*	1858
Gunning, J. W., Photografie.	1873
Holl, J. van, Naar *Decker* door *Lange.*	1839
Hertz, H., Photografie.	1877
Heynsius, A., Photografie.	1865
Hoekstra Bzn., S., Door *D. J. Sluijter.*	1864
Hoeven, A. des Amorie v. d, Naar *C. Hamburger* door *J. W. Kaiser.*	1848
Jorissen, Th., Photografie.	1874
Kemper, J. de Bosch, Door *D. J. Sluijter.*	1861
Koopmans, W. Knoop, Door *D. J. Sluijter.*	1846
Land, J. P. N., Photografie.	1869
Lehmann, L., Photografie.	1872
Lennep, D. J. van, Door *J. B. Tétar van Elven.*	1836
Loman, A. D., Door *D. J. Sluijter.*	1863
Martens, J. D. G., Photografie.	1878
Matthes, C. J., Door *D. J. Sluijter.*	1856
Matthes, J. C., Photografie.	1885
Miquel, F. A. W., Door *D. J. Sluijter.*	1853
Modderman, A. E. J., Photografie.	1871
Moll, W, Naar *J. H. Neumann* door *J. H. Rennefeld.*	1855

Muller, S., Naar *J. D. Schoemaker* door *D. J. Sluijter.* 1845
Naber, S. A., Photografie. 1879
Nieuwenhuis, F. J. Domela, Naar *J. H. Neumann* door *D. J. Sluijter.* 1851
Oudemans, C. A. J. A., Photografie. 1866
Pierson, A., Photografie. 1883
Pierson, N. G., Photografie. 1884
Place, T., Photografie. 1880
Plüschke, Jo. Th., Naar en door *D. J. Sluijter.* 1844
Roorda, T., Lith. door *J. W. Gerstenhauer Zimmerman* 1841 bij *H. J. B.* 1842
Schneevoogt, G. J. Voorhelm, Door *D. J. Sluijter.* 1859
Scheffer, J. G. de Hoop, Photografie. 1867
Stokvis, B. J., Photografie. 1882
Suringar, P. H., Naar *B. te Gempt* door *D. J. Sluijter.* 1852
Swart, W. S., Lith. van *H. J. Backer.* 1843
Tex, C. A. den, Naar *L. Moritz*, door *W. van Senus.* 1838
Tideman, J., Door *D. J. Sluijter.* 1862
Tilanus, J. W. R., Photographie. 1876
Veth, P. J., Door *D. J. Sluijter.* 1850
Vrolik, W., Naar *Couwenberg* door *Lange.* 1841
Wurfbain, C. L., Photografie. 1881

De almanak v. h. (Doopsgez.) studentenkorps Modus, 1857—61, bevat geen portretten.

158 **Boeles (W. B. S.)**, Frieslands hoogeschool en het Rijks Athenaeum te Franeker. Met portr. en platen. Dl. I en II 1e helft en 2e helft, 1e gedeelte. Leeuwarden 1878—81. 8o.

Nog niet verder verschenen. — Dit werk bevat de volgende portretten, alle borstb. naar originele schilderijen of teekeningen, en op één na gelith. met facsim. door *H. J. van der Heyden*, bij *P. Blommers.* gr. 8o.

Het laatste stuk, dat ter perse is, zal de reeds afgedrukte portretten inhouden der hoogleeraren G. de Wal, J. H. Philipse en C. Mulder.

	Dl.	blz.		Dl.	blz.
Beyma, Jul.,	II	66	Lyclama, Mrc.,	II	78
Bogerman, Joh.	II	142	Noodt, Ger.,	II	279
Camper, A. G.,	I	167	Rhala, Henr.,	II	108
Crane, J. W. de,	II	643	Schrader, Joh.,	II	421
Huber, Ulr.,	II	218	Vitringa, Campeg.,	II	289
Huber, Zach.,	II	343	Wassenbergh, Ev.,	II	568
Loré, W.,	II	370	Ypey, Nic.,	II	474
Lubbertus. Dl. II tegenover d. titel.					

159 **Studentenalmanak** (Delftsche) voor 1852—85. Delft 1852—85. 8o.

Iedere jaargang bevat het portret van den directeur der Akademie of een der hoogleeraren in borstb. met facsim.; alle in steendruk of photografie; de laatste worden niet verder beschreven.

Arnzenius, R. H., Lith. door *N. J. W. de Roode* bij *E. Spanier.* 1864
Baehr, G. F. W., Photografie. 1871
Bakhuyzen, H. G. van de Sande, Photografie. 1873
Behrens, H., Photografie. 1882
Berg, F. J. van den, Photografie. 1872
Bleekrode, S., Lith. door *Hoffmeister* bij *E. Spanier.* 1857
Bosscha Jr., J., Photografie. 1880

Burger, C. P., Photografie.	1866
Cohen Stuart, L., Lith. door *Hoffmeister* bij *E. Spanier.*	1861
Donnadieu, C., Lith. bij *E. Spanier.*	1858
Goens, B. W. van, Lith. door *N. J. W. de Roode* bij *E. Spanier.*	1863
Grinwiss, C. H. C., Photografie.	1868
Grothe, O., Photografie.	1869
Gugel, E., Photografie.	1874
Henket, N. H., Photografie.	1876
Keyzer, S., Lith. door *Hoffmeister* bij *E. Spanier.*	1860
Lebret, J., Photografie.	1867
Lobatto, R., Lith. bij *C. W. Mieling.*	1854
Oudemans Jr., A. C., Photografie.	1870
Overduyn, W. L., Lith. door *J. H. Hoffmeister* bij *E. Spanier.*	1856
Pekelharing, B. H., Photografie.	1881
Pesch, A. J. van, Photografie.	1879
Pijnappel Gz., J., Lith. door *N. J. W. de Roode* bij *E. Spanier.*	1862
Ravenekke, H. A., Photografie.	1885
Roorda, T., Lith. door *Hoffmeister* bij *E. Spanier.*	1855
Schols, Ch. M., Photografie.	1884
Simons, G., Lith. bij *C. W. Mieling.*	1853
Snijders C.Jzn., J. A., Photografie.	1883
Stamkart, F. J., Photografie.	1878
Steuerwald, E., Photografie.	1877
Dezelfde. (ouder) Photografie.	1885
Storm Buysing, D. J., Lith. bij *E. Spanier.*	1859
Strootman, H., Lith. bij *C. W. Mieling.*	1852
Tetar van Elven, P., Lith. door *N. J. W. de Roode* bij *E. Spanier.*	1865
Vogelsang, H., Photografie.	1875

159* **Hess (M.)** — Iconographie des professeurs des universités du royaume des Pays-Bas. Dessinés d'après nature, par M. Hess, et lithographiés par A. Lemonnier. 1e—3e Livraison. A Bruxelles, chez A. Lemonnier, ... 1827. gr. fol.

Niet verder verschenen. — Bevat geen afzonderlijken titel, en noch tekst, noch inhoud, maar in de 3 met bovenst. titel bedrukte omslagen, 18 fraaie portretten, alle borstb. in toga znd. rndw. met 2 reg. Fr. onderschr. van naam en kwaliteit. Zij zijn geteekend d'après nature per Hess, *A. Lemonnier* del. et lithogr. Op 2 na, met een * gem., zijn ze alle reeds in Mullers Catalogus beschreven.

Baud, J. M.,
Bekker, G. J.,
Birnbaum, J. F. M.,
Deryckere, P. J.,
Dumbeck, F. J.,
Garnier, J. G.,
Goebel, F. J.,
Haus, J. J.,
Mahne, G. L.,
Meijer, G. J.,
Mons, J. B. van,
Raoul, L. V.,
Reiffenberg, F. A. baron de,
Schrant, J. M.,
Sentelet, J. F.,
Solingen, A. van,
Verbeek, F. E.,
Wambeke, B. F. J. van,

C. Evangelieverkondigers en Godgeleerden.

160 [**Evangelieverkondigers,** genaamd de Heiligen van Vlaanderen. Uitgegeven door P. Soutman. Haarlem, 1650.] gr. fol.

Deze serie bestaat uit een gegraveerd titelblad, met opschrift: Jesv Christo, fideli militantis ecclesiae imperatori, liberali eivsdem, trivmphantis, remvneratori, hos in Foederato Belgio militiae svae legatos, sanctissimos sacri belli dvces, patriae apostolos, et decora lvmina, cvm dvabvs heroinis, militans in iisdem provinciis ecclesiae dicat, consecrat anno 1650. Onderaan: P. Soutmannus inveniebat et excudebat Harlemi 1650. Cum previlegio. Hierna volgen 19 ongen. fantasie-afbeeldingen van Heiligen, hierna te noemen, alle figuren ten voeten uit, met allegorisch bijwerk; ieder met 2 à 4 reg. Lat. en 2 reg. Holl. onderschr. Alle door *C. Visscher* naar en met adres van *P. Soutman* te Haarlem. 1650. gr. fol.

S. Bavo.
S. Willebrordus.
S. Suitbertus.
S. Marcellinus.
S. Jeronimus.
S. Egbertus.
S. Walframus.
S. Martinus.
S. Odvlfus.
S. Gregorius.
S. Fridericus.
S. Bonifacius.
S. Lebuinus.
S. Gangulfus.
S. Adalbertus Egmundanus.
S. Angelmundus.
S. Werenfridus.
S Cunera.
S. Lidvina.

Van deze verzameling bestaan de volgende uitgaven:

a. Vóor alle adressen.
b. Met adres van P. Soutman, als boven.
c. Met 2de adres van F. de Wit te Amsterdam.
d. Met adres van Covens en Mortier te Amsterdam.
e. Met boekdruktitel: Les vrais portraits des premiers Eveques des Pais-Bas & autres personnages illustres, en adres van P. v. d. Aa te Leiden.

Verg. J. Wussin, Cornel. Visscher, No. 114—133 en blz. 280.

Er bestaan nog verschillende andere dergelijke verzamelingen van Nederlandsche Evangelieverkondigers en Heiligen, welke het niet noodig is verder te beschrijven, daar zij evenmin als de fraaie suite van Corn· Visscher als echte portretten kunnen worden beschouwd. Volledigheidshalve vermeld ik nog:

Sanctorum Galliae Belg. totiusque Germaniae inferioris..... imagines et elogia. Antv. 1606. 42 portr. fol. — Hetz. werk, verm uitg. door J. Galle. Antv. 1663. 55 pl. fol.

Choquet, Sancti Belgii ord. Praedicatorum. Douai 1618. 8o.

Binet, Abrégé des vies des principaux fondateurs des religions de l'église representés dans le choeur de l'abbaye de St. Lambert de Liesse en Haynault. Anv. 1634. 4o.

Afbeeldingen van de Bisschoppen of Patronen van Holland in XX platen. Amsterdam, Covens en Mortier z. j. fol. (Denkelijk de suite door C. Visscher.) — Zie ook de suite door *C.* en *F. Bloemaert* in No. 162 en 164.

161 **Hazart (Corn.)** — Kerckelycke historie van de gheheele wereldt, naemelyck vande voor-gaende ende teghenwoordighe eevwe... Met 40 platen verçiert. Beschreven door... Corn. Hazart... T'Antwerpen, by Mich. Cnobbaert 1667—71. 4 dln. fo.

I. Boekdruktitel; voorafgegaan door een plaatdruktitel, naar *Abr. à Diepenbeke* door *Lommelin*; Voorwerk 12 ongen. blz.; Tekst gen. 1—484; Register 35 ongen. blz.; laatste blz. wit. — Bevat afbeeldingen van wilde volkstammen en het portret van Fr. Xaverius.

II. Boekdruktitel, voorafgegaan door een plaatdruktitel naar *I. D. Lof* door *Lommelin*; Voorwerk 16 ongen. blz.; Tekst gen. 1—406; Register 26 ongen. blz. — Bevat afbeeldingen der missionarissen en martelaren in Abyssinië enz. benevens portretten van keizers van Duitschland en koningen van Frankrijk.

III. Boekdruktitel, voorafgegaan door een plaatdruktitel naar *In. van Egemont* door *A. Lommelin*; Voorwerk 10 ongen. blz.; Tekst gen. 1—455; Register 19 ongen. blz. — Bevat portretten van Evangelieverkondigers en martelaren in de Nederlanden en Engeland, en van eenige Spaansche krijgsoversten aldaar.

IV. Boekdruktitel, voorafgegaan door een plaatdruktitel door *A. Lommelin*; Voorwerk 12 ongen. blz.; Tekst gen. 1—412; Register en privilegie 24 ongen. blz. — Bevat afbeeldingen van Rom. keizers, Joden en Perzische vorsten enz.

De volgende portretten verdienen vermelding; het zijn alle borstb. op nagenoeg 1/4 der levensgrootte, znd. randw. (uitgezonderd dat van M. Simeomo), met 1 of meer reg. Holl. kap. onderschr. Door *A. Lommelin*. fol.

Filips II v. Spanje.	III 16	Parma, Alex. Farnese v.,	III 158
Granvelle, Kard.,	III 24	Picus, Nic.,	III 105
Jan van Oostenrijk.	III 132	Simeomo, Mac., Naar *H. Quellinus* door *R. Collin*. 1669.	IIIopdr.
Karel V, Keizer,	II 195	Vechelius, Leon.,	III 103
Margaretha v. Parma.	III 18	Willebrordus, H.,	III 1
Musius, Corn.,	III 109		
Oosterwijck, Joann.,	III 107		

162 **[Heussen (H. F. van)]**, Historia episcopatuum Foederati Belgii; utpote Metropolitani Ultrajectini nec non suffraganeorum Harlemensis, Daventriensis, Leovard. Groning. et Middelburg. etc. Ex ecclesiarum monumentis... eruta... per H. F. V. H[eussen]. Cum fig. aen. 6 pts. (2 vol.) Lugduni in Batavis, typis C. Vermey 1719. fol.

De 6 stukken hebben één boekdruktitel, doch verschillende pagineering (zie onder), elk met afz. register. Het werk bevat de hierna te noemen portretten; gedeeltelijk afbeeldingen van Evangelieverkondigers, staande, ten voeten uit, naar *A. Bloemaert* door en met adres van *Corn. Bloemaert* of *Fred. Bloemaert*, met 1 reg. curs. Lat. boven- en 4reg. onderschr. gen. 1—12 onbedrukt. Gedeeltelijk portretten der latere kerkvorsten, borstb. of kniestuk, naar en door verschillende graveurs, bedrukt en onbedrukt, gr. en kl. fol. Al deze portretten zijn opnieuw gebruikt in 2 latere uitgaven van hetzelfde werk, met denzelfden boekdruktitel voor

dl. 1 en 2: Antverpiae, apud J. B. Verdussen 1738, en: Antv., ap. J. B. Verdussen et Ultrajecti, apud H. et J. Besseling. 1755. 2 vol. fol.

Deel I bevat bovendien een plaatdruktitel naar en door *F. Bleiswyck*, voorwerk en tekst gen. 1—614 en register als in de voorg. uitgaaf, alsmede een Additio ad Ultrajectum, 5 blz.

Dl. II bevat pars 2 tot 6, gen. pag. 1—167; 1—201; 1—128; 1—79 en 1—84, elk met afzond. register alsvoren. De portretten in de 3 uitgaven worden genoemd naar de volgorde in het boek.

		1e, 2e, uitgaaf. blz.	3e blz.
Pars I.			
S. Willibrordus.	Naar *A. Bloemaert* door *C.* of *F. Bloemaert.*	3	3
S. Bonifacius.	Naar *A. Bloemaert* door *C.* of *F. Bloemaert.*	4	4
S. Gregorius.	Naar *A. Bloemaert* door *C.* of *F. Bloemaert.*	5	5
S. Fredericus.	Naar *A. Bloemaert* door *C.* of *F. Bloemaert.*	7	7
S. Radbodus.	Naar *A. Bloemaert* door *C.* of *F. Bloemaert.*	10	10
Wachtelaer, Joh.,	Naar *J. de Witt* door *F. Bloemaert.*	47	47
Brienen, Abr. v.,	Naar *G. Wyckersloot* door *Van Dyck.*	90	90
Catz, Jac. van,	Naar *Koets* door *P. van Gunst.*	91	—
Adriaan VI.	Naar *I. Schoorel* door *F. B.*	120	—
Dezelfde.	Door *J. Houbraken* naar *J. Wandelaar.*	—	120
S. Svitbertus.	Naar *A. Bloemaert* door *F. Bloemaert.*	247	247
S. Werenfridus.	Naar *A. Bloemaert* door *F. Bloemaert.*	282	282
Purmerent, Pt.,	Naar *L. de Jonge* door *R. à Persyn.*	306	306
Hoogwerf, Bern.,	Door *Th. Mattham.*	367	—
Purmerent, Svitb.,	Naar *H. v. Vliet* door *R. à Persyn.*	405	405
Roos, Jo.,	Naar *A. v. d. Werff* door *P. van Gunst.*	406	406
Pars II.			
Nova-terranus, Nic.,	Znd. nm. v. grav.	15	15
Mierlo, Gdfr. à,	Znd. nm. v. grav.	25	25
S. Engelmundus.	Naar *A. Bloemaert* door *F. Bloemaert.*	59	25
S. Adelbertus.	Naar *A. Bloemaert* door *F. Bloemaert.*	75	75
S. Odulphus.	Naar *A. Bloemaert* door *F. Bloemaert.*	61	62
Marius, Leon.,	Naar *N. Moyaert* door *Th. Matham.*	97	97
Cracht, Steph.,	Naar *I. Spilberge* door *Th. Matham.*	105	105
Pars III.			
S. Lebuinus.		25	25
S. Marcellinus.		64	64
Thomas à Kempis.	Opera T. Mensinck. *F. B.* sc.	124	—

Pars IV tot VI bevatten alleen kaarten en plattegronden, geen portr.

163 [**Heussen (H. F. van)**,] Oudheden en gestichten van Nederland. Uyt het Latyn vertaald en met aantekeningen opgehelderd door H. V[an] R[yn]. Met kop. plaaten. Antwerpen, Chr. Vermey 1715—16 en Leiden, S. Luchtmans en D. Haak 1725. 18 dln. 8o.

Deze verzameling bestaat uit de volgende, ieder met afzond. titel verschenen werken: (Dl. 1—3.) Batavia Sacra of kerkel. historie van Batavia, behelz. de levens . . . der Utregtsche Bisschoppen en van de Paussel. Vikarissen in de Vereen. Nederl. 1715—16; (Dl. 4—6.) Historie ofte beschrijving van 't Utrechtsche Bisdom. 1719; (Dl. 7.) Oud-

heden en gestichten van Rhynland en voorn. van de stad Leiden. 1719; (Dl. 8.) Oudh. en gest. van het rechte Zuid Holland en van Schieland. 1719; (Dl. 9.) Oudh. en gest. van Delft en Delfland, mitsg. van 's Gravenhage. 1720; (Dl. 10, 11.) Oudh. en gest. van Kennemerland, Amstelland, Noordholland en Westvriesland. 1721; (Dl. 12, 13.) Oudh. en gest. van Zeeland. 1722; (Dl. 14, 15.) Oudh. en gest. van Vriesland. 1723; (Dl. 16.) Oudh. en gest. van Groningen en Groningerland, mitsg. van het land van Drent. 1724; (Dl. 17, 18.) Oudh. en gest. van het Bisdom van Deventer. 1725.

Hiervan bevatten alleen de volgende deelen de hierna te noemen portretten, alle verschillend van uitvoering.

(Dl. 1.) S. Wilfridus, blz. 17; S. Walframnus, blz. 40; Gangulphus eques patr. Harl., blz. 47; S. Egbert, blz. 53; S. Willibrordus, blz. 70; S. Suitbertus, blz. 109; S. Adelbertus, blz. 119; S. Engelmundus, blz. 155; S. Werenfridus, blz. 159; S. Bonifacius, blz. 207; S. Willibaldus, blz. 422; S. Wunibaldus, blz. 430; S. Gregorius, blz. 451; S. Fredericus, blz. 500; S. Odulphus, blz. 534; S. Radbodus, blz. 604. — Waarschijnlijk afkomstig uit een Lat. kl. 8o. Heiligenboek.

Deze zijn alle staande figuren, ten voeten uit, met 2 of meer reg. Lat. onderschr., zijnde verkleinde kopieën van de grootere serie der Evangelieverkondigers door *C. Visscher*. Znd. nm. v. grav. 8o. Bedrukt met Holl. tekst.

(Dl. 2.) G. Egmondanus, blz. 605.

(Dl. 3.) F. Schenck à Stoutenburg, blz. 1; Sasb. Vosmeer, blz. 155; Phil. Rovenius, blz. 238; Jac. de la Torre, blz. 334; Zach. De Mez, blz. 367; Bald. Catz (= Kats), blz. 398; Joh. van Neercassel, blz. 405; Pt. Codde, blz. 456; Ger. Potkamp gem. *F. Bleis-Wyk* (fecit?), blz. 507.

Deze portretten zijn kniest. zittende, in ovaal met 4 of meer reg. curs. Lat. onderschr. Znd. nm. v. grav. 4o. De eerste 4 zijn in sommige exx. gen. 1, 2, 3 en 6, klein fol.; zij behooren dus oorspronkelijk in een folio boek; de 2 laatste zijn iets kleiner. Zij komen ook afzonderlijk en onbedr. voor.

(Dl. 4.) Adr. ab Oirschot. Door en met adres van *C. Bloemaert* 1626, blz. 327.

(Dl. 10.) Gdf. à Mierlo, (zie de portretten in dl. 3) kl. fol., blz. 128.

(Dl. 17). H. F. van Heussen, te halver lijve, in ov. met Lat. randschr. en 5 reg. Lat. onderschr. Znd. nm. v. grav. gr. fol.

164 **Heussen (H. F. van)** — Kerkelijke historie en outheden der zeven Vereenigde Provincien begreepen in deze byzondere verhandelingen; Batavia Sacra, of Kerkelijke historie en outheden van Batavia... Historie van 't Utrechtsche Bisdom,... outheden en gestichten van... Zuid-Holland en van Schieland... van Kennemerland, Amstelland, Noortholland en Westvriesland.... Van Zeeland... van Vriesland... van Groningen, alsmede van het land van Drent... van Deventer, Kampen, Zwol... Doesburg, Hattem enz. Alles in 'tLatijn beschreven door... H. F. V. H[eussen] en in 't Nederd. overgezet en met aantek. opgeheldert door H. V. R[hyn]. Hierbij komt een korte verhandeling van het geld... door Fr. van Mieris. 6 dln. Met pl. Leiden, D. Haak, S. Luchtmans en J. A. Langerak 1726. fol.

In deze vertaling van de voorgaande Lat. 8vo-uitgaaf, worden dezelfde gr. fol. portretten aangetroffen, die gebruikt zijn in het Lat. werk van denz. schrijver: Historia episcopatuum Foederati Belgii etc. Lugd. Bat. 1719 en Antv. 1733 en 1755. fol. (zie No. 162) terwijl de kl. fol. portretten der Utrechtsche bisschoppen gebezigd zijn in de verzameling van: Oudheden en gestichten van Nederland, 18 dln. in 8o. te Antw. en Leiden van 1715—25 uitgegeven (No. 163). De portretten in groot folio formaat zijn onbedrukt, de andere met Holl. tekst op de keerzij.

Dl. I.		blz.
Hugo van Heussen. Znd. nm. v. grav. gr. fol.		1
S. Engelmvndvs. Naar *A. Bloemaert* door *F. Bloemaert.*		13
S. Willibrordvs. Naar *A. Bloemaert* door *C. Bloemaert.*		18
S. Svitbertvs.	Naar *A. Bloemaert* door *F. Bloemaert.*	25
S. Adelbertvs.	Naar *A. Bloemaert* door *F. Bloemaert.*	28
S. Werenfridvs.	Naar *A. Bloemaert* door *F. Bloemaert.*	33
S. Bonifacius. Naar *A. Bloemaert* door *C. Bloemaert.*		43
S. Gregorius.	Naar *A. Bloemaert* door *F. Bloemaert.*	118
S. Marcellinvs.	Naar *A. Bloemaert* door *F. Bloemaert.*	122
S. Sebvinvs.	Naar *A. Bloemaert* door *F. Bloemaert.*	124
S. Fredericus.	Naar *A. Bloemaert* door *F. Bloemaert.*	130
S. Odvlphvs.	Naar *A. Bloemaert* door *F. Bloemaert.*	140
S. Radbodvs.	Naar *A. Bloemaert* door *F. Bloemaert.*	158
Egmond, Greg. van,	Znd. nm. v. grav.	339
Schenk, Fred.,	Znd. nm. v. grav.	353
Vosmeer, Sasb.,	Znd. nm. v. grav.	391
Rovenius, Phil.,	Znd. nm. v. grav.	412
Torre, Jac. de la,	Znd. nm. v. grav.	437
Mez, Zach. de,	Znd. nm. v. grav.	447
Catz., Bald.,	Znd. nm. v. grav.	453
Neercassel, Joh. van,	Znd. nm. v. grav.	458
Codde, Pt.,	Znd. nm. v. grav.	470
Potcamp, Ger. gem. *F. Bleis-Wyk.*		482
Dl. II.		
Roos, Joh., Naar *A. v. d. Werff* door *P. van Gunst.*		74
Wachtelaer, Joh., Naar *Ioann. a Wiic* door *F. Bloem[aert].*		82
Brienen, Abr. à, Naar *Geo. Wijckersloot* door *Van Dijck.*		83
Catz, Jc. van, Naar *Koets* door *P. van Gunst.*		84
Adriaan VI. Naar *I. Schoorel* door *F. B.*		125
Purmerent, Pt., Naar *L. de Jonge* door *R. à Persijn.*		488
Dl. III.		
Hoogewerf, Bern., Door *Th. Matham.*		639
Dl. IV.		
Nova-terranus, Nic., Znd. nm. v. grav.		25
Mierlo, Gdfr. à, Znd. nm. v. grav.		39
Cracht, Steph., Naar *I. Spilberge* door *Th. Matham.*		190
Marius, Leon., Naar *N. Moyaert* door *Th. Matham.*		109

165 **Gestel (Corn. van),** Historia sacra et profana archiepiscopatus Mechliniensis, sive descriptio archi-dioecesis illius. Cum fig. Hagae Comitum, ap. Chr. van Lom 1725. 2 tom. fol.

I. Boekdruktitel; Dedicatio 4 blz.; Praefatio 2 blz.; Uitslaande kaart v. h. aartsbisd. Mechelen; Tekst, gen. 1—289.

II. Boekdruktitel; Tekst, gen. 1—318; Index abbatiarum etc. 4 blz.; Index topograph. 6 blz.; Errata 2 blz.

Bevat 9 ongen. portretten van bisschoppen, alle borstb., in ov., waaronder hun wapen en 3 of meer reg. Lat. curs. onderschr. op een voetstuk, znd. eenigen nm. v. graveur of teekenaar. fol.; alsmede het portret van den schrijver, naar *J. B. Jouffroy* door *A. Opdebeek*. fol. Ze komen voor in de Nederl. en Lat. uitgaven van J. Le Roy, Kerkelijk tooneel van Braband.

Alsace, Thom. Phil. d', de Boussu,	I 65
Berghes, Alph. van,	I 62
Boonen, Jac.,	I 56
Creusen, Andr.,	I 59
Gestel, Corn. van, tegenover den titel in deel	I
Granvelle, Ant. Peren. de,	I 49
Hauchinus, Joh.,	I 51
Hovius, Math.,	I 54
Precipiano, Hmb. Guil. à,	I 64
Wachtendonck, Joh. à,	I 61

166 *a.* [**Le Roy** (J.)] — Groot kerkelijk tooneel des Hertogdoms van Brabant, behelzende eene... beschrijving van den oorsprong en oudheden van alle... kerken, abdyen enz. in 't aartsbisdom Mechelen, in de bisdommen Antwerpen en 's Hertogenbosch en in Waalsch Brabant. Nevens een kort begryp van 't leven der bisschoppen, met hunne afbeeldzels en grafsteden. [Door Jac. Le Roy]. 's Gravenhage, bij Chr. van Lom 1727. gr. fol.

Eerste uitgave. — Boekdruktitel; Aan den lezer 1 blz.; Bericht aan den boekbinder om de figuren te plaatsen 1 blz.; 3 wapenplaten en uitslaande kaart van het aartsbisd. Mechelen; Tekst, gen. 1—215; laatste blz. wit.

Dezelfde portretten worden gevonden in de Fr. vertaling:

b. [**Le Roy** (Jac.)] — Grand théâtre sacré du duché de Brabant, contenant la description des églises, abbayes, couvents etc. [par Jac. le Roy]. Enrichi d'un très-grand nombre de figures. 4 tom. (4 pts.) La Haye, chez Gerard Block 1734. fol.

I, 1: Boekdruktitel; Preface, 2 ongen. blz.; Tekst, gen. 1—176; I, 2: Boekdruktitel; Tekst gen. 177—394 en 1—40.

II, 1: Boekdruktitel; Tekst, gen. 1—212; II, 2: Boekdruktitel; Tekst, gen. 1—134; Table des inscriptions et épitaphes, 14 ongen. blz.

Beide uitgaven bevatten 26 portretten, waarvan de lijst gevonden wordt achter de voorrede in dl. I. Alle portr. zijn ongen. borstb., in ov., waaronder hun wapen en 3 of meer reg. Lat. onderschr. op een voetstuk. Znd eenigen nm. v. graveur of teekenaar en onbedr. fol.

	1727. blz.	1734. blz.
Alsace, Thom. Phil. Kard. d', *	29	I 33
Bergaigne, Jos. van,	172	II2 24
Berghes, Willem de,	130	II1 15
Berghes, Alph. de, *	27	I 30

	1727. blz.	1734. blz.
Beughem, J. Ferd. van,	136	II^{1} 25
Boonen, Jac., *	24	I 23
Capello, Marius Ambr.,	134	II^{1} 22
Cools, Begin.,	137	II^{1} 26
Crabbeels, Clem.,	168	II^{2} 17
Eede, Aub. van der,	135	II^{1} 24
Granvelle, Ant. Peren. de, *	19	I 17
Hauchinus, Joh., *	22	I 19
Hovius, Math., *	23	I 21
Kreussen, Andr., *	25	I 26
Malderus, Jan,	132	II^{1} 19
Masius, Gijsbr., *	169	II^{2} 18
Metzius, Laur.,	167	II^{2} 15
Miraeus, Jan,	131	II^{1} 16
Nemius, Csp.,	133	II^{1} 21
Ophovius, Mich.,	171	II^{2} 21
Precipiano, Huyb. Will. à,	28	I^{1} 31
Sierstorff, P. Jos. Franken v.,	138	II^{1} 27
Torrentius, Lev.,	129	II 13
Wachtendonk, Jan van, *	26	I 28
Zoesius, Nicl.,	170	II^{2} 19
Zonnius, Franc.,	128	II^{1} 11

De portretten, met een * achter den naam get., zijn reeds gebruikt in het werk van Corn. v. Gestel, Historia sacra etc. H. C. 1725. fol.

167 *a*. [**Sichem (C. van)**] — Historische beschrijvinge ende afbeeldinge der voorneemste hooft ketteren, so van de Catholijcke, ende Christelijcke Kercke, ghelijck als swermers ende dwaelgeesten verbannen.... sijn, enz. Desgelycken in druck also noyt (maer nu nieuw) wt ghegaen syn. ghemeerdt ende verbetert door C. V. S[ichem] A[mstelod.] Amstelredam by Chr. van Sichem.... 1608. fol.

Boekdruktitel in houtsneêrandwerk, benevens 17 portretten, alle ongen., te halver lijve, met 1reg. kapit. Holl. bovenschr. in boekdr. Onder iedere plaat een Holl. boekdruktekst, gedrukt met goth. letter, alles door houtsneêrandwerk omgeven. Naar, door en met adres van *C. v. Sichem*, van achteren onbedrukt. Enkele met 1reg. Hoogd. onderschrift *in* de plaat, welke waarschijnlijk reeds gebruikt zijn in de vroegere Duitsche uitgaaf „zu Amsterdam, bey Cornelis Niclauss ... 1608." fol. Zie Nagler, Künstler-lexicon. — De heer J. A. Nijland te Utrecht bezit 8 dezer portretten met Hoogd. bovenschr. en onderschr. in goth. letter, die op eene nog onbekende uitgaaf wijzen.

b. [**Sichem (C. van)**] — Iconica et historica descriptio praecipuorum haeresiarcharum, qui ab ecclesia Catholica et Christiana, ut sectarii ac phanatici excommunicati rejectique sunt, in qua

eorum dogmata non minus quam vitae initium et finis breviter perstringuntur. Arnhemii, ap. J. Janssonium 1609. fol.

Plaatdruktitel en 17 fraaie portretten, gegraveerd door *C. v. Sichem.* (Cat. Rosenthal XXXIX (1885) Mk. 100). Wellicht de 3de druk, met Lat. titel, van de voorg. portret-suite.

c. **Sichem (C. van)** — Het tooneel der hooft-ketteren. Bestaende in verscheyde afbeeldsels van valsche propheeten, naekt-loopers, geestdrijvers, sectarissen en duyvels-konstenaren. Bijeen vergadert ende in 't coper gesneden door C. van Sichem. Te Middelburg, bij W. Goeree.... 1666. fol.

Deze uitgaaf is vermeld in den verkoopcatalogus der bibliotheek van C. Kramm (Utr. 1875) No. 2205, doch heb ik het daar verkochte exemplaar niet meer kunnen opsporen.

d. **Sichem (C. van)** — Het tooneel der hooftketteren, bestaande in verscheyde afbeeltsels van valsche propheten, naackt-loopers, geestdrijvers enz. Bijeenvergadert, en in 't koper gesneden door C. v. Sichem. Middelb. W. Goeree 1677. fol.

Boekdruktitel, Register 1 blz. en 21 portr.; alle ongen. en niet bedr. van achteren, zonder tekst en randwerk, doch met 1 reg. kap. Holl. of Lat. onderschr., uitgenomen No. (4) en (14) met 2reg. en (8), (19) en (20) met inschrift *zonder* eenig onderschr. Naar, door en met adres van *C. v. Sichem.*

Hierna volgt de lijst der 21 portretten, voorkomende in de drie Holl. uitgaven, waarvan slechts de met een † geteekende nader in de alphab. afdeeling zullen beschreven worden.

Arrius (2) *
† Beuckels (J.) van Leiden. (13) *
† Broer Cornelis (21)
Faust (Joan) en Mephistoph. (19)
Hetzer, Lodew., (14) *
Hofman, Melchior, (18) *
Hubmor, Balthas., (17) *
Hut (Huss), Joannes, (11) *
† Joris, David, (8) *
Knipperdollinck, Bernh., (12) *
Mohamed (1) *
† Mathijs, Joh., v. Haarlem. (5)
† Menno Simons.
Münzer, Thom., (16) *
† Niclaes, Hendr., (6) *
Pastor, Adam, (9) *
Rinck, Melchior, (10) *
† Schoemaker, Hrm., van 't Zant (4) *
Servetus, Mich., (15)
† Snijder, Dirk, (3)
Wagner, Christ., en Auerhaan (20)

Van deze 21 portretten zijn No. 1—6 en 8—18 (in de voorg. lijst met een * achter den naam gemerkt) verkleind nagevolgd in: Grouwelen der voornaemste hooft-ketteren enz. Leyden 1623. kl. 8o.

168 *a.* **[Boenerus (J.)]** Verae ad vivvm effigies BB. martyrvm Gorcomiensivm, qui Brielae Hollandiae oppido, pro fide Catholica fortiter obiêre mortem MDLXXII.... Sylvae—Dvcis typis Ant. Schefferi.... 1623. kl. 8o.

Boekdruktitel met gegrav. titelvignet; Voorwerk 14 ongen. blz.; Lijst

der martelaars en Brevis passionis martyr. recensus, gen. 1—75; De flocvlo miracvloso ad mart. sepulchrum, 5 ongen. blz.; een Memento mori (fransche houtsneefiguur).

b. [**Boenerus** (J.)] — Verae ad vivvm effigies BB. martyrvm Gorcomensivm [etc. als voren]. Sylvae—dvcis, typis Ant. Schefferi .... 1623. kl. 8o.

2e zeer vermeerderde Lat. druk, met de volgende verschillen: de Boekdruktitel met vignet wordt gevolgd door een gegrav. wapen, met spreuk: Per virtvtis in honoris; Voorwerk 17 ongen. en 1 blanco blz.; Nomina martyrum en Passionis recensvs, gen. 1—75; De flocvlo miracvloso ad martyrum sepulchrum, 4 ongen. blz.; laatste blz. wit. De portretten van H. Werdanvs en N. J. Hezivs, behoorende op blz. 22 en 30, zijn verwisseld, evenals die van Ant. Hornariensis en Willeh. Danus op blz. 36 en 44 en de afb. van God. Dunaeus met die van het wonderboompje, op blz. 68. — Hierop volgt:

A p p e n d i x continens martyria quorundam aliorum ex ordine ff. Minorvm . . . à Geuzijs in Belgio crudeliter occisorum. Cvm adiunctis effigiebus . . . [znd. jr. en pl.] kl. 8o.

Boekdruktitel bedrukt met Approbatio; Tekst, gen. 3—52, terwijl de plaats voor de in te voegen portretjes tusschen den tekst is ledig gelaten. — Hierna komt hetzelfde achterwerk als voren: Exercitivm pietatis, gen. 1—18; voorl. blz. spreuk uit Sapien. III en het Memento mori.

c. [**Boener** (J.)] — Waerachtighe ende levende figvren van de H. Martelaers van Gorcvm. Met een cort verhael van hen leven en[de] sterven.... 'Shertogenbossche, by A. Scheffer 1623. kl. 8o.

Boekdruktitel, met titelvignet; Voorwerk, 14 ongen. blz.; Namen der martelaars en Cort verhael van 't martyrie, gen. 3—87; Achterwerk, 8 ong. blz.

De in deze gelijktijdige uitgaven voorkomende 12o portretjes zijn tusschen den tekst gedrukt; alle zijn borstb. met 1 reg. kap. Lat. bovenschr. en 4reg. Lat. vers als onderschr., gen. 1—15 benevens een 16de plaatje van de wonderbloem, op het graf der martelaren gegroeid. De plaatjes zijn znd. nm. v. grav., onbedr. in de 1e Lat. uitgaaf en met Lat. of Holl. tekst bedrukt in de 2e Lat. of Holl. uitgave. Zij zijn, zonder acht te geven op de nummering der plaatjes, in alle 3 uitgaven ingevoegd en worden niet verder beschreven.

		L.¹ blz.	L.² blz.	H. blz.			L.¹ blz.	L.² blz.	H. blz.
14	Ascanus, Pt.,	48	48	58	5	Picus, Nic.,	12	12	22
9	Danus, Willeh.,	36	44	46	2	Poppelius, Nic.,	62	62	74
4	Dvnaevs, Gdfr.,	68	(68)	80	13	Rodius, Fr.,	46	46	56
7	Emdenus, Theod.,	26	26	36	1	Vechelius, Leon.,	52	52	62
8	Hezius, Nic. Joann.,	30	22	40	11	Werdanus, Ant.,	42	42	52
12	Hornariensis, Ant.,	44	36	54	6	— Hier.,	22	30[1])	32
10	Mervellanus, Gdfr.,	40	40	50	15	Wicanus:	50	50	60
3	Osterwic, Joan.,	72	72	84					

[1]) Onbedrukt.

169 *a.* **Icones** virorum nostra patrumque memoria illustrium, quorum opera cum literarum studia tum vera religio fuit restaurata, ab Henr. Hondiō sculptae, aeneisque typis excusae s. l. 1599. 4o.

Plaatdruktitel, 34 portretten en de plaat der zonsverduistering. Er bestaan exemplaren met de portretten vóor alle letter. Volgens Brunet, Supplément, kol. 665, is dit de eerste druk der portretten, later met tekst in het hierna te noemen werk van Verheiden gebezigd. Welke hierin voorkomen, wordt evenwel niet vermeld.

b. **Verheyden (Jac.)** — Praestantium aliquot theologorum, qui Rom. Antichristum praecipue oppugnarunt, effigies: quibus addita elogia, librorumq: catalogi operâ Jac. Verheiden. Hagae-Comitis 1602 Cum priuilegio. 4o.

Plaatdruktitel door *H. Hondius*; Portret van Berengarius (te halver lijve) bedrukt met en gevolgd door zijn leven 3 blz.; voorts 220 blz. tekst gen. 1—220, waartusschen de portretten gevoegd zijn; achter blz. 220 een gegraveerde plaat, voorst. eene zonsverduistering.

Hierin bevinden zich 34 portretten uit de vorige uitgaaf, alsmede 16 nieuwe, alle borstb., zonder randw., met 1 reg. naamsonderschr. en 4reg. curs. Lat. vers. Met het monogram: *H. H[ondius]* fe[cit] of *HAB*, sommige met adres van H. Hondius. 4o. Bedrukt met Lat. tekst.

Dezelfde portretten komen zonder tekst of met Holl. tekst op de keerzij voor in:

c. **Verheiden (Jac.)** — Afbeeldingen van sommighe in Godts Woort ervarene mannen, die bestreden hebben den Roomschen Antichrist. Waer by ghevoecht zijn de lof-sprevcken..., Eerst in 't Latijn uytghegeven door Jac. Verheiden, ende nu in Neer-Duitsch overgheset door P. d[e] K[empenare]. In 's Graven-Haghe, by B. Corn. Nieulandt 1603. gr. 4o.

Dezelfde plaatdruktitel als voren, met vervanging van het vroeger gegraveerde middenschild door een opschrift in boekdr.; Voor-reden 11 blz.; „Aen den godtvr. aenschouwer", „goetwillichen lezer", en „oprechten aen-mercker", ieder 2 blz.; Sonnet 1 blz.; Portret v. Berengarius; Tekst, gen. 1—147; Erraten 1 blz.; Merk en adres des drukkers laatste blz.

Dezelfde uitgaaf komt ook voor met opgeplakt titel-adres: Tot Arnhem bij Ian Ianssen 1604, doch zonder de minste wijziging van tekst of platen.

170 **Verheidenius (Jac.)**, ... Imagines et elogia praestantivm aliqvot theologorvm cvm catalogis librorvm ab iisdem editorvm opera Frid. Roth-Scholtzii .... 2da edit., Hagae-Comitvm ao. 1725. fol.

Boekdruktitel; Opdracht, Voorrede en biografie van Berengarius met portret, samen 10 ongen. blz.; Tekst gen. 1—163; Index 1 ongen. blz.

Bevat dezelfde portretten, verkleinde kopieën, znd. nm. v. grav. of adres, met het vers in boekdruk onder de plaat. Bedrukt met Lat. tekst.

	1602 blz.	1608 blz.	1725 blz.
Aretius, Benedictus,	184	121	134
Balaeus, Joh.,	146	97	107
Berengarius.	(I)	1	(V)
Beza, Theod.,	208	136	152
Blaurer, Ambros.,	67	48	52
Bucerus, Mrt.,	78	52	56
Bugenhagen, Joann.,	34	27	27
Bullinger, Hnr.,	188	124	137
Calvijn, Joann.,	110	72	80
Cnox, Joann.,	91	62	69
Cranmer, Thom.,	88	58	65
Cruciger, Csp.,	40	31	32
Danaeus, Lmb.,	178	117	130
Diazius, Joann.,	70	50	54
Erasmus, Desid.,	17	15	14
Faber, Jc.,	108	50	77
Fagius, Paul.,	79	56	60
Farell, Guil.,	107	77	86
George, vorst v. Anhalt.	43	33	34
Grynaeus, Sim.,	60	44	47
Gualtherus [Walther], Rod.,	200	131	146
Huss, Jo.,	5	8	5
Hyperius, Andr. Ger.,	94	64	71
Illyricus, Math. Flacc.,	156	103	114
Jonas, Justus,	37	29	29
Junius, Franc.,	215	140	157
Kemnitz, Mrt.,	174	114	127
Lasco, Joh. à,	87	60	66
Lavater, Lud.,	204	134	149
Luther, Mrt.,	22	19	18
Marloratus, Aug.,	122	81	98
Marnix, Fil.,	140	93	103
Martyn, Pt.,	165	108	121
Melanchton, Fil., A. D[urer] *inventor*.	28	—	23
Munster, Seb.,	63	46	41
Musculus, Wlfg.,	99	67	74
Oecolampadius, Joann.,	55	41	43
Olevianus, Gsp.,	161	106	118
Praag, Hier. van,	10	10	9
Sarcerius, Erasm.,	46	35	36
Savonarola, Hier.,	13	12	11
Simler, Jos.,	195	128	142
Sleidanus, Joh.,	130	87	96
Stephanus, Rob.,	126	84	93
Sturm, Joh.,	135	90	99
Vergerius, Pt. Paul.,	151	100	110
Viretus, Pt.,	118	79	88
Wicleff, Joann.,	1	4	1
Zanchius, Hier.,	170	111	124
Zwingli, Ulr.,	50	38	39

171 **Miroir** (Le) des portraits des premiers reformateurs des eglises protestantes. A Leide, chez P. van der Aa s. a. fol.

Bevat 68 portretten, waarvan 43 middelmatige kopieën van de afbeeldingen in: Verheiden, Imagines theol. etc. H. C. 1602 en 1608. De portretten van George v. Anhalt, Rob. Estienne, Jc. Faber, Des. Erasmus, Franc. Junius, Fil. Marnix en Joann. Sleidanus zijn hier weggelaten, terwijl er 25 andere van godgeleerden zijn bijgevoegd, onder wie evenwel geen Nederlanders worden aangetroffen. Zie verder: Bibl. Belgica V 6.

172 *a.* **Grouwelen** der voornaemster Hooft-ketteren, die haer in dese laeste tyden soo in Duytsland, als oock in dese Nederlanden opgheworpen hebben, haer leven, leere, begin ende eynde, alles met grooter neersticheyt opghesocht ende nae de waerheyt in druck uytgegeven, tot warschouwinge voor alle christenen. Mitsgaders haere af-beeldingen na 't leven.... Tot Leyden, bij H. L. van Haestens.... 1607. 12o.

Boekdruktitel en 56 ongen. blz., waartusschen 8 fraaie portretjes van Wederdoopers en Sectarissen, alle borstb., in ov. znd. vierk. randw., met naamsomschriften binnen het ovaal. Fijne kopergravure znd. nm. v. grav. [waarschijnlijk door *C. v. Sichem*, aan wien ook de later bijge-

voegde worden toegeschreven]. Van achteren bedr. met Holl. tekst. Zie: Vogt, Catal. libr. rar. p. 327; Clément, Bibliothèque curieuse. Tom. IX, p. 341 n.

b. **Speculum** Anabaptistici furoris viuis, quorundam enthusiastarum, qui supra reliquos insigni temeritate ac depudenda audacia eminere visi sunt, iconibus varietatum et historibus descriptionibus illustratum. Lugduni Bat., ex typ. Henr. ab. Haestens s. a. kl. 8o.

Boekdruktitel en 70 ongen. blz. Hierin dezelfde portretjes als in *a*, vermeerderd met 9 nieuwe (waarbij 7 Duitschers), grover gegraveerd dan de andere, en borstb. in ov. met Lat. *rand*schr. en vierk. randw. Alle met 2reg. Lat. versjes onder de plaat in boekdr. en bedrukt met Lat. tekst. — Onder het portret van Thom. Münzer leest men het foutieve distichon:

Hei mihi quot sacras iterans Baptismatis undas
Muntzerus Stygiis millia finxit aquis.

hetgeen in de volgende Lat. uitgave verbeterd is.

c. **Apocalypsis** insignium aliquot haeresiarcharvm, qva visiones et insomnia ipsis per somnia patefactae, blasphemias puta inauditas .... revelantur, vnáque opera vitae ac mortes coelo Latino donuntur: Superadditae septendecim eorum, qui insigni supra reliquos temeritate ac depudenda audacia eminere visi, icones expressae. Interprete H. S. F. D. M. D. Lvgdvni-Batavorvm ex typ. Henr. ab Haestens 1608. kl. 8o.

Boekdruktitel, Voorwerk 5, Tekst 108 en Errata 1 ongen. blz. Sign. A2 tot G5. Hierin vindt men dezelfde portretjes als in *b*, bedrukt met Lat. tekst. In de Errata is het 2reg. vers onder het portret van Thom. Münzer verbeterd.

d. **Greuwel** der vornahmsten Haupt-Ketzeren, sowohl Wiedertauffer, als auch andern, welche viele menschen verfuhrt vnnd vmbs leben gebracht haben, so wol auss ihren eigen Schriffte[n], als auch andern glaubware[n] Historien schreibers, neulich int licht aus sgegeben, zu warnungen allen frommen Christen. Zugleich mitt ihrer Abconterafaitung, ihrem Leben u. s. w. Gedruckt zu Leyden durch Heinr. von Haestens.... 1608. kl. 8o.

Boekdruktitel, Voorwerk 5 en Tekst 90 ongen. blz.; laatste blz. wit; Sign. A2 tot F4. Bevat dezelfde portretjes als *c* doch *sonder* versjes onder de plaat en bedrukt met Duitschen tekst.

e. **Hooft-ketteren** (De voornaemste) die haer in dese tijden so in Duytslant als oock in dese Nederlanden opgeworpen hebben, haer leven, leere, begin ende eynde enz. Mits-gaders hare af-beeldingen na tleven.... Tot Leyden, by Henr. Lod. van Haestens.... 1608. kl. 8o.

Boekdruktitel met portretje van Jan Beukelsz in kopergrav.; Voorwerk 7, Tekst 79 ongen. blz. Sign. A2 tot F3.

Hierin zijn de oudste 8 portretjes, voorkomende in *a—d* vervangen door nieuwe, in ovaal met randschr., en vierk. randwerk, terwijl van de 9 overige alleen Hendr. Niclaes opnieuw is afgedrukt. In deze uitgave hebben ieder een 4reg. Holl. versje in boekdr. en zijn van acht. bedrukt met Holl. tekst.

f. **Grouwelen** der voornaemster Hooft-ketteren, die voortijts ende in dese leste tijden, so in Duytslant als in Nederlant, hen opgeworpen hebben: haer leere, leven, begin ende eynde. Mitsgaders de afbeeldingen.... Van nieus seer verbetert ende vermeerdert.... [vignet: een zeilend schip met spreuk: Godt bewaert in noot.] Gedruct tot Leyden Anno 1623 by J. Ch. van Dorp voor N. de Clerck.... tot Delft. kl. 8o.

Boekdruktitel, bedrukt met spr. uit I Cor. 10 en Matth. 7; Voorreden 11 ongen. blz.; Tekst gen. 14—202.

Bevat dezelfde portretjes van *e*, vermeerderd met de 8 stuks uit *d*, welke in *e* waren weggelaten, alle wederom met een 4reg. Holl. versje in curs. boekdrukletter onder de plaat en bedrukt met Holl. tekst. Aan den tekst zijn de biografiën van Obbe Philips en Menno Simons toegevoegd, ofschoon hunne portretten in het werk ontbreken.

g. **Grouwelen** der voornaemster Hooft-ketteren, die voortijts (ende in dese leste tijden) soo in Duytslant als in Nederlandt, hen opgeworpen hebben enz. Mitsgaders de afbeeldinghen [volgen de namen en een vruchtenfestoen als vignet]. Naer de copye van Delft ghedruckt voor Niclaes de Clerk [omstr. 1652]. kl. 8o.

Boekdruktitel, bedrukt met spr. uit I Cor. 10 en Matth. 7; Voorrede 11 ongen. blz.; Tekst gen. 14—200; aan het eind hetzelfde vignet als op den titel.

Bevat dezelfde 17 portretjes van *f*, alle met een 4reg. Holl. versje in staande boekdrukletter onder de plaat en bedrukt met Holl. tekst.

h. **Grouwelen** der voornaemste hooft-ketteren, die voortijds (ende in dese leste tijden) soo in Duytslant als in Nederlandt, hen opgheworpen hebben: haer leere, leven, begin ende eynde. Mitsg. de afbeeldingen enz. [vignet een zeilend schip]. Naer de copye tot Delft, ghedrukt voor Niclaes de Clerck. z. j. kl. 8o.

Boekdruktitel, bedrukt met spr. uit I Cor. 10 en Matth. 7; Voorrede 11 ongen. blz.; Tekst gen. 15—200.

Bevat dezelfde 17 portretjes als *g*, van acht. bedrukt met Holl. tekst, doch met 4reg. Holl. versje in curs. boekdrukletter onder de pl.

Alphabetische lijst der portretjes, met aanwijzing der uitgaven *a*, *b*, enz. waarin zij worden aangetroffen:

Arrius,	*b, c, d, f, g, h.*
Beukelsz, Jan,	*a, b, c, d, e, f, g, h.*
Hetser, Lod.,	*b, c, d, f, g, h.*
Hofman, Melch.,	*b, c, d, f, g, h.*
Hubmer, Balth.,	*b, c, d, f, g, h.*
Huss, Joh.,	*b, c, d, f, g, h.*
Joris, David,	*a, b, c, d, e, f, g, h.*
Knipperdollinck, Bern.,	*a, b, c, d, e, f, g, h.*
Mohammed,	*b, c, d, f, g, h.*

Matthijsz, Jan, *a, b, c, d, e, f, g, h.*
Müntzer, Thom., *a, b, c, d, e, f, g, h.*
Niclaes, Henr., *b, c, d, e, f, g, h.*
Pastor, Ad., *b, c, d, f, g, h.*
Rinck, Melch., *b, c, d, f, g, h.*
Servet, Mich., *a, b, c, d, e, f, g, h.*
Sant, Hrm. van, [Sutor], *a, b, c, d, e, f, g, h.*
Sartor, Dk., *a, b, c, d, e, f, g, h.*

Van dit werkje bestaat een Engelsche vertaling in minstens 5 drukken, volgens Clément, Bibliothèque curieuse, Tom. IX, p. 348, alwaar hij den 2den druk volgenderwijze beschrijft:

173 **Apocalypsis**: or the revelation, of certain notorious advancers of heresie: wherein their visions and private revelations by dreams, are discovered to be most incredible blasphemies, and enthusiastical dotages.... Whereunto are added the effigies of seventeen.... done in copper plates. Faithfully and impartially translated out of the Latine by J. D. The 2nd edit. Printed for J. Saywell.... London 1658. 8o.

Boekdruktitel en 78 blz. tekst zonder voorwerk en register. — Deze 2de druk bevindt zich achter de 3e uitgaaf van: Alex. Ross, πανσεβεια: or a view of all religions in the world. 3rd edit. enlarged. London 1658. 8o. Zij is vertaald naar de Lat. uitgaaf *c* en bevat waarschijnlijk Engelsche kopieën der Holl. gravures. In het werk v. Clément wordt verder vermeld, dat de 6de uitgaaf van het werkje van Ross, in 1696 te London gedrukt, nog van de Apocalypsis vergezeld gaat, zoodat er minstens 5 drukken moeten bestaan hebben.

Voorts vindt men nog portretten van Nederl. Wederdoopers in: F e u e r l e i n, Geschichte der Wiedertäufer, vorn. in Nieder-deutschland. Lpz. 1758. 8o.

Zie den verkoopcat. d. bibliotheek van G. D. J. Schotel. 's Grav. 1877. No. 2179.

174 *a.* **Levensbeschrijvingen** van beroemde en geleerde mannen met hedendaagsche sterfgevallen en andere nieuwigheden [door G. Oudhoff]. 6 dln. Amsteldam, A. Wor en de Erve Onder de Linden 1730—33. 8o.

Bevat 24 portretten van godgeleerden, alle te halver lijve, in gefigureerd randw. met 4 à 6 reg. Holl. verzen van G. Oudhoff, I. Paludanus e. a. Naar en door *A. van der Laan.* 8o. Onbedrukt. — Dezelfde portretten komen voor in:

b. **Afbeeldingen** en levensbeschrijvingen van eenige voorname personen, waaronder eenige der eerste Hervormers.... [door A. Ferwerda?] .... Met 23 portraiten .... door .... A. van der Laan. Leeuwarden, A. Ferwerda 1755. 8o.

Plaatdruktitel; Boekdruktitel; Voorrede 2 blz.; Tekst pag. 1—94; Berigt voor den binder 1 blz. ongen. — Dezelfde portretten verschenen ten derden male, zonder tekst, te Amsterdam bij M. Hayman. Zie Verkoopcatalogus bij F. Muller 1858, blz. 58, No. 2043.

De volgende portretten verdienen vermelding:

		1730 blz.	1755 blz.			1730 blz.	1755 blz.
Agricola, Rud.,	IV	149	43	Koster, Laurensz Jansz.,	II	9	20
Erasmus, Desid.,	V	297	88	Lipsius, Jst.,	IV	425	82
Gansfort, Joh. Wessel,	IV	9	38	Thomas à Kempis.	III	165	29

175 *a.* **Brandt** (G.), Kort verhael van de reformatie en van den oorlogh tegen Spanje in en omtrent de Nederlanden, tot den jare 1600. Uyt verscheyde geloofwaerdige historien.... by-een-gestelt. Daar noch by is gevoecht het Chronyxke der nederl. gesch. zedert het jaar 1600 tot het jaar 1657. Amsterdam, Abr. Wolfganck 1657. kl. 8o.

Zonder portretten evenals de tweede druk: verbeterd en vermeerdert. Amst. 1658. kl. 8o.

b. **Brandt** (G.), Verhaal van de Reformatie in en ontrent de Nederlanden. Met eenige aantekeningen en aanmerkingen. Amsterdam, J. Reeuwertsz 1663. kl. 8o.

Eerste druk met aanteekeningen, bevatt.: Plaatdruktitel door *P. Philippe*, Boekdruktitel, Opdracht aan C. Cloeck 28 blz.; Idem aan den lezer 3 blz.; Tekst loopende tot 1573, gen. 1—722; Aanteekeningen enz. met afzond. titel en gen. 1—98; Aanwijzinge van den druk der Autheuren 10 blz.; Register 76 blz.; Drukfouten en plaatsing der portretten 2 blz. Voor- en achterwerk ongen.

Hierin 6 portretten, door *H. Bary*, alle borstb. met 6reg. Holl. vers van G. B[randt]. kl. 8o. Bovenaan gen. met de cijfers der bladz.

c. **Brandt** (G.), Historie der Reformatie en andere kerkelijke geschiedenissen in en ontrent de Nederlanden. Met ... aentek. en aenmerk. 4 dln. Amsterdam, J. Rieuwertsz, H. en D. Boom 1671—1704. 4o.

Tweede zeer vermeerderde druk met aanteekeningen, loopende tot het jaar 1623. — Het eerste deel hiervan werd herdrukt in 1674 met bijvoeging van de woorden: De tweede druk op den titel. — In sommige ex. vindt men het beruchte vers op de Synode (dl. III, blz. 419), in andere niet.

Deze uitgave bevat 10 portretten, met inbegrip van de 6 stuks uit de editie van 1663, die hierin op 4to papier zijn afgedrukt. De nieuwe portretten zijn eveneens borstb. doch grooter, met 4 of 6reg. curs. Holl. vers van G. of J. Brandt, veelal gegraveerd door *Joh. de Visscher* of and. nm. v. grav. Onbedrukt. 4o. Dl. III behelst het portret van G. B. naar *M. Musscher* door *P. van Gunst* en 1 plaat van de Synode.

Adriaan VI.	I	84	Coligny, Louise de,	II	646
Arminius.	II	86	Coornhert, Dv. Volk.,	I	768
Barlaeus, C.,	IV	954	Duifhuis, Hb.,	I	612
Bogerman, J.,	III	298	Du Plessis, F. v. Mornay, heer van,	II	520
Brandt, G.,	III	1			
Cassander.	I	260			

d. **Brandt** (G.), Historie der reformatie enz. Opnieuw overzien en met eenige aenteekeningen vermeerderd door IJsbr. van Hamelsveld. 3e druk. Dl. I, II. Met nieuwe platen en portr. Amsterdam, W. Holtrop 1787, 88. 8o.

Niet verder verschenen. — Deze 2 dln., loopende tot het jaar 1585, bevatten de volgende portretten, alle borstb. in ov., met 1 reg. naamsonderschr. en eenig bijwerk. Znd. nm. v. grav. Onbedr. 8o.

Adriaan VI.	I 195	Erasmus, D.,	I 127
Brandt G.,	I 1	Luther, M.,	I 154
Calvijn, J.,	I 576	Melanchton, Fil.,	I 287
Cassander.	I 589	Willem I v. Oranje.	II 776
Duifhuis, H.,	II 594		

In: Lowndes, The bibliographer's manual, Dl. I, blz. 255, wordt eene Eng. vertaling v. Brandts werk vermeld, uitgegeven te Londen 1720—23. 4 dln. fol. Met portretten.

176 **Gerdes (Dan.)**, Historia Reformationis, sive, annales Evangelii seculo XVI passim per Europam renovati doctrinaque reformatae. Accedunt varia.... monumenta. 4 vol. Groningae et Bremae, ap. H. Spandaw et H. W. Rump 1744—52. 4o.

Bovenst. is de titel van dl. 2—4; die van dl. I luidt aldus: Introductio in historiam Evangelii seculo XVI etc.... Authore Dan. Gerdesio; dan volgt: Dedicatio, Praefatio et Supplementa 28 ongen. blz.; Tekst, gen. 1—328; Lemmata paragraphorum 16 ongen. blz.; Monumenta antiquitatis, gen. (1)—(244); Index 2 ongen. blz.

II. Boekdruktitel, Praefatio 18 blz.; Tekst, met inbegrip der Lemmata paragraphorum, Supplementa et corrigenda 1—451; Monumenta antiquitatis, gen. (1)—(160); Index in utrumvis tom. 46 ongen. blz.

III. Boekdruktitel; Dedicatio et Praefatio 16 ongen. blz.; Tekst gen. 1—426; Lemmata paragraphorum 24 ongen. blz.; Monumenta antiq. gen. (1)—(240); Index 2 ongen. blz.

IV. Boekdruktitel; Praefatio 18 ongen. blz.; Tekst, gen. 1—394; met Lemmata paragraphorum; Monumenta antiq. gen. (1)—(286); Index monument.; Elenchus iconum et Index in tom. III et IV, 44 ongen. blz.

Hierin bevinden zich de volgende ongen. portretten, alle te halver lijve of borstb. met of znd. ov., met 2 of meer reg. Lat. onderschr. znd. nm. v. grav. en onbedr. 4o. Alleen het portr. van Wessel Gansefort is eenigszins anders en fraaier van uitvoering: in ov., met Lat. kap. randschrift. Sommige zijn bovenaan gen. met het No. der blz. en deel, waarin zij behooren.

Adriaan VI, Paus. *	II 58	Grapheus, Corn., * †	III 20
Blaurer, Ambr.,	II 260	Gustaaf I v. Zweden.	III 285
Cranmer, Thom.,	IV 200	Joris, Dav., * †	III 116
Cromwell, Thom.,	IV 231		II 2
Erasmus, Desid., *	I 146	Lasco, Joh. à, †	III 145
Faber, Jac.,	IV 13	Luther, Mart.,	I 78
Farellus, Gul.,	IV 29	Melanchton, Phil.	I 240
Gansefort, Wessel., *	I 43	Oecolampadius, Joh.,	I 118
Gattinaria, Merc. de,	I 195	Sickingen, Fr. van,	I 161

Tausson, Joh.,	III 355	Vadianus, Joach.,	II 324
Tetzel, Joh.,	I 81	Viret, Pt.,	IV 33
Tyndall, Gul.,	IV 185	Zwingli, Ulr.,	I 101

De met een † achter den naam geteekende portretten komen eveneens vóor in het volgende werk, dat een verkorte uitgaaf schijnt van dl. III van het bovengen.:

Origines ecclesiarum in Belgio reformatarum sive Historia ecclesiastica Evangelii seculo XVI in Belgio renovati etc. Groningae, ap. H. Spandau 1749. 4o.

177 *a.* **Geschiedenis** dier Christenen, welke in de Vereen. Nederlanden onder de Protestanten Mennoniten genaamd worden.... door Hrm. Schyn. Tweede druk op nieuws uit het Latyn vertaald en vermeerderd met eenige aantekeningen.... door Ger. Maatschoen. 2 dln. en Aanhangsel dienende tot een vervolg door Ger. Maatschoen. Amsteldam, K. de Wit 1743—45. kl. 8o.

De eerste druk: Historia Christianorum, qui in Belgio Foeder. inter Protestantes Mennonitae appellantur. Amst. 1723. 8o, alsmede de eerste Holl. vert. door M. van Maurik. 2 dln. en aanhangsel. Amst. 1727—45 8o, bevatten geen portretten.

Deze uitgaaf bevat de volgende 30 portretten van Doopsgez. leeraren, ongen., alle borstb., in ov. met 4reg. Holl. vers van Adr. Spinniker. Door *J. C. Philips*, *J. Folkema* en *S. Fokke*. 8o.

Abrahamsz., Galenus,	II 574	Louwer, Bart,	A. 249
Aker, Lmb. Klaasz.,	Aanh. 432	Menno Simons.	II 214
Alenson, H.,	A. 129	Philipsz., Dk.,	II 325
Anslo, Corn. Kl.,	A. 88	Pietersz., Pt.,	II 588
Bracht, Tieleman van,	II 534	Ries, Hans de,	II 482
Cornelisz (= Kornelisz), Jc.,	A. 289	Ring, Jeme Jacobsz. de,	A. 147
Dirksz., Abr.,	A. 167	Roosen (= Rooze), Gerrit,	A. 320
Fortgens, Mich.,	II 658	Roscius, Ant. Jacobsz.,	A. 270
Gerritsz., Lubb.,	A. 1	Schrijver, P.,	A. 484
Gerritsz., J. van Embden,	A. 42	Schyn, Hrm.,	Dl. I 1
Graaf, Lieuwe Willemsz. de,	A. 433	Verduin, Abr.,	A. 497
Gryspeer, P.,	A. 183	Volkertz, Ald.,	A. 77
Hendriksz., Joost,	II 646	Willemsz, J.,	II 650
Hesseling, P. Andr.,	A. 80	Wybma, R. Wybrandsz.,	II 494
Houbakker, J.,	A. 492	Wyngaard, T. Goverts v. d.,	A. 287

Deze zelfde portretten zijn tegelijkertijd, omgeven door passepartouts, gegraveerd door *J. C. Philips*, in 4o uitgegeven onder den volgenden boekdruktitel:

b. **Verzaameling** van de afbeeldingen van veele voornaame mannen en leeraaren, die zoo met het begin der Reformatie, als ook in laater tijd het leeraars ampt onder de Doopsgezinde Christenen bediend hebben. Alle op nieuws.... door bekwame meesters in 't koper gebragt. Amsteldam, bij K. de Wit 1743. 4o.

Hierachter een Kort voorberigt van den boekverkooper, 4 blz.; Lofdichten op de afbeeldingen 18 blz.; Lijst der leeraaren 2 blz. en de 30 portretten, ongen. en onbedr.

Dezelfde portretverzameling verscheen ten derden male, doch zonder passepartouts, onder den boekdruktitel:

c. **Verzaameling** van uytvoerige afbeeldingen der voornaame Doopsgez. leeraaren enz. Amsterdam, J. Morterre 1780. 8o.

Achter dezen titel volgt de lijst, 2 blz., en vervolgens de 30 portretten ongen.

178 **Iperen (J. van),** Kerkelijke historie van het psalmgezang der christenen enz. Met kunstpl. Amsterdam, wed. Lovering en Allart 1777, 78. 2 dln. 8o.

Dit werk bevat 11 ongen. portretten der leden van de Commissie ter verbetering der Rijmpsalmen voor de Herv. Kerk in 1773. Alle borstb. in ov., met 3 of meer reg. Holl. onderschr. in kapit. Door *J. Houbraken.* 8o. Onbedr. van achteren.

Bergh, Ahas. v. d.,	I 352	Lemke, G.,	II 132
Binnevest, D. Semeins v.,	II 160	Lynden tot Hemmen, W. van,	I 341
Folmer, H. J.,	II 249	Lubbers, Thd.,	II 192
Hinlopen, Jac.,	II 119	Schutte, Rg.,	I 375
Hoog, Th.,	I 346	Spaan, J. van,	I 363
Iperen, J. van,	I 391		

Van de portretten der predikanten van verschillende gezindheden zijn, meestal naar aanleiding van een of anderen gedenkdag, b.v. eeuwfeesten enz., verzamelplaten uitgegeven. O. a. van: *Luthersche* predikanten een zeldzame breed folio plaat, waarop 4 Luthersche predikanten, aan een tafel zittende; daarnaast rechts Luther staande; nevens hem een zwaan; aan den muur hangen 3 portretten van Hervormers (?). Onderaan vier 4 reg. verzen op ieder. Met adres van H. Allardt. Dit is een opgesneden en veranderde plaat van *J. Suyderhoef,* voorstellende de 4 burgemeesters bij de inkomst van Maria de Medicis in 1638. De portretten zijn die van: Cordes (Pl.), Fadel (El.), Ligarius (Reim.) en Visscher (Adf.)

Van de *Hersteld Luthersche* predikanten in 1793 bestaat een folio plaat met medaillonportretten naar *C. v. Waardt* door *C. Bogerts;* voorgesteld zijn: J. C. Jacobi, J. O. Meyer, W. Reuter en J. Scholten, alsmede een van 1806 met de portretten van J. C. Baum, J. Tissel, J. H. Fortmeyer, G. Noordenhout, C. H. Ebersbach, C. Holtzapfel en A. Sterk.

Voor een verzamelplaat van Amsterdamsche *Hervormde* predikanten in 1684 zie men Mullers Catal. v. portr. No. 114 en Mullers Beschr. van Ned. historiepl. No. 5636. Voor die van *Remonstrantsche* predikanten Mullers Beschr. v. Ned. Historiepl. No. 1414, 5575.

d. Staatslieden en Rechtsgeleerden.

79 **Afbeeldinge** (Ware) der H. Ambassadeurs ende Gecommitteerde tot het Bestant. br. fol.

Bovenschr. in 1 reg. kapitaal van 18 portretten der Nederlandsche en Spaansche afgevaardigden tot vaststellen van het Bestant in 1609. In 3 rijen, ieder van 6 naast elkaâr. Alle portretten zijn borstb., znd. randw., met 2 reg. Holl. onderschr. Op 1 br. fol. blad, znd. nm. v. grav. — Zij worden niet in de alphab. afdeeling beschreven.

Brederode (Walr. van)	(12)	Place (E. de la)	(7)
Conders v. Helpen (A.)	(18)	Renesse (G. van)	(15)
Gent (Corn. van)	(11)	Richardot (J.)	(3)
Hillema (G.)	(17)	Sloeth v. Salich (J.)	(16)
Jeannin (P.)	(6)	Spencer (R.)	(8)
Maldere (J.)	(14)	Spinola (Ambr.)	(1)
Mancicidor (J. de)	(2)	Willem Lodewijk v. Nassau.	(10)
Neyen (J. v.)	(4)	Winwood (R.)	(9)
Oldenbarnevelt (J. van)	(13)	Verreyken (Lud.)	(5)

Dezelfde plaat, latere druk, gen. 51, komt voor in: v. Meteren, Duitsch, Amst. 1640. fol. Dl. I en wordt somtijds aangetroffen in D. Bavdius, Vant Bestant des Nederl. oorlogs. Vert. door P. Jacobi. Amst. 1616. 4o.

180 *a.* **Belgiae** Pacificatorum vera delineatio. Pourtraicture vraye des pacificateurs des Pays bas. Ware afbeeldingen vande vredemakers der Nederlanden. Hagae Comitis. Ex off. Henr. Hondii Cum privil. 1608. kl. fol.

Plaatdruktitel en 34 portretten der afgevaardigden tot het Bestand, alle borstb., in ovaal met Lat. randschr., vierkant randw. en 5 reg. curs. Fr. onderschr., [door en] met adres van *H. Hondius.* kl. fol.

Er bestaan van deze uitgaaf met het jaart. 1608 twee drukken, herkenbaar aan de volgende verschillen. De 1ste is gedrukt op papier met staande waterlijnen en als watermerken: 1o. een groote kan met hengsel en deksel, omzet met parels; ongeveer als de afbeelding in De Stoppelaars werk, pl. XIII No. 21, doch zonder letters. 2o. een slang met wijnglas. Het portret van Prins Maurits, gemeten van de bovenste haartop tot den rand v. h. ov., is hoog 11 centim.

Het papier van den tweeden druk heeft ook staande waterlijnen, doch als watermerken, een kleine druiventros (De Stoppelaar pl. IV, No. 18); 2o. een kan met 2 hengsels, de letters P I en een druiventros als deksel, alsmede het slangen-teeken. Het portret van Maurits is hoog 11.2 cent., doordien het haar is opgewerkt, terwijl de kinbaard verbreed is. — Alle portretten zijn ongen., uitgezonderd: Spinola, Mancicidor, Richardot, J. de Ney en Verreyken, gen. 1, 2, 3, 4 en 5 onder het ovaal. — Dezelfde portretten komen voor in:

b. **Icones.** — Novae et ad vivum expressae — Belgii Pacificatorum quibus adjecta est historiae induciarum epitome ex lib. D. Baudii. Arnhem, J. Jansz 1618. fol.

Deze uitgaaf is vermeld in den verkoopcatalogus der bibl. M. Calisch en F. de Riemer Amst., F. Muller 1871 No. 1449; een andere met adres van Amsterdam 1618 kwam voor in een magazijncatalogus van Mart. Nijhoff te 's Gravenhage No. 190 (1886), doch geen der beide exemplaren heb ik weder kunnen opsporen.

De in de volgende lijst met een * gemerkte portretten worden in de alphab. afdeeling beschreven.

Albert v. Oostenrijk. *	Jacobus VI. *aet.* 42.
Berck, Nic. van, *	Jeannin, P.,
Brederode, Walr. van, *	Lencken, J. Bpt.,
Burg, Joh. v.,	Malderie, Jac. de,
Charisius, J.,	2 Mancicidor, J. de, *aet.* 61.
Christiaan IV *aet.* 31.	Maurits, Prins, *aet.* 41. *
Coenders v. Helpen, Abel, *	Nassau, Will. Lodew. v., *
Colli, Hipp. à,	4 Ney, J. de, *aet.* 40. *
De la Place, El.,	Oldenbarneveld, J. v., *aet.* 61. *
Dieskau, Hier. de,	3 Richardot, J., *aet.* 70.
Filips III. *	Rudolf II, Keizer,
Frederik Hendrik, Prins, *aet.* 25. *	Sloot, Jan, v. Vollenhoven. *
Gent, Corn. van, *	Spencer, Rich.,
Hendrik IV. *aet.* 56.	1 Spinola, Ambr., *aet.* 42. *
Hillema, Gell., *	Uffelt, Jac.,
Hoevelen, Bern. v.,	5 Verreycken, Lud., *aet.* 56. *
Isabella Clara Eugenia. *	Winwood, Rud.,

Er bestaat een suite van 10 portretten der Afgevaardigden uit de Sp. Nederlanden voor de vredesonderhandelingen te 's Gravenhage in 1632, Zie Franken, van de Passe No. 420—29. Alsmede een andere, vermeld in Mullers Beschr. van Nederl. Historiepl. Dl. I No. 1707, toegeschreven aan *J. v. Velde*, doch niet van hem.

Pacificatores van 1648.

181 **Icones legatorum.** — Pacis antesignani sive icones legatorum plena potestate instrvctorvm, qui nomine Pontif. Max. Imperatoris, Regvm, et Rervm Pvblicarvm ad pacem universalem constitvendam Monasterivm Westphalorvm et Osnasbrvgam convenervnt; magno stvdio ad vivum expressae per Ans. v. Hvlle, etc. Antverpiae apud Dan. Middelerium 1648. 4o.

Onder bovenst. boekdruktitel verscheen de eerste uitgave der vermaarde portretverzameling van Munstersche vredehandelaars, naar de schilderijen van Van Hulle. Evenals de Iconographie van Van Dijck, het Theatrum pontificum van de Jode, de verzameling van Moncornet en meer andere portret-seriën, schijnt deze suite bij gedeelten te zijn uitgekomen, waardoor het verklaarbaar is, dat de exemplaren, die men van de uitgaven met het jaar 1648 aantreft, alle in getal v. portretten verschillen. Ook bestaan er van iedere plaat proefdrukken 1o. vóor alle letter; 2o. Met onderschr., vóor het randschr.; 3o. Met onderschr. en randschr., vóor het privilegium Regum et Holl. ordinum. — Van de hiergenoemde eerste uitgaaf is mij slechts één exemplaar bekend, berustende op de Kon. Bibliotheek te 's Gravenhage, in 31 losse ongen. bladen met boekdruktitel, liggende tusschen een blanco kunstboek, gebonden omstreeks 1650. De platen zijn gedrukt op dun, gelijkmatig geschept papier met *liggende* waterlijnen; watermerken: 1o. een gekroond wapenschild met den posthoorn;

2o. een draak met schild, waarop een burcht of poort; 3o. een niet te ontcijferen monogram met 5-puntige ster. In den regel zijn de portretten borstb., in ovaal, met Lat. randschr., wapen onder en boven het ovaal en 4 of meer reg. Lat. onderschr. op een monumentaal schild. Ze zijn door verschillende meesters gegraveerd, znd. jaartal, ongen. en voorzien van de woorden: Cum priv. Regum et Holl. ordinum. Uitzonderingen: de portretten van d'Avaux, Fr. à Donia, Valderii en Wartenberg vertoonen *geen* privilegie; die van Clant, Cuyermans, Bart. v. Gent, God. v. Reede, W. Ripperda en S. Rosenhane zijn *sonder* randschrift; dat van Joh. de Knuijt heeft een 7reg. (in de latere uitgaven een 8reg.) onderschr.

182 **Legati (Celeberrimi).** — Celeberrimi ad pacificandvm Christiani nominis orbem, legati, Monasterivm et Osnabrvgas ex omni pene gentivm nationvmqve genere missi. Ad vivum Ans. v. Hvlle penicillo expressi eivsqve cvra et aere per insigniores hvivs aevi scvlptores caelo repraesentati. Antverpiae apud Dan. Middelerium 1648. fol.

Van de 2de uitgave met bovenstaande boekdruktitel voorzien, zag ik drie exemplaren (kortheidshalve als *a*, *b* en *c* aangeduid) ongelijk van druk en verschillend in aantal en ouderdom der platen. Het oudste exemplaar *a* is afkomstig van de Universiteitsbibliotheek te Gent, en bevat 77 ongen. platen, met de volgende van No. 181 afwijkende verschillen: 1o. het papier heeft als watermerken de draakfiguur met schild of een gekroond lelieschild, waaronder het monogr. W R. (Wibiral, pl. III No. 8*d*) en *liggende* waterlijnen. Het is over het geheel minder gelijkmatig geschept, en bevat vele vezelvlekken. Alle portretten zijn voorzien van het Statenprivilegie, uitgezonderd die van Amerinus en Andrada Leitao, terwijl op 9 stuks de woorden: accessit privilegium Caesareum zijn bijgevoegd. Bovendien zijn 21 stuks gemerkt met het jaartal 1649, waardoor derhalve de datum der uitgave wordt vastgesteld. Het portret van J. de Knuyt heeft thans, gelijk in de volgende uitgaven, een 8 reg. onderschr.; dat van G. v. Reede is met een Lat. randschr. voorzien.

b. Het tweede exemplaar berust op de Koninkl. Bibliotheek in den Haag en bevat 92 ongen. portretten. Het papier vertoont geen afwijkingen van dat, waarop *a* gedrukt is.

Twee portretten zijn gemerkt met het jaartal 1650, 2 andere met het jaartal 1651, welk laatste den datum der uitgave vaststelt, hoewel zij daarentegen enkele vroegere drukken bevat van platen, in *a* voorkomende. Op enkele der andere platen is het jaar 1648 bijgevoegd, dat niet in *a* voorkomt, en het meerendeel is voorzien van *beide* privilegies. Hierbij bevindt zich 1 portret van Zach. Stenglinus, door *Seb. Fürck*, dat waarschijnlijk in een Duitsche suite van Pacificatores behoort, hoewel het in uitvoering niet veel verschilt van de overige.

c. Het 3de exemplaar met denzelfden titel is het eigendom van de firma Fred. Muller & Co. te Amsterdam, en bevat 115 portretten der Pacificatores, benevens 1 van J. Reiniersz Cools, geschiedschrijver van den Munsterschen vrede, dat niet in deze serie behoort. Onder deze portretten bevindt zich daarentegen het zeer zeldzame van Phil. le Roy, die op het laatst der vredesonderhandeling van wege Spanje naar den

Haag afgevaardigd was, doch niet de vergaderingen te Munster en Osnabrück heeft bijgewoond. (Zie Aitzema, Verhael van de Ned. Vreedehandeling. 's Gravenhage 1650. 4o. Dl. II, blz. 191, 389.) Van deze vermeerderde verzameling dragen 3 stuks het jaartal 1654, 6 de jaren 1655, 1656 of 1657 en 4 het jaartal 1658, zoodat dit laatste als de datum der uitgave is te beschouwen. Desniettegenstaande treft men hierin enkele voortreffelijke drukken der andere platen aan, vóor het Privil. Caesareum enz., waaruit van zelf volgt, dat het papier verschilt naar gelang de drukken verschillen. De bijgevoegde platen, waaronder verscheidene afbeeldingen van vorsten, zijn gedrukt op papier met een gekroond leliëschild en het merk I †H S (Wibiral, III 8*d*), òf met een ander schild, waarin een drukstamper, waaronder het monogr. W. F., òf met een ander minder duidelijk watermerk, welke geen van drieën in de vorige uitgaven gevonden worden; voorts *liggende* waterlijnen.

183 **Pacificatores** orbis Christiani, sive icones principum, ducum et legatorum, qui Monasterij atque Osnabrugae pacem Europae reconciliarunt etc. Quosque singulos ad nativam imaginem expressit A. van Hulle.... optimorum artificum dexteritate 131 tabulis aeneis incisae.... et descriptione recens auctae. Roterodami, typis P. van der Slaart 1696. fol.

Boekdruktitel, voorafgegaan door een Fr. titel en plaatdruktitel, naar *A. v. Diepenbeke*, door *P. de Jode*; volgt de 2de Holl. boekdruktitel: Pronkbeelden der vorsten en vredehandelaars enz. met *hetzelfde* jaartal 1696; Lat. en Holl. tekst tegenover elkaar van P. Rabus, 9 blz., waarin o. a. medegedeeld wordt, hoe deze platen een tijdlang in een hoek opgestapeld en ongebruikt lagen tot de verovering van Namen 1695, wanneer zij naar Brussel werden overgebracht. Vandaar geraakten zij, na het bombardement door de Franschen in 1695, in handen van een Hollandschen kunstkooper. — Vervolgens komen de 131 ongen. portretten, waarbij 24 afbeeldingen van vorsten, die bij de vredeshandeling vertegenwoordigd waren. Het portret van Phil. le Roy wordt hierin niet aangetroffen. Het papier vertoont *staande* waterlijnen en is veel dikker dan dat der voorg. uitgaven; watermerk een gekroond leliëschild, waaronder het monogr. W. R. (Wib. pl. III, No. 8*d*.) De 2 uitslaande platen: Ferdinand III en Christina v. Zweden, hebben liggende waterlijnen. Boekdruktitels en tekst hebben het Amsterd. wapen, en de letters P. K. als watermerken. Aanleiding tot deze nieuwe uitgaaf waren misschien de vredesonderhandelingen met Frankijk, die in het laatst van 1696 een aanvang namen.

184 *Hetz. werk*, nieuwe (titel-)uitgave. Roterodami, typis P. van der Slaart 1697. fol.

Lat. en Holl. Boekdruktitel, Plaatdruktitel, tekst en platen, alles als in voorg. uitgaaf. De 131 platen zijn hierin nog *ongen.*, behalve pl. 2 (Filips IV), 28 (Amalia Elis. v. Hessen) en 112 (O. Gericke). Ze zijn op dunner papier gedrukt dan dat van de voorg. uitgaaf, met *liggende* waterlijnen; merk: het Amsterd. wapen met de letters P K.

Hetz. werk verscheen met dezelfde 2 boekdruktitels (en jaartal 1697) en plaatdruktitel omstr. 1713 opnieuw, misschien wel ter gelegenheid van den Vrede van Utrecht. De Lat. en Holl. tekst is thans op 8 blz. gedrukt, terwijl de zeer afgedrukte platen doorloopend onderaan rechts *genummerd* zijn van 1 tot 131. Het papier heeft *staande* waterlijnen, behalve dat van de 2 uitslaande platen; het watermerk schijnt te ontbreken. — Dezelfde portretten worden aangetroffen in:

185 **Hommes** (Les) illustres qui ont vécu dans le XVIIe siècle, les principaux potentats, princes, ambassadeurs et plenipotentiaires qui ont assisté aux conférences de Munster et d'Osnabrug avec leurs armes et devises. Dessinez et peints au naturel. Par le fameux Ans. van Hulle.... et graves par les plus habiles maîtres. A Amsterdam, chez Dav. Mortier 1717. fol.

Boekdruktitel, met vignet in den trant van *J. Luiken* of *J. Goeree.* Table des portraits 2 blz.; en 131 portretten gen. 1—131. Papier als dat der voorg. uitgaaf.

Van deze 131 (met Phil. Le Roy 132) portretten, zijn er 61 gegraveerd door *P. de Jode*, 14 door *C. Galle Jr.*, 12 door *Corn. Galle*, 11 door *P. Pontius*, 9 door *Math. Borrekens*, 9 door *C. Waumans*, 3 door *P. de Bailliu*, 2 door *Ant. v. d. Does*, 1 door *T. Matham* en 1 door *P. Clouwet.* Acht stuks zijn znd. nm. v. grav.

Hierachter volgt de alphab. lijst van alle portretten, met aanwijzing, in welke uitgaven iedere plaat wordt aangetroffen. Het No. achter den naam is dat van de uitgave van 1697. De letter A beduidt No. 181, B No. 182*a*, C No. 182*b*, D No. 182*c*, E No. 183, F No. 184*a*, G No. 184*b* en H No. 185.

Adami (Adam)	124	B, C, D, E, F, G, H.
Amelia Elisabeth van Hessen.	23	C, D, E, F, G, H.
Amerinus (Peregr. Carl.)	109	B, C, D, E, F, G, H.
Andrada Leitao (Franc. de)	58	A, B, C, D, E, F, G, H.
Anna de Bourbon.	24	E, F, G, H.
Anton Gunther v. Oldenburg.	25	D, E, F, G, H.
August v. Brunswijk-Lunenburg.	18	D, E, F, G, H.
Avaugour (Carel d')	49	C, D, E, F, G, H.
Bergaigne (Jos. de) *	28	A, B, C, D, E, F, G, H.
Biörenklau (Matth.)	53	B, C, D, E, F, G, H.
Braccamonte (Gsp. de)	27	A, B, C, D, E, F, G, H.
Brun (Anton de) *	29	A, B, C, D, E, F, G, H.
Burckhard (Andr.)	101	B, C, D, E, F, G, H.
Camerarius (Joach.)	75	D, E, F, G, H.
Carel Casper, aartsbisschop van Trier.	12	E, F, G, H.
Carel Gustaaf v. d. Paltz.	17	C, D, E, F, G, H.
Carel Lodewijk v. d. Paltz.	10	D, E, F, G, H.
Carpzou (Aug.)	82	B, C, D, E, F, G, H.
Caspars (Joann. Theod.)	85	B, C, D, E, F, G, H.
Chabot (Claude de)	77	A, B, C, D, E, F, G, H.
Chisius (Fabius)	38	A, B, C, D, E, F, G, H.
Christina van Zweden.	4	E, F, G, H.

Clant van Stedum (Adr.) *	37	A, B, C, D, E, F, G, H.
Coch (Gerh.) *	118	B, C, D, E, F, G, H.
Coler (Chrysost.)	87	B, C, D, E, F, G, H.
Contareus (Aloysius).	78	A, B, C, D, E, F, G, H.
Crane (Joann. de)	42	B, C, D, E, F, G, H.
Cratz (Hugo Everh.)	59	A, B, C, D, E, F, G, H.
Crosieg (Ad. Guil. à)	91	A, B, C, D, E, F, G, H.
Curtius (Max. graaf)	64	D, E, F, G, H.
Cuyermans (Joann.) *	106	A, B, C, D, E, F, G, H.
Datt in Diefenau (Joann. Jac.)	97	B, C, D, E, F, G, H.
D'Avaux (Claud. de Mesmes)	46	A, B, C, D, E, F, G, H.
Donia (Franc. à) *	33	A, B, C, D, E, F, G, H.
Eberhard v. Wurtemberg.	22	E, F, G, H.
Egmond (Filips van) *	26	E, F, G, H.
Egon (Franc.)	119	D, E, F, G. H.
Egon (Herm.)	68	E, F, G, H.
Elts (Hugo Fred. heer van en tot)	69	A, B, C, D, E, F, G, H.
Erskein (Alex.)	54	B, C, D, E, F, G, H.
Ferdinand III, Keizer.	1	E, F, G, H.
— IV, R. Koning.	5	E, F, G, H.
Ferdinand Karel v. Oostenrijk.	7	E, F, G, H.
Ferdinand Maria v. Beieren.	14	D, E, F, G, H.
Filips IV v. Spanje.	2	E, F, G, H.
Frederik Haerer v. Noorwegen.	21	D, E, F, G, H.
Frederik Hendrik v. Oranje. *	15	D, E, F, G, H.
Frederik Wilhelm v. Brandenburg.	11	D, E, F, G, H.
Frederik Wilhelm v. Saksen.	16	D, E, F, G, H.
Fromhold (Joann.)	67	B, C, D, E, F, G, H,
Garde (Magnus Gabr. de la)	56	C, D, E, F, G, H.
Gent (Barthold à) *	85	A, B, C, D, E, F, G, H.
George Wilhelm v. Brunsw.—Lunenb.	19	D, E, F, G, H.
Gericke (Otto)	112	B, C, D, E, F, G, H.
Geyso (Joann.)	95	C, D, E, F, G, H.
Giffen (Joh. à)	111	B, C, D, E, F, G, H.
Gloxin (Dav.)	117	B, C, D, E, F, G, H.
Gobelius (Corn.)	86	B, C, D, E, F, G, H.
Gollen (Joh. Guil. v.)	104	B, C, D, E, F, G, H.
Groulart (Henri)	48	B, C, D, E, F, G, H.
Haslang (Georg Christ.)	61	A, B, C, D, E, F, G, H.
Heher (Georg. Achatius)	83	B, C, D, E, F, G, H.
Heider (Valent.)	114	B, C, D, E, F, G, H.
Henri d'Orleans.	45	A, B, C, D, E, F, G, H.
Herdingh (Henr.)	127	C, D, E, F, G, H.
Holte (Georg v.)	115	E, F, G, H.
Jan, Aartsh. van Oostenrijk.	8	E, F, G, H.
Jan Filips, Aartsbissch. v. Mainz.	9	E, F, G, H.
Johan George v. Saksen.	13	D, E, F, G, H.
Keyser (Abr.)	99	B, C, D, E, F, G, H.
Knuyt (Joh. de) *	32	A, B, C, D, E, F, G, H.
Krebs (Joh. Adolph.)	62	B, C, D, E, F, G, H.
Kress (Jod. Christ.)	121	B, C, D, E, F, G, H.

Lambergh (Joh. Max. v.)	41	A, B, C, D, E, F, G, H.
Lamboy (Guil. graaf de)	131	D, E, F, G, H.
Lampadius (Jac.)	89	B, C, D, E, F, G, H.
Langerbeek (Henr.)	88	B, C, D, E, F, G, H.
Leopold Wilhelm v. Oostenrijk.	6	D, E, F, G, H.
Leuber (Joann.)	72	B, C, D, E, F, G, H.
Le Roy (Phil.) *	ongen.	D, E.
Lodewijk XIV.	3	E, F, G, H.
Matenesse (Joh. v.) *	31	A, B, C, D, E, F, G, H.
Mauderoda (Otho Otho van)	90	C, D, E, F, G, H.
Merkelbach (Joh. George v.)	98	B, C, D, E, F, G, H.
Metternich (Carl. Heinr. v.)	70	D, E, F, G, H.
Mey (Adolf de)	94	C, D, E, F, G, H.
Moura (Franç. de) et Corte.	129	E, F, G, H.
Mylius (Hrm.)	103	B, C, D, E, F, G, H.
Nassau (Joh. Lodew. van) *	40	A, B, C, D, E, F, G, H.
Nicolai (Dan.)	100	D, E, F, G, H.
Otto (Marcus)	120	B, C, D, E, F, G, H.
Oxenstierna (Bened.)	55	A, C, D, E, F, G, H.
Oxenstierna (Joh.)	50	A, B, C, D, E, F, G, H.
Pauli (Broderus)	116	E, F, G, H.
Pauw (Hadr.) *	30	A, B, C, D, E, F, G, H.
Piccolomini (Octav.)	44	C, D, E, F, G, H.
Pistoris (Joann. Ern.)	71	A, B, C, D, E, F, G, H.
Puech (Joh. Georg von) etc.	23	D, E, F, G, H.
Reigersberg (Nic. Georg de)	60	B, C, D, E, F, G, H.
Reede (God. van) *	34	A, B, C, D, E, F, G, H.
Reumont (Joann. de)	125	C, D, E, F, G, H.
Ripperda (Guil.) *	36	A, B, C, D, E, F, G, H.
Rodulphius (Athan.)	79	B, C, D, E, F, G, H.
Rosenhane (Scheringus)	52	A, B, C, D, E, F, G, H.
Sain en Wittgenstein (Joh. v.)	66	A, B, C, D, E, F, G, H.
Salvius (Joann. Adler)	51	A, B, C, D, E, F, G, H.
Sannazarius (Hier.)	81	B, C, D, E, F, G, H.
Scheffer (Reinh.)	93	B, C, D, E, F, G, H.
Schepeler (Gerh.)	128	B, C, D, E, F, G, H.
Schneider (Joh. Balth.)	122	D, E, F, G, H.
Schollenbach (Tob. Olhafen v.)	110	C, D, E, F, G, H.
Servien de la Roche (Abel)	47	A, B, C, D, E, F, G, H.
Stenglinus (Zach.)	ongen.	C.
Thumbshirn (Wolfg. Conr. à)	84	B, C, D, E, F, G, H.
Timmerscheidt (Joann.)	126	C, D, E, F, G, H.
Todenwartt (Joan. Jac. Wolfg. v.)	96	B, C, D, E, F, G, H.
Trantorf (Aug. Ad. v.)	78	C, D, E, F, G, H.
Trautmanstorff (Max. van)	39	A, B, C, D, E, F, G, H.
Turenne (Henri graaf de)	130	E, F, G, H.
Valderii (Franç. Nerlius)	80	A, B, C, D, E, F, G, H.
Varnbüler (Joh. Conr.)	102	B, C, D, E, F, G, H.
Volmar (Is.)	43	A, B, C, D, E, F, G, H.
Vulteius (Joann.)	92	B, C, D, E.
Wagner (Georg.)	113	B, C, D, E.

Wahl (Joach. Christ. v.)	65	D, E, F, G, H.
Wallenstein (Ferd. Ern. v.)	108	B, C, D, E, F, G, H.
Wartenberg (Franc.Wilh.v.)bissch.v.Osnabr.	76	A, B, C, D, E, F, G, H.
Weyms (Pt. à)	107	B, C, D, E, F, G, H.
Wesenbeck Jr. (Matth.)	68	B, C, D, E, F, G, H.
Willem VI v. Hessen.	20	D, E, F, G, H.
Wolckenstein (Georg Ulr. graaf v.)	105	B, C, D, E, F, G, H.
Wolsegg (Max. Willib. graaf van)	74	D, E, F, G, H.
Wrangel (Carl. Gust.)	.57	C, D, E, F, G, H.

186 *a.* **Icones** legatorum Monasterii et Osnabrugae existentium, pacis universalis conciliandae gratia. Amsterdam, ap. A. van Waesbergen 1644. kl. fol.

Eerste uitgaaf der fraaie suite, gegraveerd door *P. Holstein*, *J. Suyderhoef*, *P. de Bailliu*, *P. Nolpe*, *C. v. Dalen* e. a. — Plaatdruktitel en 48 portretten, alle borstb., in of zonder ovaal, alle op 2 na, met 4 à 10 reg. curs. Lat. onderschr. Naar en door verschillende kunstenaars gegraveerd, terwijl bij een aantal geen naam genoemd is. De portretten van Trautsmansdorff en Henri d'Orléans hebben het onderschr. in kap. letters. Slechts 4 stuks dragen het adres van Abr. v. Waesbergen; de overige zijn zonder adres. Het portret van Fr. G. à Wartenberg wijkt zeer af van de andere en is in ov. met Lat. randschr. en bijwerk in de hoeken, en 4 reg. Lat. vers van B. Rottendorff.

Deze uitgaaf is gedrukt op glad papier met staande waterlijnen, afstand tusschen iedere lijn; 23 mm.; watermerk: 1o. het gekroonde lelieschild. (Zie Wibiral, pl. III No. 7) zonder de letters *in* het schild; 2o. de zotskap met 5 punten (Wibiral pl. I 3*m*); 3o. de letters P D; 4o. een wapenschild met gekruiste kolven, niet duidelijk genoeg om op te geven.

b. **Pacificatores** orbis Christiani in Westphaliam missi anno 1641. Amsterdam, Romb. van den Hoeye excud. kl. fol.

Tweede uitgaaf met veel flauwere afdrukken der platen, die thans alle het adres dragen van R. van den Hoeije. Het portret van Fr. G. à Wartenberg is vervangen door een ander, in denzelfden trant als de overige en met 10reg. Lat. curs. onderschr.

Het papier is zeer ongelijkmatig van vezel, met staande waterlijnen, afstand tusschen ieder 25 mm.; watermerk: 1o. een gequarteleerd schild, 1 en 4 van zilver, 2 en 3 van keel; daarboven een kleiner schild met 2 trompen; 2o. een zotskap met 7 punten. (Zie Wibiral, pl. II fig. 4*h*); 3o. gekruiste dorschvlegels of schaar?

Andrada, Fr. de, } Znd. nm. v. grav.
Bergaigne, Jos., *
Bracamonte, Gsp. de, y Gusman *
Brun, Ant. de, *
Burch, Jc. v. d., * Naar *G. ter Burch* door *P. Holsteijn.*
Castro, L. Pereira de, } Door *P. D. Baillíu.*
Chabot, Cl. de,
Chisins, Fabius, Door *P. Holsteyn.*

Olant v. Stedum, Adr., *
Coler, Chrisost., — Znd. nm. v. grav.
Contareno, Aloys.,
Crane, J., Door *C. van Dalen.*
Cratz, H. E.,
Crosieg, Adf. Guil. à,
Cuyermans, Joann., *
D'Avaux, Cl. de Mesmes, — Znd. nm. v. grav.
Donia, F. à, *
Elts, Hugo Fred. ab,
Gent, Barth. à, *
Haslang, Georg Christ. ab, Door *J. Suyderhoef.*
Knuyt, J. de, *
Kress, Jod. Christ., — Znd. nm. v. grav.
Lamberch, J. M. von,
Lampadius, J., Met adres van H. Allaerdt.
Leuber, Joann., Door *P. de Bailliu.*
Mathenesse, J. à, * Znd. nm. v. grav.
Nassau Catzenellenbogen, J. L. v., * Door *P. Holsteyn.*
Orleans, Henri d',
Oxenstierna, Joh., — Znd. nm. v. grav.
Pauw, Hadr. * Naar *G. ter Burch* door *P. Holsteyn.*
Pistoris, Joh. Ern., Door *P. Holsteyn.*
Rheede, God. à, * Door *J. Suyderhoef.*
Ripperda, Guil., *
Rosenhane, Scheringus, — Znd. nm. v. grav.
Salvius, Joan Adler, Door *P. Nolpe.*
Sayn [en Wittgenstein], J. v.,
Servien de la Roche, Abel,
Streuff à Lawenstein, Phil., — Znd. nm. v. grav.
Thumbshirn, Wlfg. Conr., à,
Trautmansdorff, Max. de, Door *P. Holsteyn.*
Volmar, Is.,
Vulteius, Joann., — Znd. nm. v. grav.
Wartenberg, Fr. Guil. v., Bissch. v. Osnabruck. Met 4 reg. vers. Znd. nm. v. grav.
Dezelfde, met 10 reg. Lat. onderschr. Znd. nm. v. grav.

De portretten met een * achter den naam, worden in de alphab. afdeeling nader beschreven. — Voorts ontmoette ik nog een portret van J. v. d. Burch, nauwk. kopie van dat door *P. Holsteyn*, met bijvoeging van zijn wapen en zegel, znd. nm. v. grav.

Van de groote verzameling portretten van Pacificatores, naar And. van Hulle, door verschillende kunstenaars gesneden, is een nauwkeurig gekopieerde navolging verschenen bij den kunsthandelaar François v. Beusekom, waarvan mij slechts de volgende portretten onder oogen zijn gekomen. Niettemin mag men veronderstellen, dat het niet bij dit zevental gebleven is, zoodat deze opgaaf misschien tot ontdekking der andere kan leiden. De portretten zijn geheel gevolgd naar de origineelen en even lang, doch iets smaller; de borstb. zijn soms omgekeerd; een enkele maal, b.v. bij het portret van Cuyermans is het randschr. ver-

vangen door een ander. Alle zijn znd. nm. v. grav. met adres van F. v. Beusekom en hebben in de ondermarge een 1reg. Holl. naamsonderschr.:

Braccamonte (Gsp. de)
Brun (Ant. de)
Cratz (Hug. Everh.) borstb. links.
Cuyermans (Joann.)
Lampadius (Jc.) borstb. rechts.
Ripperda (Guil.) borstb. links.
Trautmannsdorf (Max. von) borstb. rechts.

187 **Portraits** (Les) av natvrel avec les armoiries et blasons, noms et qvalitez de Messivrs les Plenipotentiaires assemblez a Mvnster et Osnabvrg povr la paix generale en l'année 1648..... A Paris chez Louis Boisseuin. s. a. 4o.

Plaatdruktitel en 33 portretten, gen. 1—33, borstb., in vierk. randw. en 2reg. curs. Fr. onderschr. op een label, cum priuilegio regis, znd. nm. v. grav. 4o. Het papier bevat liggende waterlijnen; watermerk: een liggende druiventros; fabrieksmerk: de letters B H, waarboven een liggende groote C ongeveer als volgt: C BH Van deze suite bestaat een latere druk met denzelfden(?) titel, en hetz. aantal portretten, herkenbaar aan den flauweren druk der platen en het onregelmatig gevezelde papier met liggende waterlijnen, staande druiventros en zonder fabrieksmerk. Een exempl. zonder titel zag ik hiervan bij Mr. W. B. S. Boeles.

Hiervan worden in de alphab. afdeeling slechts de portretten, met een * achter den nm. get., beschreven.

Andrada [Leitao], Franç. d', 14
Beggairne [Bergaigne], Jos. de,* 9
[Bracamonte], Gsp. de Pignoranda, 10
Brun, Ant. de, 17
Castro, Louis Pierre [Pereira] de, 15
Chabot, Cl., marq. de St. Maurice. 23
Chisius, Fabius, 1
Crachau, Mth. de, 16
Clant [de Stedum], Adr., * 32
Contarenus, Aloisius, 2
[D'Avaux], Cl. de Mesme, 7
Donia, Franç. à, * 30
[Eltz], Hug. Fréderic [ab], 18
Gent, Barth. de, * 25
Grosseg [Crosieg], Adf. Guil. de, 33
Haslang, Georg. Chrst. de, 20
Knuyt, Jean de, * 28
Kratz [Cratz], Hug. [Everh.] de, 17
Matenes, Jean de, * 26
Nassau, Jean Louis de, * 4
Nerly, Franç. de, 24
Orléans, Henry d', 6
Oxenstiern, Jean d', 12
Pauw, Adr., 27
Pistorius, Jean Ern., 21
Reede, God. de, * 29
Ripperda, Guil. de, * 31
Servient [de la Roche], Abel, 8
Silvius [Salvius], Jean Adler, 13
Trautmandorff, Max. de, 3
Volmar, Is., 5
Wartenberg, Franç. Guill. de, evecque d'Osnabrug, 19
Wittgenstein, Jean de [Sain et], 22

188 **Legatorum** omnium tum Monasterij quam Osnabruguae pacis universalis orbi Christiani conciliandae causa conuocatorum nomina, cognomina, tituli etc. Parisii iuxtra [sic?] exemplar Coloniense 1648. 4o.

Boekdruktitel, voorafgegaan door een plaatdruktitel met inschrift:

Les Portraictz au naturel avec les armoiries et blasons noms et qualitez de Messieurs les plénipotentiaires assemblés à Munster et Osnaburg (sic) pour faire la paix générale. A Paris chez H. Sara . . et J. Paslo . . . F. Bignon fecit et excudit. Cum privilegio Regis.

Volgt blz. 3—19 Lectori Typographus en Lat. lijst van de Mediatores et Legati; blz. 20: Privilège du Roy.

Dit werk bevat 33 portretten, gen. 1—33, borstb., in vierk. randw., met de wapens der personen op den achtergrond, 2reg. Fr. onderschr. en Privilegium Regis. De portretten zijn gevolgd naar de grootere door v. Hulle, znd. nm. v. grav. en matig gelijkend.

Voor de volledige lijst verwijs ik naar de gelijktijdige uitgaaf met adres van L. Boissevin. — De volgende portretten verdienen vermelding:

Beggairne [Bergaigne], Jos. de,	9	Matenes, Jean de,	26
Brun, Ant. de,	17	Nassau, Jean Louis de,	4
Clant, Adr.,	32	Pauw, Adr.,	27
Donia, Franc. à,	30	Reede, God. de,	29
Gent, Barth. de,	25	Ripperda, Guil. de,	31
Knuyt, Jean de,	28		

189 **Portraits** noms et qualitez des ambassadeurs assemblez tant à Munster qu'Osnabruck pour le traité et conclusion de la Paix généralle. Et se vendent à Paris chez Balth. Moncornet. s. a. [1693?] kl. fol.

Plaatdruktitel, met bovenst. inschrift in een krans van lauwertakken, versierd met de zeer kleine portretjes der gezanten. Onderaan een wapen [van Moncornet?] en twee engelen. Hierachter volgen 35 portretten, gen. 1—35, borstb., in ov. met bovenaan links het wapen der afgebeelde personen; rechts een lauwerkrans. Onder het portret hun naam en kwaliteit in het Fransch en adres van B. Moncornet met privilegie van den koning van Fr. Znd. nm. v. grav. — Behoudens kleine afwijkingen, zijn ook deze portretten gevolgd naar de origineelen door van Hulle. De volgende komen ter beschrijving in aanmerking:

Brun, Ant. de,		Matenes, Jean de,	
Clant, Adr.,	23	Nassau, Jean Louis de,	
Donia, Franc. à,	32	Pauw, Adr.,	35
Gent, Barth. de,	30	Reede, God. de,	
Knuyt, Jean de,	17	Ripperda, Guil. de,	34

190 [**Pacificatores** van 1648. — Verzameling van afbeeldingen der gevolmachtigden en afgevaardigden tot de vredesonderhandelingen te Osnabrück en Munster. Alle met adres van P. Aubry te Parijs]. 4o.

Het eenige exemplaar van deze uitgaaf, dat ik zag, berust bij Mr. W. B. S. Boeles te Leeuwarden en telt 93 stuks, zonder titel. Het is blijkbaar een op zichzelf staande verzameling, hoewel genoemd exemplaar achter de portretsuite van Moncornet in hetzelfde plakboek opgeplakt is. De portretten zijn alle ongen. borstb., matig gelijkend, genomen

naar de origineelen door van Hulle, in dubbel gelijnd ovaal, znd. vierk. randw., met 3 à 5reg. curs. of staand Lat. onderschr. en adres van P. Aubry. 4o. De volgende verdienen te worden beschreven:

Bergaigne, Jos. de,
Burch, Jac. van der,
Clant, Adr.,
Cuyermans, Joann.,
Donia, Fr. à,
Gent, Barth. à,
Knuyt, Joh. de,
Koch [Coccejus], Gerh.,
Matenes, Joh. à,
Le Roy, Phil.,
Nassau, Joh. Lud. de,
Pauw, Hadr.,
Reede, God. à,
Ripperda, Guil.,

Nog in het begin der 19de eeuw zijn deze portretten in lithografie gereproduceerd, blijkens den volgenden titel, aangetroffen in Heynsius, Bücherlexikon: Bildnisse der beim Westphäl. Friedensschluss zu Münster und Osnabrück versammelt gewesenen Gesandten. 9 Hefte (Mit 5 Bogen Text.) Münster 1824. gr. fol.

---

191 **Icones legatorvm** qui ex mandatorvm plenitvdine Noviomagi in restitutione pacis universalis felici cum successu laborarunt... futuraeq. memoriae ergo ad vivum pictae sculptae et expressae ab H. H. Quiter. Novimagi apud dictum Quiterum.... 1679. fol. [1])

Verzameling van (volgens Laborde) 40 portretten in middelmatige zw. kst. naar en door en met adres van *H. H. Quiter* te Nijmegen en later met dat van A. Luppius. Alle portr. zijn borstb. in gebroken ovaal. Met 2 of meer reg. Lat. curs. onderschr. fol. Hiervan zijn mij bekend:

Balbazes, De Los,
Balemann, H.,
Bessel, A.,
Beverningk, H. van, *
Bevilaqua, A.,
Blaspiel, W. W.,
Caspars, J. Th. v.,
Charneux, L. de,
D'Orville, J. J.,
Ducker, W. L. B.,
Eden, R.,
Fuente, G. de la,
Gürck, Bisschop von,
Haren, W. van, *
Hochkirchen, A. W. von,
Hoëgh, J.,
Huigen, J. J.,
Hyde, Lord,
Innocentius XI.
Jenkins, Lord,
Khinsky, Fr. Uldr. gr. von,
Leyen, C. C. baron v.,
Lodewijk XIV.
Nassau, W. van, Heer v. Odyck. *
Oldenburg, A. von,
Olivencrans, J. P.,
Oxenstiern, B.,
Platen, Baron,
Provana, H. gr. de,
Rachelius, Sam., (2 verschill. borstb. links en rechts).
Reuter, J.,
Ronquillo, P.,
Schafshausen, J. Th.,
Sinolt, S. J., gen. Vom Schütz.
Somnitz, L. Chr. von,
Spinola-Doria, P. de,
Strattmann, Th. A. H. v.,
Ulcken, A.,
Willem III. *
Zobel, Nc.,
Zurmuhlen [Termeulen], W.,

---

[1]) Onder dezen titel zijn zij vermeld in Laborde, Histoire de la gravure en manière noire. — De heer J. Ph. van der Kellen teekende nog een anderen titel voor mij op: Wahrhaffte Contrafacturen etc. 39 Blatt. Wesel 1685, uit een verkoopcat. te Leipzig bij R. Weigel 1853.

192 **Chocolaad** (Vaderlandsche). Te Amsterdam, bij D. M. Langeveld 1796. 8o.

Toegeschreven aan J. Nomsz. — Plaatdruktitel, met borstb. in med. van H. Hooft; benevens 6 portretjes en levensschetsen van Nederl. staatslieden enz., ieder met nieuwe pagineering beginnende. De portretten zijn alle kl. borstb., in med., met 4 of meer reg. Holl. versje, en (evenals de titelpl.) door *J. Wijsman* gegraveerd. Zij zijn van te weinig belang om nader te worden beschreven.

Fokke, Simon,
Goudoever, Is. van,
Hooft Dz., H.,
Nieuwenhuyzen, Mrt.,
Oldenbarneveld, Joh. van,
Ruyter, Mich. Adr. de,

Men heeft dikwijls gemeend dat een grootere verzameling van patriottenportretjes onder dezen titel is verschenen, maar niemand wist mij ooit een andere verzameling dan de hierboven genoemde, met den titel: Vaderlandsche chocolade, te toonen of aan te wijzen. Wel vindt men bij verschillende portretverzamelaars een grooter of kleiner aantal losse patriottenportretjes in medaillon door *Wijsman*, doch steeds zonder titel of inhoudsopgaaf. De heer R. W. P. de Vries te Amsterdam bezit b.v. een achttiendeeuwsch bandje, waarin 53 gelijksoortige portretjes door *J. Wijsman* en *A. Hulk* (doch in verschillende staten) zijn bijeengebonden. Het zijn alle kleine borstb. in med., meestal met randschr. van naam enz., of zonder randschr., doch alsdan met 1 reg. kap. bovenschr. De 4 of meer reg. Holl. versjes onder de medaillons ontbreken hier grootendeels, zooals blijken zal uit onderst. alphab. lijst. Daar van sommige personen geen andere portretten bekend zijn, worden deze in de alphab. afdeeling beschreven. Enkele echter, zonder naam van den voorgestelden persoon, heb ik niet kunnen terecht brengen en zal men derhalve niet in de onderstaande lijst aantreffen.

Abbema, B. E., [2])
Altena, H. L. van, [1])
Attama, H. Z., [1])
Aylva, S. D. van, [1])
Berckel, E. F. van, [1])
Berkel, . . . van,
Bleiswijk, P. van, [1])
Blok, F. G., [1])
Blijenburg, J. van, baron van den Heuvel [1])
Bosch, Bern., Met 4reg. vers.
Broeck, . . . van der, [1])
Burg, Corn. v. d., Met 4reg. vers.
Canter Camerling, D. J., [1])
Capellen tot den Pol, J. D. v. d., Met 6reg. vers.
Carbasius, H., [1])
Costerus, D., [1])
Elsevier, J. J.,
Eyk, J. St. van, Met 4reg. vers.
Foreest, C. van, [1])
Foreest, N. van, Met 4reg. vers.
Gevers, P.,
Gordon, O. D.,
Gyselaar, C. de, [1])
Hamelsveld, Y. van, [2]) Met 4reg. vers.
Hoen, P.'t, [2])
Huber, J. L., [2]) Met 4reg. vers.
Keen, C. W. de, [1])
Klaver, A., [1])
Lange [v. Wijngaarden], Corn. Joan de, [2])
Luyken, J. G., [2])
Lynslager, E., [1])
Marron, P. H., [2])
Meynts, Anth., [1])
Nuhout v. d. Veen, J.,
Pa[a]pe, G., [2]) Met 4reg. vers.
Palland, A. W. van,
Pan, Dav., [1])
Paulus, P., [2]) Met 12reg. vers.
Rijssel, Alb. van., [1])
Staphorst, J. v., [2]) Met 4reg. vers.
Temminck, Egb. de Vry, [2])

Tooren, J. L. v. d., [1])	Visser, C. W., Met 4reg. vers.
Valentijn, A., [1])	Vlerk, Joh. v. d., Met 4reg. vers.
Visscher, C. G., Met 6reg. vers.	Wiselius, J., [1])
Visscher, C. W., [1])	Witt, Jan de, [1])

Een andere kleinere verzameling trof ik aan op een breed folio plaat znd. nm. v. teekenaar of graveur, bevattende in 2 rijen boven elkaar 8 12o. portretjes, borstb. in medaillon, met vierk. randw. en naam onder in den rand, en onder het medaillon een gebeurtenis uit het leven van den afgebeelde, b.v.: onder Oldenbarneveld zijne terechtstelling, onder de Groot de kist enz. De portretten zijn: J. v. Oldenbarneveld, C. de Gyselaar, C. G. Visscher, J. de Witt, H. de Groot, G. H. de Wilde, A. Valentijn en O. D. Gordon.

193 **Rogge (C.)**, Geschiedenis der staatsregeling voor het Bataafsche volk. Met pl. Amsterdam, J. Allart 1799. 8o.

Boekdruktitel; Voorrede, blz. I—IV; Naamlijst blz. V—XVI; Tekst blz. 1—605.

Dit werk bevat eene verzameling van 126 silhouetportretten van Repraesentanten, borstb., in med. ongen. (van 18 personen zijn de portretten onbekend en niet ingevuld). Op 6 br. fol. bladen, in 3 rijen boven elkaar, iedere rij van 7 portretten. Znd. nm. v. grav.

Aaninck (T.)	pl. 2	Eck (L. E. v.)	pl. 3
Auffmorth (J. B.)	— 5	Evers (J. W.)	— 1
Austen (J.)	— 4	Farret (J. P.)	— 2
Bacot (G. J. G.)	— 5	Floh (J. H.)	— 5
Bennekom (W. T. v.)	— 1	Gevers (H.)	— 3
Berge (T. A. ten)	— 5	Gorter (O. G.)	— 5
Berkhout (W. H. Teding v.)	— 3	Greve (E. J.)	— 1
Beveren (W. A. de)	— 4	Gulick (S. van)	— 6
Bikker (J. B.)	— 2	Guljé (F.)	— 6
Blok (B.)	— 1	Haersolte (J. W. S. v.)	— 1
Boellaard (D.)	— 3	Hahn (J. G. H.)	— 1
Borgring (H.)	— 4	Halbes (T.)	— 5
Borgt (J. P. van der)	— 6	Hamelsveld (IJsbr. v.)	— 1
Bosch (B.)	— 1	Hartog (P.)	— 3
Bosveld (P.)	— 4	Havermans (J. J.)	— 6
Brands (J.)	— 3	Hellenberg (G. D. v.)	— 1
Branger (C. J.)	— 2	Helmich (M.)	— 5
Breekpot (F.)	— 4	Hoffman (B. W.)	— 6
Cambier (J. J.)	— 4	Hooff (J. F. R. van)	— 6
Castrop (H. v.)	— 2	Hoogewal (H.)	— 2
Cau (J. J.)	— 3	Hoorn (H. D. v.)	— 2
Colmschate (H. J.)	— 5	Horbach (D. v.)	— 3
Court (P. E. de la)	— 1	Huber (J. L.)	— 5
Crane (W. de)	— 4	Hubert Jr. (W.)	— 6
Crommelin (J.P.v.Wickevoort)	— 2	Hulshoff (F. J.)	— 5

[1]) Deze zijn zonder naam v. grav., doch waarschijnlijk door *A. Hulk*. — [2]) Deze zijn door *J. Wysman*.

Jansen (J.)	pl. 4	Rabinel (H.)	pl. 4
Jordens (G. D.)	— 1	Reyns (Ch. Norbert)	— 6
Kate (H. ten)	— 5	Schermer (S.)	— 1
Kasteele (P. L. van de)	— 3	Schimmelpenninck (R. J.)	— 2
Kempenaar (L. T. de)	— 1	Schonegevel (F.)	— 5
Kock (F. B.)	— 5	Siderius (M.)	— 5
Koene (J.)	— 4	Sitter (A. J. de)	— 6
Krieger (J. A.)	— 6	Staphorst (N. v.)	— 2
Kuiken (D. C.)	— 5	Stoffenberg Jr. (J. H.)	— 1
Langen (S. J. v.)	— 3	Sijpkens (H.)	— 6
Leeuw (D. C. de)	— 4	Tip (W. B.)	— 2
Leeuwen (J. D. van)	— 1	Tonckens (J. L.)	— 6
Lennep (C. van)	— 2	Trip (S.)	— 6
L'Espinasse (E. de)	— 2	Veen (J. Nuhout v. d.)	— 2
Lokhorst (J. van)	— 4	Verhees (H.)	— 6
Luijken (J. G.)	— 2	Verheijen (J. B.)	— 6
Maanen (J. van)	— 4	Verhoijsen (P.)	— 6
Meijer Cspszoon (J. H.)	— 2	Verster (A. G.)	— 2
Middenrigh (H.)	— 3	Visscher (J. A.)	— 4
Moolengraaf (A.)	— 6	Vonck (L. C.)	— 3
Nieuhof (B.)	— 1	Voort (G. A. van der)	— 4
Nolet (J.)	— 3	Vos van Steenwijk (C. de)	— 6
Ockhuizen (N. J.)	— 3	Vos van Steenwijk (J. A. de)	— 5
Pasteur (J. D.)	— 4	Vreede (P.)	— 6
Pertat (P. A. M.)	— 3	Wildrick (B.)	— 1
Pompe v. Meerdervoort Pcz. (A.)	— 3	Wit (J. de)	— 6
Proot (J.)	— 3	Witbols (M. H.)	— 3
Quenel (H.)	— 3	Zonsbeeck (P. v.)	— 3
Queysen (W.)	— 5	Zubli (A. J.)	— 2

194 **Jaarboekje** voor het notaris-ambt, onder redactie van J. M. E. Derckson, sinds 1885 van L. Boomgaart. 1e—17e jaarg. Leyden 1867—85. kl. 8o.

Iedere jaargang bevat een lithogr. portret van een notaris of hoofdambtenaar der registratie, alle borstb. of figuren te halver lijve, met facsim., door verschillende kunstenaars geteekend, met adres van de uitgevers: de Breuk en Smits.

Arentzen, H. W.,	Zond. naam. van teeken.	1878
Bas, J. de,	Zond. naam. van teeken.	1877
Derckson, J. M. E.,	Zond. naam. van teeken.	1885
Diemont, C. J.,	Door *A. J. Wendel.*	1871
Eck, A. van,	Zond. naam van teeken.	1884
Heeckeren, J. A. F. L. van,	Zond. naam van teeken.	1882
Hout, Jan van,	Zond. naam van teeken.	1874/75
Kist, P. P. P.,	Zond. naam van teeken.	1879
Kleijn, Z. H. de,	Zond. naam van teeken.	1880
Mabé Jr., P.,	Lith. door *A. J. Wendel.*	1867
Moll, J. G. J.,	Lith. door *denz.*	1872/73
Obreen, Hrm.,	Door *C. Bos.*	1881

Overhoff Jr., W. F.,	Znd. nm. v. teeken.	1868
Pieterse, Th. van Uije,	Door *A. J. Wendel.*	1870
Stok, T. N. van der,	Zond. naam van teeken.	1883
Tideman, Bruno,	Zond. naam van teeken.	1869
Vries Az., G. de,	Zond. naam van teeken.	1876

195 **Jaarboekje** (Nederlandsch) der posterijen. 1ste—23e jaarg. door S. Gille Heringa. Tilburg en Middelburg 1849—1864, 71/72. 8o.

De jaarg. 1865—70 zijn nooit verschenen. De volgende jaargangen bevatten portretten, meerendeels in lith. door *C. C. A. Last* bij *P. Blommers*, met facsim., en alle borstb. of figuren te halver lijve. Het jaarboekje is na 1872 gestaakt.

Bungenberg, J. W.,	1859?	Steffens, J. A. L. F.,	1871/72
Dozy, J. J. Schultens,	1862	Swecrts de Landas Wyborgh, C. W,	1871/72
Hasselt, B. van,	1863	Verweyde, P. W.,	1871/72
Hofstede, J. P.,	1863	Vrolik, W.,	1858
Hoogstraten, J. H. van,	1861	Willem III, Koning der Nederl.	1850
Palland van Keppel, .. van,	1860?	Wijck, Jhr. C. A. A. L. van der,	1862
Pels, Jc.,	1856/57		
Royen, ... van,	1850		
Sandberg, P. M.,	1861		

e. Genees- en Natuurkundigen.

196 *a.* **Icones Medicorvm.** — Icones vetervm aliqvot, ac recentivm medicorvm, philosophorvmqve elegiolis svis editae, opera J. Sambvci. Antverpiae ex officina Christophori Plantini 1574. fol.

Plaatdruktitel met bovenst. inschrift in boekdruk; Opdracht aan J. H. Herwart; Plaat van Hygieia, gen. 1, en 66 portretten, boven de plaat gen. 2—67. Deze portretten zijn borstb., in ov., met randw. van arabesken, dieren en vruchten, op br. 4o. platen, znd. nm. v. grav., doch toegeschreven aan *P. van der Borcht de Oude.* Met 1 reg. Lat. bovenschr. van naam en 4. of meerreg. Lat. vers in boekdr. onder de plaat. Onbedr., behalve het laatste, dat bedrukt is met: Elogia diversorum etc. Achter de portretten komen 10 blz. Lat. en Gr. lofdichten; de laatste blz. is wit.

De schilden van No. 49 (Argenterius), No. 52 (Gorop. Becanus), No. 57 (Montagnana) en No. 60 (Curtius) zijn ledig gelaten.

Van de hierin voorkomende portretten zijn er slechts 3 van Nederlanders, nl.: Andr. Vesalius No. 32, Nic. Biesius No. 45 en Hadr. Junius No. 48, welke in de alphab. afdeeling worden beschreven.

b. **Icones Medicorvm.** — Medicorvm philosophorvmq. veterum aliquot ac recentium Icones. Ex bibliothecâ Johannis Sambvci; cum eiusdem ad singulos elogiis. Praemisso hac editione, vitae singulorum et scriptorvm indiculo; additis sub finem, diversorum de eisdem encomiis. [Antverpiae] Ex officina Plantiniana Raphelengii, 1603. fol.

Boekdruktitel, bedrukt met een Lat. opdracht aan J. H. Herwart

gedagt. 1574; Plaatdruktitel, met blanco middenschild voor inschrift; Iconvm breuis explicatio 10 blz.: Voorts het beeld van Hygieia en 66 portretten, boven de plaat gen. 2—67, geheel als boven.

Dezelfde portretten komen voor in de latere uitgaven: Amst. Janssonius 1612 en 1613. fol.

197 **Jaarboekje** (Nieuw statistisch-geneeskundig) voor het Koningrijk der Nederlanden voor 1847—1853/54. Uitgegeven door L. Ali Cohen. 1ste—7de jaargang. Met portr. Gorinchem 1847—53. kl. 8o.

Hierin bevinden zich de volgende portretten, alle borstb. of figuren te halver lijve. Lith. met facsim. bij *C. W. Mensing*. 8o. — De jaargangen 1848 en 1850/51—1853/54 bevatten geen portretten.

Maanen, Fl. Jac. van,	1847	Mulder, G. J.,	1849/50

Dit jaarboekje is voortgezet onder den titel: Statistisch Jaarboek der natuur- en geneeskunde in het koningrijk der Nederlanden, uitgeg. door Ali Cohen. 1e Jrg. 1854/55. 2 stn. Amsterdam. 8o. — Niet verder verschenen. — Bevat geen portretten.

198 **Jaarboekje** (Geneeskundig) voor het Koningr. der Nederl. en zijne overzeesche bezittingen. 1e, 2e en 3e jaarg. Onder red. van P. C. Tijken. Tiel 1862—68. 8o.

Verscheen éenmaal om de 3 jaar en is niet verder uitgegeven. — Bevat de volgende portretten, borstb. in lith. met facsim. door verschillende kunstenaars.

Donders, F. C., Lith. bij *P. W. v. d. Weijer*. 1862
Schrant, J. M., Lith. door *C. C. A. Last* bij *H. L. v. Hoogstraten*. 1865

199 **Album** der natuur. Een werk ter verspreiding van natuurkennis onder beschaafde lezers van allerlei stand. Amsterdam 1852—65. — Idem. Nieuwe reeks, onder redactie van P. Harting, D. Lubach en W. M. Logeman. Groningen en Haarlem 1866—86. 8o. — Met pl. en portr.

Slechts de jaargangen 1875—86 bevatten ieder éen lithographisch portret, borstb. of te halver lijve, met 1reg. Holl. kap. onderschr., gesteendrukt bij *Lankhout & Co.* De jaarg. 1886 bevat daarenboven een houtsneeportret van P. Harting, afkomstig uit Eigen Haard.

Boerhaave, Hrm.,	1877	Martinet, J. F.,	1883
Camper, Pt.,	1878	Musschenbroek, P. v.,	1882
Deiman, J. R.,	1886	Rumphius, G. E.,	1885
Gravesande, G. J. s',	1879	Snellius, W.,	1884
Harting, P.,	1886	Swammerdam, Joh.,	1876
Leeuwenhoek, Ant. v.,	1875	Swinden, J. H. van,	1881
Lyonet, P.,	1880		

Deze portretten zijn alle kopieën naar oudere gravures of naar schilderijen, waarnaar reeds gravures bestonden, en worden niet in de alphabetische afdeeling beschreven.

200 **Almanak** van het militaire studentenkorps Mavors Medicator voor 1855—1880. Utrecht en Amsterdam 1855—1879. 8o.

Niet verder verschenen wegens opheffing van het corps. —De jaren 1855 tot 1868 verschenen onder den titel: Jaarboekje van het corps kweekelingen aan 's Rijks kweekschool voor milit. geneeskundigen te Utrecht, die in het einde van laatstgenoemd jaar werd overgebracht naar Amsterdam; in verband daarmeê verscheen de almanak voor 1869/70 in één deel met 2 portretten van leeraren (en één van een overleden leeraar). De jaarg. 1859 is nooit verschenen.

Iedere jaargang bevat één portret van den directeur der klinische school, later van een der hoogleeraren in de geneeskunde, doch bijna alle in photografie, zoodat slechts enkele in de alphab. afdeeling kunnen worden beschreven.

Berlin, W., Photografie.		1877
Broek, J. H. van den, Lith. van *P. W. v. d. Weijer.*		1860
Burgersdijk, . . ., Photografie door *A. A. Vermeulen.*		1869/70
Gunning, J. W., Photografie.		1880
Hasselt, A. W. M. van, Lith. van *v. d. Weijer.*		1858
Dezelfde, ouder. Phototypie van *M. L. Verveer.*		1874
Hertz, H., Photografie.		1871
Houckgeest, J. P. van Braam,	Photografie.	1869/70
Koetsveld v. Ankeren, J. van,		1876
Kooijker, H. A., Lith. door *E. Grolman.*		1868
Krol, W.,		1866
Lehmann, L.,	Photografie.	1879
Matthes, C. J.,		1873
Persille, L. F., Lith. van *P. W. v. d. Weijer.*		1857
Rienderhoff, F.,		1865
Rijn v. Alkemade, J. van,		1863
Sachse, . . . ,		1878
Sas, J. J.,		1867
Spruijt, J. A. v. Onselen,	Photografie.	1869/70
Suringar, P. J. C.,		1878
Tilanus, J. W. R.,		1875
Timmerman, M. R.,		1864
Weezel, S. P. van, Photogravure.		1872
Willemsen, G. A. F. Quarin, Lith. znd. nm.		1856

Iets vroeger nog verschenen twee dergelijke jaarboekjes onder den titel: Almanak voor studenten in de genees-, heel- en verloskunde aan de klinische scholen, 1852—57. Rotterdam, in kl. 8o. en: Almanak voor studenten aan de genees-, heel- en verloskundige scholen, voor 1819—52. Amsterdam kl. 8o. — Beide zonder portretten.

Portretten van beroemde Nederl. geneeskundigen, zooals: Boerhaave, Albinus, Vesalius, Ruysch e. a. worden nog aangetroffen in vele buitenslands verschenen portretverzamelingen, b. v.:

Collection de portraits des plus célèbres naturalistes. Paris, Ambr. Tardieu 1823—27. 8o.

Vigneron, Galérie médicale. Avec des notices biogr. par G. F. Doin. Paris 1825. fol.

Maurin et Belliard, Médecins et chirurgiens célèbres. Paris 1837. fol.

Pettigrew, Medical portrait gallery. London 1838—40. 8o.

---

201 **Jaarboekje** voor spoorwegambtenaren, onder redactie van J. W. R. Gerlach. 1ste—3de jaarg. 's Gravenhage 1863—65. kl. 8o.

Niet verder verschenen. — Iedere jaarg. bevat een lithographisch portret, kniest. of borstb. door verschillende kunstenaars, met facsimilé, nl. in alphab. orde:

Kun, Leop. Joh. Ant. van der, Lith. bij *S. Lankhout.*	1865
Lipkens, A., Lith. bij *denzelfde.*	1864
Schneitter, J. L, Lith. door *N. J. W. de Roo* bij *A. C. Nunnink.*	1860

f. Dichters en Letterkundigen.

202 **Muzen-Almanak** (Nederlandsche). Jrg. 1819—39. Rotterdam en Amsterdam, J. Immerzeel Jr. — Idem. Jrg. 1840—47. Amsterdam, J. H. Laarman. 12mo. — Met pl. en portr.

De jaarg. 1837 bevat geen portret; de overige ieder een of twee portretten van letterkundigen, met facsimile, borstb. of te halver lijve, in koper- of staalgravure door verschillende kunstenaars.

Aa, C. P. E. Robidé van der, naar *W. Grebner* door *P. Velijn.*	1833
Beeloo, A., Naar *C. Hamburger* door *J. P. Lange.*	1844
Beets, N., Naar *W. Grebner* door *J. P. Lange.*	1838
Bergh, S. J. van den, Naar *C. Hamburger* door *J. P. Lange.*	1846
Bilderdijk, W., Naar *H. W. Caspari* door *P. Velijn.*	1820
Bingley, Ward, Door *P. Velijn.*	1323
Borger, E. A., Naar *H. W. Caspari* door *J. W. Caspari.*	1822
Boxman, A., Naar *H. W. Caspari* door *P. Velijn.*	1828
Brink, Jan ten, Door *J. P. Lange.*	1837
Clercq, W. de, Naar *H. W. Caspari* door *P. Velijn.*	1830
Da Costa, Is., Naar *C. Hamburger* door *J. P. Lange.*	1843
Dam van Isselt, E. W., Naar *A. J. Couwenburg* door *J. P. Lange.*	1838
Feith, Rhijnv., Naar *Caspari,* door *J. E. Marcus.*	1819
Gravenweert, J. van 's, Naar *denz.* door *P. Velijn.*	1829
Haar, B. ter, Naar *C. J. L. Portman* door *J. P. Lange.*	1841
Hall, M. C. van, Naar *H. W. Caspari* door *P. Velijn.*	1827
Harderwijk Rz., J. van, } door *J. P. Lange.*	1840
Hasebroek, J. P., Naar *W. Grebner.* } door *J. P. Lange.*	1839
Helmers, J. F., Door *P. Velijn.*	1824
Heije, J. P., Naar *N. Pieneman* door *J. P. Lange.*	1842
Hoop Jr., A. van der, Naar *W. Grebner* door *J. P. Lange.*	1832
Immerzeel Jr., Joh., Door *J. P. Lange.*	1834
Kate, J. J. L. ten, Naar *H. F. C. ten Kate,* Door *J. P. Lange.*	1845
Kinker, J., Naar *H. W. Caspari* door *J. E. Marcus.*	1825
Klijn, B., Naar *H. W. Caspari* door *P. Velijn.*	1826
Klijn, H. H., Door *P. Velijn.*	1824
Lennep, J. van, Naar *W. Grebner* door *P. Velijn.*	1832

Loots, C., } Naar *H. W. Caspari* door *P. Velijn.* { 1821
Meijer Jr., H., 1829
Nierstrasz Jr., J. L., 1828
Oosterwijk Bruin, J. van, Naar *W. Grebner.* } door *P. Velijn.* { 1833
Pellecom, A. N. van, Naar *P. van Schendel.* 1835
Schenk, A. C., } door *P. Velijn.* { 1824
Sifflé, A. F., 1836
Someren, R. H. van, Naar *C. de Meijer* door *P. Velijn.* 1834
Sophia, Erfprinses van Oranje. Door *D. J. Sluijter.* 1840
Spandaw, H. A., Naar *W. Lubbers* door *P. Velijn.* 1822
Staring, A. C. W., door *P. Velijn.* 1825
Tollens Czn., H., } naar *H. W. Caspari* door *P. Velijn.* { 1821
Walré, J. van, 1826
Warnsinck, W. H., } naar *W. Grebner* door *P. Velijn.* { 1831
Withuijs, C. G., 1831
Wiselius, S. Iz., Naar *H. W. Caspari* door *P. Velijn.* 1823
Zeggelen, W. J. van, Naar *H. F. C. ten Kate* door *J. P. Lange.* 1847

203 *a.* **Vergeet mij niet.** Jaarboekje. Jrg. 1844 en 45. Zalt Bommel. — Idem. Jrg. 1846/47. Amsterdam. kl. 8o.

De Nederl. Muzen-Almanak en het jaarboekje: Vergeet mij niet werden vereenigd voortgezet onder den titel:

b. **Vergeet mij niet.** Muzen-Almanak. Jrg. 1848—63. Amsterdam, kl. 8o. — Met pl. en portr.

De jaargangen 1844, 45, 46/47, 57, 59, 60, 62 en 63 bevatten geen portr. De overige jaargangen bevatten ieder een portret van een Nederl. letterkundige, borstb. of te halver lijve, in staalgravure door verschillende kunstenaars.

Alberdingk Thijm, J. A., Naar *A. J. Ehnle* door *W. F. Wehmeijer.* 1852
Bennink Janssonius, R., Naar *A. J. Ehnle* door *W. F. Wehmeijer.* 1851
Bilt La Mothe, C. v. E. v. d., Naar een photografie van *C. de Graaf* door *C. Ed. Taurel.* 1858
Brester Az., J., Naar *C. Hamburger* door *J. P. Lange.* 1848
Da Costa, Is., Naar *H. F. C. ten Kate* door *C. L. van Kesteren.* 1861
Dorbeck, D., Door *C. Ed. Taurel.* 1855
Hasebroek, E. J., Naar eenp hotogr. van *L. Wegner.* znd.nm.v.grav. 1854
Hoop Jrsz., A. van der, Naar *L. Koopman* door *C. Ed. Taurel.* 1856
Kanter, B. Ph. de, Naar *H. F. C. ten Kate* door *J. P. Lange.* 1849
Koetsveld, C. E. van, Naar *Neuman* door *Lange.* 1850
Schimmel, H. J., Naar *H. ten Kate* door *W. F. Wehmeijer.* 1853
Zubli, N. H. Tatum, Door *C. Ed. Taurel.* 1861

204 **Aurora.** Jaarboekje voor 1840—49, onder redactie van J. I. D. Nepveu. 's Gravenhage. — Idem voor 1850—56, onder red. van J. I. D. Nepveu en S. J. van den Bergh. Haarlem. — Idem voor 1857—65, onder red. van S. J. van den Bergh. — Idem voor 1866—76, door W. J. Hofdijk en J. M. E. Dercksen. Amsterdam, kl. 8o. — Met pl. en portr.

De jaarg. 1840—46, 48, 49, 51, 53, 62, 70—76 bevatten geen portret-

ten. De overige ieder een portret van een letterkundige, in staalgrav. evenals in het voorg. jaarboekje.

Beets, Nic., Brink, Jan ten,	Door *D. J. Sluijter.*	1856 1867
Bull, A. J. de,	Naar *J. H. Neuman* door *W. F. Wehmeijer.*	1852
Cremer, J. J., Elliot Boswell	Door *D. J. Sluijter.*	1860 1865
Genestet, P. A. de,	Naar *A. J. Ehnle* door *B. Taurel.*	1855
Haar, B. ter,	Door *D. J. Sluijter.*	1857
Hofdijk, W. J.,	Naar *A. J. Ehnle* door *W. F. Wehmeijer.*	1853
Keller, G., Lennep, Jc. van,	Door *D. J. Sluijter.*	1863 1866
Dezelfde	Door *R. Craeijvanger.*	1869
Lindo, M. Prager, Rosmade, P. M., Schaepman, H.J A.M., Schimmel, H. J.,	Door *D. J. Sluyter.*	1864 1868 1873 1861

Sophia, Koningin, met den Kroonprins. Naar *H. de Keijser* door *J. de Mare.* 1847

Dezelfde, alleen. Naar *H. Winterhalter* door *D. J. Sluijter.* 1872

Tollens, H., Naar *A. J. Ehnle* door *W. F. Wehmeijer.* 1854

Bosboom-Toussaint, Mevr., Door *D. J. Sluijter.* 1858

Willem, Kroonprins der Nederl. en Prins Maurits der Nederl. Naar *N. Pieneman* door *J. P. Lange.* 1850

Withuijs, C. G., Door *D. J. Sluijter.* 1859

205 **Jaarboekje** voor rederijkers en beminnaars der poëzij onder hoofdredactie van F. H. Greb, later van D. F. van Heyst. 1e—29e jaarg. Amsterdam 1857—85. 8o.

Niet verder verschenen. — Slechts de volgende jaargangen bevatten portretten, alle borstb. of te halver lijve, in staalgravure, met facsim., door *J. H. Rennefeld*, behalve het (photograph.) portret van C. G. Withuis en dat van J. M. E. Dercksen door *C. L. v. Kesteren.*

Bergh, P. T. Helvetius van den, Naar *L. Koopman.*	1859
Broek, L. van den, Naar *denz.*	1864
Dercksen, J. M. E., Door *C. L. van Kesteren.*	1862
Greb, F. H., Naar *L. Koopman.*	1863
Hofdijk, W. J.,	1860
Hoop, Jrzn., A. v. d.,	1862
Lennep, Jc. van, Naar *L. Koopman.*	1858
Spoor, Ger. J., Znd. nm. v. grav.	1870
Vondel, J. v. d., Naar *A. Orgelist.*	1857
Withuijs, C. G., Photogr. in gesteendr. lijst.	1861

206 **Jaarboekje** voor den boekhandel voor 1839, 40, 41 en 42/43. 's Gravenhage. kl. 8o.

Niet verder uitgegeven. — De jaarg. 1839, 40 en 42/43 bevatten ieder een lithographisch portret van een Nederl. boekhandelaar, borstb. met 1reg. naamsonderschr. 8o.

Elzevier, [Daniël ?],	1839
Koning, Jac.,	1840
Thieme, H. C. A.,	1840/43

207 **Adresboek** (Algemeen) voor den Nederlandschen boekhandel en aanverwante vakken, benevens aanwijzing der in Nederland uitkomende dag- en weekbladen. 1e—31e jrg. Amsterdam, C. L. Brinkman 1855—85. 8o.

Dit jaarboekje wordt hier vermeld, omdat de jaargangen 1856—65, 67, 68 en 73 levensschetsen en portretten van boekhandelaren zijn opgenomen. De jaarg. 1866 bevat enkel 2 levensschetsen zonder portr.; 1867 2 levensschetsen met 2 portr.; 1873 4 levensschetsen met 4 portretten. Uitgenomen het portr. van Joh. Muller, in staal gegraveerd door *Rennefeld*, zijn het alle lithografiën, borstb. of te halver lijve naar en door verschillende kunstenaars, met facsimilé der handteekeningen.

Bodel Nijenhuis, J. T.,	Lith. bij *Tresling & Co.*	1873
Bohn, J. F.,	Lith. bij *Tresling & Co.*	1873
Brill, E. J.,	Lith. bij *Tresling & Co.*	1873
Cleef, Pt. van, Lith. van *Gebr. van Wouw.*		1857
Enschedé, Joh.,	Lith. bij *Tresling & Co.*	1867
Enschedé, Jac.	Lith. bij *Tresling & Co.*	1867
Goor, G. B. van	Lith. bij *Tresling & Co.*	1873
Kesteren, J. C. van, Lith. door *Al.* bij *P. W. van de Weijer.*		1863
Muller, Joh., Staalgrav. door *J. K. Rennefeld.*		1858
— P. R. D, Lith. bij *P. W. van de Weijer.*		1862
Nijhoff, Is. An., Lith. door *A. Fischer* bij *Tresling & Co.*		1864
— Paul, Lith. bij *Tresling & Co.*		1868
Oomkens, J., Lith. door *W. B. van Wouw.*		1859
Portielje, G., Lith. bij *Tresling & Co.*		1861
Schierbeek, R. J., Lith. naar *C. B. Buijs* bij *Ch. Binger.*		1856
Sulpke, C. G., Lith. naar *J. R. Mathijssen* 1843 door *F. A. Heijman* bij *Tresling & Co.*		1860
Verbruggen, J. W., Lith. bij *Tresling & Co.*		1865

IV.

Beoefenaars van Schoone Kunsten.

a. Algemeene Verzamelingen.

208 **Marcus (J. E.).** — Etudes gravées de J. E. Marcus. Amsterdam, S. de Grebber [1817 ?]. fol.

Boekdruktitel, voorafgegaan door een Holl. plaatdruktitel: Het Studiewerk van J. E. Marcus, met adres van J. H. v. d. Beek, met titelportret van J. E. M.; Levensschets v. Marcus, 8 blz.; en 106 br. fol. platen, waarop portretstudien, menschelijke figuren enz. Alle bladen zijn ongen., maar achter den naam van den graveur staat de datum waarop zij gegraveerd zijn. De portretten zijn borstbeelden of figuren te halver lijve, die voorzoover het de laatstgenoemde betreft, alleen het hoofd afgewerkt en de verdere figuur in omtrek vertoonen. Soms bevinden zich 2, 3 of 4, portretten naast elkaâr op 1 blad, soms ook 1 portret naast andere figuurstudien op 1 blad. Sommige personen komen 2 maal voor in verschillende houdingen. Daar bij de hier voorkomende portretten veelal geen naam vermeld is, is in de onderstaande lijst gemakshalve de datum van ieder respectievelijk blad opgegeven.

Andriessen, J.,	Jan. 1812
Barbiers, P.,	Oct. 1812
Dezelfde.	Jan. 1814
Berkman, H.,	Juni 1816
Bianchi,	Maart 1809
Bois, O. du,	Mei 1811
Bosch, A. van den,	Nov. 1808
Dezelfde.	Mei 1811
Brandt, A. J.,	Apr. 1816
Buis, C.,	Jan. 1812
Dupré, D.,	April 1813
Eynden, R. van,	April 1815
Flines, H. de,	Dec. 1814
Gabriel,	April 1813
Heeremiet, Hidde,	Juni 1816
Heland, A.,	Febr. 1810
Hendriks, W.,	Juli 1813
Hemert, P. v.,	Febr. 1816
Kamphuysen, J.,	Dec. 1814
Kerkhoff, D.,	Maart 1811
Kinker, J.,	Aug. 1814
Lageman, H.,	Mei 1811
Marcus, J. E.,	Febr. 1808
Michaëlis, G. J.,	Mei 1811
Os, P. G. van,	April 1816
Pfeiffer Jr., F. J.,	Juli 1815
Rooyen, G. van,	Mrt. 1809
Schmidt, J.,	Jan. 1812
Smies, J.,	Mrt. 1811
Stokvisch, H.,	Mrt. 1811
Swinden, J. H. v.,	Febr. 1816
Versteegh, D.,	Dec. 1814
Visser Bender, J. P.,	Oct. 1812 Juli 1813
Vrijdag, D.,	Dec. 1812
Willigen, A. v. d.,	April 1815
Willmet, J.,	Aug. 1814
Zeelander, A. L.,	Febr. 1810
Dezelfde.	Juni 1812

209 **Kunstkronijk**, uitgegeven ter aanmoediging en verspreiding der Schoone Kunsten. Jrg. 1846—76. 's Gravenhage en Leiden, 1841—76. fol.

Onder redactie van J. van Lennep, S. J. van den Bergh, T. van West-

rheene Wzn., G. Keller, J. ten Brink e. a. — Van den jaargang 1846 is een Fransche vertaling verschenen, uitgegeven bij denzelfden uitgever.

De jaargangen 1841—76 bevatten een groot aantal portretten van Nederl. kunstenaars en beroemde personen, alle in lithografie, door verschillende meesters op steen gebracht, alsmede verscheidene etsen door *W. Unger* naar schilderijen in musea. — Buitendien zijn er tusschen den tekst eenige kleinere houtsneêportretten van minder belang. De lithografische portretten zijn meestal borstbeelden, soms figuren te halver lijve of kniestukken. De jaargangen 1877—86 zijn van anderen inhoud voorzien, en bevatten geen portretten, uitgezonderd 1877 en 81, die ieder een houtsneêportret bevatten.

Baalen, S. van, Naar eene daguerrotype van *Wotké* door *A. J. Ehnle* bij *J. D. Steuerwald.* 1855
Bloeme, H. A. de, Naar eene photografie door *F. H. Weissenbruch Dz.* bij *denzelfde.* 1869
Bor, P., Naar *L. Cornet* door *A. P. Felix* bij *denz.* 1861
Conscience, H., Door *F. B. Waanders* bij *C. W. Mieling.* 1851
Dubourcq, P. L., Door *J. J. Mesker* op de Koninkl. Steendrukkerij. 1874
Forman, Helena, Naar *P. P. Rubens* lith. door *J. J. Mesker.* 1874
Goyen, A. van, 1) Naar *C. de Moor* geëtst door *J. A. Boland.* 1874
Greive, P. F., Door *A. Allebé* op de Kon. Steendr. 1875
Hals, Frans, 2) Naar *hemzelven* geëtst door *W. Unger.* 1874
Heije, J. P., Naar eene daguerrotype van *Wotké* door *A. J. Ehnle* bij *J. D. Steuerwald.* 1855
Hoorn, Jc. van, Naar *J. M. Quinkhard* lith. door *J. Westpalm van Hoorn.* 1841/42
Hove, B. J. van, Door *F. H. Weissenbruch Dz.* bij *J. D. Steuerwald* naar een photogr. 1861
Hove Bz., H. van, Door *F. H. Weissenbruch Dz.* bij *J. D. Steuerwald* naar een photogr. 1867
Hutschenruijter, W., Naar een daguerrot. v. *Wotké* door *A. J. Ehnle* bij *J. D. Steuerwald.* 1855
Huygens, De familie, 6 Portretten op 1 bl. naar *A. v. Dijk* door *F. B. Waanders.* 1847
Kachel, J. W. F., Door *J. J. Mesker* op de Kon. Steendr. 1875
Koekkoek, B. C., Lith. door *Chimaer v. Oudendorp.* 1840/41
Koelman, J. D., Houtgrav, znd. nm. 1858
Kruseman, C., 3) Houtsn. naar *J. W. F. Kachel* door *W. H. Stam.* 1859
Laar, J. H van de, Lith. door *J. J. Mesker* bij *S. Lankhout.* 1875
Louise (Wilhelm. Maria Sophia) prinses der Nederl. Door *F. W.* 1842/43
Lucas v. Leiden. Lith. door *Chimaer.* 1840/41
Luyken, J., Mare, Joh. de, } Houtgrav. znd. nm. 1843/44
Meijer, Louis, Naar een photogr. door *F. H. Weissenbruch Dz.* bij *J. D. Steuerwald.* 1868
Meustraten [Merstraten] (J. van), 4) Naar *A. v. Dijck* geëtst door *W. Unger.* 1875

1) Dit portret is ontleend aan: J. Ph. v. d. Kellen, Peintre-grav. Holl. Vol. I. Utr. 1875. 4o.
2) Dit portret is ontleend aan: C. Vosmaer, Fr. Hals. Etsen door W. Unger. Leiden 1873. fol.
3) Dit portret komt 2 maal voor; doch een er van is wegens mindere gelijkenis afgekeurd
4) Deze portretten zijn ontleend aan het Etswerk van W. Unger. Leiden 1874. fol.

Mollinger, A., Naar een photogr. door *F. H. Weissenbruch Dz.* bij *J. D. Steuerwald.* 1869
Nuijen, W. J. J., Lith. door *F. van Goor.* 1840/41
Offermans, Mevr. S., geb. v. Hove. Naar een daguerrot. v. *Wotké* door *A. J. Ehnle* bij *D. J. Steuerwald.* 1855
Pieneman, N., Staalgrav. door *H. Löwenstam.* 1862
Potter, P., Naar *B. v. d. Helst* lith. door *J. C. d'Arnaud Gerkens.* 1847
Rembrandt, Lith. naar *hemzelven* door *W. de Koning.* 184
Rembrandt en zijne vrouw. Naar *Rembrandt,* lith. bij *C. W. Mieling.* 1852
Rochussen, J. J., Naar *N. Pieneman* lith. door *F. Waanders.* 1844/45
Royer, L., Naar *E. Slaghek* staalgrav. door *C. Ed. Taurel.* 1870
Sablairolles, S., Naar en door *H. A. C. Dekker* 1867 lith. bij *J. D. Steuerwald.* 1868
Saksen-Weimar-Eisenach, K. A. A. J. Hert. van, Znd. nm. v. teek. 1842/43
Scheffer, Ary, Lith. bij *C. W. Mieling.* 1850
Schelfhout, A., Staalgrav. door *C. Ed. Taurel.* 1867
Dezelfde, Lith. door *J. J. Mesker* op de Konink. Steendr. 1871
Schendel, P. v., Door *A. C. Nunnink* op de Kon. Steendr. 1872
Schotel, J. C., Lith. door *M. Mourot.* 1840/41
Schuyl (Flor.) (?) Naar *Fr. v. Mieris* de Oude door *A. C. Nunnink.* 1875
Schwartze, J. G., Lith. door *Thér. Schwartze* bij *S. Lankhout.* 1875
Sophia, Kroonprinses d. Nederl.. Staalgrav. naar *N. de Keyzer* door *J. de Mare.* 1846
Sophia, Koningin d. Nederl. Lith. door *H. J. v. d. Hout.* 1849
Spoel, J., Naar een photogr. door *F. H. Weissenbruch Dz.* bij *J. D. Steuerwald.* 1870
Taurel, A. B. B., Naar *Ingres* 1819 staalgrav. door *C. Ed. Taurel.* 1866
Terborgh (...) Naar *hemzelven* door *J. J. Mesker* bij *L. Lankhout.* 1875
Terburg, (G.) Naar *hemzelven* lith. door *F. B. Waanders.* 1847
Tollens, H., Naar *J. Kayser* lith. door *C. Bentinck.* 1843/44
Ulenburg, Saskia van, 4) Naar *Rembrandt* geëtst door *W. Unger.* 1872
Ven, J. A. v. d., Naar een photogr. door *J. Spoel* bij *J. D. Steuerwald.* 1868
Verhulst, J. J. H., Naar *J. E. J. v. d. Berg* door *F. B. Waanders.* 1842/43
Dezelfde. Naar een daguerrot. van *Wotké* door *A. J. Ehnle* bij *J. D. Steuerwald.* 1855
Vermeulen, A. C. G., Naar en door *dezelfden.* 1855
Verschuur, W., Lith. bij *S. Lankhout.* 1875
Verveer, S. L., Door *J. J. Mesker* bij *S. Lankhout & Co.*, naar een photot. van *M. Verveer.* 8176
Viotta, J. J., Naar een daguerrot. v. *Wotké* door *A. J. Ehnle* bij *J. D. Steuerwald.* 1855
Vondel, J. v., Naar *N. Pieneman* door *J. C. d'Arnaud Gerkens* bij *C. W. Mieling.* 1862
Vries, Rosa de, Door *F. H. Weissenbruch Dz.* bij *J. D. Steuerwald.* 1860
Waldorp, C. A., Naar een photogr. door en bij *dezelfden.* 1868
Westrheene Wz., T. van, Door *J. J. Mesker* op de Kon. Steendr. 1872
Willem I. Staalgrav. geteekend naar *M. Miereveld* d. *C. Hamburger*; gegrav. door *J. P. Lange.* 1845/46
Willem III, Koning der Nederl. Lith. door *H. J. van der Hout.* 1849
Wüst, Alex., Zincographie naar een houtsnede van *J. Linse.* 1877

b. Schilders en graveurs.

Portretverżameling van H. Cock.

210 *a.* **Pictorum effigies.** — Pictorvm aliqvot celebrivm Germaniae Inferioris effigies.Eorum nempe qui vita functi hac praestantiss. arte immortalitalis nomen sibi compararunt. Una cum doctiss. Dom. Lampsonij huius artis peritissimi elogiis. — Anv. ap. Viduam Hier. Cock 1562. kl. fol.

Eerste uitgave. — Boekdruktitel, Lat. lofdicht van 30 reg. op 2 blz. op H. Cock door D. Lampsonius; voorts 23 portretten, figuren te halver lijve, in den rechter bovenhoek en beneden onder de verzen genummerd van 1 tot 23. Onder ieder portret staat een 1 of 2reg. Lat. naamsonderschr. in groot kapit., benevens een 4 tot 12reg. Lat. vers van Lampsonius in cursieve boekdrukletter, waarvan er slechts 2 met zijn naam onderteekend zijn. Geen naam van graveur wordt aangetroffen, doch op 8 platen staat het monogram I. H. W[iericx], op 2 andere dat van I. W[iericx]. Zie : Alvin, L'oeuvre des 3 frères Wierix. Brux. 1866—73. 8o.

b. **Pictorum effigies.** — Pictorvm aliqvot celebrivm Germaniae Inferioris effigies, etc. Anv. sub intersignio quatuor ventorum. s. a. kl. fol.

Tweede uitgave, met denzelfden titel, waarop slechts het adres veranderd is, en hetzelfde aantal portretten; de verzen zijn evenwel gegraveerd in plaats van geboekdrukt. Behalve eenige minder opmerkenswaardige veranderingen, zijn de nummers onder de verzen vervallen en hebben enkele portretten van vers verwisseld.

c. **Pictorum effigies.** — **Illustrium** qvos Belgivm habvit pictorvm effigies ad vivvm accvrate delineate nec non, quo qvisque tempore et vixerit et obierit. Antv. apud Theod. Gallaeum. Cum privilegio [1600]. fol.

Derde uitgave. — Plaatdruktitel en 22 portretten, daar het 23e, dat van H. Cock, hier ontbreekt. Iedere plaat draagt het adres van Th. Galle; boven in de plaats is een 1reg. schrift bijgegraveerd, waarin het sterfjaar der afgebeelde persoon, of de tijd zijner werkzaamheid vermeld wordt. Overigens geheel als voren.

Deze 22 platen komen ten vierden male voor, vereenigd met de 3de uitgave van de portretten in J. Meyssens: I m a g e de divers hommes etc., onder den volgenden titel:

d. **True effigies.** — The true effigies of the most eminent painters, and other famous artists that have flourished in Europe, curiously engraven on copper-plates. Together with an account of the time when they lived, the most remarkable passages of their lives, and most considerable works. Very useful for all such gentlemen as are lovers of art and ingenuity. Printed in the year 1694. kl. fol.

Deze boekdruktitel wordt voorafgegaan door een plaatdruktitel, met nagenoeg hetzelfde opschrift en adres: London, printed for D. Browne.... & T. Browne.... and to be sold by them and J. Smith....

Achter den boekdruktitel vindt men: A short account of the lives of the painters and other artists, contained in this book, op blz. 1—18; verder den ouden titel van Meyssens, Image etc., een allegorische voorstelling van Rome, de portretten van N. Bryant, en Adr. Brouwer, oorspronkelijk niet hierin behoorende, en de 22 portretten der editie van Galle, gevolgd door 93 portretten uit de Bie, Gulden Cab. (Zie No. 211*b*.), waartusschen en achter 6 portretten, die tot hiertoe niet voorkwamen, nl.: S. Vouet, P. Testa, P. Breughel, C. Le Brun en D. V. Coornhert door *Bouttats*, en R. Collin door *P. C.* Te zamen 121 portretten, gen. onder het portret naast het naamsonderschr. van 1—121. — Deze uitgave is ongetwijfeld van de hoogste zeldzaamheid. — In alle 4 uitgaven zijn de portretten van achteren onbedrukt.

Portretverzameling van H. Hondius.

211 *a.* **Pictorum effigies.** — Pictorum aliquot celebrium praecipue Germaniae Inferioris effigies. Pars I [—III]. — **Hagae Com.**, ex officina Henr. Hondii [1610?] Cum privilegio. kl. fol.

Plaatdruktitel, 2 allegorische platen, 1 blad voorrede en 68 ongenummerde portretten, alle figuren te halver lijve, znd. naam v. grav. uitgezonderd vijf, en boven- of onderaan gemerkt: *Hh. exc.* Twee en twintig dezer portretten zijn (meerendeels omgekeerde) kopieën der afbeeldingen uit de verzameling van H. Cock te Antw. in 1572 verschenen.

b. [**Pictorum effigies.**] -- Theatrum honoris, in quo nostri Apelles saeculi, seu pictorum, qui patrum nostrorum memoria vixerunt celebriorum praecipuè quos belgium tulit, verae et advivum expressae imagines in aes incisae exhibentur. 3 partes. — **Amstelod.**, I. Ianssonius 1618. kl. fol.

Tweede uitgaaf, met nieuwen plaatdruktitel, 2 allegor. pltn. en dezelfde 68 portretten, met dit onderscheid, dat op den achtergrond der 22 eerste (kopieën van Cock) versieringen of harceeringen zijn aangebracht. — In beide uitgaven zijn de portretten onbedrukt.

Lijst der in beide verzamelingen voorkomende portretten.

	Nummer bij Cock.	Hondius.
Aldegrever, Hnr., †		26
Aquanus, [v. Akon] Jo., †		53
Badensis, Franc.,		66
Bernard [Barentsz], Theod.,		34
Binck, Jo.,		27
Bles, Henri,	14	14
Blocland, Ant.,		31
Bloemaert, Abr.,		61
Bollius, Jo.,		35

	Nummer bij Cock.	Hondius.
Bosch, Hier.,	3	3
Breughel, Pt.,	19	19
Bril, Paul,		58
Broeck, Crsp. van den,		40
Bueckelaer, J.,		29
Cayus, Guil., [Key (Bern).]	20	20
Clivensis [van Cleef], Hnr.,		37
Clivensis [van Cleef], Just.,	12	12
Cock, Hier.,	23	
Coecke [Koeck v. Aelst], Pt.,	16	16
Coco [Cock], Math.,	13	13
Coexius, Mich.,		44
Conixloy, Aeg.,		48
Cornelis, Corn.,		59
Dikius [van Dyck], Fr.,		63
Dionatensis [Patinier], Jo.,	8	8
Dürer, Alb., †		23
Elsheymer, Ad., †		67
Engelbert [Engelbrecht], Corn.,		10
Eyck, Hub. van,	1	1
Eyck, Jo. van,	2	2
Floris, Franc.,	22	22
Gassel, Luc.,	21	21
Geyn [Gheyn], Jac. de,		60
Goltzius, Hnr.,		54
Goltzius, Hub.,		33
Harlemius [van Haarlem], Theod.,	5	5
Heemskerk (van Veen), Mrt.,		30
Hoefnagel, Grg.,		43
Holbein, Jo., †		25
Holland, Jo.,	11	11
Ketel, Corn.,		52
Leyden, Luc. van,	10	
Dezelfde, naar een ander origineel.		24
Lombardus [Sutermans], Lamb.,	18	18
Mabusius [Gossaert], Jo.,	7	7
Majus [Vermeyen], Jo.,	15	15
Manderus [Van Mander], Carl.,		49
Messuis [Metsys], Quint.,	9	9
Mierevelt, Mich.,		56
Momper, Jo.,		62
Morus, Ant.,		36
Mostaert, Aeg.,		42
Mytens, Arn.,		45
Oliver, Is., †		68
Orley [Bruxellensis], Bern.,	6	6
Petri, G.,		65
Petri [Lange pier], Pt. Longus,		28
Pourbus, Fr.,		32

	Nummer bij Cock.	Hondius.
Quebornus [Queboren], Christ.,		38
Rogerus [v. d. Weijde], Rog.,	4	4
Scorellus [van Scoorl, Scorel], Jo.,	17	17
Spranger, Barth.,		51
Stradanus [v. d. Straet], Jo.,		50
Vaenius [v. Veen], Otto,		57
Visscher, Corn.,		39
Vos, Mrt.,		46
Vredeman de Vries, Jo.,		47
Vries, Andr. de,		66
Vroom, Hnr.,		55
Wingius [v. Winghen] Jo.,		41

De met een † gemerkte portretten van buitenlandsche kunstenaars worden niet in de alphab. afdeeling beschreven.

Portretverzameling van Meyssens.

211 *a*. **Image de divers hommes** desprit sublime qui par leur art et science debvroient vivre eternellement et desquels la lovange et renommée faict estonner le monde. — A Anvers mis en lumiere par Jean Meyssens peinctre et vendeur de lart au Cammestraet l'an 1649. kl. fol.

Plaatdruktitel, voorstellende de Faam op een pedestal, dat bovenst. opschrift draagt in 10 regels, en op een cartouche rust met het adres van den uitgever in 5 regels. Voorts een gegraveerde opdracht aan Michel Le Blon door J. Meyssens 12 April 1649, en een allegorische voorstelling van Rome, waaronder een 4 reg. Lat. vers in 2 kol. Vervolgens komen 74 (?) portretten, alle ongen. en onbedrukt, te halver lijve, met 1 reg. kapit. en 3 of meer reg. curs. Fr. onderschr., gegraveerd naar en door verschill. meesters, zooals: *J. Meyssens*, *P. de Jode*, *P. Pontius*, *C. Waumans*, *W. Hollar*, *P. Balliu*, *A. Ruchol*, *F. Bouttats*, *J. Neefs* e. a., alle met adres van J. Meyssens.

Deze portretverzameling komt bijna nooit geheel compleet voor, zoodat het ondoenlijk is om het juiste aantal platen, dat zij bevatten moet, op te geven. De exemplaren, aan mij bekend, zijn de volgende: 1o. In de verzameling J. K. J. de Jonge, verkocht te 's Gravenh. 1880 (Catal. No. 3313), bevattende 68 portretten, en afkomstig van den heer C. Kramm te Utrecht; 2o. in de verzam. van Mr. Ch. Dozy te Leiden, bevattende slechts 51 portr.; 3o. in de verzam. van J. Szwykowski; bevattende 61 portr.; 4o. in de verzam. Du Bus de Gisignies, verkocht te Brussel 1876 (Catal. No. 977) en thans in het Prentkabinet op de Kon. Bibliotheek aldaar, bevattende 11 portr., met inbegrip van latere platen uit de Bie; 5o. in de verzam. van den heer A. J. Nijland te Utrecht, bevattende 96 stuks, waaronder echter verscheidene portretten, nà 1649 uitgegeven. Door vergelijking nu der platen in de 2 eerstgenoemde verzamelingen is mij gebleken, dat er waarschijnlijk 74 portretten in een compleet exemplaar behooren, en dat er van dit werk minstens twee

uitgaven hebben bestaan met denzelfden titel (en jaartal), alleen herkenbaar in eenige verschillen van het onderschrift op 19 (?) platen.

Van deze 74 portretten komen er 72 voor in het te vermelden werk van De Bie, daar de portretten van Raphael en N. Bryant daarvoor niet gebruikt zijn. De volledige lijst der portretten in beide verzamelingen, met de nummers der bladzijden van de Bie, alsmede de geschreven volgnummers in het exempl. de Jonge, volgt aan het eind dezer beschrijving.

b. **Bie (Corn. de).** — Het gulden Cabinet vande edele vry Schilder-const... Waerinne begrepen is den ontsterffelijcken loff van de vermaerste constminnende geesten ende schilders van dese eeuw, hierinne meest naer het leven af-gebeldt, verciert met veel vermakelijcke rymen enz. door C. de Bie.... [aan het eind: Ghedruckt T' Antwerpen, bij J. v. Montfort 1662.] 4o.

Plaatdruktitel naar *Abr. a Diepenbeck* door *Corn. Meyssens* met jaart. 1661 en adres van J. Meyssens; Boekdruktitel; Voorwerk blz. 3—35; Tekst bladz. 1—573, verdeeld in 3 stukken, ieder met afzonderlijken titel; Lofverzen en Register blz. 574—85; Approbatie 1 ong. blz.; voorlaatste blz. adres de boekdrukkers; laatste blz. wit. Het 1e stuk bevat het portret van Ant. v. Leyen tegenover blz. 9, dat van Corn. de Bie naar *E. Quellinus* en 31 andere portretten; het 2de 42 stuks en het 3e 23 portretten.

Deze portretten, komen nogmaals, onder bijvoeging van 6 nieuwe, en van 22 portretten uit de verzameling van Galle, voor in het werk: True effigies of the most eminent painters etc. 1694. kl. fol. (Zie N. 210*d*.)

Alphab. lijst der portretten in: Meyssens, Image 1649 (M), de Bie 1662 (B), en The true Effigies v. 1694 (E).

	M.	B.	E.
Arthois, Jacq. d',	—	301	74
Bailly, Dav.,	(46)	271	67
Backer, Jac.,	(15)	129	43
Balen, J. van,	(48)	119	40
Baur, J. Guil., †	(14)	113	37
Beck, Dav.,	(9)	161	50
Belle, Steffano della, †	(59)	561	119
Berckmans, Henr.,	—	415	94
Bie, Adr. de,	—	231	58
Bie, Corn. de,	—	1	23
Bloemaert, Abr.,	(43)	345	26
Boel, Pt.,	—	363	—
Borcht, H. v. d., Sen.	(20)	125	—
Borcht, H. v. d., Jun. †	(21)	383	42
Bosboom, Sim.,	(54)	547	116
Both, J.,	(35)	157	49
Bramer, Leonh.,	(28)	263	63
Bredael, Pt. v.,	—	381	—
Breughel, Pt.,	—	—	97
Bronchorst, J. v.,	(23)	279	69

	M.	B.	E.
Peeters, J.,	—	355	84
Pontius, P.,	(58)	497	110
Poulenburgh, Corn.,	(49)	257	64
Quellinus, Art.,	—	505	—
Quellinus, Art., Jun.	—	555	118
Quellinus, Erasm.,	(81)	261	65
Raphaël Sanzio.	(1)	—	—
Rheni, Guido, †	(2)	51	29
Rubens, P. P.,	(3)	57	30
Ryckaert, Dav.,	(45)	309	76
Sadeler, J., †	(57)	463	108
Sadeler, Raph., †	(55)	465	104
Sadeler, Aegid., †	(56)	493	107
Saftleven, Herm.,	—	375	68
Savery, Roel.,	(87)	125	41
Savoijen, Carl. v.,	—	379	87
Segers, Dan.,	(6)	213	55
Segers, Ger.,	(8)	97	34
Snayers, Pt.,	—	221	56
Snyders, Fr.,	(39)	61	31
Son, George v.,	—	403	91
Teniers, Dv., Sen.	—	141	45
Teniers, Dv., Jun.	(22)	335	79
Testa, Pt.,	—	—	96
Thielen, J. Phil. v.,	—	345	82
Utrecht, Adr. v.,	(33)	107	35
Veen, Oct. v.,	(16)	39	24
Venne, Adr. v. d.,	(13)	235	59
Verbrugghen, Pt.,	—	131	115
Verhaecht, Tob.,	—	47	27
Vouet, Sim.,	—	—	95
Vrancquart, Jacq.,	—	479	106
Willeborts Bossaert, Thom.,	(10)	167	52
Willaerts, Ad.,	(47)	111	36
Witte, Gsp. de,	—	395	—
Wouters, Fr.,	(11)	175	54

Uit deze vergelijkende lijst blijkt derhalve, dat de verzameling van 1694 elf portretten mist, die in de Bie of in de verzameling van Meyssens voorkomen.

212 **Mander (K. van).** — Het leven der doorluchtige Nederl. en eenige Hoogd. Schilders... door K. van Mander. In de hedendaagsch Nederd. spraake en stijl overgebragt, met ... aanmerkingen, ophelderingen ... vermeerderd door Jac. de Jong. Amsterdam, Stev. van Esveldt 1764. 2 dln. 8o.

Dl. I: Boekdruktitel voorafgegaan door een titelpl. door *S. Fokke;* Opdragt, Voorreden der oude en nieuwe uitgaaf, samen 28 ongen. blz.; Tekst, gen. 1—354; Bericht voor d. binder en drukfeilen 3 ongen. blz.;

Portr. van K. v. Mander als buste, in ov. en 95 portretten op 32 platen, get.: A, B, B*, C—Z en AA—FF.

Dl. II: Boekdruktitel; Tekst gen. 1—271; Bericht voor den binder, Bladwijzer en Drukfeilen, samen 59 ong. blz. Voorts 54 portretten op 19 platen, get.: GG—ZZ.

Derde uitgave met de portretten van *J. Ladmiral*, alle borstb. of alleen het hoofd, van een tot vier op ééne plaat, in medaillons, op labellen enz., meestal met eenig bijwerk. De portr. zijn met cijfers genummerd, de platen met letters. Zij dragen alle den naam des graveurs, en zijn van achteren onbedrukt. De vorige uitgaven: Haerlem 1604 en: Amsterdam 1618, in één deel in 4o. bevatten geene portr. dan dat van v. Mander door *J. Saenredam* en *Lastman*, doch men ontmoet somtijds exx., waarin de portr. uit de verzam. v. *Hondius* zijn ingevoegd.

Hieronder volgt eene alphab. lijst der gezamenlijke portretten, waarvan de met een † gemerkte, voorstellende Duitschers, niet in de alphab. afdeeling zullen beschreven worden.

Aartsz, Rijckaart of Rijk met de Stelt.	I	X	
Aartsen, Pt., [*LangePier*]	I	U	3
†Aken, Hans van,	II	NN	1
†Aldegraf, Hendr.,	I	O	4
Badens, Fr.,	II	WW	1
Balen, Hndr. v.,	II	RR	3
Barend v. Brussel [*Orley*]	I	H	2
Barend (Doove)	I	V	2
Barendsen, Dk.,	I	Z	2
†Beham, Sibald, [*Bheem*]	I	D	1
Beukelaar, Joach.,	I	T	2
Bles, Hendrik met de,	I	N	1
Bloemaert, Abr.,	II	VV	1
Bol, Hans,	I	CC	1
Bos, Jeron.,	I	L	2
Breugel, J.,	II	NN	3
— Pt.,	I	T	1
— Pt. Pieterssen,	II	NN	2
Bril, P.,	II	GG	3
Broeke, Crisp. van den,	I	BB	2
Cleef, Hndr. v.,	I	R	2
— Joost van, of de *Zotte Kleef*.	I	O	3
Coornhert, zie Koornhart.			
Coxie, Mich.,	I	W	3
Crabeth, Dk.,	II	HH	2
— Wtr.,	II	HH	1
†Cranach, Lc.,	I	D	2
Delft, Jac. Willems,	II	II	3
Dezelfde.	II	KK	3
Delft, Korn. Jacobsen,	II	SS	1
— Nic. Korneliszen,	II	PP	2
Dolendo, Zach.,	II	UU	2
Druyvestein, Aart Janssen,	II	ZZ	1
†Dürer, Alb., *de Oude*.	I	C	3
† — Alb.,	I	G	4
Dijk, Floris van,	II	YY	3
†Elshaimer, Ad.,	II	MM	3
Engelbertsz, Korn.,	I	H	1
Erasmus, Desid.,	I	A	1
Eyck, Hub. v.,	I	B	1
Dezelfde.	I	B*	1
Eyck, J. v.,	I	B*	2
Dezelfde.	I	B	2
Eyck, Marg. v.,	I	B*	3
Floris, Fr.,	I	U	2
Franken, Fr.,	I	EE	3
Franken, Jeron.,	I	EE	2
Franks, Sebast.,	I	DD	3
Galle, Phil.,	I	M	3
Gassel, Luc., v. Helmond.	I	N	2
Geerards, Mrk.,	II	TT	3
Geyn, Jac. de,	I	DD	2
Goes, Hg. v. d.,	I	C	2
Goltzius, Hndr.,	II	LL	1
Goltz, Hb., [*Goltzius*]	I	T	3
Goltzius, J.,	I	FF	3
Gossaert, zie Mabuse.			
Haarlem, Dk. v.,	I	G	2
— Jak. Janssen v.,	I	P	2
Haarlem, Korn. Korneliss.	II	LL	3
Hals, Fr.,	II	ZZ	3
Heemskerk, Mrt.,	I	W	2
Hemsen, J. v.,	I	E	3
Hoefnagel, Joris,	I	EE	1
†Holbein, Hans, *de Oude*,	I	A	3
† — Hans,	I	N	3

Hollander, J. de,	I	K	1
Jakobsz, Dk.,	I	F	3
— Hg.,	I	I	1
Jode, Ger. de,	I	D	3
— Pt. de,	II	MM	2
Jorisz, Aug.,	I	R	1
Kalker, J. v.,	I	M	1
Ketel, Korn.,	II	GG	2
Key, Will.,	I	V	1
Keyzer, Hndr. de.	II	UU	3
Klaasz, Volkert,	I	F	2
Klaaszen, Allard,	I	V	1
Kock, Jeron.,	I	S	3
— Math.,	I	S	2
Koeck, v. Aalst, Pt.,	I	W	1
Kok, Korn. Luc. de,	I	F	3
Koningsloy, Gillis v.,	I	CC	3
Koornhart [*Coornhert*], Dk. Volkertsz,	I	Y	3
Kort, Korn.,	I	Y	2
Koster, Laur.,	I	C	1
Kuffeus, Corn. Ysbrandtsz.,	II	PP	3
Lampsonius, Dom.,	I	Z	3
Lauwers, Balth.,	II	YY	2
Leiden, Aartgen v.,	I	L	3
— Luc. v.,	I	H	3
Liere, Joost v.,	I	Y	1
Lombardus, Lamb.,	I	K	3
†Lorch, Melch.,	I	R	3
Mabuse [*Gossaert*], J. de,	I	O	2
Mander, K. v.,	I	Voorrede	
Mandyn, J.,	I	A	2
†Marten, Hupsche, [*Mart. Schön.*]	I	E	2
Matham, Jac.,	II	MM	1
Matsys, J.,	I	I	2
— Quint.,	I	L	1
†Mentz, Israel v.,	I	E	1
Miereveld, Mich. Janszen,	II	II	1
— J. Michielszen,	II	KK	1
Montfoort, Ant. v.,	I	Z	1
Momper, Joost de,	II	QQ	3
Moreels, P.,	II	YY	1
Morus, Ant.,	I	S	1
Mostaart, Gilles,	I	Q	3
Mosscher, Jac. de,	II	XX	2
Mytens, Aart,	I	AA	3
Nieuwland, Will. v.,	II	RR	1
Oort, Ad. van,	II	TT	2
Orley, B. v., zie Barend.			
Ouwater, Alb. van,	I	G	1
Patenier, Joach.,	I	K	2
Pieterszen, Pt., [*Longus*]	I	AA	2
Pieterszen, Gerr.,	II	RR	2
Pourbus, Fr.,	I	AA	1
Queborne, Chrst. van den,	I	Q	2
Ravenstein, J.,	II	WW	3
Saanredam, J.,	II	QQ	2
† Sadeler, Gillis,	II	OO	3
† — J.,	II	OO	1
† Sadeler, Raph.,	II	OO	2
Savry, Roel.,	II	ZZ	2
Schön, M., zie Marten.			
Schoorl, J.,	I	K	4
Simonsz, Alb.,	II	KK	2
Dezelfde.	II	II	2
Snellinck, Hans,	II	SS	3
† Spranger, Barth.,	II	GG	1
Steenwijk, Hndr. v.,	I	DD	I
Stevens, Pt.,	II	QQ	1
Stradanus, J.,	I	FF	2
Suavius, Lamb.,	I	F	1
Swart, J., of *Swart-Jan* N.	I	P	1
† Switser, Jos., of *Heins*.	II	PP	1
Uitewaal, Joach.,	II	UU	1
Valkenburgh, Mart. van,	I	BB	1
Veen, Oct. v.,	II	TT	1
— Pt. v.,	I	BB	3
Verhaagt, Thob.,	II	VV	2
Vorweyen, J. Korn.,	I	O	1
Verspronck, Korn. Engelszen,	II	SS	2
Vinckeboons, Dv.,	II	XX	1
Visscher, Korn. de,	I	Q	1
Vos, Mrt. de,	I	FF	1
Vries, Adr. de,	II	WW	2
— Hans Fredeman de,	I	R	4
Weide, Rog. v. d.,	I	G	3
Vroom, Hndr. Corneliszen,	II	LL	2
Wingen, Joost v.,	I	CC	2
† Zwarts, Chrstff.,	I	M	2

213 *a*. **Houbraken (A.)**. — De groote schouburgh der Nederlantsche konstschilders en schilderessen. Waarvan er vele met hunne beeltenissen ten tooneel verschijnen, enz. zijnde een vervolg op het schilderboek van K. van Mander. Door A. Houbraken. Amsterdam,

Gedrukt voor den Autheur en voor de Weduwe des Autheurs 1718—21. 3 dln. 8o.

Dl. I: Boekdruktitel, voorafgegaan door een titelpl. door *J. Houbraken* Opdracht en lofverzen 8 blz. ongen.; Tekst, gen. blz. 1—381; Naamlijst; enz. 9 ong. blz.

Dl. II: Boekdruktitel; gegrav. Opdracht; Tekst, blz. 1—361; Naamlijst enz. 7 ong. blz.

Dl. III: Boekdruktitel; Berigt aan den lezer 2 ong. blz.; Tekst gen. 1—408; Naamlijst enz. 7 ong. blz.

b. Hetzelfde werk. — Den tweeden druk van veele drukfouten gezuivert en met nieuwe registers voorzien. 's Gravenhage, J. Swart, C. Bouquet en M. Gaillard 1753. 3 dln. 8o.

Beide uitgaven bevatten denzelfden tekst en dezelfde platen, die echter voor de 2de uitgaaf een weinig opgegraveerd of veel flauwer van druk zijn, terwijl deze laatste in dl. III 3 portr. (op éene plaat) meer bevat, die niet in de eerste voorkomen. De zwarte-kunstplaat op blz. 192 in dl. I is in de 2e uitgaaf vervangen door een koperplaatje, in tegenovergestelde richting gegraveerd. Aan het einde v. h. 3de deel der 2e uitg. wordt van een 4de deel gesproken, dat echter nimmer verschenen is.

Dl. I bevat een portr. van den schrijver tegenover den titel, verder 48 kleinere portretten op 17 platen, onderaan get.: A tot R, met aanwijzing der bladz., waartegenover zij geplaatst moeten worden; benevens 2 platen znd. portr.

Dl. II: 25 portretten op 10 platen, onderaan get.: A tot K, met aanwijzing der bladz. als voren; benevens 3 platen znd. portr.

Dl. III: 30 (33) Portretten op 14 (15) platen, bovenaan get.: A tot O (P) en beneden met den naam des graveurs, die op de platen in de vorige dln. meestal is weggelaten. In dit deel zijn 2 platen met den naam: *D. Jongman* als graveur, alle overige zijn door *J. Houbraken.* Het laatste portr. (*v. d. Werf*) in het 3de deel is even groot als dat van *A. Houbraken* in het 1ste deel; alle andere zijn min of meer kleiner.

Alle portretten zijn borstb. of ook alleen het hoofd, in ronde of achthoekige medaillons of op labellen, van 1 tot 4 op éene plaat, veeltijds omringd met toepasselijk bijwerk, al naar de overgebleven ruimte op de plaat toeliet, en van acht. onbedrukt. Op enkele platen zijn de portretten genummerd, 1, 2, 3, enz.; die in dl. 3 hebben doorloopende Nos. van 1—30 (33).

In den Kunstlager-Catalog van Rud. Weigel kwam onder No. 17722 een uniek ex. voor van de eerste uitg. met de portr. in het *rood* gedrukt.

Hieronder volgt eene alphab. lijst der gezamenlijke portretten.

Asch, Pt. J. v.,	Dl. I	L 2
Asselyn, J., Gend *Krabbetje.*	III	C 7
Bakhuizen, Ldf.,	II	J 1
Bakker, Jac.,	I	M 2
Balen, Hdr. v.,	I	D 2
Bartolet. (Flaman)	III	E 14
Beck, Dv.,	II	C 2
Bega, Corn.,	I	O 3
Berckheiden, Csp., (Alleen in de 2de Uitg.)	III	P 32
— Job. (Alleen in de 2de Uitg.)	III	P 33
Bisschop, J. de,	III	H 19
Bloemaert, Abr.,	I	C 1
Bramer, Leonh.,	I	J 1

De platen van de uitgave van 1718 zijn, met uitzondering van de portretten van A. Houbraken en A. v. d. Werf, opnieuw gebruikt in:

214 **Weyerman (Jac. Campo).** — De levens-beschrijvingen der Nederl. konst-schilders en konst-schilderessen enz. door J. C. Weyerman. Dl. I—III: 's Graveh., Wed. E. Boucquet, H. Scheurleer, F. Boucquet en J. de Jongh 1729. Dl. IV: Dordrecht, bij Abr. Blussé en Zn., 1789. 4o.

Dl. I: Boekdruktitel, voorafgegaan door een gegrav. titel, evenals in Houbraken, doch met passe-partout; portret van Willem IV naar *Ph. v. Dijk* door *F. Ottens;* Opdracht, Voorbericht en Bladwijzer, samen 10 ong. blz.; portret van J. C. Weijerman naar *C. Troost* door *J. Houbraken*; Tekst, gen. 1—412; Naamlijst 5 ong. blz.; laatste blz. wit en 29 portretten op 10 platen, get.: A tot K, met aanwijzing der bladzij, waar zij geplaatst moeten worden.

Dl. II: Boekdruktitel; Bladwijzer der pl. 2 ong. blz.; Tekst gen. 1—412; Naamlijst 5 ong. blz.; laatste blz. wit; voorts 85 portretten op 22 platen, get. L—B, A—K en Aa—Ee, met aanwijzing der bladzij alsvoren.

Dl. III: Boekdruktitel; Bladwijzer der pl. 1 ong. blz. keerz. wit; Tekst gen. 1—446; Naamlijst 4 ong. blz.; voorts 15 portretten op 8 platen, get.: 1—8, met aanwijzing der bladzij alsvoren. (Het portret van A. v. d. Werf is vervallen.)

Dl. IV: Boekdruktitel; Voorbericht blz. III, IV; Tekst blz. 1—475; Bladwijzer 4 ong. blz. — Znd. portretten.

De platen zijn hierin alle omgeven door een 4to passe-partout van arabesken, terwijl de oude nummering vervangen is door eene andere.

Aan deel I is toegevoegd het portret van Willem Carel Hendrik Friso (Willem IV) in fol. en dat van den Schrijver in 4to.

215 **Gool (J. van).** — De nieuwe schouburg der Nederlantsche kunstschilders en schilderessen. Waer in de levens- en kunstbedrijven der tans levende en reets overledene schilders, die van Houbraken, noch eenig ander Schrijver, zijn aengeteekend, verhaelt worden. Door J. van Gool. 's Gravenhage. Gedrukt voor den Autheur 1750, 51. 2 dln. 8o.

Dit werk is, zooals de titel aangeeft, een vervolg op de Schouburg van Houbraken en bevat op 22 platen 52 kunstenaarsportretten, van 1 tot 8 op één blad, gegraveerd door *J. Houbraken* en *P. Tanjé* naar naar teekeningen of schilderijen van *A. Schouman*, *J. M. Quinkhard*, *H. v. Pee* e. a., benevens 1 afbeelding der teekenacademie te 's Hage, door *S. Fokke*. De portretten zijn alle borstb. of alleen het hoofd (2 zijn te halver lijve) in medaillons, op ramen enz. en genummerd met letters en dragen onderaan den naam v. graveur en schilder, benevens die der afgebeelde personen. Om de portretten heen is meestal nog het een of ander zinneb. bijwerk gegraveerd.

Dl. I: Boekdruktitel, voorafgegaan door een gegrav. titel naar *L. F. D. B.* (*du Bourg?*) door *P. Tanjé*; Privilegie, Opdracht en Lofverzen,

samen 12 ong. blz.; portr. van *J. van Gool.* Tekst, blz. 1—472; Naaml. enz. blz. 473—80; en 19 portr. op 7 platen, van boven get. A tot G.

Dl. II: Boekdruktitel; Opdragt en Lofvers samen 12 ong. blz.; Tekst, blz. 1—567; Naamlijst enz., blz. 568—576; en 32 Portretten op 14 platen, van boven get.: A tot O.: benevens de afbeelding der Teekenademie der Haegsche kunstschilders tegenover bladz. 518, door *S. Fokke.*

Hieronder volgt eene alphabetische lijst van alle portretten.

Appel, Jac.,	II	E 1	Nijmegen, Elias v.,	II	M 3
Bleek, R.,	I	F 3	Overbeek, Bonav. v.,	I	C 2
Boonen, Arn.,	I	E 1	Palthe, Ger. J.,	I	G 3
Bruin, Corn. de.	I	C 1	— J.,	I	G 2
Burg, Adr. v. d.,	II	H 1	Pool, Jurr.,	I	D 2
Dalens, Dk.,	II	E 2	- Rachel, geb. Ruysch	I	D 1
Denner, Balth.,	II	B 1	Quinkhard, J. M.,	II	C 2
Duval, Robb.,	I	B 2	Ravenstein, J. v.,	I	A 1
Froezen, J. George,	II	L 2	Regters, Thiebout,	II	N 1
Gool, J. v.,	I	Opdr.	Roepel, Coenr.,	I	G 2
Greenwood, Corn.,	II	H 2	Roore, Jaq. de,	II	B 2
Hanneman, Adr.,	I	A 2	Sam, Engel,	II	K 3
Huysum, J. v.,	II	A 1	Sanders, Ger.,	II	M 2
Keller, J. Hendr.,	II	K 2	Schouman, Aert,	II	H 3
Kompe, J. ten,	II	N 2	Troost, Corn.,	II	G 2
Limborch, Henr. v..	I	G 1	Verheyden, Math.,	II	L 1
Lyonet, Pt.,	II	L 3	Verkolje, Nic.,	I	F 1
Melder, Ger.,	II	G 1	Voet, Carl Borchart,	I	E 2
Mieris, Fr. v.,	II	D 1	Vollevens, J.,	I	B 3
— Will. v.,	II	D 2	Vollevens Jr., J.,	II	B 3
Moni, Louis de,	II	K 1	Walraven, Is.,	II	C 1
Moucheron, Is.,	I	E 3	Wandelaar, J.,	II	E 3
Moor, Carl de,	II	O	Weeninx, J.,	I	B 1
Mijn, Heroman v. d.,	II	A 2	Wit, Jac. de,	II	I
Netscher, Thdr.,	I	C 3	Wolters, Henr., geb. v. Pée,	II	F
Nijmegen, Dion. v.,	II	M 3	Wulfraet, Marg.	I	F 2

216 **Descamps (J. B.)** — La vie des peintres Flamands, Allemands et Hollandois, avec des portraits gravés en taille-douce, une indication de leurs principaux ouvrages, et des réflexions sur leurs différentes manières. Par J. B. Descamps. 4 tom. A Paris, chez Ch. A. Jombert 1753—63. 8o.

I. Boekdruktitel, voorafgegaan door een plaatdruktitel, naar *J. B. Descamps* 1753, door *J. P. Le Bas*; Opdracht, Avertissement gen. 1—XVI; Tekst gen. 1—429; Table alphab. des peintres et Table des portraits 8 blz.; Approbation et Privilège 3 blz.

II. Boekdruktitel; Tekst gen. 1—480; Table des portr. et Table des peintres, 8 ongen. blz.

III. Boekdruktitel; Opdracht, Avertissement en Errata blz. I—XVI; Tekst, gen. 1—402; Tables 6 ongen. blz.

IV. Boekdruktitel; Avertissement blz. I—VIII; Tekst gen. 1—302; Tables 24 ongen. blz.

De hierin voorkomende portretten, ofschoon alle verkleinde kopieën van oudere en grootere gravures, verdienen de aandacht wegens hun gelijkenis en fraaie uitvoering. Het zijn alle borstb., in med., omgeven door allegorisch bijwerk, op breed 12mo. plaatjes gegraveerd, naar verschill. kunstenaars door *Fiquet* en *D. Sornique.* Zij zijn aan het hoofd der betreffende levensbeschrijving geplaatst en bedrukt met Fr. tekst. Zij worden niet verder beschreven.

Netcher, Cap.,	III 78	Terburg, G.,	II 128
Nijmegen, E. van,	IV 111	Terwesten, A.,	III 245
Oort, Ad. van,	I 228	— M.,	IV 144
Oost, J. van,	III 55	Thielen, J. F. van,	II 269
Orley, B. van,	I 38	Tideman, F.,	II 369
— R. van.	III 200	Tillemans, S. P., bijgen. Schenk,	II 69
Ostade, A. van,	II 173	Torenvliet, J.,	III 121
Ovens, J.,	II 279	Torrentius, J.,	I 382
Overbeck, Bon. van,	IV 7	Troost, C.,	IV 291
Plas, [Plaats], D. van der,	III 213	Uden, Luc. van,	I 408
Poelenburg, C.,	I 365	Vaillant, Jc.,	II 405
Pool, J.,	IV 90	— Jan,	II 380
Potter, P.,	II 351	— W.,	II 380
Pijnacker, A.,	II 317	Veen [Vaenius] Oct., van,	I 223
Quellinus, Erasm.,	II 108	Velde, A. v. d.,	III 72
Ravenstein, J. van,	I 341	Verkolje, J.,	III 259
Rembrandt van Rhijn.	II 4	— N.,	IV 168
Roepel, Koenr.,	IV 197	Verschuuring, H.,	II 394
Rombouts, Th.,	I 425	Vinne, V. v. d.,	II 417
Roore, J. de,	IV 262	Voet, C. Bosschaert,	IV 158
Roos, J. H.,	II 437	Vollevens, Jr.,	III 251
— Th.,	III 319	Voorhout, Jr.,	III 207
Rubens, P. P.,	I 297	Vos, Mrt. de,	I 117
Rugendas, G. Ph.,	IV 78	Vrient, Fr. de,	I 111
Ruysch, Rachel,	IV 65	Vries, A. de,	III 125
Ryckaert, Dav.,	II 282	Wasser, A.,	IV 202
Sachtleven, H.,	II 146	Weeninx, J.,	III 165
— C.,	II 195	— J. Bpt.,	II 306
Savery, R.,	I 298	Werdmuller, J. R.,	III 85
Schalken, Gdfr.,	III 139	Werf, A. v. d.,	III 383
Schut, Corn.,	I 398	Werner, J.,	III 61
Schuurmans, A. M.,	II 119	Weijerman, J. C.,	IV 209
Scorel, Jan van,	I 50	Wildens, J.,	I 336
Seghers, Dan.,	I 391	Wit, J. de,	IV 283
Snijders, Fr.,	I 330	Wolters, Henr.,	IV 272
Spranger, Barth.,	I 184	Wouwerman, Fil.,	II 286
Steen, Jan,	III 26	Wulfraat, M.,	III 218
Steenwijk, H. van,	I 384	Zorg, H., bijgen. Rokes,	II 322
Stokade, N. v. d. Helt,	II 211		
Teniers Jr., Dav.,	II 153		

217 **Galerie** des artistes ou portraits des hommes célèbres dans la peinture, la sculpture, la gravure et la musique, pendant les trois siècles de la Renaissance; 52 gravures par différents maîtres, Audran, Clouwet, Dupuis, Fiquet, Lefebure, Mellan, Scmidt [sic], Tardieu, Will etc. Bruxelles 1849. gr. 8o.

Boekdrukkerstitel; tekst blz. 1—8 en 52 portretten genom. 1—52.

De hierin voorkomende portretten zijn alle borstb. in verschillend randw., met 1 of meer reg. Fr. onderschr. in kapit. kl. 4o. De volledige lijst is vermeld in Weigels Kunstlager-Catalog XXVI, bl. 38, waar de

eerste druk: Paris 1836 fo., en XXVII, blz. 76, alwaar de 2e druk derzelfde verzameling beschreven is.

Hiervan verdienen vermelding:

Berghem, N.,	33	Lucas v. Leiden.	11
Breughel, P., de Oude.	13	Picart, B.,	9
Dijck, Ant. van,	4	Rembrandt van Rijn.	31
Champagne, Phil. de,	23	Rubens, P. P.,	1
Edelinck, Ger.,	5	Verschuuring, H.,	7
Goltzius, Hendr.,	20	Warin, J.,	48

218 **Eijnden (Roel. van) en Adr. van der Willigen.** — Geschiedenis der vaderlandsche schilderkunst sedert de helft der 18de eeuw, door R. v. Eijnden en A. v. d. Willigen. Met portretten. 3 dln. en Aanhangsel. Haarlem, A. Loosjes Pz. 1816—40. 8o.

Dit werk, een vervolg op de Schouburgen van Houbraken, v. Gool enz. is versierd met 15 portretten, borstbeelden of alleen het hoofd, in ovaal of op labellen, of ook zonder randwerk. De portretten, 3 à 4 op één blad, zijn gegraveerd door *J. E. Marcus, P. H. L. v. d. Meulen, W. v. Senus* en *J. C. Bendorp*, en gen. 1—4, terwijl de platen, waarvan er 4 in elk deel gevonden worden, met de letters A tot D gemerkt zijn. Het Aanhangsel, uitgegeven bij de Wed. A. Loosjes Pz., bevat geene portretten.

Barbiers, Pt.,	II B 2	Notemans, Hndr.,	I C 2
Baur, Nic.,	III B 2	Pieneman, J. Will.,	III C 2
Brakenberg, Rich.,	I B 3	Prins, J. H.,	II D 1
Brekelenkamp, Q. v.,	I B 4	Pronk, Corn.,	II A 2
Buijs, Jac.,	II A 3	Punt, J.,	II B 1
Camper, Pt.,	II B 3	Roukens, N. N.,	I D 1
Cats, Jac.,	II C 2	Schalcken, Maria,	I C 1
Cels. Corn.,	III C 1	Scheltema, Taco,	III B 1
Delff. Willem Jacobsz.,	I A 2	Schotel, J. Chrst.,	III D 2
Delfus, Nic.,	I A 3	Schouman, Mrt.,	III B 4
Eijnden, Fr. van,	I D 3	Secundus, J.,	I A 1
Gabriël, P. Jos.,	III C 4	Soukens, Hndr.,	I D 2
Gole, Jc., ongen., doch met onderschr.	I C(4)	Strij, Abr. v.,	III A 2
		Troostwijk, W. J. v.,	II D 3
Hendriks, Wijbr.,	III A 1	Versteeg, Mich.,	III A 4
Kooi, Will. Barth. v. d.,	III B 3	Vinkeles, R.,	II C 3
Kruseman, Corn.,	III D 4	Visscher, Corn.,	I B 1
Kuijper, Jc.,	II D 2	— J.,	I B 2
Langendijk, Dk.,	II C 4	Visser-Bender, J. Pt.,	II D 4
Lelie, Adr. de,	III A 3	Vitringa, Wigerus,	I C 3
Marinkelle, Jos.,	II B 4	Westenberg, P. G.,	III D 3
Mol, Wouth.,	III D 1	Wonder, Pt. Chrstf.,	III C 3
Nijmegen, Ger. v.,	II C 1	Zilo, Ad.,	II A 1

219 **Collection** de portraits des artistes modernes, nés dans le royaume des Pays.Bas. Dessinés par J. J. Eeckhout et lithographiés par G. P. van den Burggraaff. Bruxelles, lith. de G. P. van den Burggraaff. 1822. gr. 4o.

Steendruktitel en 59 ongen. portretten, alle borstbeelden znd. randwerk. Met 1 reg. kapit. en 1 reg. curs. Fr. onderschr. naar *J. J. Eeckhout* door *G. P. van den Burggraaff.*

Assche, H. van,
Baesten, Marie, geb. Ommeganck.
Bedaff, A. A. E. van,
Berre, J. B.,
Bloemaerts, H.,
Blom, J.,
Cauwer, J. de,
Coene, C.,
Dael, J. F. van,
Delvaux, T. M.,
Ducorron, J.,
Evrard, Adèle,
Faber, T. F.,
François, P. J. C.,
Geel, J. F. van,
Gelissen, M. L.,
Godecharle, G. L.,
Hanselaere, P. van,
Hellemans, P. J.,
Hendriks, W.,
Herreyns, G.,
Huffel, P. van,
Huygens, G. P.,
Jacobs, P. F.,
Kruseman, C.,
Landtsheer, J. de,
Latteur, J. T. M.,
Lens, A. C.,
Loose, J. J. de,
Maes, J. B.,
Meulemeester, J. C. de,
Moons, L.,
Noter, J. B. de,
— P. F. de,
Odevaere, D.,
Ommeganck, B. P.,
Paelinck, J.,
Parmentier, P.,
Poorten, H. van der,
Poucke, C. van,
Raed, J. J.,
Regemorter, H. J. van,
Riequier, L. J. J.,
Roy, J. B. de,
Schotel, J. C.,
Senave, J. A.,
Simons, J.,
Spaendonck, G. van,
Speeckaert, M. J.,
Spruyt, C.,
Stevens, C. E. J.,
Steyart, A.,
Thijs, J. F.,
Turken, H.,
Verboeckhoven, E. J.,
Verellen, J. J.,
Verhulst, C. P.,
Versteeg, M.,
Voordecker, H.,

220 *a.* **Immerzeel Jr., (J.)** — De levens en werken der Hollandsche en Vlaamsche kunstschilders, beeldhouwers, graveurs en bouwmeesters van het begin der 15de eeuw tot heden. Met een aantal portretten naar de beste teekenaars. Benevens een aanhangsel waarin de voornaamste monogrammen. Door J. Immerzeel Jr. Uitgeg. door C. H. Immerzeel en C. Immerzeel. 3 dln. Amsterdam, J. C. van Kesteren 1842—43. 8o.

b. Hetzelfde werk. (Nieuwe goedkoope [titel-] uitgave.) 3 dln. Amsterdam, Gebr. Diederichs 1855. 8o.

Beide uitgaven zijn volkomen gelijk van inhoud en uitvoering en bevatten: Dl. I, Boekdruktitel, tegenover het portret v. d. schrijver, Opdracht, Voorberigt, Lijst der inteekenaren, blz. I—XXXII; Tekst blz. 1—300; Dl. II, Boekdruktitel; Vervolglijst van inteekenaren 2 blz.; Tekst blz. 1—336; 1 blz. Drukfeilen; Dl. III, Boekdruktitel; Voorberigt blz. I—VIII; Tekst blz. 1—307; laatste blz. Drukfeilen.

Hierin vindt men de volgende kleine houtsneêportretten, zoo van oude als van nieuwe meesters, borstb., snd. nm., randw. en naam v. graveur, tusschen den tekst gedrukt, en op de keerzij bedr. met Holl. tekst.

Reekers, H.,	III 7		Teniers Jr., Dv.,	III 131
Regemorter, Ign. Jos. van,	III 8		Terburg, G.,	III 133
Rembrandt v. Rhijn.	III 9		Tol, Dom. van,	III 141
Robbe, L. M. Dom.,	III 18		Troost, Corn.,	III 145
Roelandt, Lud.,	III 20		Ulft, Jc. v. d.,	III 150
Rombouts, Theod.,	III 24		Veen, Oct. van,	III 157
Roosenboom, N. J.,	III 28		Velde Jr., W. van de,	III 160
Royer, Louis,	III 32		— Adr. van de,	III 162
Rubens, P. P.,	III 34		Velijn, Ph.,	III 164
Ruisch, Rachel,	III 40		Veneman, K, F.,	III 166
Ry, Corn. Danckerts de,	III 45		Verboeckhoven, Eng. Jos.,	III 168
Rijk, James de,	III 47		Verheijden, Fr.,	III 174
Saenredam, Pt.,	III 51		Verheijen, J. Hndr.,	III 175
Schaepkens, Th.,	III 57		Verkolje, J.,	III 177
Schalken, Gdfr.,	III 58		— Nc.,	III 178
Scheffer, J. Bpt.,	III 61		Verschuur, Wt.,	III 183
— Corn., geb. Lamme,	III 61		Versteeg, Mch.,	III 186
— Arie,	III 62		Verveer, S. L.,	III 188
— Hndr.,	III 64		Victor, J.,	III 191
Schelfhout, Andr.,	III 64		Vigne, Fél. de,	III 193
Schendel, Pt. van,	III 67		Visscher, Corn.,	III 198
Schmidt, W. H.,	III 70		Vletter, Sam. de,	III 201
Schotel, J. Chr.,	III 75		Waldorp, Ant.,	III 214
— P. J.,	III 77		Wappers, Gst.,	III 217
Schouman, Mrt.,	III 79		Weeninx, J. Bpt.,	III 223
Seghers, Dan.,	III 84		— Jan,	III 224
Simonau, G. Ad.,	III 89		Werff, Adr. v. d.,	III 227
Simonis, Eug.,	III 90		Westenberg, G. P. [alias P. G.],	III 231
Snijders, Fr.,	III 97.		Wildens, Jan,	III 235
Spaendonck, Ger. van,	III 101		Wit, Jc. de,	III 240
Spranger, Brt.,	III 105		Wouwerman, Ph.,	III 249
Steen, Jan,	III 110		Wijk, Thom.,	III 252
Steenbergen, Alb.,	III 112		Ysendyck, Ant. van,	III 256
Stry, Jc. van,	III 119		Zocher, J. Dv.,	III 260
Taurel, A. B. B.,	III 128			

221 **Gram (Joh.)** — Onze schilders in Pulchro Studio door Johan Gram. Met 35 portretten in houtgravure. Rotterdam z. jr. 8o.

De hierin voorkomende 35 portretjes zijn borstbeelden in kleine ovalen, naast en om elkander gegroepeerd, en door een vierkant gelijnden rand omgeven. 7 stuks op een plaat, gegraveerd door *J. Walter* naar photographische afbeeldingen. Zie hier de namen:

Apol, Louis,
Artz, A.,
Bakhuysen, J. van de Sande,
Bakker Korff, A. H.,
Berg, S. van den,
Bilders, J. W.,
Bisschop, C.,
Bles, Dav.,
Blommers, B. J.,
Borselen, J. W. van,
Bosboom, J.,
Chattel, F. J. Du,
Henkes, G.,
Israëls, Jos.,
Kate, Hrm. ten,
— Mari ten,

Klinkenberg, K.,
Koelman, J. Ph.,
Maris, Jc.,
— Will.,
Mauve, Ant.,
Mesdag, H. W.,
Neuhuys, A.,
Roelofs, W.,
Rochussen, Ch.,
Sadee, Ph.,
Schmidt Crans, J. M.,
Springer, C.,
Stortenbeker, Pt.,
Stroebel, J.,
Tom, J. B.,
Trigt, H. A. van,
Verveer, E.,
Vogel, J G.,
Vrolijk, Jan,

Voorts worden in de volgende buitenslands verschenen portretverzamelingen nog afbeeldingen van Nederl. kunstenaars aangetroffen:

[D'Argensville], Abrégé de la vie des plus fameux peintres 2 tom. Paris 1745, 52. 4o.

Baugniet, Les artistes contemporains. Brux. 1838. gr. fol.

Blanc, Histoire des peintres de l'école Hollandaise et Flamande. 2 tom. Paris o. a. gr. 4o.

Corner, Portraits of celebrated painters. London 1816—25. 4o.

Delepierre, Galérie d'artistes brugeois. Bruges 1840. 8o.

Deutschlands Kunstschätze. 4 Bde. Lpz. 1870—72. gr. 4o.

Galérie des peintres des écoles flamande et holland. Bruxelles et Rotterdam, 1826. fol.

Sandrart, Deutsche Academie. Nürnberg 1678/79. fol. en verdere uitgaven. — De lijst der portretten vindt men: Weigels Kunstlager-Catalog XXVII.

V.

Veldheeren, Vlootvoogden en Gouverneurs-Generaal.

---

222 **Biographisch Album.** Verzameling van portretten met levensberigten van verdienstelijke mannen uit de geschiedenis van het Nederl. zee- en krijgswezen en van de Koloniën. Uitgeg. onder toezigt van J. W. van Sypesteyn, J. P. Cornets de Groot v. Kraaijenburg, J. K. H. de Roo v. Alderwerelt en C. Vosmaer. Aflev. 1—12. 's Gravenhage, M. Nijhoff 1857—58; aflev. 13—25. Rotterd., H. Nijgh [1859—62]. gr. fol.

Steendruktitel; Inhoud 1 blz. en 25 portretten, ieder vergezeld van 3 à 6 blz. Holl. tekst. Alle portr. zijn borstb., met facsim. of naam en wapen, gelithogr. door *J. H. Hoffmeister* bij *E. Spanier*. fol.

Baud (J. C.)
Bosch (J. v. d.)
Bus de Gisignies (L. P. J. du)
Capellen (G. A. G. P. v. d.)
Chassé (D. H.)
Constant Rebecque (J. V. de)
Daendels (H. W.)
Eerens (D. J. de)
Elout (C. T.)
Geen (J. J. van)
Kinsbergen (J. H. v.)
Klerck (R. A.)
Kock (H. M. de)
Koopman (J. C.)
Kraijenhoff (C. R. T.)
Melvill v. Carnbée (P.)
Merlen (J. B. van)
Michiels (A. N.)
Perponcher (H. G. de)
Ruysch (H. A.)
Rijk (J. C.)
Sorg (J. F.)
Tindal (R. D.)
Wolterbeek (C. J.)
Zoutman (J. A.)

223 **Fleming (Phil.).** — Oostende. Vermaerde . . . belegeringhe, bestorminghe ende stoute aenvallen, in de jaren 1601. 1602. 1603 ende 1604. Waerachtelick beschreven door Phil. Fleming . . . s' Graven-hage by A. Meuris . . . 1621. 4o. — Met pl. en portr.

Boekdruktitel, bedrukt met Privilegie en voorafgegaan door het gegrav. wapen en portret van prins Maurits te paard; Voorreden en Lofverzen samen 8 ongen. blz.; Tekst gen. 1—596; Aenwijsinghe der figueren 1 ongen. blz.; laatste blz. wit.

Alle portretten zijn borstb., in ovaal met Holl. randschr. en vierk. randw., benevens 2 reg. curs. Fr. onderschr. Znd. nm. v. grav. Onbedrukt. kl. 4o. Het portret van den schrijver is in ov. znd. randschr., met randw. v. arabesken, 3 reg. Holl. onderschr. en Lat. spreuk. Znd. nm. v. grav.

Bevrij [Buurij op de pl.] (J. de)	Blz. 508
Dorp (Fred. van)	— 214
Fleming [Vleming] (Phil.)	— 1
Gistelles [Giesselles op de pl.] (Pt. de)	— 418
Hertaing (Dan. de), Heer v. Marquette.	— 560

Loon (Joh. van)	Blz. 480
Meer (Jo. van der)	— 510
Noot (Charl. van der)	— 62, 400
Wtenhove (Ant.)	— 546
Vere [op de pl.: Veer] (Fr.)	— 74

224 **Vere (Fr.).** — The Commentaries of Sr. Francis Vere, being diverse pieces of service, wherein he had command, written by himself in way of commentary. Published by W. Dillingham. Cambridge, J. Field 1657. kl. fol. — Met pl., ktn. en portr.

Boekdruktitel, voorafgegaan door Fr. titel, met 12reg. Eng. vers op de keerz. en de portretten van Fr. en Hor. Vere; Opdracht, Voorrede, Citaat uit R. Naunton en Inhoud 6 blz. ongen.; Tekst gen. 1—209; Add. 2 blz.

Behalve de reeds genoemde portretten der gebr. Vere, bevat dit werk nog tegenover blz. 106 een portret van Sr. John Ogle, Luit.-kol. van Fr. Vere. Bij uitzondering worden deze portretten v. Engelschen hier vermeld, daar de voorgestelde krijgslieden in de Nederlanden hebben medegevochten tegen Spanje.

225 **[Krijgsbevelhebbers** in Atjeh, 1875—81.] — Acht portretten der Nederl. opperbevelhebbers in den oorlog met Atjeh, waarvan 1 ten voeten uit (K. van der Heyden), de overige borstbeelden. Alle in uniform. Op 1 houtsneeplaat door *Maurov* bij *Tilly*. kl. fol. In: Eigen Haard 1881.

De voorgestelden zijn:

Diemont, A. J.	Pel, J. L. J. H.,
Gey van Pittius, A. R. W.,	Swieten, J. van,
Köhler, J. H.,	Verspijck, G. M.,
Heijden, K. van der,	Wiggers v. Kerchem, C. B. F.,

Voorts komen nog portretten van Nederl. krijgsoversten voor in het werk van: L. Crasso, Elogii di capitani illustri, Venezia 1683. 4o. Ik noem slechts: Maurits en Frederik Hendrik van Oranje, Spinola, Jan de Weert, Mrt. Harp. Tromp, Jan van Oostenrijk, enz., alle kopieën naar oudere en betere gravures.

---

226 *a*. [**Bosch (L. van den)**]. — Leeven en daden der doorluchtighste zee-helden en ontdeckers van landen dezer eeuwen. Beginnende met Christ. Columbus . . . en eyndigende met . . . M. A. de Ruyter. Naeukeurigh . . . beschreven, Door [L.] V. D. B[osch]. t' Amsterdam, J. Cl. ten Hoorn en J. Bouman 1676. 4o. — Met pl. en portr.

Plaatdruktitel door en naar *H. Padtbrugge*; Boekdruktitel bedr. met Privilegie; Op-dracht aan E. de Ruiter 2 blz.; Voorrede 1 blz.; Register der zeeh. 1 blz.; Tekst gen. 1—850; Tweede deel (fr. titel en) tekst gen. 1—808; Register 7 blz. Voor- en achterw. ongen.

Hierin de volgende portretten, gemerkt met het dl. en getal der blz. waarin zij behooren. Alle figuren te halver lijve znd. handen met 2 of meer reg. Holl. onderschr. znd. nm. v. grav. 4o. Onbedr. Het portret van H. Loncq is gemerkt: *J. Lux* inv. et fec.

Columbus.	I 1	Ruiter, M. Adr. de,	II 173
Heemskerk, Jc. van,	II 1	Tromp, Mrt. Hptsz.,	II 85
Heyn, P. Ptsz.,	II 43	Wassenaer, Jc. van,	II 121
Loncq, H.,	II 71		

b. **[Bosch (L. van den)].** — Leeven en daaden der doorl. zeehelden, beginnende met de tocht na Damiaten . . . en eindigende met den beroemden admirael M. A. de Ruyter . . . . Naeuwkeurigh . . . beschreven door [L.] V. D. B[osch]. Met . . . koopere plaeten verc. t' Amsteldam, by J. ten Hoorn en J. Bouman 1683. 4o. — Met pl. en portr.

Plaatdruktitel door *R. de Hooghe*; Boekdruktitel, bedr. met Privilegie; Opdracht aan E. de Ruiter 2 blz.; Voorrede 2 blz.; Register der Hooftdeelen 8 blz.; Tekst, gen. pag. 1—784; Register 7 blz.; laatste blz. wit. Voor en achterwerk is ongen.

Deze geheel andere uitgaaf bevat dezelfde portretten, uitgenomen dat van Columbus, en met bijvoeging van Bankert, Boisot en Van Galen. Znd. nm. v. grav. Bovenaan gen. met het getal der blz., waar zij geplaatst zijn. Onbedrukt. 4o. De platen zijn door *Jan Luiken* en *H. Padtbrugge* gegraveerd.

Bankert, Joost,	282	Loncq, H.,	326
Boisot, L.,	224	Ruiter, Mich. Adr. de,	593
Galen, Jan van,	412	Tromp, Mrt. Hptsz.,	512
Heemskerk, Jc. van,	292	Wassenaer, Jc. van,	548
Heyn, Pt. Ptsz.,	481		

227 **Jonge (J. C. de).** — Geschiedenis van het Nederlandsche zeewezen door J. C. de Jonge. Tweede druk verm. met de nagelaten aanteek. van den overleden schrijver, en uitgeg. onder toezigt van J. K. J. de Jonge. 5 dln. Haarlem 1858—62. gr. 8o. — Met pl. en portretten.

De eerste druk van dit werk: 's Gravenhage en Amsterdam 1833—48, 6 dln. (10 stn.) 8o. bevat geen portretten.

De hierin voorkomende portretten zijn alle naar andere gravures op steen geteekend, en borstb. of figuren te halver lijve, met facsimile of 1reg. naamsonderschr. Gelith. bij *J. D. Steuerwald* of *C. W. Mieling*. 8o.

In de volgende lijst is achter ieder portret de gravure genoemd waarnaar de lithografie gemaakt is, dewijl deze portretten als kopieën niet in de alphab. afdeeling beschreven worden.

Adels, Wierd, naar de gravure van *C. H. Hodges* naar *I. Perkois*, door *F. H. Weissenbruch Dzn.* — V 154

Aerssen van Sommelsdyck, F. van, naar een orig. teekening, door *F. H. Weissenbruch Dzn.* — IV 144

Banckers, Adr., naar de grav. van *J. du Bois* naar *H. Berckmans*, door *denzelfde*. — II 240

Vlugh, Dav., Naar de grav. van *H. Barij*, door *denzelfde*. II 380
Vries, Tj. Hiddes de, Naar de grav. van *A. Blooteling*, naar *G. v. Eeckhout*, door *F. Waanders*. II 124
Wassenaer Obdam, Jo. van, Naar de grav. van *J. Suyderhoef*, door *denzelfde*. II 20
Wildt, H. de, Naar een teek. van *H. W. Couwenberg* naar *F. Bol*, door *denzelfde*. III 37
With, Witte Corn. de, Naar de grav. van *A. Blooteling*, door *denz*. I 510
Witsen, No., Naar de grav. van *P. Schenk*, door *F. H. Weissenbruch Dz*. III 145
Zoutman, J. A., Naar de grav. van *P. W. v. Megen* naar *A. Schouman*, door *denzelfde*. IV 520

Volledigheidshalve wordt hier vermeld, dat in het werk van Hennequin, Biographie maritime. Paris 1835. 3 tom. 8o. ook portretten van Nederlanders voorkomen.

228 [**Leden der Nederl. Noordpool-expeditie**, 1882/83.] — Tien portretten, alle borstb. in gewone kleeding, als cartons gegroepeerd, met gezichten van de Noordpoolstreken. Houtsn. door *P. A. Schipperus* bij *E. & A. Tilly*. kl. fol. In: Eigen Haard 1883.

Beutler, C. M.,
Bruin, J. de,
Dolder, A. A. D. van,
Ekama, H.,
Kremer, . .,
Lamie, L. A. H.,
Pedersen, Svend,
Ruys, J. Mar.,
Snellen, Maur.,
Stapper, J. W.,

---

229 **Valentyn** (Fr.), Oud en Nieuw Oost-Indien vervatt. een verhandelinge van Nederlands mogentheyd in die gewesten, benevens eene wydluftige beschryvinge enz. Met meer dan 1050 prentverbeeld. verrykt. 5 dln. 10 stn. Dordrecht en Amsterdam, bij J. van Braam en G. onder de Linden 1724—26. fol. — Met platen, kaarten, platte gr. enz.

Boekdruktitel van het eerste deel, tevens algemeene titel van het gansche werk, welks overige deelen en stukken, ieder een afzond. titel hebben, beknoptheidshalve hieronder zeer verkort weergegeven.

I. Verhandeling van Nederlands Mogentheid; Moluccos. — II, III, 1. Amboina. — III, 2 Banda, Timor, Solor, Celebes, Borneo, Bali, Koningr. Tonkin, Cambodja en Siam. — IV, 1 Java (hierin de Levens der Opperlandhoofden). — IV, 2 Java vervolg; Suratte; Levens der Groote Mogols; China, Formosa; Uyt en t'Huys-Reyzen. — V, 1 Choromandel; Persien; Malakka; Ceylon. — V, 2 Malabar; Japan; Kaap de Goede Hoop; Mauritius.

Slechts de volgende stukken hiervan bevatten portretten:

Dl. IV, 1:

Both, Pt., Znd. nm. v. schilder en grav. blz. 264
Brouwer, H., Naar *M. Balen* door *I. Ledeboer*. 292
Carpentier, P. de, Naar *dens*. door *H. F. Diamaer* 1725. 275
Diemen, Ant. v., Naar *denz*. door *D. Jongman*. 294

Goens, Rijkl. van, Naar *denz.* znd. nm. v. grav.	blz.	308
Haan, M. de, Naar *denz.* door *I. Ledeboer.*		352
Hoorn, J. van, Naar *denz.* door *D. Jongman.*		338
Kamphuis, J., Naar *denz.* door *W. Jongman.*		320
Koen, J. Ptsz., Naar *denz.* znd. nm. v. grav.		286
Lyn, C. v. d., Naar *denz.* door *D. Jongman.*		296
Maetsuyker, J., Naar en door *dezelfden.*		306
Outshoorn, W. v., Naar *M. Balen* znd. nm. v. grav.		334
Reaal, L., Naar *denz.* door *D. Jongman.*		268
Reyniersz, C., Naar *denz.* znd. nm. v. grav.		297
Reynst, G., Naar *M. Balen* door *W. Jongman.*		266
Riebeek, Abr. v., Naar *denz.* door *I. Ledeboer.*		346
Specks, J., Naar *denz.* znd. nm. v. grav.		289
Speelman, Corn. Naar *M. Balen* znd. nm. v. grav.		311
Zwaardekroon, H., Naar *M. Balen* door *D. Jongman.*		350
Zwol, C. van, Naar en door *dezelfden.*		349

Deze portretten zijn alle figuren te halver lijve, met wapen en 2 reg. Holl. onderschr. Met de namen van schilders of grav., gelijk boven gezegd is, alsmede adres der uitgevers. Onbedrukt. Bovenaan gen. 1—20 en KK tot DDp.

Dl. IV, 2: Broeck, P. v. d., Te halver lijve met wapen en 3 reg. Holl. onderschr. Naar *F. Hals* door *I. Ledeboer* blz. 224. Gem. bovenaan ZZ2.

230 *a.* **Du Bois (J. P. J.),** Vies des Gouverneurs-Généraux, avec l'abrégé de l'histoire des établissements Hollandais aux Indes-Orientales. Orné de leurs portraits en vignettes au naturel. Enrichi de plus. cartes, plans etc. La Haye, P. de Hondt 1763. 4o.

Boekdruktitel, keerz. wit; Opdracht aan de Bewindh. der O. I. Comp. 2 blz.; Avertissement 2 blz.; Explication des renvois 2 blz.; Tekst, gen. 1—351; Avis au relieur 1 blz.; Considérations sur l'état présent de la Compagnie Holl. des Indes Orient. par G. G. baron d'Imhoff. Fr. titel en 48 blz. tekst. Komt ook voor als:

[Prévost,] Histoire génér. des voyages. Nouv. édit. (25 vol. La Haye 1747—80. 4o.) Vol. 2.

b. [**Du Bois (J. P. J.),** Leven van alle de Gouverneurs-Generaal van Neërlands India. Met derzelver afbeeldingen. Amsterdam, bij J. Roman, G. de Groot, J. Loveringh, G. Tielenburg, S. van Esveldt en P. Schouten 1765.] 4o. — Met pl. en portr.

Ook onder den titel: Beschrijving (Historische) der reizen, of nieuwe en volkomen verzameling van de allerwaardigste [sic.] en zeldzaamste zee- en land-togten enz. (2 dln. Amsterdam 1747—67.) 4o. Met pl. en portr. Dl. XX.

Boekdruktitel; Bericht van den vertaler 2 blz.; Tekst gen. 1—409; Tafel der afbeeld. 2 blz.; Berigt aan den binder 1 blz.

Beide uitgaven bevatten dezelfde portretten, gen. I—XXVII, bij wijze van aanvangsvignetten boven de eerste bladzij van ieder hoofdstuk. Het zijn borstb., in ov. met bijwerk en Fr. onderschr. gegraveerd door *I. V. Schley.* breed 12o. Bedrukt met Fr. of Holl. tekst. De origineele schilderijen berustten op het kasteel te Batavia (1765).

	1763	1765
Both, J. P.,	11	10
Brouwer, Hndr.,	103	111
Carpentier, P. de,	72	76
Cloon, Dk. van,	304	343
Diemen, A. van,	116	127
Durven, Dk.,	302	341
Goens, Rkl. van,	220	246
Haan, Math. de,	299	338
Hoorn, J. van,	268	302
Imhoff, G. W. van,	336	379
Kamphuis, Jan,	243	273
Koen, J. Ptsz.,	83	83
Lijn, Korn. v. d.,	135	149
Maatsuiker, J.,	153	169
Mossel, Jc.,	346	398
Outhoorn, W. van,	253	284
Patras, Abr.,	307	346
Reaal, Laur.,	28	28
Reiniersz, Kar.,	144	159
Reynst, Ger.,	25	25
Riebeek, A. van,	279	315
Specx, Jc.,	100	108
Speelman, Corn.,	235	268
Thedens, J.,	333	376
Valckenier, Adr.,	308	347
Zwaardekroon. Hndr.,	292	330
Zwol, Chr. van,	288	326

VI.

Bijzondere personen.

---

231 **Archieven** der ridderlijke Duitsche orde, Balie van Utrecht volgens besluit en met bijzondere ondersteuning van de ... heeren landcommandeur, coadjutor en commandeurs ... en met medewerking van hunnen secretaris P. Ver Loren van Themaat in orde gebragt, uitgegeven en geschiedk. toegelicht door J. J. de Geer tot Oudegein. 2 dln. Utrecht, Kemink en Zoon 1871. gr. 4o. — Met pl. en portr.

Dl. I Holl. en Lat. boekdruktitel; Opdracht aan Willem III, Voorrede, Inhoud, en Inleiding, gen. I—CXVI; Codex diplomaticus gen. 1—358.

Dl. II Boekdruktitel, Codex diplomaticus, gen. 360—822; Register gen. 826—848; Errata 1 blz.

Hierin bevinden zich twee groote en 64 kleinere portretten van hoogmeesters en landcommandeurs der Balye van Utrecht. De eerstgen. zijn borstb., waaronder facsimile, de andere geknielde figuren in kniest., liggende voor een tafeltje met een wapenkleed overdekt, en 4 aan 4 op 16 platen gegraveerd. Daarvan zijn de 2 eerste ongen., de overige gen. I—LXII. De twee laatste portretten der gen. reeks stellen dezelfde personen voor als de twee groote in borstb. Alle zijn door *J. A. Boland* geëtst.

Alkemade, H. van,	XIII
Amerongen, Fl. Borre van,	XXXVI
— Fr. „ „	XI
Amstel v. Minden, Wt. v.,	XXVIII
Bentinck v. Schoonheeten, V. R.,	LI
Bloys v. Treslong, Dk.,	XXXII
Bobelschwing-Plettenberg, C. W. G. J.,	LVII
Brakel, F. L. W. van,	LX
Broekhuisen, L. W. van,	XLIII
Bylandt, O. A. van,	LVIII
Byn [Bunne] Ldf. van,	V
Cubbink, Sweder,	XVIII
Drongelen, Herb. van,	VII
— Joh. van,	XXV
Dussen, No. van der,	XXIII
Egmond v. Merestein, A. van,	XXIX
Enghuizen, Dk. van,	XXI
Garnaer, Gosen v. d.,	IX
Goltstein, E. J. B. van,	XLII
— v. Oldenaller, H. R. W. van,	LXI
Dezelfde (borstb.)	(Dl. I)

Goye, Gsp. van der,	IV
Hackfort, Hndr. van,	XXIV
Haeften, Joh. van,	XXII
Hoen, Rijnaer,	XII
Hoenhorst, Hndr. van,	XIV
— Joh. van,	VIII
Hohenlohe, Bodo [Hndr.] van,	(Dl. I)
Holland, Dk. van,	VI
Horst, Dk. van der,	III
Isselmuden, Hndr. van,	XLIV
— Rud. Hndr. van,	LIV
Keppel, Hrm. van,	XIX
Kenswaelre, Lod. van,	X
Ledersac, Ant. van,	I
Lintelo, Will. van,	XLI
Loe, Fr. van der,	XXX
Lijnden, Jsp. van,	XXXIII
Nassau, Hndr. Casim. v.,	XXXVIII
— Hndr. van,	XXXIV
— Will. Fred. van,	XXXV
Opburen, Brn. van,	XVI
Reede, God. v., gr. van Athlone.	XXXIX
Rossum, Gosen van,	XXVI
Sande, Joh. v. d.,	XVII
Schimmelpenninck v. d. Oye, A. C. J.,	LXII
Dezelfde (borstb.)	(Dl. II)
Sloet v. Hagendorp, B. R. W.,	LIX
— tot Warmelo, T. W.,	LV
Sluse, Zeger van der, heer v. Heusden.	II
Snouckaert v. Schouburg, A. C.,	LVI
Solms, Hndr. van,	XXXVII
Splinter van den Enge, Gerr.,	XV
Taets v. Amerongen, Jac.,	XXXI
Thuningen, Koenraad van,	(Dl. I)
Torck, Fr. Will.,	XLV
Vlimerschem, Rtg. van,	XI
Vorst, Alb.,	XX
Vos van Steenwijk, God. Will. de,	LIII
Wassenaar, Un. Will. van,	XLVI
Zuylen v. Nyevelt, Steven v.,	XXVII

232 **Bye (Jc. de).** — Livre contenant la genealogie et descente de cevx de la maison de Croy tant de la ligne principale estant chef dv nom et armes d'icelle qve des branches et ligne collaterale de la dicte maison. [Antverpiae] Jacobvs De Bye ... scalptor fec. [± 1612]. gr. fol.

Plaatdruktitel; wapenplaat; portret van den stamhouder; titels van dezen; geslachtsboomen 6 pl.; portretten der familie Croy, 50 pl.; Gezichten van heerlijkheden en kasteelen, aan het geslacht behoorende, 7

platen. Alle gr. fol. en gegraveerd door J. de Bie of de Bye. Zie ook Bibliotheca Belgica B 4.

Van dit fraaie plaatwerk, zoo belangrijk voor de kennis van het kostuum, bestaan 3 drukken, herkenbaar aan de watermerken in het papier; de 1e heeft het embleem van het huis Croy: een gekroond kruis omgeven door twee gekoppelde C's, voorts het monogr. van den fabriekant MB en PB; de 2e een zotskap; de 3e het wapen van Amsterdam. De eerste druk bevat 67 platen; de beide overige 75 stuks, nl. 8 portretten meer. Hieronder volgt de lijst der portretten, waarvan die in de 2e en 3e uitgave met een * geteekend zijn. Alle zijn staande figuren ten voeten uit, met wapen en 2 of meer reg. Fr. inschr. boven en even zooveel reg. Fr. inschr. onder in de plaat.

Charles, hertog van Croy en Aarschot.	(8)
Marco, koning van Hongarije.	(11)
Catherine de Croy.	(12)
Jean, sire de Croy.	(13)
Jeanne de Beaumont-sur-Oise.	(14)
Guillaume de Croy.	(15)
Anne de Guisnes, burggravin de Bourbourg.	(16)
Jacques de Croy, de oude.	(17)
Marguerite de Soissons.	(18)
Jacques de Croy.	(19)
Marie de Pequegnies.	(20)
Guillaume de Croy.	(21)
Isabeau de Renty.	(22)
Jean de Croy.	(23)
Marguerite de Craon.	(24)
Archenbault de Croy.	(25)
Jeanne de Peruwe.	(26)
Antoine de Croy.	(27)
Marie de Roubaix.	(28)
Marguerite de Lorraine.	(29)
Philippe de Croy.	(30)
Jaqueline de Luxembourg.	(31)
Henri de Croy.	(32)
Charlotte de Chasteau-Bruyant.	(33)
Guillaume de Croy.	(34)
Marie de Hamalle.	(35)
Philippe de Croy, hertog van Soria.	(36)
Anna de Croy, prinses van Chimay.	(37)
Anne de Lorraine.	(38)
Guill. de Croy, kard.-aartsbisschop van Toledo.	(39)
Ant. de Croy, bisschop van Térouanne.	(40)
Charl. de Croy.	(41)
Françoise d'Amboise, markiezin de Renelle.	(42)
Robert de Croy, bisschop van Kamerijk.	(43)
Charles de Croy, — — Doornik.	(44)
Charles de Croy, prins van Chimay.	(45)
Louise de Lorraine.	(46)
Antoinette de Bourgogne.	(47)

Philippe de Croy, hertog van Aarschot.	(48)
Jeanne de Halewijn.	(49)
Jeanne de Blois.	(50)
Guillaume de Croy, markies van Renty.	(51)
Anne de Renays [Renesse].	(52)
Charles Philippe de Croy.	(53)
Diane de Dompmartin.	(54)
Ant. de Croy, prins van Porcéan.	(55)
Catherine van Kleef.	(56)
Anne de Croy, markiezin van Renty.	(57)
Charles de Croy, prins van Chimay.	(58)
Marie de Brimeu.	(59)
Dorothée de Croy.	(60)
Jean de Croy, * eerste } graaf van Chimay.	(68)
Philippe de Croy, tweede } graaf van Chimay.	(69)
Charles de Croy, baron de Kievraing. *	(70)
Louise d'Albret, burggrav. de Limoges. *	(71)
Adrien de Croy, graaf de Reux. *	(72)
Jacques de Croy, baron de Sempy. *	(73)
Philippe de Croy, graaf de Solre. *	(74)
Anne de Beaufort. *	(75)

In de verzam. van Graaf T. van Limburg-Stirum te Gent, bevindt zich nog een 76e plaat, voorstellende volgens aanteek. in hs.: Philippe de Croy, graaf de Solre.

233 **Butkens (F. Christ.)**, Annales généalogiques de la maison de Lynden. Embellies des figures de divers pourtraicts etc. Anvers, J. Cnobbart 1626. fol.

Dit zeldzame werk bevat 21 portretten van hoogadelijke, doch overigens geheel onbekende personen, tusschen den tekst gedrukt en derhalve nooit afzonderlijk voorkomende. Alle portr. zijn te halver lijve of kniestuk, in toogsgewijze of vierkant randwerk, naar authentieke origineelen geteekend door *Jo. Vasouns*, znd. nm. v. grav. 8o. en 4o. — De in navolgende lijst met een † get. portretten zijn zonder lijstw. en grooter dan de overige.

Besten (Annev.), echtgen. v. Jsp. v. Lynden.	Blz. 325
Bronchorst (Walburg v.), echtgen. van Steven v. Lynden.	— 219
†Delderen (Marie), echtgen. v. Dk. v. Lijnden.	— 245
Galen (Anna v.), echtgen. van Joh. v. Lijnden tot Hemmen.	— 225
Goufier (Anna Anth.), echtgen. van Ern. v. Lijnden v. Reckem.	— 313
†Halmael (Marie v.), echtgen. van Herm. v. Lynden.	— 293
Hemmen (Elisab. van)	— 148
Lijnden (Steven van)	— 203
Lijnden (Bk. v.) 1323	— 97
†Lijnden (Dk. v.), Burggr. v. Dormeal.	— 244
Lijnden (Dk. v.), 1596 *aet.* 58.	— 252
Lijnden (Ern. v.), graaf v. Reckem.	— 312
†Lijnden (Herm. v.),	— 292
Lijnden (Jsp. v.), 1526.	— 324

Lijnden (Rb. v.), Baron v. Troiecourt.	Blz. 278
Lijnden v. Hemmen (Dk. van)	— 156
Lijnden tot Hemmen (Dk. van)	— 185
Lijnden v. Hemmen (Joh. van)	— 172
Lijnden tot Hemmen (Joh. v.)	— 224
Winssen (Alix van), echtgen. van Dk. v. Lijnden v. Hemmen.	— 157
Randwijck (Fulzwijn v.), echtgen. van Joh. v. Lijnden v. Hemmen.	— 173

234 [**Busqh (Mich.)**] — Wohl-beglaubte Ausführing so wohl Gräff: als auch Freijherlichen Schwartzenbergischen Stamm-Registers, in sich verfassend eine fest gegründte Bewährung der Freijherren zu Schwartzenberg und Hohen-Landsberg, der Zeit sich in West-friessland aufhaltende rechtmässigen Stammesagnation mit denen in Francken. usw. [von Mich. Busqh]. Im Jahr nach C. G. 1659. fol. — Mit Kpf. und Portr.

Boekdruktitel; Geslechtsregister, fol. 1—99; Acten-kündige Abhandl. Schwartzenbergischer ... entstandener Strittigkeit, fol. 1—45; Abschrifftl. Beilagen fol. 1—106; Druckfehler letzte fol.

Bevat 10 portretten van leden uit het oorspronkelijk Duitsche, doch sedert 1545 in Friesland woonachtige adelijke geslacht Thoe Schwartzenberg en Hohelandsberg. Alle portr. zijn borstb. of figuren te halver lijve, in ovaal met vierk. randw., wapen en 4reg. Duitsch onderschr. in antieke letter. Naar *Pt. Schik* door *Joh. Schweizer*. fol.

								Blz.
Johan Onuphrius I	Vrijh. zu Schwarzenberg.						(1)	80
Georg Wolfgang,	—	—	—	und Hohenlandsberg			(2)	91
Wilhelm Balthasar,	—	—	—	—	—		(3)	94
Fridrich,	—	—	—	—	—		(4)	95
Wilhelm,	—	—	—	—	—		(5)	96
Johan Onuphrius II,	—	—	—	—	—		(6)	96/97
George Fridrich,	—	—	—	—	—		(7)	96/97
— Wilhelm,	—	—	—	—	—		(8)	98
Johan George,	—	—	—	—	—		(9)	98/99
Georg Wolfgang,	—	—	—	—	—		(10)	90/99

De heer A. J. Nijland te Utrecht bezit bovendien een elfde portret van gelijke uitvoering en grootte, naar *P. Schick* door *I. Wyngaerden*, voorstellende: C. Lmond (?) Freih. z. Schw. und H., die zooals het onderschrift luidt: seinen Vettern in Friesland sein Contrefait schickt. Volgens het register behoort dit portret niet tot het werk.

235 **Vredenburch** (Geslacht Van). — Verzameling der familieportraiten, gesteendrukt naar de origineele portraiten onder toezigt van Jonkh. Mr. J. W. van Vredenburch, heer v. Groeneveld, lid der Staten van Holland 1840. gr. fol.

a. Titel als bovenst.

b. Verzamelblad van alle portretten. In het midden het familiestuk van J. W. van Vredenburch, echtgenoote en 7 kinderen, omgeven door 10 portretten zijner voorouders.

c. Will. v. Vredenburch, *geb.* 1537. Trouwt Maria Boelens.
d. Will. v. Vredenburch, *geb.* 1581 *ob.* 1616. Trouwt met:
e. Maria v. Walenburch, *geb.* 1584 *ob.* 1661.
f. Adr. v. Vredenburch, *geb.* 1607. Trouwt 1642 Sara van der Graaff. *ob.* 1652.
g. Jac. v. Vredenburch v. Adrichem, *geb.* 1643 *ob.* 1714. Trouwt met:
h. Cath. van der Goes, *geb.* 1648 *ob.* 1700.
i. Adr. van Vredenburch, *geb.* 1680. Trouwt 1707 met Henr. Gael. *ob.* 1759.
k. Ger. van Vredenburch, *geb.* 1710 *ob.* 1784. Trouwt 1733 met:
l. Agatha Corv. van der Dussen, *geb.* 1715 *ob.* 1761.
m. Jac. v. Vredenburch, *geb.* 1744 *ob.* 1814. Trouwt met Will. Macht. v. Assen.
n. Maria Adriana v. Vredenburch *geb.* 1785. Wed. van Mr. J. C. v. Hasselt.
o. J. W. v. Vredenburch v. Groeneveld, *geb.* 1782, met Echtgenoote en 6 kinderen. Trouwt 1820:
p. Maria Adriana v. d. Pot, *geb.* 1795.
q. Frederika Louisa v. Vredenburch, *geb.* 1838. Geteekend 1841.
r. J. W. v. Vredenburch (en face).
s. Dezelfde (en profiel).

Onder de 3 laatste het wapen met zinspr.: Agro evellite spinas. — Alle portr. zijn figuren te halver lijve, de meeste met facsimile, in lith. door *P. G. Bernhard* 1835 bij *J. D. Steuerwald.*

236 **Gailliard (J.),** Maison de Zuylen. Histoire et généographie. 1re part. Bruges 1863. 8o.

Niet verder verschenen. — Hierin bevinden zich 3 portretten van leden van het geslacht Van Zuylen. Lith. naar origineele schilderijen, van *Daveluy* te Brugge. Onbedr. 8o.

Jac. van Zuylen v. Nyevelt.	I	23
Steven van Zuylen van Nijevelt.	I	30
Gerr. Will. van Zuylen van Nyevelt.	I	84

237 **Dyserinck** (De familie) te Haarlem. — Zes portretten, alle borstb. in ov. op 1 blad, van leden der firma Corn. Dyserinck en Zoon. uitgegeven bij gelegenheid van het 100-jarig bestaan dier firma in 1874. Staalgrav. naar oorspronkel. schilderijen, door *J. W. Kaiser*, fol.

De portretten, omgeven door zinneb. randw. en attributen zijn de volgende:

Dyserinck	(Corn.)	7 April 1774.	Dyserinck	(A. L.)	1 Mei 1839.
—	(Pt.)	1 Mei 1808.	—	(Pt.)	1 Jan. 1862.
—	(Corn.)	1 Mei 1839.	Noë Lz.	(A.)	1 Jan. 1855.

Aanhangsel.

8a—d. [**Wagenaar** (J.),] Vaderlandsche historie.

Op blz. 21 en 22 gaf ik de lijst der portretten, die gewoonlijk in de exemplaren van dit boek worden aangetroffen, en verwees voor een 2de lijst van portretten naar het eind der systematische afdeeling. — Mr. W. B. S. Boeles te Leeuwarden meldde mij onder het afdrukken der hiervoren genoemde bladzijden, dat hij nog een andere suite van portretten door *J. Houbraken* bezit, welke eveneens voor Wagenaars historiewerk bestemd waren. Om geen onnoodige stoornis te veroorzaken in den voortgang van het drukken, moest ik de beschrijving zoolang uitstellen, en wil ik deze thans hier invoegen.

Aan de volgende portretten gaat een prospectus (4 blz.) vooraf, van Joh. Allart 1796, waarin hij „Aan de bezitters der Vaderlandsche historie van Wagenaar" bericht, dat zij hunne exemplaren kunnen completeeren met een nieuw stel van 60 portretten en 7 platen, alle gegraveerd door *J. Houbraken*, voor den prijs van 3 stuivers per portret en 4 stuivers per plaat, welke portretten en platen in 5 of 6 gedrukte omslagen of afleveringen zijn uitgegeven 1). Door vergelijking van deze met die, welke bestemd waren voor de folio uitgaaf van Wagenaars Beschrijving van Amsterdam is mij gebleken, dat het gedeeltelijk dezelfde platen zijn, nu op 8o papier gedrukt, gedeeltelijk nieuwe met weglating van enkele andere, doch in uitvoering alle gelijk. Hieronder volgt de alphab. lijst.

Appelman, J.,
Banning Kok, Fr.,
Bardesius, W.,
Batenburg, Dk. v.,
— G. v.,
Bicker, Corn.,
— Roel.,
Boreel Jsz., Jc.,
Brederode, H. v.,
Burg, Alb. Cnr.,
Buyck, Joost,
Cromhout, Adr. Rnsz.,
Cuchlinus, J.,
Dussen, B. v. d.,
Egmond, Lam. v.,
Graeff, A. de,
— Corn. de,
— Dk. Jcsz. de,
— Jc. de,
Grave, Hnr.,
Hartsinck, C.,
Hasselaer, Nic.,
Hinloopen, Jc. Josz.,
Hooft, Gerr.,
— Hnr.,
Hoorne, Fl. van,
Hudde, J.,
Huydecoper, J.,
Kies, Pt. Jsz.,
Laan, Nc. v. d.,
Lampsins, Corn.,
Leoninus, Elb.,
Margareta v. Oostenrijk.
Meppel, J. Cornsz.,
Muys v. Holy, J.,
Neck, J. Cornsz. v.,
Pauw, Adr.,
— Rein.,
Poll, J. v. d,
— Pt. v. d.,
— J. van,
Roelofsz, Egb.,

1) De 6e aflev., welke volgens het prospectus 4 portretten en 6 platen zou bevatten, ontbreekt.

Ruykhaver, Nc.,
Rycke, Pt. de,
Sautyn, J.,
Schrijver, Corn.,
Slingelandt, G. v.,
Spiegel, H. Dksz.,
Temminck, Egb. de Vry,
Trigland, Jo.,
Tulp, Nc.,
Uytenbogaard, J.,
Valckenier, G.,
Vries, Tj. Hiddes de,
Waveren, Ant. Oetg. v.,
Witsen, Corn. J.,

30 **Meteren (E. van)**, Historie der Nederl. oorlogen. Amsterdam 1635. fol.

Voeg bij: Van dezen druk zag ik een exemplaar, verkocht in auctie bij M. Nijhoff 1887, waarvan de plaatdruktitel inplaats van het jaartal MDCXXXV het jaartal MDCXXXVI droeg, zoodat men zou kunnen meenen, hier met een nieuwe uitgaaf te doen te hebben. Het is echter geheel en al dezelfde, met een I gevoegd achter het oude jaartal.

68 **Bosch (L. van den)**. — Tooneel des oorlogs enz. Amsterdam 1675. 4o.

Voeg bij: Deze portretten zijn later opnieuw gebruikt in Dl. I en II van Pt. Valckenier, Das verwirrte Europa u.s.w. Amsterdam 1677, 8o. fol., met bijvoeging van die van eenige andere buitenlandsche vorsten.

81* **Magazijn** (Nederlandsch) ter verspreiding van algemeene en nuttige kundigheden. 1e—12e jaarg. Amsterdam 1834—45. roy. 8o. — Nieuw Nederlandsch Magazijn ter verspreiding van algem. en nuttige kundigheden. 2e Serie, 1e—13e jaarg. Amsterdam 1846—58. kl. fol. — Nederlandsch Magazijn ter verspreiding, enz. Nieuwe serie. Jrg. 1859—66. Amsterdam, Gebr. van Es; Jrg. 1867—70. Onder redactie van Johan Gram. Leiden, D. Noothoven van Goor; Jrg. 1871—75. Amsterdam, J. H. Laarman. kl. fol.

De op blz. 86 zeer verkort opgegeven titel vervalt hierdoor. — Alleen de jaargangen 1861 en 1863—66 bevatten houtsneêportretten naar en door verschillende kunstenaars gegraveerd, die hier vermelding verdienen, omdat sommige personen hier geheel anders zijn afgebeeld en van anderen geen portretten bekend zijn. Zij zijn van achteren bedrukt en worden niet verder beschreven.

Albregt, J. H., als Harpagon in de Vrek. Teekening op hout door *J. C. Greive*. 12o. 1864
Anna Paulowna, koningin-weduwe. Borstb. znd. nm. 1865
Bakhuizen v. d. Brink, R. C., Kniestuk, znd. nm. 8o. 1865
Dyck, Ant. van, Borstb., teekening op hout door *D. de Doncker*. 8o. 1864
Fock, C., Borstb. znd. nm. 8o. 1866
Genestet, P. A. de, Borstb. met facsim., door *W. H. S[tam]*. 8o. 1861
Lubeck, J. H., Borstb. znd. nm. 8o. 1865
Ollefen da Silva. Chr. El. van, kniest. Teekening op hout door *d'Arnaud Gerkens*. 4o. 1864

Peters, A., als Napoleon I, ten voeten uit. znd. nm. 12o. 1866
Pieneman, N., Te halver lijve. Naar *W. J. Martens* door *Gérard*. 4o. 1861
Rembrandt. Borstb. Teekening op hout door *D. de Doncker*. 8o. 1864
Rijswijck, Th. van, Borstb. znd. nm. 1861
Sarphati, S., Te halver lijve. Teekening op hout van *C. Rochussen*. 4o. 1866
Steen, Jan, Te halver lijve. znd. nm. 1863
Westerman, G. F., Dijstuk. Teekening op hout van *J. W. F. Kachel* naar een photogr. van A. Conen. 4o. 1863
Willem I, II en III, koningen der Nederl. 3 borstb. op 1 plaat, omgeven door den nationalen wimpel. fo. 1863
Withuys, C. G., Borstb. znd. nm. 8o. 1865

212 **Mander (K. van)**, Het leven der schilders. Amsterdam 1764. 2 dln. 8o.

Van dit werk verscheen in 1884/85 te Brussel eene Fransche vertaling met zeer belangrijke aanteekeningen van H. Hymans, in 2 dln. 4o. Deze uitgaaf is versierd met 87 photogravures naar de portretten in de verzamelingen van Cock—Hondius en Meyssens—de Bie.

213 *a*. **Houbraken (A.)** — De groote schouburgh der Nederl. konstschilders enz.

De heer A. J. Nijland bezit van deze eerste uitgaaf een exemplaar, waarvan dl. I op den boekdruktitel in plaats van 1718, 1715 tot jaartal heeft. Blijkens het plaatje op bls. 192 in dit deel, is het waarschijnlijk een exemplaar der 2de uitgaaf, waaraan de titel ontbrak, en waarvoor men een anderen titel heeft laten bijdrukken, wat bevestigd wordt door de drukfout „toneel" en de ongewone *liggende* waterlijnen in het papier. De andere dln. zijn van de 1e uitgaaf.

Van dit werk verscheen in 1880 te Weenen een Duitsche vertaling met inleiding en aanteekeningen van Alfred von Wurzbach, doch zonder portretten.

216 **Descamps (J. B.)** — La vie des peintres flamands etc. 4 tom. Paris 1753—64. 8o.

Van dit werk bestaat een latere uitgave: Marseille 1842. 5 tom. 8o, waaraan men de biographieën van D'Argenville heeft toegevoegd. Met 174 portretten in lithographie naar de koperplaatjes in den eersten druk.

---

238 **Atrium** heroicum caesarvm, regv[m], aliarvmqve svmmatvm ac procervm. Qui intra proximum seculum vixere, aut hodie supersunt. Imaginib. LXXII illvstre. Chalcographo et editore Dominic. Custode . . Aug. Vindel. Ao. . . 1600. Cum proem. et epigram[m]. M[arci] H[enningi]. A. V. 2 pts. [Aan het eind: Avgustae Vindelicorvm, ex typographeio I. Praetorij, sumbtibus Dom. Custodis... 1600.] fol.

Plaatdruktitel; Opdracht 2 ongen. blz.; Gegrav. wapen van Matthias v. Oostenrijk; Voorwoord en Index eiconvm primae partis 2 ongen. blz.; Tekst en 62 ongen. portretten, keerzijde onbedrukt, samen 144 bladzijden met sign. A tot Rr. Op de voorlaatste bladzij het drukkersmerk in houtsnede, waaronder het adres van den drukker, laatste blz. wit. — Het 2e stuk heeft den boekdruktitel:

Atrii heroici Pars II. Eiconvm XXXI. Ex caelatura & officina Dom. Custodis eiconographi.... Cum epigrammatis Marci Henningi A. V. Excudit Michael Manger 1600, waartusschen een gegraveerd wapen v. Hanau; keerzij gegraveerde opdracht, die op de 2 volgende blz. wordt voortgezet; Voorrede en 31 ongen. portretten, samen 64 bladzijden met signatuur A tot Q; voorlaatste bladzij drukkersmerk en adres; laatste blz. wit.

Van de 62 portretten in het 1e stuk hebben er 12 betrekking op de Nederlanden, en worden deze in de alphab. afdeeling beschreven. De meeste zijn borstbeelden in ovaal, met Lat. randschr. en eenvoudig vierkant randwerk, dat bij sommige met allerlei bijwerk versierd is. Gewoonlijk bevindt zich onder het borstb. een 1reg. Lat. spreuk, en onder het ovaal een gegrav. 2 reg. curs. versje. Enkele daarentegen hebben onder het ovaal een 4 reg. kap. Lat. onderschr. in cartouche. Bij vele portretten is de naam van den schilder verzwegen en de graveur slechts aangeduid door de letters D. C. Bovendien is bij het grootste deel onder de plaat een 6reg. Lat. vers in boekdruk gevoegd.

Karel V.
Albertus van Oostenrijk.
Ernst van Oostenrijk.
Ferdinand v. Oostenrijk.
Filips II v. Spanje. Znd. 2reg. versje en randw.
Filips [Willem] v. Oranje.
Fuentes, Petr., Znd. 2reg. versje, met adres van D. Custos.
Mansfeld, Pt. Ernst van,
Matthias van Oostenrijk.
Maurits van Oranje. Znd. 2reg. versje.
Maximiliaan I.
Parma, Alex. Farnese van, in lauwerkr. met van boven afgesneden hoeken. Znd. vers.

239 Annuaire de l'Académie royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de Belgique. 1e—52e Année. Bruxelles 1855—86. 12o. en kl. 8o.

Dit jaarboekje verdient vermeld te worden, omdat het enkele portretten bevat van negentiendeeeuwsche geleerden, in Noord-Nederland geboren en opgevoed, of vóór 1830 in dienst der Nederl. regeering. Alle portretten zijn borstbeelden, met facsim. in staalgravure of geëtst door verschillende graveurs. De volgende verdienen vermelding.

Bogaerts, F. G. M., door *J. Demannez.*	1862
Bormans, J. Henri, door *J. Demannez.*	1880
Braekeleer, Ferd. de, door *J. B. Michaels.*	1885
Busscher, Edm. de, door *M. Vermeulen.*	1883
Cornelissen, E. N., door *Davidson.*	1851
Crahay, J. Guil, door *Demannez.*	1856
Dandelin, G. P., door *Demannez.*	1848
David, J. Bpt., door *J. Demannez.*	1867

Defacqz, H. E. M., door *J. Demannez.*	1873
Du Mortier, B. C. J., door *P. J. Arendzen.*	1879
Geefs, Will., door *A. Danse.*	1886
Gerlache, E. C. de, door *Demeersman.*	1874
Hymans, Louis, door *Meunier.*	1886
Kickx, J., naar en door *J. Demannez.*	1865
Lesbroussart, P. J. B., naar *H. Lambert*, door *J. Delboëte.*	1855
Leys, J. Aug. Henri, door *A. Danse.*	1872
Nerenburger, G. A., door *Demeersman.*	1871
Nyst, P. Henri, door *L. le Nain.*	1882
Quetelet, L. A. J., door *J. Demannez.*	1875
Raoul, L. V., door *L. Falmagne.*	1849
Reiffenberg, Fr. Aug. Ferd. Thom. de, door *Falmagne.*	1852
Smet, J. J. de, door *F. de Meersman.*	1878
Stassart, G. J. A. de, door *F. J. Navez.*	1855
Verhulst, P. F., door *Flameng.*	1850

240 **Kepper** (G. L.) — De regeering van Koning Willem den Derden. Aflev. 1—9. (Blz. 1—2..) Groningen, J. B. Wolters 1885—87. gr. fol. — Met portr.

Hoewel dit werk nog niet compleet verschenen is, mag het in dezen catalogus niet onvermeld blijven, omdat het met een tiental portretten van negentiendeeeuwsche personen, door *P. J. Arendzen* geëtst, versierd is. Alle portretten zijn borstb., met of zonder randw. en 1reg. onderschr. of facsimile. fo. Het werk zal de volgende portretten bevatten:

Emma, Koningin der Nederlanden.
Frederik, Prins der Nederlanden.
Groen van Prinsterer (G.)
Heemskerk Azn. (J.)
Hendrik, Prins der Nederlanden.
Saksen-Weimar (Bern. hertog van)
Sophia, Koningin der Nederlanden.
Thorbecke (J. R.)
Wilhelmina, Kroonprinses der Nederlanden.
Willem III, Koning der Nederlanden.

241 **Amsterdammer** (De). Weekblad voor Nederland. Onder redactie van J. de Koo en Justus van Maurik Jr. Jaarg. 1886 en 1887. Amsterdam. fol.

Sinds October 1886 geeft dit Weekblad, dat sedert 1 Aug. 1877 bestaat, wekelijks eene plaat uit, ter grootte van het blad en betrekking hebbende op (meest Nederlandsche) gebeurtenissen of personen. Deze platen zijn alle op steen geteekend door *Joh. Braakensiek* of *Wilm. Steelink* en, voor zoover de portretten betreft, doorgaans goedgelijkend. Deze portretten, verschillend van grootte en bijwerk, verdienen een plaatsje in dezen catalogus, omdat van de meesten der voorgestelde personen niet anders

dan photographische afbeeldingen bestaan, die niet kunnen worden beschreven of opgenomen. Soms is er een, soms zijn meerdere portretten op een blad bijeengesteld. Zij worden niet verder beschreven.

	No. van
S. Wijbenga, A. Buma, B. H. Heldt en P. J. F. v. Diggelen. Leden der 2e Kamer voor Sneek. Borstb. — Onder deze: J. Verhulst, Jul. Röntgen en Dan. de Lange. Toonkunstenaars. Ten voeten uit.	24 Oct. 1886.
W. Heineken, M. T. Pijnappel, C. P. Metelerkamp, A. Kerdijk, F. S. v. Nierop, J. Gosschalk en W. Hovy. Raadsleden te Amsterdam. Borstb. G. van Tienhoven. Burgemeester van Amsterdam. Borstb.	31 Oct. 1886.
P. H. Witkamp in zijn studeervertrek. Kniest. C. J. Sickesz, H. C. Verniers v. d. Loeff en B. H. Heldt. Leden der 2e Kamer.	7 Nov. 1886.
Th. Place, J. W. R. Tilanus, C. M. J. Willeumier, A. W. C. Berns, J. A. Sillem, J. N. v. Hall, J. Teixeira de Mattos en W. W. v. Lennep. Hoogleeraren, Raadsleden en Weth. v. Onderwijs te Amsterdam.	28 Nov. 1886.
P. N. v. Kampen, Uitgever van de Gids te Amsterdam. R. Fruin, S. Vissering, P. J. Veth, H. J. Schimmel, Joh. C. Zimmerman, P. N. Muller, R. C. Bakhuizen v. d. Brink, E. J. Potgieter, Ch. Boissevain, H. P. G. Quack, J. T. Buijs. Redacteurs van de Gids, 1837—87. Borstb.	5 Dec. 1886.
A. van Lier, Schouwburg-Directeur v. h. Grand Théâtre te Amst., omgeven door verschillende buitenl. acteurs, die op zijn tooneel speelden. Borstb.	9 Jan. 1887.
A. van den Berg, hardrijder op schaatsen, uit Benthuizen. Ten voeten uit. Omgeven door de portr. van 3 buitenl. hardrijders enz.	30 Jan. 1887.
J. Bosboom, schilder, borstb., omgeven door schetsen naar zijn voorn. schilderijen.	13 Febr. 1887.
E. Douwes Dekker, Letterk., 3 borstb. op verschill. leeftijd.	6 Maart 1887.
L. J. Veltman, acteur te Amsterdam, borstb. met de aan hem gebrachte hulde bij gelegenheid van zijn 40-jarig jubileum.	3 April 1887.
J. P. Sprenger van Eijk, Minister van Koloniën. Borstb.	1 Mei 1887.
Corn. Springer, schilder. Borstb. boven een schets naar een zijner stadsgezichten.	5 Juni 1887.
J. N. Bastert, Minister v. Waterstaat, gekroond door de Vechtnimf.	10 Juli 1887.
J. G. Gleichman, Lid der 2e Kamer. Borstb., waaronder een gezicht op de Nederl. Bank te Amsterdam.	31 Juli 1887.
J. Metzger, Med. Dr. te Amsterdam. Dijst.; hij is bezig een vorstelijk patient te behandelen.	7 Aug. 1887.
J. A. Alberdingk Thijm, Hoogl. in de aesthetiek, letterkundige te Amsterdam. Borstb.	28 Aug. 1887.
J. Verheul Dz., architect van den Nieuwen Schouwburg te Rotterdam. Borstb., waaronder gezichten van den Ouden en Nieuwen Schouwburg.	4 Sept. 1887.

Paul Frédericq, Max Rooses, P. Benoit, Jul. Vuylsteke (borstb.) en Jan van Beers (te halver lijve). Leden van het Taalcongres, uit België overgekomen.	11 Sept. 1887.
W. P. de Leur, Hoofdregisseur van den Stadsschouwburg te Amst. Borstb., met 2 tooneelen uit de Macbeth.	25 Sept. 1887.
B. J. Stokvis, Med. Prof. en Voorz. v. h. Genees- en Natuurk. Congres te Amsterdam. Borstb..	9 Oct. 1887.
J. T. Buys, Hoogl. in de Rechten te Leiden, en T. M. C. Asser, Hoogleer. in de Rechten te Amsterd. Borstb.	16 Oct. 1887.
J. A. Levy, Lid der 2e Kamer voor Alkmaar. Borstb.	30 Oct. 1887.
J. v. d. Vondel, Dichter. Te halver lijve. Naar de gravure van *Th. Matham.*	13 Nov. 1887.
C. H. D. Buys Ballot. Borstbeeld, met gezicht op zijn Observatorium en stadsgezicht te Utrecht.	20 Nov. 1887.
J. Bekker, E. van Lier, L. B. Perel, J. A. Levy, A. J. E. Jolles, J. Voûte Cz., H. C. A. Henny, N. A. Calisch. Leden der Kiezersvereen. Burgerpligt te Amsterdam. Borstb. en figuren te halver lijve.	28 Nov. 1887.
L. Bouwmeester, Acteur te Amsterdam. Borstb. benevens 6 voorstellingen, ten voeten uit, van zijn voorn. rollen.	18 Dec. 1887.

---

242 [Graven van Holland en Zeeland enz.]

Bij de beschrijving der verschillende serieën van afbeeldingen der Graven van Holland en Zeeland op blz. 90 tot 104, heb ik geheel verzuimd melding te maken van de belangrijke reeks, door *Jacob Corneliez* omstr. 1515 in hout gesneden, en grootendeels aanwezig op het Rijksprentkabinet te Amsterdam. Terecht vestigde de heer J. Ph. v. d. Kellen er mijne aandacht op, wijl dit de oudste in prent gebrachte afbeeldingen zijn der Hollandsche Graven. De heer Pleyte beschreef ze niet afzonderlijk, terwijl de beschrijving van Passavant in zijn Peintre-graveur, III 29 zeer oppervlakkig is. Daar deze bladen hoogst zelden voorkomen, en zelfs geen compleet exemplaar bekend is, worden ze hieronder uitvoeriger dan gewoonlijk beschreven. De reeks bestaat waarschijnlijk uit 9 bladen, gedrukt op 11 houtsneêplaten, alle hoog (gemeten van boven- tot onder-randlijn) 237 mM. Alle figuren zijn afgebeeld te paard in volle rusting of kleederdos, groepsgewijze als in optocht, gericht ter linkerzij. Iedere figuur heeft onder den onderrand een 1- of 2reg. Lat. onderschr. van naam, en boven elks hoofd een wapenschild met linten en kroon. Onder de onderschriften is nog gedrukt een 16 à 24reg. Holl. tekst in Duitschen typedruk, en daaronder een houtsneêrand van vuurijzers en bloemwerk.

Blad 1 ontbreekt, doch bevat waarschijnlijk: Titel en Dirk I en II.

Blad 2 bevat 4 figuren, van Arnoud tot Floris I. Het monogram van den graveur staat onder Dirk III. br. 263 mM.

Blad 3: Vier figuren, van Geertruid v. Saksen tot Dirk V, gedrukt op 2 platen, ieder br. 130 mM.

Blad 4: Vier figuren, van Floris II tot Dirk VII. Het monogram staat onderaan tusschen Dirk VI en Floris III. br. 255 mM.

Blad 5: Vier figuren, van Ada tot Willem II op 2 platen, te zamen br. 257 mM. Onder Ada staat het monogram.

Blad 6: Vier figuren, van Floris V tot Willem III. br. 255 mM.

Blad 7: Vier figuren, van Willem IV tot Albrecht. — Dit blad berust op het Prentkabinet te Hamburg.

Blad 8: Vier figuren (van Willem VI tot Filips de Goede?) Dit blad mist de onderschriften; het is dus niet met zekerheid te zeggen, welke figuren het moet bevatten.

Blad 9: Vijf figuren van Karel de Stoute tot Karel V. br. 292 mM.

243 [**Graven** van Holland en Zeeland enz.]

De heer J. Ph. van der Kellen ontdekte op zijn jongste reis in het Prentkabinet der Albertina te Weenen een andere serie portretten der Hollandsche Graven en Gravinnen, in houtsnede door *Cornelis Antonisz* van omstreeks 1550. Deze serie bestaat uit 7 ongen. platen; ieder vertoonende 5 staande figuren, ten voeten uit, naast elkaar. Bovenaan een ornamentrand (hoog 66 millim.), waarin de wapens van de daaronder afgebeelde personen.

De 1e plaat bevat Dirk I tot Dirk IV. — Dirk I heeft de rechterh. in de zijde, en rust met de linkerh. op een langen strijdhamer; de ketting van zijn zwaard is bevestigd aan een leeuwenkop op de borst van zijn harnas. De linkerbordure is zichtbaar. De plaat meet, met inbegrip van den ornamentrand, hg. 296 mM., br. 388 mM.

Plaat 2 ontbreekt, doch bevat waarschijnlijk de afbeeldingen van Floris I, Geertruid, Robert, Godfried en Dirk V.

Plaat 3: Floris II tot Ada. — Op het ijzer van de hellebaard van Floris II staat het merk van *Cornelis Anthonisz.* Ada, de laatste figuur, is en face te zien, en heeft een hoofdtooisel, saamgesteld uit 3 rijen boven elkaar afhangende vederen. Hg. 295 mM., br. 384 mM.

Plaat 4: Willem I tot Jan. I. — Willem II, de middelste figuur, heeft een scepter in de rechterh.; boven zijn hoofd staat het Duitsche rijkswapen, gedekt met de kroon van Roomsch-Koning. Hg. 294 mM., br. 381 mM.

Plaat 5: Jan II tot Willem V. — De 4de figuur is keizerin Margaretha, boven wier beeltenis haar wapen met de keizerskroon gesteld is. Hg. 292 mM., br. 386 mM.

Plaat 6: Albrecht v. Beieren tot Karel den Stoute. Op de hellebaard van Filips I is het merk van *Corn. Anthonisz.* De middelste figuur is Jacoba v. Beieren. Hg. 291 mM., br. 387 mM.

Plaat 7. Maria v. Bourgondië tot Filips II. — Maria v. Bourgondië, de eerste figuur, is en profiel te zien, en gewend tot keizer Maximiliaan. Boven haar een ruitvormig wapen. De rechterbordure is zichtbaar. Hg. 293 mM., br. 388 mM.

Wegens de uiterste zeldzaamheid en hooge belangrijkheid dezer oude, nergens beschreven afbeeldingen, heeft de heer Van der Kellen mij voor deze uitvoerige beschrijving verplicht.

---

244 **Volksalmanak** (Groninger) voor 1837—46. Groningen, bij J. Oomkens Jz.; idem voor 1847—49. Groningen, bij A. Oom-

kens Jz.; idem voor 1850 en 51. Groningen, bij H. R. Roelfzema. kl. 8o. Met pl. en portr.

Niet verder verschenen. — De jaargangen 1847—49 en 51 bevatten geen portretten. De overigen bevatten ieder een portret in lithographie van Groningsche geleerden enz., alle borstb. met 1reg. onderschr. van naam of facsimile. Sommige zijn belangrijk als afbeeldingen der voorgestelde personen, doch weinig opmerkelijk, wat de uitvoering betreft. Zij worden niet verder beschreven.

Agricola (Rud.)	1853	Rabenhaupt (Car.)	1837
Entens v. Mentheda (Barth.)	1838	Ripperda (Wigb.)	1839
Feith (H. O.)	1850	Tresling (T. P.)	1845
Gansfort (Wessel)	1842	Trip (Luc.)	1846
Picardt (Henr.)	1840	Ukena (Fokko)	1841
Praedinius (Regn.)	1844		

---

245 **Oldenborgh (Pt. van).** — De belegering en verdediging van de Willemstad in Maart MDCCXCIII beschreeven door Pt. van Oldenborgh... Met afbeeldingen. Te Dordrecht en Amsterdam, bij A. Blussé en Zoon en J. Allart 1793. gr. 8o. — Met pl.

Boekdruktitel met silhouetportr. van C. van Boetzelaar, Voorrede, blz. I, II eindigende met een silhouetportret van F. J. A. Berg; Naamlijst der inteekenaren, blz. IV—XXII; Tekst, blz. 1—144.

Behalve de reeds genoemde portretten, bevinden zich in dit werk tegenover blz. 138 en 140 nog 2 platen, te zamen met 13 silhouetportretten, naar *Hausdorff* ad vivum door *A. Zurcher*, en alle borstb. met 1reg. onderschr. van naam. De voorgestelde personen zijn de volgende:

Alberti (C. T. A.)	Nitzswitz (G. H. von)
Brendel (J. A.)	Pasque (L. F. de)
Colthoff (J. J.)	Scheppern (J. L. E.)
Elsevier (J. H.)	Schiphorst (J.)
Hompesch (V. W. van)	Spiering (W.)
Kroon (J.)	Teutscher v. Liesfeld (C. L.)
Nievelt (P. van)	

---

246 Ofschoon de afbeeldingen der borstbeelden op Nederl. gedenk- en legpenningen, strikt genomen, niet als portretten kunnen worden beschouwd, heb ik toch gemeend geen ongepast of nutteloos werk te doen, door enkele daarvan, voorkomende in de penningwerken b.v. van Van Loon, De Vries en De Jonge, en in de Revue numismatique Belge, hieronder in alphabetische orde te vermelden, opdat de hier genoemde afbeeldingen tot plaatsvervanging mogen dienen van niet of hoogst zelden voorkomende portretten. Reeds de heer Muller gaf hiervan in zijn catalogus het voorbeeld.

De navolgende lijst behelst dus eene keuze uit de penning-borstbeelden, voorkomende in: *a*. G. van Loon, Beschrijving der Nederl. historiepenningen. 4 dln. 's Gravenhage 1723—31. fol.; *b*. Beschrijving van Nederl.

historiepenningen, ten vervolge op het werk van G. van Loon, uitgeg. door het Kon. Nederl. Instituut. 10 stn. Amsterdam 1822—69. fol.; c. Nederl. gedenkpenningen verklaard en met verdere bijdragen tot de penningkunde uitgeg. door Jer. de Vries en Joh. Corn. de Jonge. 2 dln. 's Gravenhage en Amsterdam 1829, 37. 4o.; en: d. Revue numismatique belge. Ann. 1845—85. Bruxelles. 8o.

Van het werk van G. van Loon bestaat een Fransche uitgave, waarin dezelfde penningbeelden voorkomen, doch met eenig verschil in het cijfer der bladzijden, waarop zij gedrukt zijn.

(v. L. = v. Loon, Beschr.; Verv. = Vervolg op v. Loon; V. en J. = de Vries en de Jonge; R. N. B. = Revue numismatique belge).

Enno, graaf v. Oostfriesland enz. v. L. I 573.
Faille, Jac. Baart de la, 1867. 50 jaar Med. Dr. RNB. 1867, 17.
Goorle, Abr. v., Penningk. te Delft. v. L. I 537.
Graswinckel, Dk. Jansz., Advok. Fisk. v. Holl. v. L. II 284.
Halewyn, Jeanne de, Eerste gemalin v. Fil. Heer v. Croy, 1562. v. L. I 94.
Hendrika Cathar. v. Oranje 1680. v. L. III 292.
Holtzhey, Mrt., Stempelsnijder te Amst. 1729. Verv. I 5.
Hooftsman, G., Koopman te Amst. 1580. *aet.* 59. V. en J. III.
Isabelle v. Valois, gemalin v. Filips II v. Spanje. v. L. I 31, 45.
Isenburg, Ernst v., Landvoogd v. Artois. v. L. II 395.
Joachimi, Alb., Gezant aan verschill. hoven. 1646. *aet.* 86. v. L. II 297.
Jurieu, Pt., Waalsch pred. te Rotterdam 1687. v. L. III 252, 53.
Lautens, Joh., Raadsheer te Rijssel. v. L. I 511.
Leeuwenhoek, Ant., Natuurk. v. L. IV 223.
Le Petit, J. F., Griffier de Bethunes. † na 1604. RNB. 1867, 8.
Le Roy, Phil., Voorz. v. d. Raad v. Finantiën te Brussel. v. L. II 302.
Louise, prinses v. Or. gemal. v. d. keurv. v. Brandenb. †1667. v. L. III 8.
Maas, Engelbr., Voorz. v. d. Geheimen Raad te Brussel. v. L. II 142.
Malen, Aur. Aug. v., Raadsh. v. Vlaanderen 1662. v. L. II 508, 9.
Maria, prinses v. Or., gemalin van Lodew. gr. v. Simmeren. v. L. III 357.
Maurits v. Oranje 1589. *aet.* 21. v. L. I 384.
Mercator, Mich., Stempelsnijder, geb. v. Venlo, Eng. ridder. 1539 *aet.* 48. RNB. 1849, 4.
Mercator, Mich., Elisabeth zijne vrouw. 1539. RNB. 1849, 4.
Molière, A. M., Bankier van prins Willem V en zijne vrouw: M. F. Véron, 50 jaar gehuwd. 1784. Verv. VIII 50.
Montanus, Bened. Arias, v. L. I 139.
Morillon, Max, geb. te Leuven 1523, Bissch. v. Doornik 1582, †1586. RNB. 1851, 15.
Munich, Luc., Abt. v. St. Bavo te Gent 1559. *aet.* 66. v. L. I 54.
Muyes [Muys?], Ant., *aet.* 68. RNB. 1856, 3.
Muys v. Holy, Ant., *aet.* 41 (157. ?) V. en J. VII.
Nassau, Lodew. gr. van, †1574. v. L. I 117.
Neufville, L. de, Koopman te Amst. 1784. Verv. IV 31.
Niklaasdr., Volkersz., Echtgen. v. P. v. Beresteyn, *aet.* 69. v. L. II 162.
Nieuwenaar, Walb. v., Gemalin v. Filips Gr. v. Hoorne. 1566. v. L. I 76, 401, 2.
Oomken, Jan Wielen, Nar der Rederijkerskamer het Marien-oranske te Brussel 1563 *aet.* 56. v. L. I 64.
Opt, Corn., Echtgen. v. Corn. Witsen 1672. v. L. III 71.
Pallant, Flor. v., Heer v. Kuilenburg 1568. v. L. I 115.
Panhuis, Pt., *aet.* 30. 1559. RNB. 1870, 11.
Pape, Leo. Joh. de, Vice-voorz. v. d. Raad v. State te Brussel. v. L. III 320.
Parma, Alex. Farneze, hert. van, *aet.* 13. v. L. I 144.
Persijn, Hipp., Voorz. v. d. Raad v. Utrecht 1569. v. L. I 71.
Prat, Mart., Bissch. v. Iperen. RNB. 1877, 8.
Dezelfde, 1662. v. L. II 505, 6.
Reede, Joh. v., Heer v. Renswoude, Lid der Staten-Gen. *aet.* 52. 1645. v. L. II 283.
Reede, Joh. v., Gezant aan 't Eng. Hof. *aet.* 78. v. L. III 131.
Richardot, Jo., Voorz. v. d. bijz. Raad te Brussel †1609. RNB. 1857, 16.
Ringelberg, Joach., Antw. RNB. 1882, *c.*

Boose, Pt., Voorz. v. d. Geheimen Raad 1632. v. L. II. 263.
Roy, Aeg. de, Prior v. h. Rood klooster te Brussel. v. L. III 285.
Rumpf, Christ. Const., Geneesh., Gezant der Staten aan het Zweedsche Hof 1677. v. L. III 216 en v. L. IV 462, 63
Schaap, Dk., Gemachtigde der Staten bij den Kon. v. Zweden 1674. v. L. III 139.
Schets, Gsp., Heer v. Grobbendonk 1569. v. L. I 61.
Schooten, Pt. v., Prof. Math. L. B. 1679. v. L. III 284.
Stevin, Sim., (?) Wis- en werktuigk. 1607. V. en J. III.
Stralen, Ant. v., Heer v. Merxem en Dambrugge. v. L. I 96, 123.
Superville, Dan. de, Geheimraad v. d. Markgraaf van Brandenburg 1744, †1768. Verv. VI 38.
Verschoor, Jac., Stichter eener godsdienstsekte in Zeel. †1700. V. en J, XII.
Veeselaar (Caecilia) *aet.* 37. 1559. RNB. 1850, 6 en 1867, 7.
Vitri, Jacq. de, Kanunnik der priory te Oignies 1575. RNB 1872 *a.*
Wauwere, J. van de, Raadsh. te Brussel 1631. v. L. II 213.
Witt, Steven de, Drossaart v. Vianen 1567. v. L. I 98.
IJler, Wouter van, Baljuw v. Maastricht 1558. *aet.* 53. v. L. I 26.

247 **Scriverius (Pt.).** — Oude en nieuwe beschryvinge van Holland, Zeeland en Vriesland: Mitsgaders de opkomste, geslachte.... en daden der selver Graven, van Diederich den I tot Philips den III. Beschreven door.... Pt. Scriverius. Nu eerst.... in onse Nederl. tale gebracht. Als mede een vervolgh van de voornaemste geschiedenissen.... eyndigende met den.... Vrede, besloten tot Munster. t'Samen gesteldt door J. v. O.... Uytgegeven door Pt. Brugman. In 's Gravenhage, Gedruckt by L. van Dyck.... 1677. 4o. — Met ktn. en portr.

Boekdruktitel, voorafgegaan door een plaatdruktitel, znd. nm. v. grav., met onderschr.: „ter druckerye van Mr. Pieter Brugman.... 1667"; Privilegie, Opdracht, Voorrede, Lofverzen, Wapenplaat van Holland met verklaring (2 blz.), Registers, samen 23 blz. ongen.; Tekst, gen. pag. 1—119; Plaatdruktitel: Alle de Graven van Hollant en West Vrieslant enz., met hetz. onderschrift als op de voorg.; Loffelijcke getuygenissen, 2 blz. ongen.; Tekst, gen. pag. 1—620; Lyste der voor-ouderen, 4 ongen. blz.

De portretten der Graven van Holland tot Karel V, voorkomende in No. 94 (Wachtendorp, De oude Holl. geschiedenissen), waarvan enkele in No. 98 (Houtvesten en de privilegiën der Graven v. Holland) gebruikt zijn, vindt men in dit werk terug, opgesneden en met veranderd onderschrift, waarvan de sporen nog zichtbaar zijn. Daarbij zijn 10 nieuwe goed gegraveerde portretten gevoegd, in uitvoering en grootte gelijk aan de overige, en onbedrukt, voorstellende: Filips II, III en IV, alsmede 7 Stadhouders uit het huis van Oranje-Nassau. Het portret van Willem Hendrik (Willem III) achter het voorwerk is eenigszins anders, nl.: borstb. in ov. met oranjetakken in de hoeken, terwijl de portretten v. Willem I, Maurits en Frederik Hendrik boven den krans een Lat. spreuk dragen. De naam des graveurs is nergens vermeld.

Voor de groote verzameling lithographische portretten door de firma *Soetens et Fils* te 's Gravenhage uitgegeven omstreeks 1838, en voor een groot deel reeds in Mullers Catalogus beschreven, verscheen in 1838 een gedrukt „Prospectus en inteekenlijst", groot 4 bl. 4o., waarin wordt medegedeeld, dat de verzameling, opgedragen aan den Prins van Oranje, zal bestaan uit een onbepaald aantal portretten, waarvan er 3 of 4 per maand zouden verschijnen à 10 cts. per stuk. De portretten van het Koninkl. Huis, ten getale van 16 stuks, zijn op een groote plaat vereenigd, kostende *f* 3.— Wegens het weinige belang der portretten van Soetens, zijn deze niet verder in dit werk opgenomen.

Behalve de op blz. 21 en 22 en in het Aanhangsel vermelde lijsten van portretten voor Wagenaars historie, verscheen een 3e lijst van portretten door *J. Houbraken*, „te bekomen bij F. de Kruijff en A. van der Kroe te Amsterdam", in 4 uitgaven (afleveringen). Deze lijst bevat dezelfde namen als de reeds genoemde, met bijvoeging van de volgende:

Heide, Joh. van der,
Kate Hz., Lmb. ten,
Klaasdr., Haasje,
Stork, Abr.,

Misschien zijn dit de 4 ontbrekende portretten, waarvan gesproken is in de aanteekening op blz. 230. — Voorts trof ik nog een 4e lijst aan van „20 portraitten van vermaarde persoonaadiën" voor hetz. werk, zonder opgave van graveur, met adres van A. Fokke Simonsz. 1775. 1 blz. 4o. Beide bij den heer A. J. Nijland. — Ook de portretten van *Punt* voor de 8o. uitgaaf van Van Meteren, zijn voor Wagenaars Historie gebezigd.

Op blz. 162 is bij het werk van J. Verheiden nog verzuimd melding te maken van de portretten van Nederl. Hervormers, b.v.: Jan Beukelsz, Menno Simons, Dav. Joris, Theod. Sutor [Hrm. van 't Sant], voorkomende: in Arnold, Historie der kerken en ketteren. 3 dln. Amst. 1701—29. fol. Het zijn figuren ten voeten uit, met bijwerk en 1 reg. kap. naamsonderschr., bovenaan gem. met het cijfer der blz. waar zij geplaatst zijn, alle door *R. de Hooghe.*

248 **Nieuwjaarsgeschenk.** Almanak voor 1856—87, uitgegeven door de Vereeniging van den H. Vincentius da Paulo te Amsterdam. 1e—32e jaarg. Amsterdam, B. Lenfring. kl. 8o.

Dit jaarboekje bevat portretten der Pauselijke Internuntii bij het Nederl. Hof, der Pausen Pius IX en Leo XIII, van de Nederl. bisschoppen, enz. Alle borstb. of figuren te halver lijve, met 2 reg. naamsonderschrift, in staalgrav. door *F. Molenaar* of *D. J. Sluijter*. 8o. De jaargang 1856 bevat geen portret

Beek (H. van)	1877	
Bottemanne (C. J. M.)	1884	
Claessens (A. C.)	1878	
Deppen (J. Phil.)	1867	Door *D. J. Sluijter.*
Ewijk (H. J. A. van)	1874	
Genk (J. van)	1870	
Godschalk (A.)	1882	
Hooydonk (J. van)	1859	Naar *J. C. Hutten* door *F. Molenaar.*
Kistemaker (J. F. A.)	1865	Door *D. J. Sluijter.*
Lux (A. J. L. M.)	1886	Door *D. J. Sluijter.*
Paredis (Jo. Aug.)	1860	Door *F. Molenaar.*
Ploeg (Pt. van der)	1883	
Pluym (A. J.)	1871	
Schaap (J. Henr.)	1885	
Schaepman (A. I.)	1864	
Snickers (P. M.)	1879	Door *D. J. Sluijter*
Steins (Walt.)	1872	
Swinkels (J. Bpt.)	1873	
Vechel (Leon.)	1868	
Vree (Fr. Jo. van)	1858	
Wilmer (G. P.)	1863	Door *F. Molenaar.*
Zwijsen (J.)	1857	

Portretten van R. K. in lithographie worden eveneens aangetroffen in: Pius-almanak. Jaarboekje voor R. K. enz. Amst. 1872—85. — Portretten van predikanten der Christ. Geref. kerk en van hoogleeraren aan de Theologische School te Kampen vindt men in het Jaarboekje voar de Christel. afgescheiden Geref. kerk in Nederl. 1e—23e jrg. Amst. 1856—87. kl. 8o. — Deze beide jaarboekjes heb ik tot dusver vergeefs getracht compleet te bekomen, en behoud mij voor ze later te beschrijven.

---

249 **Jaarboekje** voor hooger-, middelbaar- en lager onderwijs, mede ten nutte van het Onderwijzers-genootschap, door D. Buddingh. 1e—4e jaarg. 's Gravenhage, J. M. van 't Haaff. 1843—46. kl. 8o.

Niet verder verschenen. — Ieder deeltje bevat een portret van een paedagoog; nl. borstb. of te halver lijve met facsim. in lith., waarvan 3 door *C. C. A. L[ast]* met adres van Van 't Haaff en één gedrukt bij *C. W. Mieling.* De voorgestelde personen zijn:

Beekman (H. J.)	Swinderen (Th. van)
Lipkens (A.)	Wijk Roelsz (J. van)

Ook in enkele jaargangen van het Jaarboekje voor het Lager Onderwijs, uitgeg. door de afdeeling Maarssen v. h. Ned. Onderwijzersportretten komen lithogr. portretten voor, die in de alphab. afdeeling zullen worden beschreven.

Voor de portretten van Nederl. kunstenaars dient melding te worden gemaakt van de afbeeldsels van „Roomse Bentvogels", toegelicht en gereproduceerd in photo-lithographie in het Archief voor Nederl. Kunstgeschiedenis, dl. 3.

ALPHABETISCH REGISTER.

E R R A T A.

Bladz. 61 regel 19 v. b. staat: 16 ongen. portretten. Lees: 17 ongen. portretten.
„ 98 „ 16 v. o. „ Wachtendorp. — Lees: 94 Wachtendorp.
„ 106 „ 16 v. o. „ 174*a*. Levensbeschrijvingen. — Lees: 174*a*. [Oudhoff (G.)] — Levensbeschrijvingen.
„ 150 „ 21 v. o. „ Holl, J. van. — Lees: Hall, J. van.
„ 155 „ 4 v. o. Voeg bij: Vertaling van: [v. Heussen], Batavia Sacra. Bruxellis 1714. fol. — Znd portr.
„ 157 „ 1 v. b. Lees: In deze vertaling van de Lat. fol. uitgaaf (N°. 162) worden enz.
„ 169 „ 10 v. o. „ 177*a*. Geschiedenis. — Lees: 177*a*. Schijn (H.) — Geschiedenis.
„ 201 „ 11 v. b. „ II 375. — Lees: II 275.
„ 201 „ 10 v. o. „ de Jong. — Lees: de Jongh.
„ 203 „ 6 v. b. 1e kolom staat: I F 3. — Lees: I I 3.
„ 203 „ 21 v. o. 2e „ „ Verweyen. Lees: Vermeyen.
„ 205 „ 3 v. b. 1e „ „ II C 2. — Lees: I C 2.
„ 205 „ 8 v. b. 1e „ „ III D 2. — Lees: III D 11.
„ 205 „ 17 v. o. 2e „ „ I 3. — Lees: I F 3.
„ 206 „ 23 v. o. staat: overledene. — Lees: overleedene.
„ 207 „ 5 en 6 v. b. 2e kol. staat: {I D 2 / I D 1} Lees: {I D 1. / I D 2.}
„ 207 „ 18 v. b. 1e kol. staat: II G 1. — Lees: II G 2.
„ 207 „ 4 v. b. 2e „ „ I G 2. — Lees: II N 3.
„ 210 „ 4 v. o. staat: Boekdrukkerstitel. — Lees: Boekdruktitel.
„ 216 „ 17 v. b. „ Paris o. a. — Lees: Paris s. d.
„ 236 „ 17 v. b. „ Frederik, prins der Nederl. — Vervalt. — Voeg bij: Hall (F. H. van).

I N H O U D.

ERRATA.[1]

Blz. 22	regel 4 v. o. 1e kol.	Voeg bij:	Dussen, Bruno v. d.,
„ 22	„ 5 v. o.	Staat:	*D. Vrijdag*: — Voeg bij: en *L. A. Claessens*:
„ 42		„	N°. 31. — Lees: 31*
„ 58	„ 8 v. b.	„	rondschr. — Lees: randschr.
„ 61	„ 19 v. b.	„	16 ongen. portretten. — Lees: 17 ongen. portretten.
„ 98	„ 16 v. o.	„	Wachtendorp. — Lees: 94 Wachtendorp.
„ 106	„ 16 v. o.	„	174*a* Levensbeschrijvingen. — Lees: 174*a* [Oudhoff (G.)] — Levensbeschrijvingen.
„ 117	„ 8 v. b.	„	Nassoviae. — Lees: Nassaviae.
„ 137	„ 1 v. o. 1e kol.	Staat:	Coorn, E. C. U. van. — Lees: Doorn, E. C. U. van.
„ 150	„ 21 v. b.	„	Holl, J. van. — Lees: Hall, J. van.
„ 152	„ 6 v. b.	„	Grothe, O. — Lees: Grothe, D.
„ 155	„ * 4 v. o.	Voeg bij:	Vertaling van [v. Heussen], Batavia Sacra. Bruxellis 1714. fol.
„ 157	„ 1 v. b.	Lees:	In deze vertaling van de Lat. fol. uitgaaf (N°. 162) worden enz.
„ 169	„ 10 v. b.	Staat:	177*a* Geschiedenis. — Lees: 177*a* Schijn (H.). — Geschiedenis.
„ 170		„	N°. 79. — Lees: 179.
„ 188	„ 17 v. o. 1e kol.	Staat:	Berckel, van. — Lees: Berckel, P. J. van.
„ 188	„ 13 v. o.	„	Willemsen. — Lees: Willemier.
„ 199		„	N°. 211. — Lees: 211*.
„ 202	„ 15 v. b. kol. B.	„	375. — Lees: 275.
„ 202	„ 15 v. o.	„	de Jong. — Lees: de Jongh.
„ 204	„ 2 v. b. 1e kol.	„	I F 3. — Lees: I I 3.
„ 204	„ 17 v. o. 2e „	„	Verweyen. — Lees: Vermeyen.
„ 205	„ 7 v. o. 2e „	„	II C 2. — Lees: I C 2.
„ 206	„ 20 v. b. 1e „	„	I 3. — Lees: I F 3.
„ 207	„ 16 v. o.	„	overledene. — Lees: overleedene.
„ 208	„ 11 v. b. 2e „	„	I G 2. — Lees: II N 3.
„ 208	„ 12 en 13 v. b. 2e „	„	I D 2. / I D 1. — Lees: I D 1. / I D 2.
„ 208	„ 25 v. b. 1e „	„	II G 1. — Lees: II G 2.
„ 209	„ 12 v. o. 2e „	„	Metsys, Ch., — Lees: Metsys, Q.
„ 210	„ 4 v. o.	„	Boekdrukkerstitel. — Lees: Boekdruktitel.
„ 216	„ 17 v. b.	„	Paris o. a. — Lees: Paris s. d.
„ 228	„ 8 en 13 v. b.	„	Busgh. — Lees: Busch.
„ 233	„ 7 v. o.	„	1880. — Lees: 1881.
„ 233	„ 2 v. o.	„	*Demannez*. — Lees: *Demander*.
„ 234	„ 10 v. b.	„	1882. — Lees: 1881.
„ 236	„ 17 v. b.	„	Frederik, prins d. Nederl. — Dit vervalt, doch voeg bij: Hall, F. H. van.

1) Men gelieve dit Verbeterblaadje in te voegen achter Dl I, in plaats van het vorige.